POMOC PUBLICZNA W ROZWOJU GOSPODARKI REGIONU

REDAKCJA

ANATOLIUSZ KOPCZUK

ANNA IWACEWICZ-ORŁOWSKA

DOROTA SOKOŁOWSKA

Wydawca
Polska Akademia Nauk

Redakcja
dr Anatoliusz Kopczuk, prof. WANS
dr Anna Iwacewicz-Orłowska, prof. WANS
dr Dorota Sokołowska, prof. WANS

Recenzent
dr hab. Maria Bożena Węgrzyn, prof. UEW

Copyright © Polska Akademia Nauk, 2024

ISBN 978-83-66847-90-3

Nakład: 150 egz.

Przygotowanie do druku
Logoscript Sp. z o.o.
ul. Dembowskiego 4/54 02-784 Warszawa
e-mail: logoscript@logoscript.pl

Druk
Agencja Wydawniczo-Poligraficzna GIMPO
ul. Transportowców 11, 02-858 Warszawa
tel. +48 501 076 031, e-mail: gimpo@poligrafia.waw.pl

SPIS TREŚCI

Rozdział 1. Anatoliusz Kopczuk, *Przedsiębiorstwa województwa podlaskiego jako beneficjenci pomocy publicznej* 11

Rozdział 2. Karol Kowalewski, *Struktura pomocy publicznej a cele strategiczne rozwoju województwa podlaskiego w latach 2015–2023* 33

Rozdział 3. Elżbieta Agnieszka Ambrożej, *Preferencje podatkowe jako forma pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom w latach 2005–2023* 59

Rozdział 4. Marta Dawidziuk, *Pomoc publiczna na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną dla beneficjentów z województwa podlaskiego* 83

Rozdział 5. Alicja Gołębiowska, *Pomoc publiczna przedsiębiorstwom województwa podlaskiego realizowana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w dobie pandemii Covid-19* 109

Rozdział 6. Edyta Brzozowska, Anna Iwacewicz-Orłowska, *Pomoc szkoleniowa jako forma pomocy publicznej w województwie podlaskim na tle Polski w latach 2015–2023* 125

Rozdział 7. Anna Iwacewicz-Orłowska, Dorota Sokołowska, *Pomoc publiczna w obszarze działalności sportowej w województwie podlaskim w latach 2015-2023* 147

WSTĘP

Monografia ma na celu prezentację roli pomocy publicznej w rozwoju gospodarki i regionu ze szczególnym uwzględnieniem województwa podlaskiego. Podstawowym materiałem źródłowym wykorzystanym na potrzeby opracowania były dane zgromadzone w Systemie Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej (SUDOP). Baza SUDOP gromadzi informacje umożliwiające monitorowanie wsparcia udzielanego przedsiębiorcom w Polsce. Stanowi ona wiarygodne źródło pozwalające na syntetyczne spojrzenie *ex post* na rolę pomocy publicznej w rozwoju gospodarczym regionu i kraju. Dane pozyskane z bazy SUDOP umożliwiły rzetelne analizy w obrębie obszarów zainteresowań Autorów niniejszego opracowania.

Publikacja składa się z siedmiu rozdziałów. Rozdział pierwszy zawiera charakterystykę wykorzystania pomocy publicznej w poszczególnych województwach w Polsce w latach 2005–2023 z podziałem według jej przeznaczenia. W tej części opracowania dokonano podziału pomocy publicznej według źródeł pochodzenia środków, form pomocy publicznej oraz dysponentów pomocy publicznej dla przedsiębiorstw z województwa podlaskiego. Omawiana część opracowania wymienia także beneficjentów pomocy publicznej w województwie podlaskim z podziałem na sekcje i działy PKD.

Celem rozdziału drugiego jest ukazanie struktury pomocy publicznej, która była udzielana organizacjom z województwa podlaskiego na przestrzeni lat 2015–2023, oraz identyfikacja stopnia zbieżności ze strategią rozwoju analizowanego regionu. Rozdział zawiera analizę dwóch aktualnych i podstawowych dokumentów planistycznych dotyczących woj. podlaskiego: *Strategii rozwoju województwa podlaskiego 2030* oraz *Planu rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2012–2027+*. Następnie w oparciu o dane zawarte w bazie SUDOP oraz klasyfikację PKD zostały wyodrębnione rozmiary pomocy publicznej obejmującej branże, które zostały uznane za najważniejsze dla województwa podlaskiego. W konsekwencji daje to możliwość ustalenia, w jakim stopniu pomoc publiczna jest zgodna z regionalną specjalizacją i faktycznie przyczynia się do rozwoju analizowanego województwa.

Rozdział trzeci zawiera analizę preferencji podatkowych jako formy pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom. Omówiono tu formy preferencji podatkowych, z których najczęściej korzystali przedsiębiorcy, oraz dokonano charakterystyki struktury przypadków pomocy publicznej udzielonej na mocy przepisów Usta-

wy o Ordynacji Podatkowej. Ponadto podjęto próbę wykazania związku między wykorzystaniem określonych preferencji podatkowych a branżą (sekcją), w jakiej działa przedsiębiorca (PKD), a także wielkością przedsiębiorstwa.

Rozdział czwarty został poświęcony pomocy publicznej przeznaczonej na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną dla beneficjentów z województwa podlaskiego. W rozdziale przeprowadzono analizę rozkładu przestrzennego i podmiotowego udzielonej pomocy. Zwrócono uwagę na różnorodność pomocy publicznej na działalność B+R i innowacje oraz fakt, że przedsiębiorstwa mają możliwość skorzystania np. z dotacji, kredytów, ulg podatkowych oraz różnego rodzaju programów.

W rozdziale piątym zawarto analizę i ocenę pomocy udzielanej w czasie pandemii Covid-19 przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych przedsiębiorstwom województwa podlaskiego. W tym okresie pomoc publiczna nabrała zdecydowanie większego znaczenia ze względu na wprowadzenie lockdownu, a z nim szeregu ograniczeń i zakazów związanych z działalnością gospodarczą i aktywnością społeczną. Efektem podjętych przez państwo działań było zamrożenie gospodarki. Wsparcia finansowego przedsiębiorstwom udzielał Zakład Ubezpieczeń Społecznych realizując przez to większość rozwiązań w ramach rządowego pakietu pomocowego zmierzających do niwelowania skutków pandemii.

Rozdział szósty identyfikuje zmiany w zakresie otrzymywanej pomocy szkoleniowej przez przedsiębiorstwa w Polsce w latach 2015–2023. Jego celem jest określenie miejsca województwa podlaskiego w zakresie otrzymywanej pomocy szkoleniowej na tle pozostałych województw w kraju. Rozdział ten prezentuje dynamikę zmian w zakresie udzielonej pomocy szkoleniowej, w tym różnice w w poszczególnych województwach w Polsce. Omawia także zależność między wielkością przedsiębiorstwa a kwotą otrzymanej pomocy szkoleniowej oraz między otrzymaną pomocą szkoleniową a formą, w jakiej została ona udzielona. Przestawiona w rozdziale analiza nie uwzględnia szkoleń finansowanych w ramach pomocy de minimis.

Rozdział siódmy to prezentacja zmian w obszarze otrzymywanej pomocy publicznej przez organizacje sportowe w województwie podlaskim w latach 2015–2023. Dokonana została analiza pomocy publicznej skierowanej na działalność sportową z podziałem na cztery grupy/klasy PKD: działalność obiektów sportowych, działalność klubów sportowych, działalność obiektów służących poprawie kondycji fizycznej oraz pozostała działalność związana ze sportem. W rozdziale opisano dynamikę i strukturę udzielonej pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w województwie podlaskim, jej rozkład terytorialny, głównych beneficjentów oraz formę i źródło pochodzenia środków publicznych.

DR ANATOLIUSZ KOPCZUK, PROF. WANS
Wschodnioeuropejska Akademia Nauk Stosowanych w Białymstoku
Wydział Nauk Ekonomicznych

ROZDZIAŁ 1.
PRZEDSIĘBIORSTWA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO JAKO BENEFICJENCI POMOCY PUBLICZNEJ

WPROWADZENIE

Opracowanie jest próbą empirycznej analizy i syntetycznej oceny funkcjonowania pomocy publicznej jako instrumentu oddziaływania państwa na gospodarkę. Po omówieniu głównych zasad stosowania tego typu wsparcia w Unii Europejskiej przeprowadzona została analiza systemu wsparcia pomocą publiczną w Polsce w latach 2005–2023, ze szczególnym uwzględnieniem wielkości i struktury wsparcia udzielonego w województwie podlaskim. Poza analizą opracowań naukowych oraz aktów prawnych, w szerokim zakresie wykorzystana została analiza statystyczna udzielonej pomocy publicznej, której podstawą jest prowadzona przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumenta baza SUDOP. Wykorzystanie danych empirycznych umożliwiło spojrzenie na funkcjonowanie pomocy publicznej nie tylko przez jej ramy formalne (podstawy prawne, programy, deklaracje), ale także przez system jej dystrybucji i wynikający z niego rzeczywisty podział środków.

Założeniom badawczym podporządkowano układ i treść opracowania. Część teoretyczna zawiera przegląd założeń i uwarunkowań prawnych udzielania pomocy publicznej, natomiast część empiryczna obejmuje ogólną analizę wielkości i struktury tego wsparcia, przedstawioną w układzie instytucjonalnym i przestrzennym (regionalnym).

UWARUNKOWANIA STOSOWANIA POMOCY PUBLICZNEJ

Podstawą gospodarki rynkowej jest konkurencja, rozumiana jako równe dla wszystkich podmiotów szanse ich rozwoju oraz sprzedaży swoich produktów. Przestrzeganie tej zasady jest obowiązkiem władz krajowych, ale także ich zobowiąza-

niem wobec całej Unii Europejskiej. Art. 107. ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej stanowi bowiem, iż niedozwolona jest wszelka pomoc przyznawana przez państwa członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych, oddziaływująca na zakłócenie konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów. Działania charakteryzujące się tymi cechami (a więc niedozwolone), wynikające z interwencji państwa, uznawane są za pomoc publiczną[1]. Ograniczenie to nie dotyczy tzw. pomocy *de minimis,* do 200 tys. euro (od 1 stycznia 2024 r. – 300 tys. euro) w okresie 3 lat dla jednego przedsiębiorcy, traktowanej jako interwencja bez wpływu na handel między państwami członkowskimi i niestwarzająca zagrożenia dla konkurencji[2]. Definicyjnie, zgodnie z przywołanym wyżej art. 107, pomoc *de minimis* nie zalicza się do pomocy publicznej, ale funkcjonalnie jest formą wsparcia państwa dla przedsiębiorstw. Z tego powodu w poniższych rozważaniach będzie ona brana pod uwagę jako istotne dopełnienie pomocy publicznej.

Brak przyzwolenia na stosowanie pomocy publicznej nie wyklucza jednak jej występowania w rzeczywistości gospodarczej. W ramach gospodarki rynkowej władze państwowe (ale również władze samorządowe) wpływają na funkcjonowanie przedsiębiorców, których istnienie i działanie uznają za wymagające przejściowego wsparcia. Może to służyć pokonaniu przez nich okresowych trudności albo wsparciu działań szczególnie pożądanych, budujących konkurencyjność przedsiębiorstw i wzmacniających potencjał regionu. Istotne jest jednak, aby działania tego rodzaju miały cechy wyjątkowości, uzasadnionej szczególnymi potrzebami i warunkami ich zastosowania. Reguluje to ust. 2 art. 107 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w którym wymienia się rodzaje pomocy, które uznaje się za zgodne z rynkiem wewnętrznym, a więc dopuszczalne z mocy prawa. Wśród nich istotna jest przede wszystkim pomoc służąca naprawieniu szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi. Ponadto w ust. 3 tego artykułu wskazano rozwiniętą listę rodzajów pomocy, które mogą być dopuszczalne po zatwierdzeniu przez Komisję Europejską. Doprecyzowanie tej listy zawiera rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 651 z 17 czerwca 2014 r., uznające za zgodne z zasadami działania rynku wewnętrznego (a przez to dopuszczalne) wybrane rodzaje pomocy publicznej.

Skala rodzajowa ingerencji dysponentów pomocy publicznej, polegającej na przyznaniu jej pojedynczemu podmiotowi gospodarczemu, może więc być rozległa. Wynikające z niej zagrożenie zakłócenia konkurencji na wolnym rynku musi jednak wynikać z istnienia zasadności udzielenia tej pomocy. Takie selektywne uprzywilejowanie przedsiębiorstw powinno służyć poprawie ich warunków rozwojowych

[1] Por.: *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców. Wybrane zagadnienia*. Redakcja naukowa: Ambroziak A. A., Pamuła-Wróbel K., Zenc R. Wolters Kluwer, Warszawa 2020 s. 25-26.

[2] Rozporządzenie Komisji (UE) 2023/2831 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis*. Dz. Urz. UE L, 2023/2831.

w zakresie, w którym mechanizmy rynkowe nie są skuteczne. Pomoc publiczna powinna więc sprzyjać podejmowaniu działań, które bez tej pomocy nie byłyby podjęte,[3] wspierających procesy rozwoju gospodarczego i społecznego[4] lub zapobiegających ich zakłóceniom. Działania te są kreowane i stymulowane poprzez programy pomocowe i akty prawne, na podstawie których zapadają decyzje o dystrybucji pomocy publicznej konkretnym przedsiębiorstwom.

Ale zbiór tych decyzji kształtują nie tylko zasady i kryteria dystrybucji pomocy publicznej. Z istoty tej pomocy wynika, że jej przyznanie opiera się na uprzywilejowaniu tylko niektórych przedsiębiorców, określonego sektora gospodarki albo produkcji określonych dóbr. Kluczowe znaczenie ma więc również rzeczywisty przebieg jej dystrybucji, a także aktywność podmiotów gospodarczych w ubieganiu się o nią. Ostatecznym rezultatem jest rozkład przestrzenny i podmiotowy udzielonej pomocy, poprzez który można obserwować i oceniać jej zakres i rzeczywiste ukierunkowanie, np. na określonym obszarze, w wybranym rodzaju działalności gospodarczej lub w wybranej grupie beneficjentów. Możliwość przeprowadzenia tego rodzaju badania stwarza prowadzone przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumenta (UOKiK) monitorowanie pomocy publicznej, obejmujące gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie informacji o jej udzieleniu, w szczególności o jej rodzajach, formach i wielkości[5]. Podmioty udzielające pomocy publicznej są zobowiązane do sporządzania i przedstawiania organowi monitorującemu informacji o udzielonej pomocy publicznej, które gromadzone są w specjalnej bazie danych SHRIMP (System Harmonogramowania, Raportowania i Monitorowania Pomocy). Na tej podstawie jest przygotowywane dla Rady Ministrów coroczne sprawozdanie z wyników monitorowania pomocy publicznej, a ponadto – zgodnie z europejskimi wymogami przejrzystości w zakresie pomocy państwa – informacje z tej bazy UOKiK udostępnia zainteresowanym poprzez System Udostępniania Pomocy Publicznej (SUDOP). Baza ta zawiera informacje o wdrażanych w Polsce środkach pomocowych, pomocy udzielonej w ramach wdrażanych w Polsce środków pomocowych, a także wszelkiej pomocy publicznej i pomocy *de minimis*, udzielonej danemu beneficjentowi. Nie obejmuje ona informacji o pomocy udzielonej w rolnictwie lub rybołówstwie oraz pomocy stanowiącej rekompensatę za realizację usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym (o ile nie została ona notyfikowana Komisji Europejskiej)[6].

Korzystając z bazy SUDOP, należy zwrócić należy uwagę na specyficzne w niej – na tle prawa polskiego poszerzające – rozumienie przedsiębiorcy. Na potrzeby pra-

[3] Wojtaczka B., *O efekcie zachęty w prawie pomocy publicznej*. „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny" 2014, nr 9(3) https://ikar.wz.uw.edu.pl/images/numery/23/pdf/62.pdf

[4] Kogut-Jaworska M., *Pomoc publiczna i jej szczególne znaczenie w systemie wsparcia publicznego w Polsce*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu" 2016, nr 451.

[5] Obowiązek ten uregulowany został w Ustawie z dnia 30.04.2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej. Dz. U. z 2023 r. poz. 702 (tekst jednolity), art. 31.

[6] https://sudop.uokik.gov.pl.

wa o pomocy publicznej definiuje się bowiem, że przedsiębiorcą jest każdy podmiot prowadzący działalność gospodarczą, bez względu na jego formę prawną, rolę zysku i sposób finansowania[7]. Kluczowe jest więc prowadzenie działalności gospodarczej, rozumianej jako oferowanie towarów i usług na rynku, nieistotne są natomiast motyw zysku oraz forma organizacyjno-prawna[8]. Powoduje to, że beneficjentami pomocy publicznej mogą być prowadzące na potrzeby rynku działalność gospodarczą np. publiczne i prywatne szkoły, placówki służby zdrowia, fundacje, jednostki samorządu terytorialnego. Istotne jest, że poprzez wynikające z pomocy publicznej uprzywilejowanie ekonomiczne, również takie podmioty mogą stwarzać konkurencję dla innych uczestników gry rynkowej, w tym – przedsiębiorców prywatnych. „Aby zatem ustalić naruszenie unijnej wymiany handlowej, wystarczy już samo stwierdzenie, że „beneficjent prowadzi działalność gospodarczą na rynku, na którym istnieje wymiana handlowa między krajami UE"[9].

Niniejsze opracowanie oparte jest na informacji pozyskanej z bazy SUDOP. Badanie zostało zawężone tylko do województwa podlaskiego, dla którego z zasobów tej bazy wykorzystano pełny zakres danych do 31.12.2023 r. Wskazano wyżej, że rolą pomocy publicznej jest sprzyjanie podejmowaniu działań, które bez niej nie byłyby podjęte, wspierających procesy rozwoju gospodarczego i społecznego lub zapobiegających ich zakłóceniom. Zatem na podstawie danych o faktycznym udzieleniu tej pomocy można wnioskować o zmianach w gospodarce regionu, dla których pomoc ta stworzyła lub poszerzyła możliwości realizacji. Próba odpowiedzi na pytanie o rodzaj i kierunek tych zmian w gospodarce województwa podlaskiego jest podstawowym celem opracowania. Możliwy zakres konkretyzacji w tej odpowiedzi cech gospodarki regionu określa struktura dostępnej w bazie SUDOP informacji o udzielonej pomocy publicznej. Należy też mieć na uwadze, że informacja o udzielonej pomocy publicznej stanowi tylko wskazanie szans na uzyskanie przez jej beneficjentów określonego rodzaju efektów. Ocena rzeczywistego wykorzystania tych szans wymaga odrębnych badań już bezpośrednio na grupie tych beneficjentów.

POMOC PUBLICZNA W POLSCE W LATACH 2005-2023

Wartości pomocy publicznej w bazie SUDOP podane są w przeliczeniu na PLN według kursu euro z okresu jej udzielenia. Zasoby bazy są na bieżąco aktualizowane i dotyczą okresu od 2005 r., za wyjątkiem środków pomocowych, których okres obowiązywania zakończył się przed rokiem 2016. Według stanu na 31.12.2023 r. w skali kraju w latach 2005–2023 w bazie SUDOP są informacje o 26,6 mln przy-

[7] Por. Ustawa o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej z 30.04.2004 r., art. 2.16, Dz.U. z 2018 r. poz. 362 ze zm.

[8] Gałązka K., *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców*, UOKiK Warszawa 2012, s. 15-16.

[9] *Unia Europejska,* T. I, red. Kawecka-Wyrzykowska E., Synowiec E., Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Warszawa 2004, s. 127. Cyt. za: K. Gałązka, op. cit., s. 23-24.

padkach pomocy publicznej przedsiębiorcom (wraz z pomocą *de minimis*) na łączną kwotę 762,7 mld zł (177,3 mld euro). Każdy z tych przypadków został scharakteryzowany przez okoliczności jego wystąpienia (decydent, podstawa prawna, data) oraz cechy beneficjenta (jego nazwa i lokalizacja oraz forma i przeznaczenie pomocy). Poza okresem początkowym, w kolejnych latach wartość pomocy publicznej utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Istotny wzrost wartości pomocy wystąpił dopiero w roku 2020 i w latach następnych. Głównym czynnikiem tego wzrostu była wynikająca z pandemii Covid-19 pomoc kryzysowa. Charakterystykę dynamiki pomocy publicznej w rozpatrywanym okresie oraz jej przeznaczenia przedstawia tabela 1.

Decyzja o udzieleniu pomocy publicznej w każdym indywidualnym przypadku ma swoje uzasadnienie, ale w wymiarze statystycznym, w skali całego kraju, przeznaczenie tej pomocy może mieć różną interpretację. Największym jej przeznaczeniem (22,5%) były rekompensaty za realizację usług w ogólnym interesie gospodarczym. Z interpretacji Komisji Europejskiej wynika, że „usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym to sektor działalności gospodarczej, który oferuje usługi w ogólnym interesie publicznym, które nie byłyby świadczone na rynku (lub byłyby świadczone na innych warunkach, jeżeli chodzi o jakość, bezpieczeństwo, przystępność cenową, równe traktowanie czy powszechny dostęp) bez interwencji publicznej”[10]. Rekompensaty dotyczyły np. komunikacji publicznej, usług społecznych, gospodarki komunalnej, sieci szerokopasmowych, publicznej telewizji i radia. Pomoc usługodawcom w postaci rekompensaty za realizację tych usług oznacza zwiększenie szans na skuteczne ich wywiązanie się z tego zadania.

Drugim z kolei przeznaczeniem pomocy publicznej była pomoc kryzysowa (16,6%), obejmująca przede wszystkim pomoc związana z łagodzeniem przedsiębiorcom skutków pandemii Covid-19. Jest to pomoc indywidualna, ale służąca podtrzymaniu, w sytuacji kryzysowej, kondycji gospodarki krajowej i poszczególnych przedsiębiorstw.

Na trzecim miejscu jest regionalna pomoc inwestycyjna (13,4%), służąca zmniejszaniu międzyregionalnych różnic w rozwoju gospodarczym poprzez wspieranie inwestycji i tworzenie nowych miejsc pracy.

Czwartym kierunkiem pomocy publicznej była pomoc sektorowa (11.3%), ze znaczącym udziałem wsparcia działań restrukturyzacyjnych w sektorze górnictwa i energetyki, bankowości, gospodarki morskiej, oraz wsparciem rozwojowym sektora telekomunikacji.

Łącznie na te cztery kierunki pomocy publicznej przypadło 63,8% jej wartości ogółem. Mniejszy, ale także znaczący udział miała pomoc związana z ochroną

[10] Przewodnik dotyczący stosowania przepisów prawa Unii Europejskiej z zakresu pomocy państwa, zamówień publicznych i rynku wewnętrznego do usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym, w szczególności do usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym. Dokument roboczy służb Komisji. Komisja Europejska, Bruksela, dnia 29.4.2013 SWD(2013) 53 final/2, s. 26.

Tab. 1. Pomoc publiczna w Polsce w latach 2005–2023 według jej przeznaczenia

Rok	Przeznaczenie pomocy publicznej (w mln zł)													Struktura
	De minimis	**Dla MŚP**	**Dla pracowników w szczególnie niekorzystnej sytuacji oraz niepełnosprawnych**	**Kryzysowa**	**Na dostęp MŚP do finansowania**	**Na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną**	**Na ochronę środowiska i cele związane z energią**	**Na wspieranie kultury, nauki i oświaty oraz ochronę dziedzictwa kulturowego**	**Sektorowa**	**Rekompensata za realizację usług w ogólnym interesie gospodarczym**	**Szkoleniowa**	**Regionalna pomoc inwestycyjna**	**Razem**	
2005	692,0	1 029,2	1 531,7	1 183,2	0,0	153,1	37,8	82,0	1 253,9	944,5	122,4	1 169,0	8 198,9	1,1%
2006	745,4	1 043,6	1 823,1	703,5	0,0	130,3	173,7	164,9	1 695,7	4 676,5	351,4	2 120,4	13 628,6	1,8%
2007	1 021,1	986,9	2 077,3	330,6	65,6	198,8	225,3	213,6	1 340,8	1 775,5	283,3	1 294,1	9 813,1	1,3%
2008	1 188,2	550,3	2 964,3	934,3	29,5	250,9	901,0	210,8	3 440,6	15 583,8	371,5	3 676,2	30 101,5	3,9%
2009	3 164,5	1 647,6	2 787,5	160,7	1,4	824,8	1 372,0	448,8	3 292,0	12 073,8	658,4	5 423,0	31 854,6	4,2%
2010	4 421,0	148,7	2 973,7	265,7	212,5	772,7	1 487,6	384,0	4 170,7	3 359,9	437,4	9 291,2	27 925,1	3,7%
2011	3 299,8	44,7	2 800,7	86,6	238,5	843,5	628,3	261,6	4 206,1	5 590,7	716,0	6 032,7	24 749,1	3,2%
2012	4 054,8	59,1	3 047,4	419,7	184,8	1 498,7	75,5	211,3	3 692,9	4 213,5	439,8	7 540,9	25 438,4	3,3%
2013	5 913,4	43,9	3 338,7	27,2	48,7	1 425,1	15,3	256,2	3 326,6	4 799,6	394,2	8 898,5	28 487,6	3,7%
2014	6 585,2	17,7	3 029,1	711,1	45,2	1 162,6	3 918,0	326,2	2 787,3	7 630,5	79,6	6 865,4	33 158,0	4,3%
2015	4 824,8	8,6	2 908,3	1 100,2	51,2	965,4	3 152,4	285,9	3 495,6	8 670,1	0,1	3 010,0	28 472,6	3,7%
2016	5 196,8	7,8	2 969,2	72,6	66,7	1 764,5	4 395,8	503,2	4 063,4	7 451,7	0,3	5 139,7	31 631,7	4,1%
2017	6 471,1	38,0	3 174,6	2,0	433,2	4 715,2	5 709,5	1 586,2	5 313,1	16 550,5	0,3	7 237,0	51 230,8	6,7%
2018	5 635,1	25,9	3 238,3	123,5	222,7	3 323,0	3 865,4	706,8	5 070,3	5 191,0	0,7	5 236,6	32 639,3	4,3%
2019	5 608,7	41,1	3 178,8	0,0	320,0	4 583,1	5 316,5	503,8	2 249,2	14 102,5	0,3	6 205,0	42 109,1	5,5%
2020	7 867,6	49,3	3 135,2	94 299,0	533,3	5 100,4	3 761,6	1 042,0	2 640,0	13 593,9	1,2	5 798,5	137 821,9	18,1%
2021	9 234,4	39,1	3 259,7	18 999,2	549,8	4 622,6	8 413,0	622,2	14 528,8	9 420,1	3,1	6 244,5	75 936,5	10,0%
2022	9 988,6	8,9	3 538,7	2 727,2	680,6	903,1	9 042,8	1 211,9	13 969,2	22 138,9	2,2	4 878,1	69 090,2	9,1%
2023	10 371,9	6,7	3 718,0	4 268,6	280,8	2 554,7	12 724,4	683,1	5 768,3	13 952,3	2,6	6 101,7	60 433,0	7,9%
Suma	96 284,5	5 797,2	55 494,5	126 415,1	3 964,4	35 792,6	65 215,8	9 704,6	86 304,6	171 719,4	3 864,9	102 162,7	762 720,2	100%
Struktura	12,6%	0,8%	7,3%	16,6%	0,5%	4,7%	8,6%	1,3%	11,3%	22,5%	0,5%	13,4%	100,0%	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

środowiska i energią (w tym – OZE), B+R, oraz pomoc dla pracowników w niekorzystnej sytuacji, w tym niepełnosprawnych. Uzupełniające znaczenie miała pomoc *de minimis* (12,6%), przy której nie jest możliwe wskazanie jej przeznaczenia. Indywidualnie jest ona niewielka kwotowo, ale o największym podmiotowym zasięgu oddziaływania – w bazie SUDOP stanowi 39,9% wszystkich przypadków pomocy. Podobne cechy ma również pomoc kryzysowa – jej udział wartościowy wynosi 16,6%, a ilościowy aż 36,8%. Łącznie więc te dwie formy pomocy stanowią 76,7% ogólnej liczby wszystkich przypadków pomocy, ale tylko 29,2% ogólnej jej wartości (średnio 10 911 zł na 1 przypadek). Na każdy przypadek z liczby pozostałych ich 23,3% przypada już 86 999 zł, ale oczywiście jest to już pomoc bardziej selektywna.

Przy zróżnicowaniu kierunków pomocy publicznej zwrócić należy uwagę na stosunkowo duży zakres pomocy „ratunkowej" lub stabilizującej, do której należy zaliczyć nie tylko pomoc kryzysową, ale także dominującą część pomocy sektorowej (restrukturyzacja górnictwa, energetyki, gospodarki morskiej, bankowości). Wydaje się, że w skali kraju do tej grupy można też zaliczyć część rekompensat za realizację usług w ogólnym interesie gospodarczym oraz pomoc dla pracowników w szczególnie niekorzystnej sytuacji. Łącznie jest to już 57,7% całkowitej wartości pomocy. Oznacza to, że w rozpatrywanym okresie najważniejszym kierunkiem pomocy publicznej było stabilizowanie lub powstrzymanie pogorszenia warunków funkcjonowania przedsiębiorstw. Nie wyklucza to pojawienia się nowych impulsów rozwojowych, ale nie one były na pierwszym planie. Natomiast z kreowaniem nowych możliwości rozwojowych łatwiej jest skojarzyć różne formy wsparcia dla MŚP, na działalność B+R i innowacyjną, pomoc szkoleniową, regionalną pomoc inwestycyjną, ale stanowią one już tylko 19,9% ogólnej wartości pomocy publicznej. Idąc z duchem czasu, wskaźnik ten można powiększyć o 8,6% pomocy na ochronę środowiska oraz cele związane z energią.

Zwraca też uwagę zmienność w czasie poszczególnych rodzajów pomocy. Szczególnym przypadkiem jest pomoc kryzysowa, występująca głównie w latach 2020–2021, ale taką intensyfikację po roku 2020 zauważamy także przy pomocy sektorowej, rekompensatach za realizację usług w ogólnym interesie gospodarczym, na ochronę środowiska i cele związane z energią, a także pomocy *de minimis*. Odwrotny trend najsilniej pojawił się przy pomocy szkoleniowej oraz dla MŚP. Niewątpliwie ma to związek z jednej strony ze wzrostem ogólnej wartości pomocy publicznej, a z drugiej – ze zmianą priorytetów jej podziału.

Struktura pomocy publicznej według województw (tabela 2) charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem. Blisko 1/3 tej pomocy (31,0%) udzielono przedsiębiorcom z województwa mazowieckiego, a w dalszej kolejności – śląskiego (12,7%), małopolskiego (7,4%) i łódzkiego (7,4%). Na drugim biegunie znalazły się województwa opolskie (1,5%), podlaskie (1,8%) i lubuskie (1,8%). Niewątpliwie to zróżnicowanie ma związek z wielkością województw oraz liczbą i strukturą branżową przedsiębiorstw na ich terenie, ale istotna jest też charakterystyka przeznaczenia tej pomocy. Na pomoc sektorową oraz na rekompensatę za realizację usług w ogólnym interesie gospodarczym przeznaczono w skali kraju 33,8% ogólnej wartości pomocy, ale

Tab. 2. Pomoc publiczna w Polsce w latach 2005–2023 w podziale na województwa i według jej przeznaczenia

Województwo	Przeznaczenie pomocy – wartość w mln zł													Struktura
	De minimis	Dla MŚP	Dla pracowników w szczególnie niekorzystnej sytuacji oraz niepełnosprawnych	Kryzysowa	Na dostęp MŚP do finansowania	Na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną	Na ochronę środowiska i cele związane z energią	Na wspieranie kultury, nauki i oświaty oraz ochronę dziedzictwa kulturowego	Sektorowa	Rekompensata za realizację usług w ogólnym interesie gospodarczym	Szkoleniowa	Regionalna pomoc inwestycyjna	Razem	
dolnośląskie	6 629,3	419,9	5 795,8	8 506,3	334,7	3 434,5	1 912,9	383,1	1 992,7	3 014,5	283,1	11 170,9	43 877,6	5,75%
kujawsko-pomorskie	5 316,5	343,6	3 351,0	5 581,8	87,9	1 518,3	1 651,9	844,7	484,1	2 182,2	205,2	4 864,6	26 431,9	3,47%
lubelskie	5 484,7	273,3	1 214,1	4 606,1	414,9	1 364,7	2 029,6	440,6	680,3	865,4	125,1	4 282,6	21 781,3	2,86%
lubuskie	2 392,2	240,6	2 676,2	2 793,1	7,4	404,9	523,6	32,0	1 017,5	744,3	82,5	3 133,7	14 047,9	1,84%
łódzkie	6 179,7	382,8	4 204,4	7 067,3	167,7	1 681,2	15 329,2	437,3	5 789,4	7 172,8	207,7	7 739,8	56 359,5	7,39%
małopolskie	8 277,6	410,4	4 264,4	12 341,3	423,0	4 194,0	2 694,4	3 418,8	440,3	12 058,4	364,5	7 628,8	56 515,9	7,41%
mazowieckie	12 635,2	865,0	7 354,8	25 117,7	1 213,1	8 966,0	21 156,8	2 442,4	40 007,2	104 322,9	696,4	11 736,6	236 514,2	31,01%
opolskie	2 440,7	184,1	807,6	2 540,3	8,8	465,1	650,2	31,8	1 538,7	539,3	113,5	1 998,2	11 318,3	1,48%
podkarpackie	5 967,3	488,5	4 138,2	5 401,0	258,9	2 397,8	1 088,1	115,8	2 461,2	1 320,8	158,2	9 489,8	33 285,7	4,36%
podlaskie	2 932,3	206,2	957,1	2 701,5	173,1	529,6	724,2	34,0	659,5	1 502,2	84,3	3 346,2	13 850,2	1,82%
pomorskie	6 069,2	298,8	3 642,1	8 710,6	187,7	2 313,1	3 280,9	226,4	2 085,2	5 779,2	255,0	5 067,3	37 915,4	4,97%
śląskie	9 608,2	582,8	5 997,3	16 169,7	156,7	3 841,9	7 640,2	611,1	21 527,1	16 317,7	408,4	13 963,6	96 824,7	12,69%
świętokrzyskie	3 543,5	126,9	1 631,6	3 364,3	33,5	744,8	1 952,3	29,3	79,8	825,4	72,3	2 381,6	14 785,3	1,94%
warmińsko-mazurskie	4 496,8	146,2	2 103,9	3 308,7	65,4	693,6	716,3	155,7	251,6	3 135,8	168,3	4 110,7	19 352,9	2,54%
wielkopolskie	10 401,8	569,3	6 266,9	12 825,2	286,6	2 332,8	2 875,8	211,6	5 165,5	10 336,2	517,6	7 291,1	59 080,5	7,75%
zachodniopomorskie	3 829,8	258,6	1 077,4	5 347,0	44,0	904,9	988,8	278,5	2 070,7	1 602,2	122,8	3 867,8	20 392,5	2,67%
brak danych	79,6	0,2	11,8	33,1	100,9	5,4	0,6	11,5	53,8	0,1	0,0	89,5	386,4	0,05%
Suma	96 284,5	5 797,2	55 494,5	126 415,1	3 964,4	35 792,6	65 215,8	9 704,6	86 304,6	171 719,4	3 864,9	102 162,7	762 720,2	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP. ^Tab. 3. Pomoc publiczna w Polsce i woj. podlaskim w relacji do nakładów inwestycyjnych

różnice między województwami są ogromne. W województwie mazowieckim na te dwa rodzaje pomocy przeznaczono ponad 61% jej ogólnej wartości, w śląskim – 39,1%, a w świętokrzyskim – już tylko 6,1%. Pełna ocena regionalnego zróżnicowania pomocy publicznej wymaga więc odrębnych pogłębionych badań.

POMOC PUBLICZNA W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM

Jak już wskazano, w rozpatrywanym okresie wsparcie publiczne dla województwa podlaskiego stanowiło tylko 1,82% ogólnej jego wartości w kraju (niższy udział miało tylko województwo opolskie – 1,48%). Sytuację województwa podlaskiego w innym świetle ukazują relacje pomocy publicznej do publikowanych przez GUS nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób. Wprawdzie pomoc publiczna ma nie tylko przeznaczenie inwestycyjne, gdyż także zwiększa (przy pomocy aktywnej) lub stabilizuje (przy pomocy pasywnej) potencjał finansowy przedsiębiorstw, i tym samym może być traktowana jako porównywalne z inwestycjami dodatkowe wsparcie rozwojowe.

Tab. 3. Pomoc publiczna w Polsce i woj. podlaskim w relacji do nakładów inwestycyjnych

Rok	POLSKA			PODLASKIE			
	Nakłady inwest. mln zł	Pomoc publiczna / nakłady inwest.	Regionalna pomoc inwest. / nakłady inwest.	Nakłady inwest. mln zł	Nakłady inwest. w woj. / nakłady inwest. w kraju	Pomoc publiczna / nakłady inwest.	Regionalna pomoc inwest. / nakłady inwest.
2008	134 091,2	22,4%	2,7%	2 283,6	1,7%	8,2%	2,8%
2009	119 100,1	26,7%	4,6%	1 675,9	1,4%	23,5%	9,7%
2010	114 075,3	24,5%	8,1%	1 904,1	1,7%	32,1%	19,9%
2011	130 688,7	18,9%	4,6%	2 959,3	2,3%	21,4%	7,1%
2012	128 096,8	19,9%	5,9%	2 369,7	1,8%	50,7%	12,3%
2013	132 955,7	21,4%	6,7%	2 186,2	1,6%	32,5%	11,4%
2014	150 294,2	22,1%	4,6%	2 808,9	1,9%	19,0%	6,9%
2015	167 157,1	17,0%	1,8%	3 195,1	1,9%	11,4%	5,0%
2016	149 086,8	21,2%	3,4%	2 515,8	1,7%	13,7%	3,1%
2017	159 098,1	32,2%	4,5%	3 140,3	2,0%	28,6%	10,5%
2018	181 487,2	18,0%	2,9%	3 455,4	1,9%	16,6%	4,1%
2019	199 895,4	21,1%	3,1%	3 457,8	1,7%	19,2%	6,5%
2020	184 294,7	74,8%	3,1%	3 646,5	2,0%	82,7%	7,6%

tabela 3 c.d.

Rok	POLSKA			PODLASKIE			
	Nakłady inwest. mln zł	Pomoc publiczna / nakłady inwest.	Regionalna pomoc inwest. / nakłady inwest.	Nakłady inwest. mln zł	Nakłady inwest. w woj. / nakłady inwest. w kraju	Pomoc publiczna / nakłady inwest.	Regionalna pomoc inwest. / nakłady inwest.
2021	206 453,7	36,8%	3,0%	4 540,5	2,2%	25,6%	4,0%
2022	249 342,6	27,7%	2,0%	4 950,9	2,0%	16,2%	1,7%
Razem	2 406 117,6	27,9%	3,8%	45 090,0	1,9%	26,8%	6,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP i danych GUS.

Dane zawarte w tabeli wskazują, że w okresie 2008–2022 nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w województwie podlaskim stanowiły łącznie 1,9% tego rodzaju nakładów w kraju. W stosunku do tych nakładów pomoc publiczna wynosiła w Polsce 27,9%, a w województwie podlaskim – 26,8%. Należy też podkreślić, że rozpatrując tylko samo wsparcie inwestycyjne (regionalną pomoc inwestycyjną) stwierdzimy, iż w województwie podlaskim wyniosło ono 6,7% nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw, a w kraju – 3,8%. Oczywiście w poszczególnych latach relacje te różnią się wielokierunkowo, ale zasadne jest stwierdzenie, iż w całym analizowanym okresie województwo podlaskie otrzymało pomoc publiczną na poziomie porównywalnym z resztą kraju.

DYSPONENCI POMOCY PUBLICZNEJ W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM

Po wstąpieniu Polski do UE pomoc publiczna kojarzona jest zwykle z wykorzystaniem środków unijnych. Rzeczywista struktura źródeł pochodzenia jej środków jest jednak inna (tabela 4).

W województwie podlaskim środki z zagranicy (głównie UE) sfinansowały tylko ⅓ ogólnej wartości pomocy publicznej, a blisko 53% tej pomocy pochodziło ze środków krajowych. W przypadku źródeł „mieszanych" publiczne środki krajowe

Tab. 4. Pomoc publiczna w Polsce i woj. podlaskim według źródeł pochodzenia środków

Przeznaczenie pomocy	Źródło pochodzenia środków			Razem
	krajowe	mieszane	zagraniczne	
Wartość mln zł	7 145,4	1 905,6	4 463,8	13 514,8
Struktura	52,9%	14,1%	33,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

zwykle mają udział mniejszościowy, zatem realne proporcje środków krajowych i zagranicznych można szacować na poziomie 55:45.

W rozpatrywanym okresie w rozdysponowaniu pomocy publicznej uczestniczyło wiele podmiotów o bardzo różnym profilu działalności. Przedsiębiorcom z województwa podlaskiego pomocy udzieliło łącznie 1068 podmiotów, które można podzielić na 4 grupy (tabela 5).

Tab. 5. Dysponenci pomocy publicznej dla przedsiębiorstw z woj. podlaskiego

Podmiot udzielający pomocy	Liczba podmiotów	Wartość pomocy		Liczba przypadków pomocy
		mln zł	struktura %	
Instytucje centralne	190	7 989,1	59,1%	434 147
Instytucje regionalne z woj. podlaskiego	141	5 040,5	37,3%	182 703
Instytucje regionalne spoza woj. podlaskiego	201	55,2	0,4%	2 172
Pozostałe podmioty	536	429,9	3,2%	22 745
Razem	1 068	13 514,8	100,0%	641 767

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Najwięcej pomocy publicznej rozdysponowały instytucje centralne (59,1%) oraz instytucje regionalne z województwa podlaskiego (37,3%). Także w poszczególnych grupach podmiotów udzielających pomocy rozkład jej wartości jest bardzo nierównomierny.

W grupie 190 instytucji centralnych aż 97,3% wartości udzielonej przez nie pomocy publicznej przypada na 13 podmiotów (tabela 6).

Tab. 6. Centralni dysponenci pomocy publicznej dla przedsiębiorstw z woj. podlaskiego

Podmiot udzielający pomocy	Wartość w mln zł	udział
Polski Fundusz Rozwoju S.A.	1 527,3	19,1%
Prezes Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości	1 408,4	17,6%
Prezes Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	869,6	10,9%
Prezes Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	615,7	7,7%
Prezes Banku Gospodarstwa Krajowego	610,5	7,6%
Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	535,6	6,7%
Ministerstwo Finansów i Krajowa Administracja Skarbowa	477,3	6,0%
Dyrektor Narodowego Centrum Badań i Rozwoju	436,0	5,5%
Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	410,8	5,1%

tabela 6 c.d.

Podmiot udzielający pomocy	Wartość w mln zł	udział
Minister Gospodarki	345,8	4,3%
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	214,6	2,7%
Dyrektor Centrum Projektów Polska Cyfrowa	213,9	2,7%
Minister Funduszy i Polityki Regionalnej	111,5	1,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Najwięcej środków rozdysponował Polski Fundusz Rozwoju (19,1%), choć w całości tylko w latach 2020–2022 (głównie pożyczki preferencyjne w ramach pomocy kryzysowej związanej z Covid-19). Zbliżona kwota wsparcia (17,6%) jest udziałem PARP, z tym że rozkłada się ona w miarę równomiernie w całym badanym okresie.

W grupie 141 instytucji regionalnych (z województwa podlaskiego) pomoc przekraczającą 100 mln zł rozdysponowało 6 instytucji (tabela 7).

Tab. 7. Regionalni dysponenci pomocy publicznej w woj. podlaskim

Podmiot udzielający pomocy	Wartość w mln zł	udział
Marszałek Województwa Podlaskiego	2 546,8	50,5%
Prezydent Miasta Białegostoku	781,3	15,5%
Starosta Powiatu Białostockiego	522,1	10,4%
Wojewódzki Komendant Podlaskiej Komendy OHP	154,6	3,1%
Starosta Powiatu Łomża	144,6	2,9%
Starosta Powiatu Suwalskiego	113,9	2,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Łącznie te instytucje rozdysponowały 84,6% ogólnej wartości pomocy tej grupy. Zwraca uwagę, że w tabeli wymienione zostały głównie instytucje samorządowe[11]. Poza marszałkiem województwa, przyznającym blisko połowę pomocy (49,5%), są również przedstawiciele władz samorządowych trzech głównych ośrodków gospodarczych województwa (Białystok, Łomża, Suwałki). Pozostałe powiaty, stosownie do swego potencjału gospodarczego, mają w tym mniejszy udział, ale łącznie przedstawiciele samorządów powiatowych (wraz z trzema powiatami grodzkimi) rozdysponowali 2 136,1 mln zł, co stanowi 41,5% całkowitej wartości pomocy w tej grupie. Oznacza to, że organy samorządów wojewódzkiego i powiatowych byli dysponentami 91% tych środków. W tej puli udział wójtów wyniósł już tylko 2,3%, a 6,7% było w dyspozycji innych instytucji regionalnych.

[11] Do tej grupy zaliczone zostały regionalne struktury OHP – jednostki państwowe, ale współpracujące i nadzorowane przez samorząd regionalny.

Grupa udzielających pomocy publicznej instytucji regionalnych spoza województwa podlaskiego liczy aż 201 podmiotów, ale ich udział w wartości pomocy publicznej podmiotom z województwa podlaskiego wynosi tylko 0,4% (tabela 8). Jest to więc wsparcie głównie o charakterze incydentalnym, z tym że także w tym przypadku istnieje grupa podmiotów dominujących. Powyżej 1 mln zł tego wsparcia udzieliły:

Tab. 8. Pozaregionalni dysponenci pomocy publicznej w woj. podlaskim

Podmiot udzielający pomocy	Wartość w mln zł	udział
Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego	19,0	34,3%
Marszałek Województwa Mazowieckiego	9,9	17,9%
Starosta Powiatu Pisz	4,8	8,6%
Starosta Powiatu Ełk	2,1	3,8%
Prezydent Miasta Stołecznego Warszawy	2,0	3,7%
Marszałek Województwa Lubelskiego	1,7	3,0%
Starosta Powiatu Olecko	1,3	2,4%
Starosta Powiatu Ostrowskiego	1,1	1,9%
Starosta Powiatu Ostrołęka	1,0	1,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Wymienione instytucje udzieliły 77,6% wartości pomocy swojej grupy, z wyróżniającą rolą marszałków dwóch sąsiadujących województw i kilku powiatów. Na dalszych pozycjach są jednostki samorządowe z wielu innych województw, także bardzo odległych od województwa podlaskiego.

Najliczniejszą grupę dysponentów pomocy publicznej stanowią pozostałe podmioty – głównie prowadzące działalność gospodarczą (536 podmioty), ale ich oddziaływanie dotyczy tylko 3,2% wartości tej pomocy dla przedsiębiorstw z województwa podlaskiego (tabela 9). Średnio każdy podmiot rozdysponował 802 tys. zł, ale tylko w przypadku 11 była to kwota powyżej 10 mln zł.

Wymienione w tabeli podmioty udzieliły łącznie 55,7% ogólnej wartości pomocy swojej grupy. Ich profil aktywności jest mocno zróżnicowany, a pomoc jednostkowa najczęściej niewielka, co nie wyklucza jednak jej istotnego znaczenia dla poszczególnych beneficjentów.

Należy też zwrócić uwagę na różnorodność form udzielania pomocy publicznej.

Formą najczęstszą są dotacje – występują one w 57,1% przypadkach tej pomocy, ale obejmują aż 74,4% jej całkowitej wartości w województwie. Częstą formą są także zwolnienia, ulgi i umorzenia (25,9%), ale ich wartość jednostkowa jest relatywnie niewielka, przez co łącznie stanowią już tylko 7,4% ogólnej wartości pomocy. To przekłada się na zróżnicowanie wartości pomocy przypadającej na każdy jej przypadek udzielenia. Na jednym biegunie są wysokie wartości nielicznych subsydiów

Tab. 9. Podmioty gospodarcze jako dysponenci pomocy publicznej w woj. podlaskim

Podmiot udzielający pomocy	Wartość w mln zł	Udział
Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego	66,2	15,4%
Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach	30,7	7,1%
Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe	21,9	5,1%
Agencja Rozwoju Regionalnego ARES S.A. w Suwałkach	19,4	4,5%
Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.	16,7	3,9%
PFR Ventures Sp. z o.o.	16,3	3,8%
Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Łomży	15,1	3,5%
Fundusz Wschodni Sp. z o.o.	15,0	3,5%
Centrum Promocji Innowacji i Rozwoju	14,9	3,5%
Stowarzyszenie Europartner Akademicki Klub Integracji Europejskiej	12,5	2,9%
Zakład Doskonalenia Zawodowego w Białymstoku	11,0	2,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Tab. 10. Formy pomocy publicznej w woj. podlaskim

Forma pomocy	Wartość mln zł		Liczba przypadków pomocy		Średnio na 1 przypadek zł
	mln zł	Struktura	Liczba	Struktura	
dotacje	10 049,2	74,4%	366 746	57,1%	27 401
pożyczki preferencyjne	1 887,4	14,0%	55 844	8,7%	33 798
zwolnienia, ulgi, umorzenia	979,4	7,2%	166 238	25,9%	5 892
poręczenia i gwarancje	477,6	3,5%	19 048	3,0%	25 074
odroczenia, rozłożenia na raty	42,6	0,3%	31 009	4,8%	1 373
subsydia kapitałowo-inwestycyjne	39,6	0,3%	32	0,0%	1 239 035
inne	38,9	0,3%	2 850	0,4%	13 663
Suma końcowa	13 514,8	100,0%	641 767	100,0%	21 059

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

kapitałowo-inwestycyjnych, a na drugim – niewielkie kwoty wynikające ze zmiany terminów regulowania zobowiązań publiczno-prawnych lub udzielonych w tym zakresie ulg i zwolnień. Wielkość pomocy publicznej jest więc bezpośrednio związana z formą jej udzielenia.

BENEFICJENCI POMOCY PUBLICZNEJ W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM

Przyznanie pomocy publicznej następuje w trybie indywidualnych decyzji jej dysponentów, ale na wniosek zainteresowanego nią podmiotu. Ostateczna lista beneficjentów ma więc wiele uwarunkowań po obu stronach procesu jej udzielania. Z przeprowadzonej analizy wynika, że w województwie podlaskim, w okresie analizowanych 19 lat, na tej liście znalazło się łącznie 90 433 podmiotów. Według danych GUS, w tym województwie w dniu 31.12.2022 r. w rejestrze REGON było 116 928 podmiotów gospodarki narodowej. Wprawdzie REGON i SUDOP korzystają z nieco odmiennych definicji rejestrowanych przez nie podmiotów, ale dla ogólnej orientacji można wskazać, że od roku 2005 szanse na otrzymanie pomocy publicznej miało ok. 75% wszystkich zarejestrowanych podmiotów. Szanse te były jednak wykorzystywane z bardzo różną intensywnością. Prezentuje to tabela 11.

Tab. 11. Powtarzalność korzystania z pomocy publicznej w woj. podlaskim

Liczba lat korzystania z pomocy	Beneficjenci			Wartość pomocy		
	Liczba	Struktura %	Udział narastająco	mln zł	Struktura %	Udział narastająco
1	54 129	59,9%	59,9%	1 548,9	11,5%	11,5%
2	18 824	20,8%	80,7%	1 380,4	10,2%	21,7%
3	6 858	7,6%	88,3%	768,8	5,7%	27,4%
4	3 348	3,7%	92,0%	829,5	6,1%	33,5%
5	1 874	2,1%	94,0%	580,0	4,3%	37,8%
6	1 306	1,4%	95,5%	519,1	3,8%	41,6%
7	939	1,0%	96,5%	852,6	6,3%	47,9%
8	696	0,8%	97,3%	1 455,1	10,8%	58,7%
9	528	0,6%	97,9%	551,1	4,1%	62,8%
10	427	0,5%	98,3%	466,4	3,5%	66,2%
11	344	0,4%	98,7%	702,4	5,2%	71,4%
12	254	0,3%	99,0%	532,9	3,9%	75,4%
13	236	0,3%	99,3%	300,9	2,2%	77,6%
14	161	0,2%	99,4%	546,7	4,0%	81,7%
15	162	0,2%	99,6%	418,6	3,1%	84,7%
16	121	0,1%	99,8%	621,7	4,6%	89,3%
17	81	0,1%	99,8%	135,3	1,0%	90,3%
18	64	0,1%	99,9%	158,8	1,2%	91,5%
19	81	0,1%	100,0%	1 145,5	8,5%	100,0%
Razem	90 433	100,0%	x	13 514,8	100,0%	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Blisko 60% beneficjentów uzyskało pomoc publiczną tylko w jednym roku, ale 81 podmiotów korzystało z niej 19 razy, czyli w każdym roku z tego okresu. Oczywiście przekłada się to na różnice w wartości uzyskanej pomocy publicznej. Z pomocy przez 5 lat korzystało 94% beneficjentów, ale wykorzystali oni tylko 37,8% jej ogólnej wartości. Oznacza to zarazem, że pozostałe 62,2% wartości pomocy przypadło już tylko 5400 beneficjentom. Średnia wartość pomocy na 1 beneficjenta w pierwszej grupie wyniosła 60,1 tys. zł, a w drugiej – 1556 tys. zł.

Dopełnieniem tej charakterystyki beneficjentów pomocy publicznej w badanym okresie jest ich klasyfikacja według jej wartości (tabela 12).

Tab. 12. Beneficjenci w woj. podlaskim według wartości otrzymanej pomocy

Przedział wartości pomocy w tys. zł	Beneficjenci			Wartość pomocy		
	Liczba	Struktura %	Udział narastająco	mln zł	Struktura %	Udział narastająco
do 1	3 270	3,6%	3,6%	1,4	0,0%	0,0%
1,01-5	14 453	16,0%	19,6%	54,4	0,4%	0,4%
5,01-10	14 596	16,1%	35,7%	109,5	0,8%	1,2%
10,01-50	40 787	45,1%	80,8%	961,9	7,1%	8,3%
50,01-100	7 126	7,9%	88,7%	509,4	3,8%	12,1%
100,01-500	7 377	8,2%	96,9%	1 558,5	11,5%	23,6%
500,01-1 000	1 399	1,5%	98,4%	985,7	7,3%	30,9%
1 000,01-5 000	1 108	1,2%	99,6%	2 294,4	17,0%	47,9%
5 000,01-10 000	170	0,2%	99,8%	1 186,3	8,8%	56,7%
10 000,01-50 000	119	0,1%	100,0%	2 529,2	18,7%	75,4%
50 000,01-100 000	21	0,0%	100,0%	1 414,9	10,5%	85,9%
100 000,01-500 000	6	0,0%	100,0%	1 031,4	7,6%	93,5%
ponad 500 000	1	0,0%	100,0%	877,8	6,5%	100,0%
	90 433	100,0%	x	13 514,8	100,0%	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Aż 45,1% beneficjentów znalazło się w przedziale 10-50 tys. zł. W okresie 19 lat łączną pomoc publiczną poniżej 50 tys. zł uzyskało łącznie 80,8% podmiotów, a wartość ich pomocy stanowi tylko 8,3% ogólnej jej kwoty dla województwa. Z drugiej strony, 69,1% tej kwoty zostało rozdysponowane między 1425 beneficjentów z wartościami jednostkowymi powyżej 1 mln zł.

PRZEZNACZENIE POMOCY PUBLICZNEJ W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM

Ważnym aspektem analizy pomocy publicznej jest jej przeznaczenie. Korzystając ze stosowanej w bazie SUDOP klasyfikacji, w tabeli 13 zobrazowano strukturę tej pomocy według jej przeznaczenia w kolejnych latach rozpatrywanego okresu.

Dane z tabeli 13 wskazują na zróżnicowanie wartości pomocy w czasie. W początkowym okresie wartości te są relatywnie niewielkie, co może się wiązać ze zdobywaniem doświadczenia w pozyskiwaniu wsparcia ze środków UE, ale także z brakiem w bazie SUDOP informacji o pomocy z projektów zakończonych przed rokiem 2016. Niższe wartości występują też w latach 2015–2016, co może mieć związek z okresem wdrożeniowym perspektywy finansowej 2014–2020. Wyróżnia się wysoka wartość pomocy udzielonej w latach 2020–2021, związanej głównie z pandemią Covid-19.

Na tle danych krajowych widoczna jest odmienność ogólnej struktury udzielonej pomocy. Widoczny jest mniejszy niż średni w kraju udział pomocy „ratunkowej" lub stabilizującej (41,1%), co wynika przede wszystkim z typowego dla gospodarki województwa niskiego udziału pomocy sektorowej i rekompensat za realizację usług w ogólnym interesie gospodarczym (14,4%). Arytmetycznym skutkiem tego jest wyższy niż w kraju udział pomocy rozwojowej (32,6%).

Ważną charakterystyką pomocy publicznej jest rodzaj wspieranej przez nią działalności[12]. Dane na ten temat zawiera tabela 14.

W czołówce wspieranych sektorów PKD jest przetwórstwo przemysłowe, na które przypadło 29,5% wszystkich środków. Na kolejnych pozycjach są: handel hurtowy i detaliczny (11,7%), informacja i komunikacja (8,3%), dostawa wody i gospodarowanie ściekami i odpadami (8,2%), budownictwo (7,3%) i transport (5,3%). Wsparcie ma więc na celu wzmacnianie podstawowych rodzajów działalności gospodarczej. Zwraca uwagę relatywnie wysoki poziom tych wskaźników dla sekcji E (dostawa wody i gospodarowanie ściekami i odpadami) i sekcji J (informacja i komunikacja).

W ramach poszczególnych sekcji PKD wsparcie publiczne wystąpiło niemal we wszystkich działach tej klasyfikacji, ale z bardzo różną intensywnością. Z ogólnej liczby 88 wszystkich działów PKD, 50% wartości pomocy publicznej trafiło do beneficjentów z 12 działów, 75% – do 24, a 90% – do 37. Wynikającą z wielkości przyznanej pomocy publicznej hierarchię rodzajów działalności obrazują tabele 15 i 16 – ilustrujące podział 75% wartości tej pomocy i 70,9% ogólnej liczby beneficjentów.

W nawiązaniu do interpretacji definicji pomocy publicznej można przyjąć, że tabele pokazują główne rodzaje działalności, w ramach których wsparte zostały działania wybranych podmiotów gospodarczych, które bez tej pomocy nie byłyby podjęte. Ale wnioskowanie w tej sprawie nie powinno się zawężać tylko do wartości

[12] Oznaczenie sekcji lub działu PKD charakteryzuje przeznaczenie poszczególnych przypadków pomocy publicznej, które może różnić się od oznaczenia dominującego rodzaju działalności przedsiębiorstwa.

Tab. 13. Pomoc publiczna w woj. podlaskim w latach 2005–2023 według jej przeznaczenia w woj. podlaskim

Rok	Przeznaczenie pomocy publicznej (w mln zł)													Struktura
	De minimis	**Dla MŚP**	**Dla pracowników w szczególnie niekorzystnej sytuacji oraz niepełnosprawnych**	**Kryzysowa**	**Na dostęp MŚP do finanso wania**	**Na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną**	**Na ochronę środowiska i cele związane z energią**	**Na wspieranie kultury, nauki i oświaty oraz ochronę dziedzictwa kulturowego**	**Sektorowa**	**Rekompensata za realizację usług w ogólnym interesie gospodarczym**	**Szkoleniowa**	**Regionalna pomoc inwestycyjna**	**Razem**	
2005	15,2	53,2	28,8	7,6		0,8	0,0		0,6	29,1	3,8	26,3	165,6	1,2%
2006	21,7	35,3	30,4	0,6			0,0	0,0	0,0	28,9	8,4	85,2	210,7	1,6%
2007	26,1	29,5	29,9	11,8		0,1		0,2	0,0	29,4	6,8	15,7	149,7	1,1%
2008	28,0	14,7	40,4	1,4		0,5		0,2	0,0	30,1	8,8	63,3	187,3	1,4%
2009	77,3	54,8	53,3	0,3		1,6		0,2	0,0	28,1	16,1	162,8	394,5	2,9%
2010	128,5	0,9	60,1	2,4	0,3	3,2	1,6	0,1		27,8	7,1	378,7	610,7	4,5%
2011	111,9	0,4	50,4	7,2	28,4	7,5	0,1	0,2		205,2	13,6	209,8	634,7	4,7%
2012	145,8	1,3	49,6		1,8	1,0		0,1		702,0	8,4	292,6	1 202,6	8,9%
2013	151,1	0,4	51,3		17,1	1,5		0,0	200,9	29,9	8,6	248,5	709,4	5,2%
2014	197,6	0,3	44,5		8,1	13,3		0,1		75,3	2,3	193,4	534,9	4,0%
2015	130,0		39,5		0,2	3,7		0,0	3,4	26,3		159,7	362,8	2,7%
2016	145,1	0,1	41,0		3,8	17,9	11,9	19,4	3,2	26,3	0,0	76,8	345,3	2,6%
2017	193,1	1,9	48,1		20,1	107,7	58,0	10,8	100,1	29,9		328,8	898,6	6,6%
2018	176,5	2,6	57,9		6,1	40,8	123,2	0,1		23,9		141,2	572,4	4,2%
2019	162,2	2,6	46,7		11,2	78,5	95,2	0,6	10,0	31,4		226,2	664,7	4,9%
2020	241,2	2,9	50,6	2 182,9	36,7	72,4	80,8	0,3	26,1	45,3	0,1	276,4	3 015,6	22,3%
2021	327,2	4,9	51,2	357,5	26,6	135,9	37,1	0,9	2,1	36,8	0,3	182,0	1 162,6	8,6%
2022	325,7	0,4	97,8	57,0	67,6	10,0	117,6	0,2		43,0		84,7	804,2	6,0%
2023	321,7		52,8	55,7	13,5	31,9	62,9	0,6	108,8	40,5	0,0	200,2	888,6	6,6%
Suma	2 926,1	206,2	924,4	2 684,3	241,3	528,5	588,5	34,2	455,2	1 489,5	84,2	3 352,3	13 514,8	100%
Struktura	21,7%	1,5%	6,8%	19,9%	1,8%	3,9%	4,4%	0,3%	3,4%	11,0%	0,6%	24,8%	100,0%	X

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Tab. 14. Struktura pomocy publicznej w woj. podlaskim według sekcji PKD

Sekcja PKD	Mln zł	Struktura
A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	300,3	2,2%
B. Górnictwo i wydobywanie	32,2	0,2%
C. Przetwórstwo przemysłowe	3 980,4	29,5%
D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	611,1	4,5%
E. Dostawa wody; gospodarow. ściekami i odpadami oraz dział. związana z rekult.	1 111,2	8,2%
F. Budownictwo	985,2	7,3%
G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samoch. włączając motocykle	1 585,6	11,7%
H. Transport i gospodarka magazynowa	722,4	5,3%
I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	617,8	4,6%
J. Informacja i komunikacja	1 126,0	8,3%
K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	87,4	0,6%
L. Działalność związana z obsługa rynku nieruchomości	101,9	0,8%
M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	652,7	4,8%
N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	534,1	4,0%
O. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społ.	176,1	1,3%
P. Edukacja	184,6	1,4%
Q. Opieka społeczna i pomoc zdrowotna	251,3	1,9%
R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	127,5	0,9%
S. Pozostała działalność usługowa	293,6	2,2%
Razem	13 514,8	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

pomocy publicznej. Istotna jest również charakterystyka jej przeznaczenia, w tym zwłaszcza wskazanego już wyżej podziału na wspierającą procesy rozwojowe oraz zapobiegającą ich zakłóceniom (pomoc „ratunkowa" lub stabilizująca). Zauważalność rezultatów pomocy publicznej kształtuje ponadto jej koncentracja – taka sama kwota pomocy rozproszona na wiele podmiotów i skoncentrowana na jednym lub kilku z nich nie daje takich samych efektów gospodarczych. Uzupełniające informacje o przeznaczeniu pomocy publicznej zawiera tabela 17.

Tab. 15. Pomoc publiczna w woj. podlaskim według działów PKD

Lp.	Sekcja PKD	Nr działu PKD	Nazwa działu PKD	Mln zł	Udział w wartości ogółem %	Udział skumulowany
1	E	38	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	1 088,1	8,1%	8,1%
2	G	46	Handel hurtowy, z wyłączeniem pojazdów samochodowych	676,2	5,0%	13,1%
3	D	35	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektr, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	611,1	4,5%	17,6%
4	G	47	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	608,9	4,5%	22,1%
5	H	49	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	596,5	4,4%	26,5%
6	C	16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów do wyplatania	534,2	4,0%	30,4%
7	J	61	Telekomunikacja	523,4	3,9%	34,3%
8	C	10	Produkcja artykułów spożywczych	499,9	3,7%	38,0%
9	F	43	Roboty budowlane specjalistyczne	487,8	3,6%	41,6%
10	C	25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	429,4	3,2%	44,8%
11	C	22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	360,8	2,7%	47,5%
12	C	23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	344,9	2,6%	**50,0%**
13	I	55	Zakwaterowanie	327,3	2,4%	52,4%
14	N	80	Działalność detektywistyczna i ochroniarska	319,4	2,4%	54,8%
15	F	41	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	307,1	2,3%	57,1%

Lp.	Sekcja PKD	Nr działu PKD	Nazwa działu PKD	Mln zł	Udział w wartości ogółem %	Udział skumulowany
16	G	45	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	300,5	2,2%	59,3%
17	C	17	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	298,2	2,2%	61,5%
18	I	56	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	290,4	2,1%	63,7%
19	C	28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	283,5	2,1%	65,8%
20	J	62	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	275,2	2,0%	67,8%
21	A	1	Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową	263,9	2,0%	69,8%
22	M	72	Działalność naukowa i prace rozwojowe	255,1	1,9%	71,6%
23	Q	86	Opieka zdrowotna	228,4	1,7%	73,3%
24	J	60	Nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych	223,8	1,7%	**75,0%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Tab. 16. Struktura pomocy publicznej w woj. podlaskim według działów PKD

Lp	Sekcja PKD	Dział PKD	Przeznaczenie pomocy publicznej											Suma
			De minimis	Dla MŚP	Dla pracowników w szczególnie niekorzystnej sytuacji oraz niepełnosprawnych	Kryzysowa	Na dostęp MŚP do finanso wania	Na działalność B+R i innowacyjną	Na ochronę środowiska i cele związ. z energią	Sektorowa	Rekompensata za realizację usług w ogólnym interesie gospod.	Szkoleniowa	Regionalna pomoc inwestycyjna	
1	E	38	4,3%	0,1%	0,2%	0,9%	0,0%	0,0%	7,4%		82,5%	0,0%	4,5%	100%
2	G	46	28,3%	0,5%	5,8%	56,3%	0,2%	0,5%	2,6%	0,0%		0,7%	5,1%	100%
3	D	35	6,7%	0,1%	0,1%	0,5%	8,7%	0,5%	60,7%	0,1%		0,1%	22,6%	100%
4	G	47	35,7%	0,6%	10,8%	45,5%	0,7%	0,1%	0,0%	0,0%	1,0%	1,4%	4,2%	100%
5	H	49	9,6%	0,1%	0,7%	28,2%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	59,3%	0,2%	1,8%	100%
6	C	16	12,9%	0,4%	0,5%	11,7%	0,2%	1,0%	3,5%		0,0%	0,3%	69,6%	100%
7	J	61	2,1%	0,0%	0,1%	0,9%		0,7%		82,3%		0,0%	13,8%	100%
8	C	10	17,9%	0,3%	8,6%	20,7%	0,8%	12,8%	2,4%	0,0%	0,3%	2,4%	33,8%	100%
9	F	43	55,2%	0,5%	1,2%	33,8%	0,1%	0,1%				0,7%	8,3%	100%
10	C	25	16,5%	5,3%	14,5%	10,8%	0,5%	0,8%			0,0%	0,2%	51,3%	100%
11	C	22	8,2%	7,7%	13,2%	4,8%	0,0%	4,1%	0,1%	0,0%		0,1%	61,8%	100%
12	C	23	7,4%	2,1%	0,9%	12,7%	0,1%	0,3%	0,3%	0,0%		0,1%	76,0%	100%
13	I	55	23,7%	0,6%	3,3%	22,8%	0,0%					0,3%	49,2%	100%
14	N	80	2,9%		95,6%	1,1%	0,0%					0,0%	0,3%	100%
15	F	41	34,2%	6,5%	1,1%	43,7%	0,8%	3,6%			2,9%	0,8%	6,4%	100%

Lp	Sekcja PKD	Dział PKD	Przeznaczenie pomocy publicznej											Suma
			De minimis	Dla MŚP	Dla pracowników w szczególnie niekorzystnej sytuacji oraz niepełnosprawnych	Kryzysowa	Na dostęp MŚP do finanso wania	Na działalność B+R i innowacyjną	Na ochronę środowiska i cele związ. z energią	Sektorowa	Rekompensata za realizację usług w ogólnym interesie gospod.	Szkoleniowa	Regionalna pomoc inwestycyjna	
16	G	45	45,5%	1,3%	1,6%	37,7%	0,0%	0,3%	0,1%			4,2%	9,3%	100%
17	C	17	4,9%	0,2%	6,5%	3,0%		0,6%				0,1%	84,8%	100%
18	I	56	32,1%	0,8%	4,4%	56,5%	0,0%	0,0%			0,4%	1,7%	4,0%	100%
19	C	28	9,6%	3,0%	1,8%	9,8%	2,8%	14,1%				0,4%	58,5%	100%
20	J	62	18,9%	1,4%	0,5%	12,9%	26,1%	36,9%				0,4%	3,0%	100%
21	A	1	95,0%	0,0%	0,4%	2,8%	0,0%	1,0%	0,2%			0,4%	0,1%	100%
22	M	72	4,3%	0,1%	0,0%	0,4%	5,1%	37,6%		1,9%		0,0%	50,5%	100%
23	Q	86	30,0%	1,9%	9,9%	37,3%	0,4%	1,4%				0,4%	18,8%	100%
24	J	60	0,5%		0,0%	0,3%					95,9%	0,0%	3,4%	100%
Ogółem w działach			19,4%	1,2%	6,6%	19,1%	1,6%	3,5%	5,0%	4,3%	14,7%	0,6%	24,1%	100%
Ogółem w województwie			21,7%	1,5%	6,8%	19,9%	1,8%	3,9%	4,4%	3,4%	11,0%	0,6%	24,8%	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Tab. 17. Koncentracja pomocy publicznej w woj. podlaskim

Dział PKD	Nazwa działu PKD	Liczba beneficjentów	Wartość pomocy dla 10 największych beneficjentów	Udział w wartości pomocy dla działu
38	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	268	1 040,4	95,6%
46	Handel hurtowy, z wyłączeniem pojazdów samochodowych	4 612	109,7	16,2%
35	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	638	319,8	52,3%
47	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	12 686	75,1	12,3%
49	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	5 763	369,5	61,9%
16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów do wyplatania	1 358	350,5	65,6%
61	Telekomunikacja	253	499,7	95,5%
10	Produkcja artykułów spożywczych	993	283,4	56,7%
43	Roboty budowlane specjalistyczne	11 622	38,7	7,9%
25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	1 405	218,0	50,8%
22	Produkcja wyrobów gumy i tworzyw sztucznych	365	218,8	60,6%
23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	532	233,6	67,7%
55	Zakwaterowanie	1 091	94,4	28,8%
80	Działalność detektywistyczna i ochroniarska	134	261,3	81,8%
41	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	3 727	66,6	21,7%
45	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	4 625	45,0	15,0%
17	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	143	265,6	89,1%
56	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	2 314	45,7	15,7%
28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	304	189,1	66,7%
62	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	2 757	96,9	35,2%

tabela 17 c.d.

Dział PKD	Nazwa działu PKD	Liczba beneficjentów	Wartość pomocy dla 10 największych beneficjentów	Udział w wartości pomocy dla działu
1	Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową	2 400	8,1	3,1%
72	Działalność naukowa i prace rozwojowe	167	178,7	70,1%
86	Opieka zdrowotna	5 910	36,0	15,8%
60	Nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych	35	223,4	99,8%
	Razem	64 102	5 268,0	39,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Wymienione w tabeli działy PKD grupują 70,9% wszystkich beneficjentów, ale 10 z nich z największym wsparciem w każdym z tych działów (0,27% wszystkich beneficjentów) absorbuje łącznie 39% całkowitej wartości pomocy publicznej dla województwa. Ta prosta miara koncentracji pomocy wskazuje na silne jej zróżnicowanie międzydziałowe. W 3 działach na tych 10 podmiotów przypada ponad 95% jej łącznej wartości, w 14 – ponad 50%, a tylko w 2 – poniżej 10%. Połączenie tej informacji ze strukturą pomocy publicznej według przeznaczenia (tabela 16) pozwala na syntetyczne wnioski dotyczące możliwego jej oddziaływania na gospodarkę województwa podlaskiego. Wydaje się, że oddziaływanie pomocy publicznej na kreowanie szans na zmiany w gospodarce województwa podlaskiego można rozpatrywać w kilku kategoriach:

1. **Wsparcie rozwojowe,** powiązane z działaniami o skutkach długofalowych, wspieranymi w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej, pomocy sektorowej, rekompensat za realizację usług w ogólnym interesie gospodarczym, wsparcia działalności badawczej i innowacyjnej. Wysoka koncentracja pomocy, przede wszystkim na dofinansowanie nakładów inwestycyjnych, wyróżnia następujące działy PKD:
   a) **38. Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów**; odzysk surowców. Efektem jest przede wszystkim nowoczesna spalarnia odpadów w Białymstoku (876,5 mln zł), dofinansowana w ramach rekompensaty za realizację usług w ogólnym interesie gospodarczym.
   b) **61. Telekomunikacja**. Sektorowe wsparcie inwestycyjne dotyczyło głównie budowy ponadregionalnej sieci szerokopasmowej i regionalnej sieci szkieletowej, zwiększających dostęp do Internetu dla instytucji publicznych, przedsiębiorstw i mieszkańców obszarów peryferyjnych zagrożonych „wykluczeniem cyfrowym". Powstanie tej sieci, stanowiącej własność województwa, stworzyło możliwości budowy własnych sieci dostępowych do

odbiorców końcowych przez podmioty komercyjne. Poza Urzędem Marszałkowskim, największe wsparcie uzyskali operatorzy usług szerokopasmowych i inwestorzy własnych sieci dostępowych (16 podmiotów z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł).

c) **16. Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli**. Główne efekty to wsparcie inwestycyjne producentów wyrobów z drewna (47 podmiotów z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł, w tym 6 powyżej 10 mln zł), wyrażające się m.in. powstaniem i rozwojem dwóch nowych firm (IKEA, Forte) oraz rozwojem technologicznym już istniejących.
d) **25. Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń**. Jest to wzmocnienie inwestycyjne i technologiczne przedsiębiorstw przemysłu metalowego (52 podmioty z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł, w tym 6 powyżej 10 mln zł).
e) **22. Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych**. Największe wsparcie otrzymali głównie producenci wyrobów z tworzyw sztucznych i materiałów kompozytowych (43 podmioty z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł, w tym 10 powyżej 10 mln zł).
f) **23. Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych**. Wsparcie inwestycyjne dotyczyło producentów wyrobów ze szkła, betonu (36 podmiotów z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł, w tym 7 powyżej 10 mln zł).
g) **17. Produkcja papieru i wyrobów z papieru**. Jest to wzmocnienie głównie usług poligraficznych i produkcji opakowań (18 podmiotów z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł, w tym 1 – 116,5 mln zł).
h) **28. Produkcja maszyn i urządzeń**. Najwięcej wsparcia otrzymało 36 podmiotów z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł, w tym 7 – powyżej 10 mln zł.
i) Wysokie wsparcie inwestycyjne dotyczy również 4 działów spoza przetwórstwa przemysłowego. Są to:
   - **35. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych**. Jest to wsparcie nakładów służących poprawie efektywności energetycznej i zastosowaniu odnawialnych źródeł energii, udzielone głównie na rzecz przedsiębiorstw energetyki cieplnej, przedsiębiorstwom produkcyjnym oraz produkcji energii ze źródeł odnawialnych (99 podmiotów z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł, w tym 11 – powyżej 10 mln zł).
   - **55. Zakwaterowanie**. Beneficjentami są głównie podmioty świadczące usługi hotelarskie i lokale gastronomiczne (60 podmiotów z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł, w tym 2 – powyżej 10 mln zł).
   - **49. Transport lądowy**. W ramach rekompensaty za realizację usług w ogólnym interesie gospodarczym dofinansowana została przede wszystkim publiczna komunikacja samochodowa (PKS), ale wśród beneficjentów są również przewoźnicy prywatni (32 podmioty z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł, w tym 5 – powyżej 10 mln zł).

- **72. Działalność naukowa i prace rozwojowe**. Pomoc publiczna skierowana była na tworzenie zaplecza badawczo-rozwojowego w przedsiębiorstwach produkcyjnych, także w połączeniu ze wsparciem działalności badawczej i innowacyjnej. Wśród największych beneficjentów są kluczowe w województwie przedsiębiorstwa przemysłowe, ale także jednostki badawcze (34 podmioty z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł, w tym 8 – powyżej 10 mln zł).

2. **Wsparcie stabilizacyjne,** powiązane głównie z rozwiązywaniem bieżących problemów przedsiębiorstw, wspieranym przede wszystkim poprzez pomoc kryzysową. Ze względu na ograniczające zasięg oddziaływania granice kwotowe, do tej kategorii można zaliczyć także pomoc *de minimis*. W obu przypadkach jest to pomoc rozproszona na dużą liczbę beneficjentów, a więc o niewielkiej koncentracji. Tym rodzajem wsparcia wyróżniają się następujące działy PKD:
   a) **46. Handel hurtowy, z wyłączeniem pojazdów samochodowych**. Jest to pomoc rozproszona, powiązana z sieciami dystrybucyjnymi przedsiębiorstw o różnym profilu działalności podstawowej (150 podmiotów z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł, w tym 4 – powyżej 10 mln zł).
   b) **47. Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi**. Główni beneficjenci to pośrednicy handlowi (58 podmiotów z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł, w tym 2 – powyżej 10 mln zł).
   c) **43. Roboty budowlane specjalistyczne**. Główni beneficjenci to niewielkie przedsiębiorstwa budowlane (42 podmioty z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł).
   d) **41. Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków**. Główni beneficjenci to średnie i małe przedsiębiorstwa budowlane (53 podmioty z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł, w tym 1 – powyżej 10 mln zł).
   e) **45. Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych**. Główni beneficjenci to dilerzy samochodowi oraz wykonawcy usług motoryzacyjnych (44 podmioty z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł).
   f) **56. Działalność usługowa związana z wyżywieniem**. Najwięksi beneficjenci to przedsiębiorstwa usług gastronomicznych (43 podmioty z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł, w tym 1 – powyżej 10 mln zł).
   g) **62. Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki**. Najwięksi beneficjenci to oferenci usług informatycznych (60 podmiotów z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł, w tym 5 – powyżej 10 mln zł).
   h) **01. Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową**. Beneficjentami są głównie wykonawcy usług handlowo-usługowych dla rolnictwa (2 podmioty z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł).

i) **86. Opieka zdrowotna**. Beneficjentami są głównie niepubliczne placówki służby zdrowia (31 podmiotów z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł).

3. **Wsparcie socjalne,** wynikające z zewnętrznych potrzeb społecznych, występujące w postaci pomocy publicznej dla pracowników w szczególnie niekorzystnej sytuacji oraz niepełnosprawnych. Występuje we wszystkich działach PKD, ale bardzo wyraźna jego dominacja (95,6%) widoczna jest w dziale **Działalność detektywistyczna i ochroniarska**. Jest też wysoka jej koncentracja w niewielkiej grupie beneficjentów w ramach działu (26 podmioty z dofinansowaniem powyżej 1 mln zł, w tym 7 – powyżej 10 mln zł).
4. **Inne 60. Nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych**. Jest to głównie wsparcie mediów publicznycśh, jako rekompensata za realizację usług w ogólnym interesie gospodarczym; 96% jego wartości przypada na Rozgłośnię Regionalną Polskiego Radia.

PODSUMOWANIE

W podsumowaniu powyższej analizy można stwierdzić, że w rozpatrywanym okresie pomoc publiczna istotnie zmienia warunki rozwoju gospodarczego województwa podlaskiego, z widocznym ich zróżnicowaniem według rodzaju prowadzonej działalności. W działach związanych z przetwórstwem przemysłowym 10 beneficjentów z największym wsparciem absorbuje większość środków (nawet ponad 90%) przewidzianych dla ich działów PKD. Niewątpliwie ma to związek z wynikającą z cech ich działalności, relatywnie wysoką kapitałochłonnością i niepodzielnością urządzeń technologicznych. Powoduje to, że skuteczne wsparcie rozwojowe podmiotów prowadzących taką działalność jest możliwe tylko poprzez skoncentrowane oddziaływanie punktowe i minimalizowanie liczby beneficjentów. Wynikiem tego w analizowanych danych jest stosunkowo nieliczna grupa przedsiębiorstw z sekcji przetwórstwa przemysłowego, które otrzymały szanse na zdynamizowanie swojej działalności poprzez relatywnie wysokie wsparcie inwestycyjne. Zbliżona sytuacja wystąpiła również w dziale transportu lądowego (samochodowego) i telekomunikacji. Te nowe możliwości rozwojowe wzmocniło również inwestycyjne wsparcie w zakresie prowadzenia badań i działalności rozwojowej, a także w zakresie poprawy efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Ważnym atutem było też unowocześnienie cyfrowych możliwości komunikacyjnych poprzez upowszechnienie dostępu do szerokopasmowych sieci przesyłowych.

W pozostałych rodzajach działalności pomoc publiczna jest bardziej rozproszona i ze znacznie mniejszym udziałem pomocy inwestycyjnej. Skutkiem tego jest większy udział pomocy *de minimis* oraz pomocy kryzysowej, zwykle o znacznie mniejszej sile oddziaływania i znaczeniu dla rozwoju poszczególnych przedsiębiorstw.

Na tym tle można również stwierdzić, że baza SUDOP umożliwia syntetyczne spojrzenie *ex post* na rolę pomocy publicznej w rozwoju gospodarczym regionu i kraju. Ale dla oceny funkcjonowania pomocy publicznej ważne byłoby również

zbadanie wśród jej beneficjentów jej rzeczywistego wykorzystania i realizacji celów, które są definiowane w ramach podstaw prawnych i programów określanych przy jej uruchamianiu. Z tym wiąże się również kwestia priorytetów pomocy publicznej i spójności polityki jej udzielania. Pomoc publiczna powinna sprzyjać poprawie warunków rozwojowych przedsiębiorstw w zakresie, w którym mechanizmy rynkowe nie są skuteczne. Głębszej refleksji wymaga jednak doprecyzowanie, co jest podstawą oceny tej nieskuteczności mechanizmów rynkowych i przyznania pomocy publicznej. W woj. podlaskim pomocy publicznej udzieliło łącznie 1068 podmiotów, z wyraźną przewagą siły wpływu instytucji centralnych. Pomocy udzielano w ramach 217 środków pomocowych, a podstawą ich dystrybucji w rozpatrywanym okresie było ponad 100 ustaw. Pozostając przy przedstawionej wyżej pozytywnej ocenie pomocy publicznej w woj. podlaskim, niezwykle interesująca byłaby więc odpowiedź na pytanie: z czego wynika ten konkretny kształt podziału pomocy publicznej? Z pewnością jest w nim widoczny wpływ polityki władzy publicznej ustanawiającej tę pomoc, ale uwzględnić należy również przypadki podmiotów uzyskujących pomoc publiczną nie dlatego, że najbardziej jej potrzebują, ale dlatego, że opanowały wysoką skuteczność w jej pozyskiwaniu.

BIBLIOGRAFIA

Gałązka K., *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców*, UOKiK Warszawa 2012.

Kogut-Jaworska M., *Pomoc publiczna i jej szczególne znaczenie w systemie wsparcia publicznego w Polsce*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu" 2016, nr 451.

Pomoc publiczna dla przedsiębiorców. Wybrane zagadnienia, red. nauk. Ambroziak A.A., Pamuła-Wróbel K., Zenc R., Wolters Kluwer, Warszawa 2020.

Przewodnik dotyczący stosowania przepisów prawa Unii Europejskiej z zakresu pomocy państwa, zamówień publicznych i rynku wewnętrznego do usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym, w szczególności do usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym. Dokument roboczy służb Komisji. Komisja Europejska, Bruksela, dnia 29.4.2013 SWD(2013) 53 final/2 s. 26

Rozporządzenie Komisji (UE) 2023/2831 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis*. Dz. Urz. UE L, 2023/2831.

Wojtaczka B., *O efekcie zachęty w prawie pomocy publicznej*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny" 2014, nr 9(3), https://ikar.wz.uw.edu.pl/images/numery/23/pdf/62.pdf [dostęp: 8.09.2024].

Unia Europejska. T. I, red. Kawecka-Wyrzykowska E., Synowiec E., Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Warszawa 2004, s. 127. Cyt. za: K. Gałązka, op. cit., s. 23–24.

Ustawa z dnia 30.04.2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej. Dz. U. z 2023 r. poz. 702 (tekst jednolity), art. 31.

Ustawa z dnia 30.04.2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, art. 2.16, Dz.U. z 2018 r. poz. 362 ze zm.

Streszczenie

PRZEDSIĘBIORSTWA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO JAKO BENEFICJENCI POMOCY PUBLICZNEJ

Pomoc publiczna, jako selektywne uprzywilejowanie przedsiębiorstw, powinna sprzyjać podejmowaniu działań, które bez tej pomocy nie byłyby podjęte, wspierających procesy rozwoju gospodarczego i społecznego lub zapobiegających ich zakłóceniom. Te założenia są u podstaw programów pomocowych i aktów prawnych, na podstawie których zapadają decyzje o dystrybucji pomocy publicznej konkretnym przedsiębiorstwom. Poprzez analizę tych decyzji można obserwować i oceniać zakres i rzeczywiste znaczenie pomocy publicznej, np. na określonym obszarze, w wybranym rodzaju działalności gospodarczej lub w wybranej grupie beneficjentów.

Ta konkluzja jest punktem wyjścia do analizy pomocy publicznej udzielonej przedsiębiorstwom województwa podlaskiego w latach 2005–2023. Do analizy wykorzystano prowadzoną przez UOKiK bazę SUDOP. Zaczerpnięte z niej informacje posłużyły do zobrazowania wielkości udzielonej pomocy publicznej, jej zróżnicowania podmiotowego i przedmiotowego, z uwzględnieniem również jej relacji do wielkości ogólnego wsparcia publicznego podmiotów gospodarczych w Polsce. Na tej podstawie dokonana została identyfikacja kierunków oddziaływania pomocy publicznej na zmiany w gospodarce województwa podlaskiego.

ENTERPRISES OF THE PODLASKIE VOIVODESHIP AS BENEFICIARIES OF PUBLIC AID

Public aid, as a selective advantage for enterprises, should support undertaking activities that would not be undertaken without this aid, supporting the processes of economic and social development or preventing their disruption. These assumptions are the basis of aid programs and legal acts on the basis of which decisions are made about the distribution of public aid to specific enterprises. By analyzing these decisions, it is possible to observe and assess the scope and actual importance of public aid, e.g. in a specific area, in a selected type of business activity or in a selected group of beneficiaries.

This conclusion is the starting point for the analysis of public aid granted to enterprises in the Podlaskie Voivodeship in 2005–2023. The SUDOP database maintained by the Office of Competition and Consumer Protection was used for the analysis. The information obtained from it was used to illustrate the amount of public aid granted, its subjective and objective differentiation, also taking into account its relationship to the amount of general public support for economic entities in Poland. On this basis, the directions of impact of public aid on changes in the economy of the Podlaskie Voivodeship were identified

DR KAROL KOWALEWSKI, PROF. WANS
Wschodnioeuropejska Akademia Nauk Stosowanych w Białymstoku Filia w Ełku
Wydział Zarządzania

ROZDZIAŁ 2.
STRUKTURA POMOCY PUBLICZNEJ A CELE STRATEGICZNE ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W LATACH 2015–2023

WPROWADZENIE

Konkurencja, jako podstawowa zasada wolnego rynku oznacza, że wszystkie organizacje gospodarcze funkcjonują na takich samych zasadach oraz mają równe szanse rozwoju i sprzedaży swoich produktów. Uznanie tych zasad oznacza, że ingerowanie przez państwo w prawa wolnego rynku i udzielanie pomocy konkretnym przedsiębiorcom są zakazane. Zakaz ten nie jest jednak bezwzględny i dopuszcza możliwość udzielania wsparcia finansowego wybranym podmiotom gospodarczym.

Nie zmienia to jednak faktu, że każde udzielenie pomocy publicznej stanowi jedną z form ingerowania w wolny rynek[1].Waga tego zagadnienia staje się tym większa, im większe kwoty obejmuje dana pomoc. W kontekście prac badawczych prowadzonych na potrzeby niniejszego opracowania warto w tym miejscu zauważyć, że pomoc publiczna udzielona firmom z województwa podlaskiego wyniosła na przestrzeni lat 2015–2023 blisko 9 miliardów złotych, czyli średnio 1 miliard złotych rocznie.

---

[1] Przykładowo, badania M. Spychały dowodzą, że pomoc publiczna, bez względu na jej formę, powoduje obniżenie ceny na rynku, przez co wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi Unii Europejskiej. Patrz: M. Spychała, *Pomoc publiczna w warunkach gospodarki rynkowej*, „Studia Ekonomiczne" 2013, nr 139, s. 238-247.

Przyznawanie tak dużych środków finansowych konkretnym przedsiębiorcom skłania do pytań o cele i kierunki tej pomocy, jej zasadność oraz efekty w kontekście rozwoju regionalnej gospodarki. Uwzględniając obszerność poruszonego w niniejszej pracy zagadnienia, cel badawczy ograniczono do ukazania struktury pomocy publicznej, która była udzielana organizacjom z województwa podlaskiego na przestrzeni lat 2015–2023, oraz identyfikacji, w jakim stopniu pomoc ta jest zbieżna ze strategią rozwoju analizowanego regionu. Analizie zostaną poddane dokumenty planistyczne dotyczące strategii rozwoju województwa podlaskiego oraz baza Systemu Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej.

W pracy zostaną przedstawione: pojęcie i cechy pomocy publicznej, założenia dotyczące rozwoju Podlasia ze szczególnym uwzględnieniem tzw. inteligentnych specjalizacji, sposób organizacji i wyniki badania oraz wnioski końcowe, obejmujące ocenę stopnia zbieżności pomocy publicznej z priorytetami ujętymi w strategii rozwoju województwa podlaskiego.

CHARAKTERYSTYKA POMOCY PUBLICZNEJ

Pojęcie *pomocy publicznej* ukształtowało się w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na gruncie art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Pomoc publiczna może wystąpić w przypadku udzielenia wsparcia przedsiębiorstwu po spełnieniu łącznie następujących przesłanek[2]:

- wsparcie jest udzielane przez państwo lub ze środków państwowych (środki przekazywane przez organy władzy publicznej szczebla centralnego, regionalnego i lokalnego oraz inne podmioty, którym powierzono rolę operatora środków publicznych, takie jak fundacje, stowarzyszenia, agencje rozwoju regionalnego);
- stanowi ono dla przedsiębiorcy przysporzenie korzystniejsze od warunków oferowanych na rynku (np. wsparcie finansowe o charakterze bezzwrotnym, pożyczki i kredyty o preferencyjnym oprocentowaniu, rozłożenie zobowiązań finansowych na raty o niższej niż rynkowa stopa oprocentowania, zwolnienia podatkowe);
- ma charakter selektywny (uprzywilejowuje określone przedsiębiorstwo lub przedsiębiorstwa, albo produkcję określonych towarów);
- grozi zakłóceniem lub zakłóca konkurencję oraz wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi UE (wsparcie, jakie zostało udzielone danemu podmiotowi, wpływa korzystnie na jego pozycję na rynku w stosunku do przedsiębiorcy konkurencyjnego).

Obecnie nie ma jednego dokumentu, który precyzowałby, jak należy rozumieć powyższe przesłanki. Dlatego też wskazówek w tym zakresie należy poszukiwać przede wszystkim w decyzjach Komisji Europejskiej oraz wyrokach Trybunału Spra-

[2] Art. 107 ust. 1, *Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej*, Rzym 1957.

wiedliwości Unii Europejskiej. Warto również pamiętać o tym, że pojęcie *pomocy publicznej* jest pojęciem dynamicznym, zmieniającym się w czasie. Znaczenie w tym przypadku ma choćby to, kto otrzymuje ową pomoc (status prawny danej organizacji oraz funkcje, zadania i wielkość beneficjenta), w jakim środowisku konkurencyjnym i otoczeniu rynkowym funkcjonuje, jaka jest forma i rozmiary pomocy, a także skala realizowanego wsparcia. Nie ma zatem zamkniętej listy czynników, które mogą wpływać na klasyfikację środka, który stanowi pomoc publiczną (lub też nie stanowi). Dlatego też każdy przypadek musi być analizowany indywidualnie, w oparciu o pełne informacje o danym wsparciu[3].

Wyróżnia się kilka rodzajów pomocy publicznej dla podmiotów gospodarczych, które są dopuszczalne w obecnym systemie prawnym[4]. Zostały one wyróżnione poniżej.

- **Pomoc regionalna**

Pomoc na działalność prowadzoną na określonym obszarze, mająca na celu aktywizowanie tego obszaru i zmniejszanie dysproporcji w rozwoju ekonomiczno-społecznym pomiędzy poszczególnymi regionami Unii Europejskiej. Jest to pomoc o charakterze rozwojowym, ukierunkowana na dofinansowanie działań inwestycyjnych oraz zwiększanie zatrudnienia. Dopuszczalność jej udzielenia i wysokość zależą od obszaru geograficznego, sektora gospodarki oraz rodzaju kosztów, które przedsiębiorca musi ponieść.

- **Pomoc sektorowa**

Pomoc udzielana podmiotom działającym w określonym sektorze, zwykle skierowana do tzw. sektorów wrażliwych, czyli tych gałęzi gospodarki, które przeżywają długotrwałe problemy strukturalne (np. nadmierne zatrudnienie czy nadwyżka mocy produkcyjnych). Pomoc taka ma przyczynić się do ulepszenia danego sektora oraz ułatwić restrukturyzację czy likwidację niektórych przedsiębiorstw.

- **Pomoc horyzontalna**

Pomoc niezwiązana z działalnością beneficjenta w określonym sektorze lub regionie, lecz wspierająca cele zgodne z rynkiem wewnętrznym. Mam się przyczyniać do realizacji społecznie istotnych działań związanych np. z badaniami, rozwojem i innowacjami, ochroną środowiska naturalnego, szkoleniami, rozwojem małych i średnich przedsiębiorstw.

- **Pomoc *de minimis***

Rodzaj pomocy zwolnionej z procedury zgłoszenia Komisji Europejskiej ze względu na brak spełnienia wszystkich przesłanek określonych w art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Maksymalna wartość tej pomocy nie powinna zakłócać konkurencji ani wpływać na wymianę handlową między państwami członkowskimi Unii Europejskiej.

---

[3] Patrz: www.rpo.malopolska.pl/skorzystaj/nabory/pomoc-publiczna [data dostępu: 20.08.2024].

[4] A. Gołkowska, M. Zwolenik, D. Alicka, *Pomoc publiczna – podstawowe zagadnienia*, www2.deloitte.com [data dostępu: 20.08.2024].

Zgodnie z wytycznymi art. 1 ust. 1 rozporządzenia Komisji Europejskiej z 17 czerwca 2014 roku, beneficjentami pomocy publicznej mogą być podmioty, którym udzielenie jej jest zgodne z zasadami działania rynku wewnętrznego[5]. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa dozwolonymi formami pomocy publicznej są:

- pomoc regionalna, obejmująca tereny o niskim poziomie życia lub wysokim bezrobociu;
- pomoc inwestycyjna dla małych i średnich przedsiębiorstw;
- pomoc w zakresie rozwoju, badań i innowacji;
- pomoc na ochronę środowiska naturalnego;
- pomoc dotycząca zatrudnienia osób niepełnosprawnych;
- pomoc w zakresie naprawienia szkód związanych z wystąpieniem klęski żywiołowej;
- pomoc związana z kulturą i zachowaniem dziedzictwa kulturowego;
- pomoc na infrastrukturę sportową i rekreacyjną;
- pomoc szkoleniowa;
- pomoc transportowa na rzecz mieszkańców regionów oddalonych;
- pomoc na infrastrukturę szerokopasmową;
- pomoc na infrastrukturę lokalną.

Odnosząc się do przedmiotowego zakresu prowadzonych badań w niniejszym opracowaniu, należy zwrócić uwagę, że udzielenie pomocy publicznej powinno odbywać się po spełnieniu określonych warunków. Wyodrębnione zostały cztery zasady, na których opiera się pomoc publiczna, a mianowicie[6]:

- **przejrzystość** (uprawnia do kontroli i ścisłego określenia wartości udzielanej pomocy);
- **spójność** (kładzie nacisk na niwelowanie różnic poziomu życia i rozwoju gospodarczego pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej i poszczególnymi regionami);
- **subsydiarność** (w przypadku niewystarczających kompetencji państwa członkowskiego, udzieleniem pomocy publicznej zajmuje się organ wyższego szczebla, czyli Komisja Europejska);
- **proporcjonalność** (względem każdego sektora gospodarki ustalone są maksymalne kwoty, które mogą być przeznaczone na pomoc publiczną).

[5] Art. 1 ust. 1 Rozporządzenie Komisji Europejskiej z 17 czerwca 2014 uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu.

[6] *Czym jest pomoc publiczna i jakie są jej rodzaje?*, https://businessinsider.com.pl [data dostępu: 20.08.2024].

STRATEGICZNE DOKUMENTY PLANISTYCZNE DOTYCZĄCE ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

W kontekście procesu badawczego obejmującego zakres tematyczny niniejszego opracowania należy zwrócić uwagę na dwa podstawowe dokumenty strategiczne dotyczące rozwoju województwa podlaskiego, a mianowicie Strategię rozwoju województwa podlaskiego 2030 i Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2021–2027+. *Strategia rozwoju województwa podlaskiego* została opracowana w 2020 r. i zakłada osiągnięcie trzech celów głównych, jakimi są: dynamiczna gospodarka, zasobni mieszkańcy i partnerski region[7]. W ramach pierwszego z powyższych celów warto zwrócić uwagę na wyodrębnienie pięciu celów operacyjnych, do których należą: przemysły przyszłości, podlaski system otwartych innowacji, lokalna przedsiębiorczość, rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego e-podlaskie[8].

W analizowanym dokumencie podkreśla się konieczność zapewnienia wzrostu udziału przemysłu w strukturze gospodarczej w oparciu o jego zakorzenione w regionie branże (szczególnie wchodzące w skład inteligentnych specjalizacji), unowocześniając je w oparciu o najnowsze trendy rozwoju przemysłu 4.0 i przekształcając w ten sposób w „przemysły przyszłości". Przemysł przyszłości powinien być wykorzystany np. do rozwoju rolniczej produkcji ekologicznej, która może być jedną ze specjalności województwa podlaskiego, odpowiadającą trendom popytu w Europie i w kraju. Kluczowym celem powinna być nie tylko sama produkcja żywności ekologicznej, ale też zapewnienie jej odpowiedniego przetworzenia i dotarcia z własnymi markami na rynki docelowe[9].

Wśród podstawowych potencjałów rozwojowych województwa podlaskiego wymienia się z kolei[10]:

1) dynamiczne firmy przemysłowe i dobrą kondycję całego sektora przemysłowego;
2) firmy zdolne do zdobywania nowych rynków zbytu i zwiększania wartości eksportu, szczególnie na rynkach wymagających;
3) wysoki potencjał naukowy w wybranych dziedzinach;
4) rozwinięte działy gospodarki w różnych częściach województwa: metalowo-maszynowy, sektor medyczny, przemysł rolno-spożywczy, przemysł drzewny, meblarstwo, branża jachtowa, budownictwo.

Warto również podkreślić, że Strategia rozwoju województwa podlaskiego zakłada konieczność interwencji w sześciu obszarach (kierunkach) aktywności gospodarczej regionu. Jednym z powyższych kierunków – co ma istotny związek z kolejnym analizowanym dokumentem strategicznym oraz zakresem tematycznym

[7] *Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030*, Departament Rozwoju Regionalnego UMWP, Białystok 2020, s. 27.
[8] Tamże, s. 34.
[9] Tamże, s. 35.
[10] Tamże, s. 36.

prowadzonego badania – jest „wsparcie inwestycji w obszarach inteligentnych specjalizacji województwa”[11].

Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego (Plan) został po raz pierwszy przyjęty 1 marca 2016 r. uchwałą Zarządu Województwa Podlaskiego i obejmował lata 2015–2020. Jego opracowanie i wdrożenie w życie było jednym z wymogów Komisji Europejskiej na potrzeby uzyskania wsparcia unijnego na projekty badawczo-rozwojowe. Aktualizacja dokumentu nastąpiła w roku 2021 i obejmuje okres do roku 2027.

Głównym zadaniem Planu jest wsparcie realizacji *Strategii rozwoju województwa podlaskiego* w obszarze przedsiębiorczości i innowacyjności[12]. Istotą dokumentu jest z kolei identyfikacja tzw. rdzenia specjalizacji, czyli inteligentnych specjalizacji Podlasia, i doprecyzowanie działań służących realizacji założonych celów. Plan określa cztery wyróżnione niżej obszary w ramach inteligentnych specjalizacji województwa podlaskiego[13].

1. **Przemysł rolno-spożywczy i sektory powiązane z łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem:**
   - wydajne rolnictwo, precyzyjna produkcja roślinna *i zwierzęca*;
   - przemysł spożywczy, produkcja i przetwórstwo mleka;
   - *systemy monitorowania wydajności i jakości* produkcji roślinnej, zwierzęcej i przetwórstwie mleka, biożywność;
   - logistyka i dystrybucja na potrzeby sektora;
   - *wykorzystanie surowców rolniczych na cele niespożywcze*;
   - inne powiązane.
2. **Przemysł metalowo-maszynowy, szkutniczy i sektory powiązane z łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorami**:
   - przetwórstwo metali;
   - produkcja maszyn i urządzeń, w szczególności na potrzeby rolnictwa, *budownictwa*, leśnictwa i przemysłu spożywczego;
   - produkcja statków i łodzi;
   - robotyka, *przemysł 4.0*;
   - inne powiązane.
3. **Sektor medyczny, nauki o życiu i sektory powiązane z łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem:**
   - diagnostyka chorób cywilizacyjnych;
   - genetyka i biologia molekularna;
   - wytwarzanie produktów leczniczych;

[11] Tamże.

[12] https://strategia.wrotapodlasia.pl/pl/ris/plan-rozwoju-przedsiebiorczosci-w-oparciu-o--inteligentne-specjalizacje-wojewodztwa-podlaskiego-na-lata-20212027-zostal-przyjety.html [data dostępu: 21.08.2024].

[13] *Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2021-2027+*, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Białystok 2021, s. 3-4.

- nowoczesne metody terapii, w tym leczenia bezpłodności;
- technologie inżynierii medycznej, biotechnologia/bioinformatyka;
- medycyna regeneracyjna, srebrna gospodarka;
- rehabilitacja, fizykoterapia, turystyka zdrowotna;
- implanty medyczne;
- *technologie sensorowe oraz robotyka w medycynie, Internet rzeczy w medycynie*;
- inne powiązane.

4. **Ekoinnowacje, nauki o środowisku i sektory powiązane z łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem**:

- ekoinnowacje;
- ekorozwój (np. inżynieria ekologiczna, badania nad bioróżnorodnością, ekoturystyka);
- rolnictwo i przetwórstwo ekologiczne;
- zrównoważone pozyskiwanie i przetwarzanie drewna;
- OZE w modelu rozproszonym, produkcja maszyn do wytwarzania energii z OZE, *pozyskiwanie energii z odpadów z wyłączeniem działalności wyrządzających poważne szkody GOZ;*
- *budownictwo ekologiczne, zasobo- i energooszczędne, produkcja domów prefabrykowanych, produkcja na potrzeby budownictwa, automatyzacja i robotyzacja procesów w budownictwie proekologicznym;*
- *gospodarka obiegu zamkniętego (GOZ);*
- *projektowanie zrównoważone;*
- *technologie efektywności energetycznej;*
- *systemy zarządzania, sterowania i monitorowania w zakresie ekoinnowacji;*
- *rozwiązania dla elektromobilności i zasilania pojazdów paliwami alternatywnymi;*
- *rozwiązania wykorzystujące technologie wodorowe;*
- *systemy zarządzania wodą;*
- inne powiązane.

W powyższym zestawieniu kursywą zaznaczono zmiany, czyli dodatkowe zapisy, które pojawiły się w aktualizacji Planu w stosunku do analogicznego dokumentu z roku 2015[14].

ORGANIZACJA I KONTEKST BADANIA

Głównym celem badawczym było ukazanie struktury pomocy publicznej, która została udzielona organizacjom z województwa podlaskiego na przestrzeni lat 2015–2023 oraz identyfikacja, w jakim stopniu pomoc ta jest zbieżna ze strategią rozwoju

[14] Patrz: *Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2015-2020+ (RIS3)*, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Białystok 2015, s. 9.

analizowanego regionu. Przeprowadzoną analizę ograniczono czasowo do okresu 2015–2023, ponieważ to właśnie od 2015 r. formalnie obowiązują Plany ukazane w poprzedniej części pracy.

Na potrzeby konkretyzacji przedmiotu badania sformułowano również poniższe cele szczegółowe:

1) określić rozmiary pomocy publicznej przeznaczanej na poszczególne działy PKD;
2) ustalić, jaką część całkowitej pomocy publicznej stanowią wydatki na wyróżnione inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego;
3) zidentyfikować głównych beneficjentów pomocy publicznej w odniesieniu do analizowanych inteligentnych specjalizacji województwa podlaskiego, jak również w ujęciu ogólnym.

Z zasady przejrzystości, opisanej we wcześniejszej części pracy, wynika dostęp do informacji o udzielonej pomocy publicznej w postaci jawnej bazy danych o tej pomocy. Organem monitorującym pomoc publiczną w Polsce (z wyłączeniem pomocy publicznej w rolnictwie lub rybołówstwie) jest Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Monitorowanie to obejmuje: gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie informacji o udzielonej pomocy publicznej, w szczególności o jej rodzajach, formach i wielkości. Wymiernym efektem realizacji tego celu jest baza Systemu Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej (SUDOP)[15].

Opisywana baza pozwala identyfikować pomoc publiczną udzieloną poszczególnym podmiotom gospodarczym z uwzględnieniem następujących kryteriów:

- lokalizacja beneficjenta (powiat, gmina);
- wielkość przedsiębiorstwa (mikro, małe, średnie, duże);
- rodzaj prowadzonej działalności (według PKD);
- rok otrzymania pomocy publicznej (2004–2023);
- wielkość otrzymanej pomocy publicznej (kwota);
- forma pomocy publicznej (dotacje, ulgi podatkowe, zwolnienia z opłat, pożyczki, gwarancje, inne);
- przeznaczenie pomocy publicznej (B+R, subsydiowanie zatrudnienia, szkolenia, restrukturyzacja, pomoc kryzysowa, inwestycje, dostęp do kapitału, efektywność energetyczna, inne);
- podmiot udzielający pomocy publicznej (decydent).

Baza SUDOP daje zatem możliwość selekcji udzielonej pomocy publicznej względem jej przeznaczenia na konkretny rodzaj działalności gospodarczej. Opierając się na schemacie PKD można więc ustalić rozmiary pomocy publicznej, które są przekazywane na wsparcie inteligentnych specjalizacji województwa podlaskiego.

Kluczowym etapem prowadzonych prac badawczych było określenie działów PKD, które odpowiadają przyjętym w Planach sektorom gospodarki i określonym jako „inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego". Autor niniejszego opracowania nie odnalazł bowiem w żadnych ogólnodostępnych dokumentach planis-

[15] Patrz: https://sudop.uokik.gov.pl/home [data dostępu: 20.08.2024].

tycznych dotyczących rozwoju województwa podlaskiego takiego ujęcia „inteligentnych specjalizacji", które wskazywałyby na przyporządkowanie ich względem konkretnych sekcji i działów PKD[16].

W związku z powyższym dokonano szczegółowej analizy priorytetowych branż ujętych w ramach „inteligentnych specjalizacji" oraz schematu PKD, co pozwoliło na opracowanie poniższej klasyfikacji działów, grup i klas PKD odpowiadającym sektorom gospodarki wyróżnionym w Planach.

1. Przemysł rolno-spożywczy i sektory powiązane z łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem:
   - 01 – uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową;
   - 10 – produkcja artykułów spożywczych;
   - 11 – produkcja napojów;
   - 2 – badania i analizy związane z jakością żywności.
2. Przemysł metalowo-maszynowy, szkutniczy i sektory powiązane z łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem:
   - 24 – produkcja metali;
   - 25 – produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń;
   - 28 – produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana;
   - 30 – produkcja pozostałego sprzętu transportowego;
   - 33 – naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń.
3. Sektor medyczny, nauki o życiu i sektory powiązane z łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem:
   - 21 – produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych;
   - 6 – produkcja urządzeń napromieniowujących, sprzętu elektromedycznego i elektroterapeutycznego;
   - 92 – produkcja rowerów i wózków inwalidzkich;
   - 5 – produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystyczne;
   - 11 – badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie biotechnologii;
   - 86 – opieka zdrowotna;
   - 04. – działalność usługowa związana z poprawą kondycji fizycznej.

W przypadku czwartego sektora ujętego w Planach, czyli ekoinnowacji, przyporządkowanie w sposób analogiczny jak wyżej nie było możliwe, ponieważ PKD nie wyodrębnia działalności związanej z szeroko pojętym ekorozwojem. Z tego też względu prowadzone analizy zostały ograniczone do trzech pierwszych „inteligentnych specjalizacji" przedstawionych w Planach.

[16] Odniesienie do sekcji PKD można odnaleźć w *Raportach rocznych z realizacji SRWP*, ale jedynie w kontekście związanym z analizą tzw. współczynnika LQ, co jest niestety nieprzydatne w pracach badawczych obejmujących zakres tematyczny niniejszego opracowania.

POMOC PUBLICZNA WZGLĘDEM DZIAŁÓW PKD I INTELIGENTNYCH SPECJALIZACJI WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Prowadzone badania rozpoczęto od analizy rozdysponowania pomocy publicznej, o łącznej kwocie ponad 8,7 miliarda złotych, względem poszczególnych działów PKD. Zgodnie z danymi ujętymi w tabeli 1 można zauważyć, że niemal połowa (48%) analizowanych środków finansowych została wydatkowana w czasie pandemii Covid-19, czyli w latach 2020–2021. Abstrahując od tego okresu rozmiary rocznej pomocy publicznej wahają się między 345 mln zł (2016 rok) a 899 mln zł (2017 rok), czyli dość znacznie. Odnosząc się do dynamiki opisywanego zjawiska, trudno mówić o występowaniu jakiegokolwiek trendu, aczkolwiek jeżeli z analizy usunie się szczególny czas pandemii Covid-19, można zauważyć tendencję rosnącą rocznych wielkości pomocy publicznej od roku 2018.

Tab. 1. Rozmiary pomocy publicznej w województwie podlaskim względem działów PKD w latach 2015–2023 (w tys. zł i %)

dział PKD	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	suma	%
1	544	780	11908	24659	361	17895	49503	26064	47290	**179004**	2,05%
2	756	753	875	1353	535	18898	1598	1173	1881	**27822**	0,32%
3	0	13	0	0	0	28	0	0	0	**41**	0,00%
6	0	25	0	0	0	0	0	0	0	**25**	0,00%
8	122	135	181	2011	1742	9379	421	526	0	**14517**	0,17%
9	0	0	0	0	0	11	0	0	0	**11**	0,00%
10	74473	9815	52116	8883	22360	97341	80420	29140	34063	**408611**	**4,69%**
11	50	154	162	773	147	3470	291	38	271	**5356**	0,06%
12	0	0	0	0	3	315	0	0	30	**348**	0,00%
13	685	791	1368	2890	1542	7583	4094	4587	1716	**25256**	0,29%
14	2505	2876	3890	3013	3800	23431	4441	5772	2808	**52536**	0,60%
15	62	38	74	112	15	1555	466	252	35	**2609**	0,03%
16	67176	9910	24968	23151	19954	87200	24008	20188	20604	**297159**	**3,41%**
17	5808	12761	18462	12563	60160	20165	45909	14007	72908	**262743**	**3,01%**
18	9530	1231	22669	9719	9017	24642	15842	33014	4785	**130449**	1,50%
19	56	26	0	0	0	1045	30	16	44	**1217**	0,01%
20	225	412	17119	11901	1300	8249	2519	2311	3084	**47120**	0,54%
22	4120	15937	48016	15411	43507	43120	23638	10887	30565	**235201**	2,70%
23	2297	18835	34600	33213	28699	98045	15438	7784	26307	**265218**	**3,04%**
24	561	460	5818	333	15611	29255	16732	433	319	**69522**	0,80%
25	5816	6427	35594	15433	19686	73083	26357	17718	26219	**226333**	2,60%
26	1417	490	2673	3079	7631	11049	8181	6441	4127	**45088**	0,52%
27	691	378	593	3468	1267	6873	6533	3232	1110	**24145**	0,28%
28	2148	12246	49661	8149	19596	25640	13756	16589	16660	**164445**	1,89%
29	761	1023	8612	769	8281	9935	3600	1708	1871	**36560**	0,42%
30	45	96	1869	1262	2363	7744	7834	925	593	**22731**	0,26%
31	5416	6416	17597	12126	20743	58727	16124	11691	13995	**162835**	1,87%
32	2074	3164	29905	3192	7310	28915	20419	7279	3928	**106186**	1,22%
33	889	946	2536	1248	1622	21300	4990	2390	3648	**39569**	0,45%

tabela 1 c.d.

dział PKD	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	suma	%
35	931	13263	41408	127749	24582	65581	32693	54993	53108	**414308**	**4,75%**
36	496	637	566	253	534	4062	322	667	741	**8278**	0,09%
37	33	83	292	338	383	1212	483	793	555	**4172**	0,05%
38	5662	7772	13994	13117	276	9380	1752	69974	3050	**124977**	1,43%
39	0	0	3	2868	1	112	60	8	30	**3082**	0,04%
41	4905	5088	8526	6242	12882	137153	16810	21516	19742	**232864**	2,67%
42	3853	1974	10461	10384	14082	73866	6005	5833	19112	**145570**	1,67%
43	9820	13183	17861	15033	20102	187523	34440	36775	31077	**365814**	**4,20%**
45	8379	9282	12608	8317	10390	126998	14241	13328	18594	**222137**	2,55%
46	12263	12564	30608	14619	12100	358647	50526	35392	47839	**574558**	**6,59%**
47	15024	20948	19484	13257	15638	239382	73097	31764	36647	**465241**	**5,34%**
49	19611	19757	18630	15953	19957	170903	53491	31476	28970	**378748**	**4,35%**
50	611	62	94	31	178	775	44	219	790	**2804**	0,03%
51	28	4	27	31	140	571	323	21	20	**1165**	0,01%
52	454	703	829	9357	68383	19523	2336	4038	4749	**110372**	1,27%
53	114	126	186	87	117	1655	513	728	512	**4038**	0,05%
55	3555	1830	3954	7103	3024	39373	54778	13850	5456	**132923**	1,53%
56	4883	6673	7086	7493	5908	80314	104554	16537	13182	**246630**	2,83%
58	96	238	959	478	310	2931	2321	3452	2284	**13069**	0,15%
59	427	438	1271	398	1481	4803	6152	1283	1921	**18174**	0,21%
60	9440	10152	13031	9773	14409	17038	16929	14739	19983	**125494**	1,44%
61	3780	3847	105150	2593	10718	31888	3795	1036	86052	**248859**	**2,86%**
62	1847	8590	8055	11826	20195	95333	33299	40208	28909	**248262**	2,85%
63	2027	4338	1146	894	5524	10317	4320	8707	441	**37714**	0,43%
64	605	1083	8029	2168	1446	11063	1576	809	424	**27203**	0,31%
65	47	62	101	61	8	274	28	41	0	**622**	0,01%
66	686	960	5776	619	1468	21006	1155	808	6631	**39109**	0,45%
68	4991	2710	2642	3601	9428	28859	7815	8966	10198	**79210**	0,91%
69	2047	3792	3639	1844	2871	35512	3385	4296	1649	**59035**	0,68%
70	1004	6388	1046	1519	3729	15418	3216	1746	4387	**38453**	0,44%
71	2044	2729	4769	4119	2511	38245	8883	16808	7264	**87372**	1,00%
72	1222	15028	29047	15207	23014	72809	42534	4230	12261	**215352**	2,47%
73	1148	1572	1388	972	2415	14436	5736	3394	3290	**34351**	0,39%
74	2170	2148	4280	3669	4651	17170	21639	9793	3352	**68872**	0,79%
75	220	297	766	519	456	5209	1612	653	1162	**10894**	0,13%
77	972	1038	21023	2112	2242	17025	8146	4599	6367	**63524**	0,73%
78	90	163	222	453	403	6549	717	1649	507	**10753**	0,12%
79	173	273	697	365	201	6767	9026	2272	1536	**21310**	0,24%
80	13721	14449	16710	18335	16141	21926	17355	16178	16511	**151326**	1,74%
81	2356	3177	4118	4712	4628	16441	7194	7291	6991	**56908**	0,65%
82	396	421	489	447	1930	6993	2929	605	1042	**15252**	0,18%
84	7798	246	5575	10341	51	13428	104	47199	7980	**92722**	1,06%
85	1959	5266	42194	3355	3362	47370	23664	7376	12172	**146718**	1,68%
86	10984	6206	7580	8807	8157	89528	19070	10547	9156	**170035**	1,95%
87	474	188	149	362	662	1781	653	797	305	**5371**	0,06%
88	695	1074	1007	468	588	6528	474	959	733	**12526**	0,14%

tabela 1 c.d.

dział PKD	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	suma	%
90	487	4460	1149	866	1095	12380	8234	1124	636	**30431**	0,35%
91	32	13329	11157	25	371	1675	428	241	304	**27562**	0,32%
92	2	8	0	0	0	92	0	13	13	**128**	0,00%
93	1038	973	2439	1548	1504	15137	17271	2676	8697	**51283**	0,59%
94	2222	2477	3757	2086	2337	11687	2175	2426	7611	**36778**	0,42%
95	827	785	935	613	1156	5466	1731	1190	801	**13504**	0,15%
96	5910	6300	10410	6332	9274	60547	39414	13961	14009	**166157**	1,91%
98	0	0	0	0	0	0	0	0	4	**4**	0,00%
99	0	0	0	0	0	2	0	0	0	**2**	0,00%
b.d.	0	0	0	0	0	2	0	0	0	**2**	0,00%
suma	**362786**	**345292**	**898589**	**572430**	**664665**	**3015558**	**1162592**	**804149**	**888618**	**8714679**	**100%**
%	**4,16%**	**3,96%**	**10,31%**	**6,57%**	**7,63%**	**34,60%**	**13,34%**	**9,23%**	**10,20%**	**100,00%**	

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Z tabeli 1 wynika także bardzo duże zróżnicowanie pomocy publicznej względem jej adresowania na konkretne działy PKD. W zestawieniu można znaleźć bowiem takie rodzaje działalności gospodarczej, na które w ciągu opisywanych dziewięciu lat przeznaczono jedynie kilka lub kilkanaście tysięcy złotych, jak również ponad 400 milionów złotych. W tabeli 2 przedstawiono te działy PKD, na które rozdysponowano największe kwoty w ramach udzielonej pomocy publicznej.

Analizując dane z tabeli 2 warto zauważyć, że w województwie podlaskim dominuje pomoc publiczna udzielana na działalność handlową, która wyniosła w latach 2015–2023 ponad miliard złotych. Wśród dziesięciu czołowych działów PKD w tym zestawieniu można zaś znaleźć tylko jeden dział (produkcja artykułów spożywczych), który ma związek z inteligentnymi specjalizacjami ujętymi w Planach.

Tab. 2. Ranking dziesięciu działów PKD cechujących się największą pomocą publiczną w województwie podlaskim w latach 2015–2023 (w tys. zł)

l.p.	Nazwa działu PKD	Nr PKD	Kwota
1	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi i motocyklami	46	574 558
2	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	47	465 241
3	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	35	414 308
4	**Produkcja artykułów spożywczych**	10	408 611
5	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	49	378 748
6	Roboty budowlane specjalistyczne	43	365 814
7	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	16	297 159

tabela 2 c.d.

l.p.	Nazwa działu PKD	Nr PKD	Kwota
8	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	23	265 218
9	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	17	262 743
10	Telekomunikacja	53	248 859

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Kontynuując prowadzone badania w tabeli 3 ukazano rozmiary pomocy publicznej, która została przeznaczona na rodzaje działalności gospodarczej odpowiadające inteligentnym specjalizacjom województwa podlaskiego (zgodnie z koncepcją przedstawioną w części pracy – Organizacja i kontekst badania). Oprócz kwot, w tabeli 3 przedstawiono również, jaki odsetek łącznej rocznej pomocy publicznej stanowiła dana suma.

Tab. 3. Zestawienie pomocy publicznej przeznaczonej na poszczególne inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego w latach 2015–2023 (w tys. zł i %)

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	suma
inteligentna specjalizacja nr 1 **przemysł rolno-spożywczy i sektory powiązane z łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem**									
75067	10749	64186	34315	22868	118706	130214	55242	81624	**592971**
20,7%	3,1%	7,1%	6,0%	3,4%	3,9%	11,2%	6,9%	9,2%	**6,8%**
inteligentna specjalizacja nr 2 **przemysł metalowo-maszynowy, szkutniczy i sektory powiązane z łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem**									
9459	20175	95478	26425	58878	157022	69669	38055	47439	**522600**
2,6%	5,8%	10,6%	4,6%	8,9%	5,2%	6,0%	4,7%	5,3%	**6,0%**
inteligentna specjalizacja nr 3 **sektor medyczny, nauki o życiu i sektory powiązane z łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem**									
13846	9530	34296	17757	16229	134097	48509	15148	13250	**302662**
3,8%	2,8%	3,8%	3,1%	2,4%	4,4%	4,2%	1,9%	1,5%	**3,5%**
suma									
98 372	**40 454**	**193 960**	**78 497**	**97 975**	**409 825**	**248 392**	**108 445**	**142 313**	**1 418 233**
27,1%	**11,7%**	**21,6%**	**13,7%**	**14,7%**	**13,6%**	**21,4%**	**13,5%**	**16,0%**	**16,3%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Opierając się na danych ujętych w tabeli 3 można zauważyć, że w ciągu lat 2015–2023 na trzy wyróżnione inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego przeznaczono łącznie 1,4 miliarda złotych, co daje średnią 158 milionów złotych rocznie i stanowi 16,3% całości pomocy publicznej przekazanej dla firm z tego

regionu. Najwięcej środków finansowych adresowano dla przemysłu rolno-spożywczego (593 mln zł – 6,8%), nieco mniej (523 mln zł – 6,0%) dla przemysłu metalowo-maszynowego i szkutniczego oraz znacząco mniej (303 mln zł – 3,5%) dla sektora medycznego i nauk o życiu.

Analizując roczną dynamikę rozmiarów pomocy publicznej, warto nadmienić, że zmiany mają charakter „skokowy" (spadek–wzrost–spadek–wzrost itd.) bez zauważalnego trendu. Jedynie w trzech latach (2015, 2017 i 2021) udział łącznej pomocy publicznej na trzy analizowane inteligentne specjalizacje przekroczył 20% całości wydatkowanych kwot. Również trzykrotnie (2018, 2020 i 2022) nieznacznie przewyższał 13%, aby w roku 2016 osiągnąć najniższy poziom 11,7%.

Wspomagając się rysunkiem 1, warto dodać, że poza 2015 rokiem pomoc publiczna udzielona jakiejkolwiek analizowanej inteligentnej specjalizacji województwa podlaskiego nie przekroczyła 12% całości. Na przestrzeni lat 2016–2020 można zauważyć dominację nakładów na przemysł metalowo-maszynowy, zaś od roku 2021 wśród trzech badanych inteligentnych specjalizacji przoduje przemysł rolno-spożywczy. Poza latami 2015 i 2020 najmniejsze kwoty były przeznaczane na sektor medyczny i nauk o życiu.

Pomoc publiczną adresowaną inteligentnym specjalizacjom województwa podlaskiego (tabela 3) warto porównać do innych sektorów gospodarki i sekcji PKD, wyróżnionych w tabeli 1. Odnosząc się do schematu PKD można więc zauważyć, że dominuje sekcja C – przetwórstwo przemysłowe, które charakteryzuje się udziałem w całkowitej pomocy publicznej na poziomie 30%. Warto jednak dodać, że jest to sekcja, na którą składają się aż 24 działy PKD. Drugą sekcją pod względem rozmiarów otrzymywanej pomocy publicznej jest sekcja G – działalność handlowa,

Rysunek 1. Graficzne przedstawienie rozmiarów pomocy publicznej przeznaczonej na poszczególne inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego w latach 2015–2023

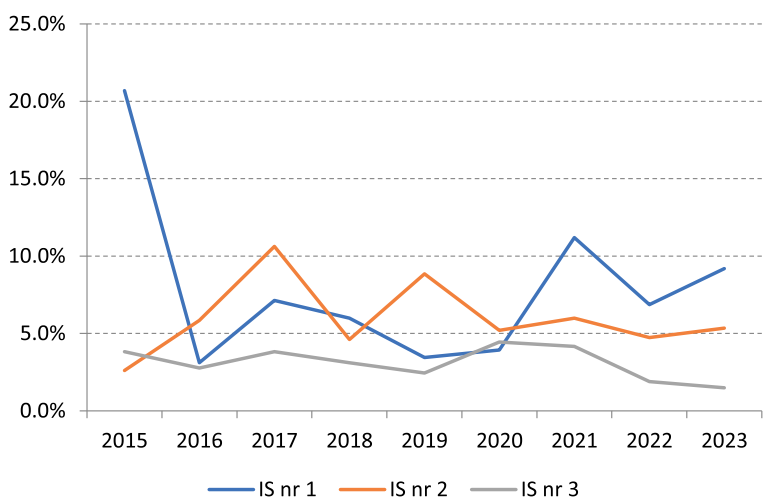

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

w tym naprawa samochodów i motocykli (14,5%), która obejmuje jedynie trzy działy PKD. Trzecie miejsce w tym zestawieniu zajmuje sekcja F – budownictwo, w skład której też wchodzą trzy działy PKD i której udział w całości pomocy publicznej wynosi 8,5%. Na miejscu czwartym plasuje się sekcja J – informacja i komunikacja z udziałem na poziomie 7,9%. Wszystkie wyróżnione wyżej dziedziny działalności gospodarczej cechują się zatem większą pomocą publiczną niż dominująca w tym zakresie inteligentna specjalizacja nr 1 (przemysł rolno-spożywczy), której udział w całkowitej pomocy publicznej na przestrzeni lat 2015–2023 wynosi 6,8%.

Analizując bardziej szczegółowo przeznaczenie pomocy publicznej na inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego, zidentyfikowano największych beneficjentów udzielanego wsparcia finansowego. Tabele 4–6 ukazują przedsiębiorstwa cechujące się największą pomocą publiczną z podziałem na poszczególne inteligentne specjalizacje. Należy jednak dodać, że owe zestawienia ograniczają się jedynie do działalności związanej z działami PKD zbieżnymi z inteligentnymi specjalizacjami, ujętymi w części pracy – Organizacja i kontekst badania[17].

Tab. 4. Ranking przedsiębiorstw z województwa podlaskiego cechujących się największą pomocą publiczną w latach 2015–2023 (w mln zł) – profil działalności odpowiadający inteligentnej specjalizacji nr 1 – przemysł rolno-spożywczy i sektory powiązane z łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem

l.p.	Nazwa przedsiębiorstwa	Kwota	Przypadki udzielenia pomocy publicznej	Charakter działalności
1	Spółdzielnia Mleczarska MLEKPOL w Grajewie	109,5	40	przetwórstwo mleka
2	Spółdzielnia Mleczarska Mlekovita w Wysokiem Mazowieckiem	39,8	58	przetwórstwo mleka
3	AGROCENTRUM sp. z o.o. w Kolnie	21,2	30	produkcja gotowej paszy dla zwierząt gospodarskich
4	PPH „Getak's"" sp. z o.o. w Suwałkach	20,3	14	wyrób i sprzedaż lodów
5	GREENVIT sp. z o.o. w Zambrowie	16,9	44	produkcja ekstraktów roślinnych i surowców do suplementów diety
6	EDPOL Food & Innovation sp. z o.o. w Łomży	13,0	174	przetwórstwo spożywcze
7	Zakłady Spożywcze BONA sp. z o.o. w Łomży	10,4	196	przetwórstwo spożywcze

[17] Przykładowo, firma ALEX sp. z o.o. otrzymała pomoc publiczną 60 razy na łączną kwotę 30,2 mln zł, ale jedynie 3 razy w związku z produkcją gotowych wyrobów metalowych na kwotę 16 mln zł i to właśnie ta kwota została ujęta w tabeli 5.

tabela 4 c.d.

l.p.	Nazwa przedsiębiorstwa	Kwota	Przypadki udzielenia pomocy publicznej	Charakter działalności
8	OERLEMANS FOODS Siemiatycze sp. z o.o.	9,7	21	przetwórstwo owocowo-warzywne
9	PPH Cymes w Suwałkach	9,3	147	produkcja pieczywa
10	Ubojnia Zwierząt Robert Rytel w Podgórzu	8,0	138	przetwarzanie i konserwowanie mięsa

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Tab. 5. Ranking przedsiębiorstw z województwa podlaskiego cechujących się największą pomocą publiczną w latach 2015–2023 (w mln zł) – profil działalności odpowiadający inteligentnej specjalizacji nr 2 – przemysł metalowo-maszynowy, szkutniczy i sektory powiązane z łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem

l.p.	Nazwa przedsiębiorstwa	Kwota	Przypadki udzielenia pomocy publicznej	Charakter działalności
1	Bison Chucks S.A. w Białymstoku	76,3	13	produkcja oprzyrządowania do obróbki skrawaniem
2	HANBUD sp. z o.o. w Bielsku Podlaskim	50,0	16	produkcja pokryć dachowych i ogrodzeń
3	PRONAR sp. z o.o. w Narwi	47,5	138	produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa
4	Odlewnia Białystok S.A.	42,4	12	odlewnictwo żeliwa
5	Hartownia Białystok S.A.	41,7	8	obróbka metali i nakładanie powłok na metale
6	SaMASZ sp. z o.o. w Zabłudowie	24,0	43	produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa
7	AQUAEL sp. z o.o. w Suwałkach	19,4	38	produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa
8	Promostal sp. z o.o. sp. k. w Czarnej Białostockiej	16,5	42	produkcja konstrukcji metalowych i ich części
9	ALEX sp. z o.o. w Kleosinie	16,0	3	produkcja wyrobów metalowych
10	Fabryka Przyrządów i Uchwytów BISON-BIAL S.A. w Białymstoku	14,2	23	produkcja wyrobów metalowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Tab. 6. Ranking przedsiębiorstw z województwa podlaskiego cechujących się największą pomocą publiczną w latach 2015–2023 (w mln zł) – profil działalności odpowiadający inteligentnej specjalizacji nr 3 – sektor medyczny, nauki o życiu i sektory powiązane z łańcuchem wartości oraz ICT w powiązaniu z sektorem

l.p.	Nazwa przedsiębiorstwa	Kwota	Przypadki udzielenia pomocy publicznej	Charakter działalności
1	MEDGAL sp. z o.o. w Księżynie	41,4	26	produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych
2	ChM sp. z o.o. w Lewickich	21,9	28	produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych
3	ExPLoRNA Therapeutics sp. z o.o. w Białymstoku (obecnie w Warszawie)	19,4	2	badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie biotechnologii
4	Brain Optics sp. z o.o. w Białymstoku	5,5	3	produkcja urządzeń napromieniowujących, sprzętu elektromedycznego i elektroterapeutycznego
5	Revita Centrum Medyczne s.c. w Białymstoku	4,2	116	specjalistyczna praktyka lekarska
6	Instytut Biotechnologii I Badań Medycznych BIOLAMED w Białymstoku	3,9	10	badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie biotechnologii
7	Centrum Bocian sp. z o.o. s. k. w Białymstoku	3,5	5	specjalistyczna praktyka lekarska
8	Łomżyńskie Centrum Medyczne sp. z o.o.	3,5	7	ogólna praktyka lekarska
9	Holmed sp. z o.o. w Rumii	3,0	44	uzdrowisko
10	Akademicki Ośrodek Diagnostyki Patomorfologicznej i Genetyczno-Molekularnej sp. z o.o. w Białymstoku	2,4	4	badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie patomorfologii oraz badania genetyczno-molekularne

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Niekwestionowanym liderem w zakresie udzielanej pomocy publicznej jest Spółdzielnia Mleczarska MLEKPOL z Grajewa, która na przestrzeni lat 2015–2023 otrzymała 109,5 miliona złotych. Drugim podmiotem w tym zestawieniu jest Bison Chucks S.A. w Białymstoku, czyli przedsiębiorstwo zajmujące się produkcją oprzyrządowania do obróbki skrawaniem, które uzyskało ponad 76 milionów złotych.

Analizując tabele 4–6, warto zauważyć, że wśród firm z przemysłu rolno-spożywczego Spółdzielnię Mleczarską MLEKPOL od pozostałych podmiotów oddziela swoista „przepaść" finansowa. Godny uwagi jest również fakt uzyskiwania

pomocy publicznej przez Zakłady Spożywcze BONA i EDPOL Food & Innovation, odpowiednio 196 i 174 razy. Czołowi beneficjenci pomocy publicznej reprezentujący przemysł metalowo-maszynowy i szkutniczy wykazują relatywnie najmniejsze zróżnicowanie pod względem uzyskiwanego wsparcia finansowego. Z kolei podmioty należące do sektora medycznego i nauk o życiu, poza pierwszymi trzema spółkami, cechują się relatywnie najmniejszym udziałem w uzyskiwanej pomocy publicznej.

W toku procesu badawczego postanowiono również przedstawić największych beneficjentów pomocy publicznej w województwie podlaskim, w tym organizacje należące do inteligentnych specjalizacji. Dane ukazane w tabeli 7 dowodzą, że wśród dziesięciu liderów uzyskiwania wsparcia ze środków publicznych znajdują się jedynie dwie takie firmy (wyróżnione poprzez boldowanie).

Tab. 7. Ranking przedsiębiorstw z województwa podlaskiego cechujących się największą pomocą publiczną w latach 2015–2023 (w mln zł)

l.p.	Nazwa przedsiębiorstwa	Kwota	Przypadki udzielenia pomocy publicznej	Charakter działalności
1	Podlaska Komunikacja Samochodowa Nova S.A. w Białymstoku	128,3	410	transport lądowy pasażerski, miejski i podmiejski
2	Polskie Radio – Regionalna Rozgłośnia "Radio Białystok"	124,1	20	nadawanie programów radiofonicznych
3	BIELDRUK sp. j. w Białymstoku	121,3	24	produkcja papieru falistego i tektury falistej oraz opakowań z papieru i tektury
4	**Spółdzielnia Mleczarska MLEKPOL w Grajewie**	**109,5**	**40**	**przetwórstwo mleka**
5	KOBA sp. z o.o. w Białymstoku	84,0	21	działalność w zakresie telekomunikacji przewodowej
6	**Bison Chucks S.A. w Białymstoku**	**76,3**	**13**	**produkcja oprzyrządowania do obróbki skrawaniem**
7	MASTERPRESS w Białymstoku	72,2	123	produkcja wyrobów z papieru i tektury
8	Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami sp. z o.o. w Suwałkach	69,2	22	obróbka i usuwanie odpadów
9	BARTER S.A. w Białymstoku	67,8	46	sprzedaż hurtowa paliw i produktów pochodnych
10	Uniglass Polska sp. z o.o. w Łomży	65,5	113	produkcja szkła

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Godny odnotowania jest fakt uzyskiwania pomocy publicznej przez Nova S.A. aż 410 razy, co stanowi swoisty rekord w tym zakresie. W kontekście prowadzonych rozważań warto zaznaczyć, że osiem pozostałych organizacji nie wykazuje związku z inteligentnymi specjalizacjami województwa podlaskiego ujętymi w Planach.

PODSUMOWANIE

Głównym celem badawczym niniejszej pracy było ukazanie struktury pomocy publicznej, która była udzielana przedsiębiorcom z województwa podlaskiego na przestrzeni lat 2015–2023, oraz identyfikacja, w jakim stopniu pomoc ta jest zbieżna ze strategią rozwoju analizowanego regionu. Na potrzeby osiągnięcia powyższego celu poddano analizie dokumenty planistyczne dotyczące strategii rozwoju tego województwa oraz bazę Systemu Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej.

Przeprowadzone badania pozwalają na sformułowanie następujących spostrzeżeń:

- rozmiary całkowitej pomocy publicznej (pomijając czas pandemii Covid-19) wykazują tendencję rosnącą od roku 2018;
- analizując dotowane branże i sektory gospodarki należy zauważyć wyróżniającą się skalę pomocy publicznej na działalność handlową, budownictwo oraz sekcję związaną z informatyzacją i telekomunikacją;
- wyróżnione wyżej dziedziny działalności gospodarczej cechują się większą pomocą publiczną niż dominująca w tym zakresie inteligentna specjalizacja nr 1 (przemysł rolno-spożywczy) z udziałem w łącznej pomocy publicznej dla regionu wynoszącym 6,8%;
- w wykazie dziesięciu czołowych działów PKD pod względem rozmiarów pomocy publicznej występuje tylko jeden dział (produkcja artykułów spożywczych), który ma związek z inteligentnymi specjalizacjami województwa podlaskiego;
- spośród trzech inteligentnych specjalizacji analizowanych w pracy wyraźnie najmniejsze kwoty pomocy publicznej były przeznaczane na sektor medyczny i nauk o życiu;
- wśród dziesięciu podmiotów gospodarczych uzyskujących największą pomoc publiczną znajdują się tylko dwa, których charakter działalności odpowiada inteligentnym specjalizacjom województwa podlaskiego. Oprócz nich w tym rankingu figurują: firma transportowa, regionalna rozgłośnia radiowa, dostawca usług telekomunikacyjnych, kompostownia, producent szkła, dystrybutor gazu i drukarnie.

Przytoczone wyżej uwagi prowadzą do wniosku końcowego stwierdzającego, że analiza kierunków przeznaczenia pomocy publicznej w województwie podlaskim nie wykazuje zauważalnego związku z tzw. rdzeniem specjalizacji regionu, czyli sektorami gospodarki uznanymi za priorytetowe. Analizując przedmiotową strukturę udzielanego wsparcia, można zauważyć, że jedynie w nieznacznym stopniu koresponduje ona z założeniami i celami strategicznymi rozwoju Podlasia. Przed-

siębiorstwa będące „przedstawicielami" inteligentnych specjalizacji albo otrzymywały pomoc publiczną relatywnie rzadko, albo w stosunkowo skromnych rozmiarach. W porównaniu do pomocy publicznej udzielanej podmiotom z innych branż trudno jest zatem stwierdzić, że inteligentne specjalizacje stanowią realne priorytety w działaniach służących realizacji strategii rozwoju województwa podlaskiego.

BIBLIOGRAFIA

Czym jest pomoc publiczna i jakie są jej rodzaje?, https://businessinsider.com.pl.

Gołkowska A., Zwolenik M., Alicka D., *Pomoc publiczna – podstawowe zagadnienia*, www2.deloitte.com.

Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2021–2027+ został przyjęty, Portal Strategia.wrotapodlasia.pl, https://strategia.wrotapodlasia.pl/pl/ris/plan-rozwoju-przedsiebiorczosci-w-oparciu-o-inteligentne-specjalizacje-wojewodztwa-podlaskiego-na-lata-20212027-zostal-przyjety.html.

https://sudop.uokik.gov.pl/home.

Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2015-2020+ (RIS3), Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Białystok 2015.

Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2021-2027+, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Białystok 2021.

Rozporządzenie Komisji Europejskiej z 17 czerwca 2014 uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu.

Spychała M., *Pomoc publiczna w warunkach gospodarki rynkowej*, „Studia Ekonomiczne" 2013, nr 139, s. 238-247.

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030, Departament Rozwoju Regionalnego UMWP, Białystok 2020.

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Rzym 1957.

www.rpo.malopolska.pl/skorzystaj/nabory/pomoc-publiczna.

Streszczenie

Celem pracy było ukazanie struktury pomocy publicznej, która była udzielana organizacjom z województwa podlaskiego na przestrzeni lat 2015–2023, oraz identyfikacja, w jakim stopniu pomoc ta była zbieżna ze strategią rozwoju analizowanego regionu. W toku procesu badawczego poddano analizie podstawowe dokumenty planistyczne dotyczące województwa podlaskiego, takie jak Strategia rozwoju województwa podlaskiego 2030 oraz Plany rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego obejmujące łącznie okres 2015–2027. Następnie, opierając się na danych zawartych w bazie SUDOP oraz klasyfikacji PKD, wyodrębniono rozmiary pomocy publicznej obejmującej branże, które zostały uznane za najważniejsze dla rozwoju województwa podlaskiego. Przeprowadzone badania dały możliwość stwierdzenia, że analiza kierunków przeznaczenia pomocy publicznej w województwie podlaskim nie wykazuje zauważalnego związku z tzw. rdzeniem specjalizacji regionu, czyli sektorami gospodarki uznanymi za priorytetowe.

SUMMARY

THE STRUCTURE OF PUBLIC AID AND THE STRATEGIC OBJECTIVES OF DEVELOPMENT OF THE PODLASKIE VOIVODESHIP IN 2015–2023

The aim of the paper was to show the structure of public aid granted to organizations from the Podlaskie Voivodeship throughout the years 2015–2023 and to identify the extent to which this aid was consistent with the development strategy of the analyzed region. During the research process basic planning documents concerning the Podlaskie Voivodeship were analyzed such as the Podlaskie Voivodeship Development Strategy 2030 and Entrepreneurship Development Plans based on smart specializations of the Podlaskie Voivodeship covering the period from 2015 to 2027. Subsequently, on the basis of the data contained in the SUDOP database and the PKD classification, the size of public aid covering industries that were considered the most important for the development of the Podlaskie Voivodeship was distinguished. The conducted research made it possible to conclude that the analysis of the directions of public aid in the Podlaskie Voivodeship does not show a noticeable connection with the so-called core specialization of the region, i.e. the economic sectors recognized as priorities.

DR ELŻBIETA AGNIESZKA AMBROŻEJ, PROF. WANS
Wschodnioeuropejska Akademia Nauk Stosowanych w Białymstoku
Wydział Nauk Ekonomicznych

ROZDZIAŁ 3.
PREFERENCJE PODATKOWE JAKO FORMA POMOCY PUBLICZNEJ UDZIELANEJ PRZEDSIĘBIORCOM W LATACH 2005–2023

WPROWADZENIE

Pomoc publiczna, zgodnie z art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Traktat UE)[1] oraz wykształconym na jego tle orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, stanowi szczególną formę pomocy państwa lub ze źródeł państwowych, udzielaną przedsiębiorcom w jakiejkolwiek formie, w tym w formie preferencji (ulg) podatkowych, jakich oczekują przedsiębiorcy[2]. Wydaje się, że udzielanie pomocy publicznej na gruncie prawa podatkowego jest niejednoznaczne. Oprócz tego, że wydaje się ona stać w sprzeczności z zawartą w Traktacie UE gwarancją jednakowych i sprawiedliwych warunków konkurowania na rynku wewnętrznym dla wszystkich przedsiębiorców, może także naruszać podstawową funkcję podatków – funkcję fiskalną, za pomocą której gromadzone są dochody budżetowe. Z drugiej zaś strony, pomoc ta może przyczyniać się do realizacji funkcji stymulacyjnej podatków, której głównym celem jest odziaływanie poprzez odpowiednią politykę podatkową państwa na procesy społeczne i gospodar-

[1] Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana 2016), Dz. Urz. UE, C 202/01 z dnia 07.06.2016 r.

[2] Por. Informacje instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii Europejskiej, Komisja Europejska, Zawiadomienie Komisji w sprawie pojęcia pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE, C 262/01 z dnia 19.07.2016 r.) i powołane w tym dokumencie orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (przykładowo: pkt 51, 122, 176).

cze. Poprzez system preferencji podatkowych można bowiem wpływać zarówno na wybory podatników, w szczególności w zakresie decyzji gospodarczych (np. inwestowania, rozwijania eksportu, lokalizacji działalności gospodarczej itp.), jak i wspierać ich np. w okresie dekoniunktury rynkowej. Działania te, choć przejściowo mogą wpływać na zmniejszenie dochodów budżetowych, w konsekwencji jednak mogą przyczynić się do powiększania bazy podatkowej.

Ustawodawca wprowadził do polskiego systemu prawa podatkowego różne kategorie preferencji podatkowych, w tym wynikające z przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa[3] (UOP), ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych[4] czy ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych[5]. Należy jednak podkreślić, że przedsiębiorcy z preferencji tych mogą korzystać jedynie pod pewnymi warunkami określonymi w obowiązującym na terytorium Polski prawodawstwie Unii Europejskiej oraz w prawodawstwie krajowym[6]. Celem opracowania jest analiza warunków udzielania pomocy publicznej przedsiębiorcom w formie preferencji podatkowych oraz ocena zakresu i wartości pomocy udzielonej przedsiębiorcom w województwie podlaskim w latach 2005–2023. Z uwagi na złożoność zagadnienia zakres badań został ograniczony do kwestii preferencji podatkowych przyznawanych na podstawie przepisów UOP.

Na potrzeby badań sformułowano następujące problemy badawcze:

1. Jaka jest liczba przedsiębiorców województwa podlaskiego korzystających z pomocy publicznej w formie preferencji podatkowych?
2. Z jakich form preferencji podatkowych najczęściej korzystali przedsiębiorcy?
3. Czy fakt skorzystania z określonej preferencji podatkowej ma związek z branżą (sekcją), w jakiej działa przedsiębiorca (PKD), oraz wielkością przedsiębiorstwa?

Do przeprowadzenia badań wykorzystano metodę dogmatyczno-prawną oraz analizę danych pochodzących z bazy SUDOP – Systemu Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej (https://sudop.uokik.gov.pl/home) zawierającej informacje o: wdrażanych w Polsce środkach pomocowych, pomocy udzielonej w ramach wdrażanych w Polsce środków pomocowych, wszelkiej pomocy publicznej i pomocy *de minimis* udzielonej danemu beneficjentowi. Do analizy danych przyjęto stan SUDOP na dzień 31 grudnia 2023 r.

[3] Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2383 z późn. zm.).

[4] Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2805 z późn. zm.).

[5] Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1604).

[6] Polską regulacją o podstawowym znaczeniu jest to ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 702).

1. POJĘCIE PREFERENCJI PODATKOWEJ

W Polsce brak jest powszechnie akceptowalnej definicji preferencji podatkowej. Z reguły pod tym pojęciem rozumie się transfer środków publicznych dokonywany wskutek obniżenia zobowiązania podatkowego w relacji do przyjętego standardu podatkowego[7] będący najczęściej skutkiem zastosowania ulgi podatkowej, stanowiącej element konstrukcji podatku[8]. Definicję legalną *ulgi podatkowej* zawiera art. 3 pkt 6 UOP, który rozumie przez nią *przewidziane w przepisach prawa podatkowego zwolnienia, odliczenia, obniżki albo zmniejszenia, których zastosowanie powoduje obniżenie podstawy opodatkowania lub wysokości podatku, z wyjątkiem obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego, w rozumieniu przepisów o podatku od towarów i usług, oraz innych odliczeń stanowiących element konstrukcji tego podatku*. W literaturze przedmiotu pojawia się także pogląd, iż pod pojęciem *preferencji podatkowych* kryją się także instytucje, które m.in. pozwalają podatnikowi wybrać metodę rozliczania podatku (np. ryczałt od przychodów ewidencjonowanych), czy sposób i termin jego zapłaty[9]. W związku z tym przyjmuje się, że preferencje podatkowe mogą przybrać różne formy, do których (oprócz wskazanych już ulg podatkowych) należy zaliczyć m.in.: odroczenia podatkowe, konstrukcje polegające na odroczeniu terminu płatności podatku, zwolnienia podatkowe[10] czy rozłożenia należności podatkowych na raty[11]. Dla potrzeb niniejszego opracowania przyjęto, że preferencje podatkowe stanowią także ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych.

Katalog ulg w spłacie zobowiązań podatkowych zawiera art. 67a § 1 UOP i należą tu:

1. Odroczenie terminu płatności podatku lub rozłożenie zapłaty podatku na raty;
2. Odroczenie lub rozłożenie na raty zapłaty zaległości podatkowej wraz z odsetkami za zwłokę lub odsetek nieuregulowanych w terminie zaliczek na podatek;
3. Umorzenie w całości lub w części zaległości podatkowej, odsetek za zwłokę lub opłaty prolongacyjnej.

[7] Definicja *preferencji podatkowej* zaproponowana przez OECD. Źródło: Ministerstwo Finansów, „Preferencje podatkowe w Polsce" 2012, nr 3, s. 7-8, https://www.podatki.gov.pl/media/1231/preferencje-podatkowe-w-polsce-nr-3.pdf [dostęp: 10.08.2024].

[8] E. Tegler, *Preferencje podatkowe (wybrane aspekty teoretyczne i prawne)*, „Roczniki Nauk Prawnych" 1998, Tom VIII, s. 149-161.

[9] Sz. Bryndziak, *Wady preferencji podatkowych w kontekście bezpośrednich wydatków budżetowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego", nr 708: „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia" 2012, nr 52, s. 180-183.

[10] Tamże.

[11] E. Tegler, *Preferencje podatkowe* …, dz. cyt., s. 155.

2. ULGI W SPŁACIE ZOBOWIĄZAŃ PODATKOWYCH – UWAGI OGÓLNE

Pojęcie *ulg w spłacie zobowiązań podatkowych* nie jest tożsame z pojęciem *ulg podatkowych*, o których mowa w art. 3 pkt 6 UOP. Jak już wspomniano, ulgi podatkowe wynikają z przepisów prawa podatkowego i stanowią element konstrukcyjny podatku. Z założenia więc ulga podatkowa skutkuje zmniejszeniem ciężaru podatku poprzez częściowe uwolnienie zobowiązanego od obowiązku jego ponoszenia[12]. Ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych stosowane są na podstawie aktów indywidualnych – decyzji wydawanych przez organy podatkowe co do zasady na wniosek podatnika. Decyzje te mają charakter uznaniowy, a uznaniowość organu podatkowego dotyczy zarówno samego zastosowania ulgi, jak i jej zakresu[13]. Stanową one swego rodzaju ustępstwo organu podatkowego na rzecz podmiotu zobowiązanego, najczęściej podatnika, w sferze dogodności uiszczenia podatku. Ulgi takie nie modyfikują więc wysokości zobowiązania podatkowego, z wyjątkiem umorzenia, które może to zobowiązanie w całości lub w części znosić (dotyczy to także odsetek za zwłokę lub opłaty prolongacyjnej).

Analiza przepisów rozdziału 7a UOP, zatytułowanego *Ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych*, pozwala wskazać na dwie zasadnicze cechy tych ulg, tj. indywidualny oraz uznaniowy charakter. Indywidualny charakter ulg w spłacie zobowiązań podatkowych oznacza, że ulga skierowana jest do określonego, konkretnego podmiotu i stosowana co do zasady na wniosek złożony przez uprawniony podmiot. Wniosek w sprawie zastosowania ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych ma charakter obligatoryjny, z wyjątkiem możliwości umorzenia zaległości podatkowych z urzędu (art. 67d UOP). Uznaniowość pojawia się na etapie oceny zaistnienia ustawowych przesłanek stosowania ulg w spłacie zobowiązań podatkowych z wniosku, tj. istnienia przesłanki interesu publicznego lub ważnego interesu podatnika. Istnienie co najmniej jednej z tych przesłanek (lub łącznie obu) stanowi warunek *sine qua non* udzielenia ulgi przez organ podatkowy. Oznacza to, że organ podatkowy każdorazowo musi ocenić, czy przesłanki te zostały spełnione, w oparciu o złożony przez podatnika wniosek.

Trudności z ustaleniem istnienia tych przesłanek mogą wynikać z braku uniwersalnych definicji legalnych pojęć *interes publiczny* oraz *ważny interes podatnika*. W doktrynie i orzecznictwie sądowym *interes publiczny* najczęściej rozumiany jest jako dyrektywa postępowania, nakazująca mieć na uwadze respektowanie wartości wspólnych dla całego społeczeństwa lub danej społeczności lokalnej (jednostka samorządu terytorialnego), takich jak: sprawiedliwość, bezpieczeństwo, zaufanie obywateli do organów władzy publicznej, sprawność działania aparatu państwowego itp. Pod pojęciem *ważny interes podatnika* należy zaś rozumieć sytuacje nadzwyczajne, losowe, z powodu których podatnik nie jest w stanie regulować swoich

[12] R. Dowgier, *Ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych*, [w:] *System prawa finansowego*. Tom III: *Prawo daninowe*, red. L. Etel, Wolters Kluwer, Warszawa 2010, s. 564-565.

[13] L. Etel (red.), *Prawo podatkowe*, Difin, Warszawa 2008, s. 169 i nast.

zobowiązań publicznoprawnych i które mogłyby zachwiać podstawami egzystencji podatnika. Będzie to m.in. utrata możliwości zarobkowania, utrata losowa majątku, przy czym sam notoryczny brak środków pieniężnych na zapłatę podatku nie jest przesłanką ważnego interesu podatnika[14].

Należy zwrócić uwagę, że istnienie przesłanki interesu publicznego lub ważnego interesu podatnika stanowi podstawę do udzielenia wnioskowanej przez stronę ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych, niezależnie od tego, czy wnioskowana ulga stanowi pomoc publiczną, czy też nie stanowi. W przypadku stwierdzenia przez organ podatkowy w postępowaniu, że nie ma podstaw do udzielenia ulgi, ponieważ nie przemawia za tym ważny interes podatnika lub interes publiczny, ustalanie, czy ulga jest dopuszczalną pomocą publiczną, traci sens[15].

Analizując ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych nie można tracić z pola widzenia odmienności przesłanek umorzenia zaległości podatkowej z urzędu (art. 67d § 1 UOP). Przesłanki te zostały określone w sposób kazuistyczny i zastosowanie tego typu preferencji może mieć miejsce w przypadku, gdy:

1) zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że w postępowaniu egzekucyjnym nie uzyska się kwoty przewyższającej wydatki egzekucyjne;
2) kwota zaległości podatkowej nie przekracza pięciokrotnej wartości kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym;
3) kwota zaległości podatkowej nie została zaspokojona w zakończonym lub umorzonym postępowaniu likwidacyjnym lub upadłościowym albo sąd oddalił wniosek o ogłoszenie upadłości;
4) podatnik zmarł, nie pozostawiając żadnego majątku lub pozostawił ruchomości niepodlegające egzekucji na podstawie odrębnych przepisów, albo pozostawił przedmioty codziennego użytku domowego, których łączna wartość nie przekracza kwoty 5000 zł, i jednocześnie brak jest spadkobierców innych niż Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego oraz nie ma możliwości orzeczenia odpowiedzialności podatkowej osoby trzeciej.

Oznacza to, że w przypadku umorzenia z urzędu przesłanki interesu publicznego lub ważnego interesu podatnika mają znaczenie drugorzędne.

[14] Przykładowo: WSA we Wrocławiu: I SA/Wr 735/02; WSA w Szczecinie: SA/Sz 850/98; NSA: I FSK 871/08; I FSK 31/08; WSA w Krakowie: I SA/Kr 274/15; WSA w Olsztynie: III SA 2919/03, a także: E.A. Ambrożej, *Protection of the Public Interest and the Taxpayer's Interest as the Goal of Tax Advisory in Poland*, [w:] *Optimization of Organization and Legal Solutions concerning Public Revenues and Expenditures in Public Interest*, red. E. Lotko, U.K. Zawadzka-Pąk, M. Radvan, Temida 2, Białystok-Wilno, 2018, s. 549-562, i w powołanej tam literaturze.

[15] R. Dowgier, *Wpływ regulacji dotyczących pomocy publicznej na stanowienie i stosowanie lokalnego prawa podatkowego*, Temida 2, Białystok 2015, s. 256.

3. ULGI W SPŁACIE ZOBOWIĄZAŃ PODATKOWYCH A POMOC PUBLICZNA

Problematyka ulg w spłacie zobowiązań podatkowych udzielanych przedsiębiorcom jest uregulowana w art. 67b UOP. Zgodnie z nim organ podatkowy – na wniosek podatnika prowadzącego działalność gospodarczą – może udzielać ulg w spłacie zobowiązań podatkowych, określonych w art. 67a UOP, przy czym ulgi te mogą przybierać następujące formy:

1) ulgi, które nie stanowią pomocy publicznej (ich udzielanie następuje na podstawie ogólnych przesłanek przyznawania ulg wszystkim podatnikom, którymi są ważny interes podatnika lub interes publiczny);
2) ulgi, które stanowią pomoc *de minimis* (przyznawane w zakresie i na zasadach określonych w bezpośrednio obowiązujących aktach prawa wspólnotowego dotyczących pomocy w ramach zasady *de minimis*[16]),
3) ulgi, które stanowią pomoc publiczną (są enumeratywnie wymienione w art. 67b UOP pkt 3[17]i mogą być realizowane w zakresie i na zasadach określonych w prawie unijnym, tj. z z uwzględnieniem licznych wymogów wynikających z przepisów regulujących dopuszczalność tego rodzaju pomocy, a do projektów decyzji przyznających ten rodzaj ulg z reguły znajduje zastosowanie postępowanie notyfikacyjne z udziałem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Ministra Rolnictwa oraz Komisji Europejskiej[18]).

---

[16] Obecnie zasady udzielania pomocy *de minimis* są określone w obowiązującym od początku 2024 r. rozporządzeniu Komisji (UE) 2023/2831 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimsis* (Dz. Urz. UE L 2023/2831 z dnia 15 grudnia 2023 r.), które zastąpiło rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* i rozporządzenie Komisji (UE) 2023/2832 z 13 grudnia 2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* przyznawanej przedsiębiorstwom wykonującym usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym (Dz. Urz. UE L 2023/2832 z dnia 15 grudnia 2023 r.) – które zastąpiło rozporządzenie Komisji (UE) nr 360/2012. Przepisy rozporządzenia Komisji (UE) 2023/2832 mają zastosowanie wyłącznie do podmiotów świadczących tzw. usługi w ogólnym interesie gospodarczym (UOIG), do których można przykładowo zaliczyć usługi: transportu publicznego, komunalne (m.in. dotyczące odpadów), telekomunikacyjne, pocztowe, radiowo-telewizyjne, w zakresie opieki zdrowotnej i socjalnej (m.in. nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi).

[17] Chodzi o pomoc: a) udzielaną w celu naprawienia szkód wyrządzonych przez klęski żywiołowe lub inne nadzwyczajne zdarzenia, b) w celu zapobieżenia lub likwidacji poważnych zakłóceń w gospodarce o charakterze ponadsektorowym, c) udzielaną w celu wsparcia krajowych przedsiębiorców działających w ramach przedsięwzięcia gospodarczego podejmowanego w interesie europejskim, d) udzielaną w celu promowania i wspierania kultury, dziedzictwa narodowego, nauki i oświaty, e) będącą rekompensatą za realizację usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym powierzonych na podstawie odrębnych przepisów, f) na szkolenia, g) na zatrudnienie, h) na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, i) na restrukturyzację, j) na ochronę środowiska, k) na prace badawczo-rozwojowe, l) regionalną, m) udzielaną na inne przeznaczenia określone przez Radę Ministrów.

[18] Etel L. *Art. 1-119zzk. Komentarz aktualizowany*, [w:] *Ordynacja podatkowa. Tom I. Zobowiązania podatkowe,* R. Dowgier, G. Liszewski, B. Pahl, P. Pietrasz, M. Popławski, W. Stachurski,

Z takiej treści powołanego przepisu wynika kilka istotnych konsekwencji. Po pierwsze – ustawodawca zawęził uprawnienie organu podatkowego do podejmowania decyzji w sprawie ulg w spłacie zobowiązań podatkowych (odroczenia terminu płatności podatku, rozłożenia zapłaty podatku na raty oraz umorzenia zaległości podatkowej) wyłącznie do przypadków, gdy adresatem tych decyzji jest podatnik będący przedsiębiorcą. Po drugie – w rezultacie nastąpił podział ulg w spłacie zobowiązań podatkowych dla przedsiębiorcy na dwie grupy: niestanowiące pomocy publicznej i stanowiące pomoc publiczną, w tym stanowiącą pomoc *de minimis* bądź inną pomoc publiczną.

Nie stanowią pomocy publicznej, o której mowa w art. 107 Traktatu UE, te ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych, które nie przyznają podatnikowi korzyści finansowej prowadzącej do uprzywilejowania go w stosunku do innych przedsiębiorców działających na rynku (co jest jedną z podstawowych przesłanek pomocy publicznej). Chodzi tu o odroczenie terminu płatności i rozłożenie na raty, które nie prowadzą bezpośrednio do zwolnienia podatnika z obowiązku uiszczenia podatku, ale ułatwiają mu jego zapłacenie. Celem tych instytucji jest bowiem dostosowanie terminu płatności do możliwości płatniczych podatnika, a nie uwolnienie go od zapłacenia podatku. W efekcie ich zastosowania nie zmienia się wysokość zobowiązania podatkowego, następuje natomiast przesunięcie w czasie obowiązku zapłaty (odroczenie terminu zapłaty) lub przesunięcie w czasie terminu płatności z jednoczesnym podziałem należności na części, z których każda ma wyznaczony inny termin uiszczenia (rozłożenie na raty). Z przyznaniem tych ulg z reguły wiąże się konieczność uiszczenia opłaty prolongacyjnej równej obniżonej stawce odsetek za zwłokę – w przypadku podatków państwowych lub ustalonej przez radę gminy w odniesieniu do podatków samorządowych – przy czym nie wyższej niż obniżona stawka odsetek za zwłokę. Jest to zatem swoisty kredyt uzyskany przez podatnika od organów podatkowych, którego oprocentowaniem jest opłata prolongacyjna. W przypadku, gdy wysokość stopy referencyjnej[19] ustalanej jako suma stopy bazowej i odpowiedniej marży wyrażonej w punktach bazowych (okresowo publikowanych przez Komisję Europejską dla każdego państwa członkowskiego)[20] jest mniej-

K. Teszner, L. Etel, LEX/el. 2024, art. 67(b); Informacje Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, https://uokik.gov.pl oraz R. Mastalski, *Prawo podatkowe*, C.H.Beck, Warszawa 2014, s. 365.

[19] Stopa referencyjna to stopa oprocentowania wykorzystywana do obliczania wartości pomocy publicznej udzielanej w takich formach jak: pożyczka, odroczenie terminu płatności, rozłożenie płatności na raty.

[20] Zgodnie z Komunikatem Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych Nr 2008/C 14/02 (Dz. Urz. UE C 14/6 z 19 stycznia 2008 r.) dla każdego państwa członkowskiego publikowana jest tzw. stopa bazowa, do której dodaje się odpowiednią marżę wyrażoną w punktach bazowych ustaloną indywidualnie dla przedsiębiorcy przez organ udzielający pomocy. Marżę ustala się na podstawie dwóch kryteriów: tzw. ratingu (ustalonego w oparciu o sytuację ekonomiczno-finansową przedsiębiorcy, w tym w szczególności jego zdolności kredytowej i wypłacalności) oraz poziomu zabezpieczeń związanych z udzieleniem pomocy. Wysokość stopy bazowej ogłaszana jest przez Komisję Europejską w Dzienniku Urzędowym Unii Europej-

sza lub równa wysokości stopy naliczania opłaty prolongacyjnej (aktualnie 7,25%) – nie występuje pomoc publiczna. Podatnik nie uzyskał bowiem żadnej korzyści finansowej z tytułu rozłożenia na raty lub odroczenia terminu płatności[21].

Przeciwieństwem opisywanych ulg jest umorzenie zaległości podatkowej, które przypomina zwolnienie z długu. W jego efekcie związek publicznoprawny, reprezentowany przez właściwy organ podatkowy, rezygnuje dobrowolnie z przysługujących mu należności. Umorzenie zaległości podatkowej stanowi zatem nieefektywną formę wygaśnięcia zobowiązania podatkowego.

W przypadku, gdy przedsiębiorca wnioskuje o ulgę w spłacie zobowiązań inną niż niestanowiącą pomocy publicznej, we wniosku o jej udzielenie musi wskazać, czy udzielenie tej ulgi ma nastąpić w ramach pomocy *de minimis*, czy też w ramach jednego z przypadków innej pomocy publicznej, wymienionych w art. 67b § 1 pkt 3 UOP. Wiąże się to z obowiązkiem dołączenia do wniosku dodatkowych informacji i zaświadczeń, w zależności od rodzaju wnioskowanej pomocy, zgodnie z wymogami określonymi w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (zwana dalej UPSDPP). Przykładowo, zgodnie z art. 37 ust. 1 UPSDPP podmiot ubiegający się o pomoc *de minimis* ma obowiązek przedłożyć podmiotowi udzielającemu pomocy zaświadczenia o otrzymanej pomocy *de minimis*, jakie otrzymał w roku, w którym ubiega się o pomoc, oraz w ciągu 2 poprzedzających go lat podatkowych, albo oświadczenia o wielkości tej pomocy otrzymanej w tym okresie, albo oświadczenia o nieotrzymaniu takiej pomocy w tym okresie[22], a także

skiej. Obecnie określa ją Zawiadomienie Komisji w sprawie bieżących stóp procentowych od zwracanej pomocy państwa oraz stóp referencyjnych/dyskontowych, obowiązujących od dnia 1 stycznia 2024 r. (Dz. Urz. UE C 2023/1657 z 28 grudnia 2023 r.). Stopa bazowa dla Polski od pierwszego stycznia wynosi 5,68%. Zazwyczaj dla przedsiębiorstw o zadowalającym ratingu i wysokim poziomie zabezpieczeń lub (i) kredytów stosuje się marżę w wysokości 100 punktów bazowych. Oznacza to, że stopa referencyjna w takim przypadku wynosi 6,68%.

[21] L. Etel, *Ulgi w spłacie podatków a pomoc publiczna*, [w:] *Ordynacja podatkowa w teorii i praktyce*, red. L. Etel, Temida 2, Białystok, 2008, s. 69-70.

[22] Pomoc *de minimis* jest udzielana przedsiębiorcy w ramach limitów. Do końca 2023 r. określały je rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis*, oraz rozporządzenie Komisji (UE) 360/2012 z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* przyznawanej przedsiębiorstwom wykonującym usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym. Od stycznia 2024 r. Rozporządzenie Komisji (UE) 2023/2831 przewidziało kluczowe zmiany w porównaniu do rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013, polegające m.in. na:
1) zwiększeniu limitu pomocy *de minimis* do kwoty 300 tys. EUR w okresie 3 lat dla jednego przedsiębiorcy (dotychczas 200 tys. EUR);
2)usunięciu odrębnego limitu pomocy *de minimis* dla przedsiębiorstw prowadzących działalność zarobkową w zakresie drogowego transportu towarów (dotychczas 100 tys. EUR, obecnie ogólny limit 300 tys. EUR).
W rozporządzeniu Komisji (UE) 2023/2832 (*de minimis* w ramach UOIG) przewidziano natomiast kluczowe zmiany w porównaniu do rozporządzenia Komisji (UE) nr 360/2012, polegające m.in. na:1) zwiększeniu limitu pomocy *de minimis* do kwoty 750 tys. EUR w okresie 3 lat dla

informacje niezbędne do udzielenia pomocy *de minimis*, dotyczące w szczególności wnioskodawcy, jego sytuacji ekonomicznej, prowadzonej przez niego działalności oraz wielkości i przeznaczenia pomocy publicznej otrzymanej w odniesieniu do tych samych kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą, na pokrycie których ma być przeznaczona pomoc *de minimis*. Zakres tych informacji został określony w rozporządzeniu Rady Ministrów z 29 marca 2010 r. w sprawie zakresu informacji przedstawianych przez podmiot ubiegający się o pomoc *de minimis*[23].

Pomoc publiczna, o której mowa w art. 67b § 1 UOP pkt 3, definiowana jest przede wszystkim na gruncie art. 107 Traktatu UE. Przepis ten wskazuje na dopuszczalne trzy podstawowe kategorie pomocy publicznej: pomoc regionalną, pomoc sektorową i pomoc horyzontalną[24].

Pomoc regionalna to pomoc na działalność prowadzoną na określonym obszarze, mająca na celu aktywizowanie tego obszaru oraz zmniejszanie dysproporcji w rozwoju ekonomiczno-społecznym pomiędzy poszczególnymi regionami Unii Europejskiej. Jest to pomoc o charakterze rozwojowym, ukierunkowana na dofinansowanie działań inwestycyjnych oraz zwiększanie zatrudnienia. Dopuszczalność jej udzielenia i wysokość zależą od obszaru geograficznego, sektora gospodarki oraz rodzaju kosztów, które przedsiębiorca musi ponieść.

Pomoc sektorowa to pomoc, która wiąże się z przynależnością beneficjenta do określonego sektora. Jest to pomoc zazwyczaj skierowana do tych gałęzi i branż gospodarki, które przeżywają długotrwałe problemy strukturalne, takie jak nadmierne zatrudnienie, kapitałochłonne inwestycje czy nadwyżki mocy produkcyjnych. Często są to więc sektory wrażliwe, np. ze względu na tradycyjne pochodzenie państwowe, które wraz z tendencjami prywatyzacyjnymi i zmieniającymi się warunkami na rynku wymagają restrukturyzacji lub likwidacji. Pomocą sektorową obecnie mogą zostać objęte m.in. takie sektory jak: rolniczy, rybołówstwa, gazu ziemnego,

jednego przedsiębiorcy (dotychczas 500 tys. EUR);
2) usunięciu zakazu udzielania pomocy *de minimis* przedsiębiorstwom: działającym w sektorze węglowym, znajdującym się w trudnej sytuacji, prowadzącym działalność zarobkową w zakresie transportu drogowego towarów.

[23] Informacje te przekazuje się organowi udzielającemu pomocy publicznej na formularzu o ustalonym wzorze (odpowiednio w załącznikach do Rozporządzenia Rady Ministrów z 29 marca 2010 r. w sprawie zakresu informacji przedstawianych przez podmiot ubiegający się o pomoc *de minimis* (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 40 z późn. zm.), tj. w Załączniku nr 1 – Formularz informacji przedstawianych przy ubieganiu się o pomoc *de minimis* bądź Załączniku nr 2 – Formularz informacji przedstawianych przy ubieganiu się o pomoc *de minimis* przez przedsiębiorcę wykonującego usługę świadczoną w ogólnym interesie gospodarczym, oraz przez przekazanie sprawozdań finansowych.

[24] K. Pamuła-Wróbel, B. Grzegorzewska, *1.1.4. Rodzaje pomocy publicznej*, [w:] *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców. Wybrane zagadnienia*, red. A.A. Ambroziak, K. Pamuła-Wróbel, R. Zenc, Warszawa 2020, https://sip.lex.pl/#/monograph/369461698/9?keyword=A.%20Ambroziak&tocHit=1&cm=STOP [dostęp: 23.08.2024]; A. Żołądkiewicz-Kuzioła, *Ulgi podatkowe jako forma pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom*, „Ekonomiczne Problemy Usług" 2018, nr 3, s. 161-170.

górnictwa węglowego, transportu czy energetyki, kinematografii, telekomunikacji, bankowy.

Pomoc horyzontalna skierowana jest do wszystkich przedsiębiorców, niezależnie od regionu, w którym działają, i bez względu na to, w jakim sektorze bądź branży są aktywne. Jest to pomoc publiczna ukierunkowana na rozwiązywanie innych problemów niż rozwój regionalny i zapobieganie znaczącym zaburzeniom konkurencji w konkretnych sektorach bądź branżach Wśród obszarów wsparcia możliwych do objęcia pomocą horyzontalną znalazły się m.in.: badania, rozwój i innowacje, ochrona środowiska i cele związane z energią, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, zatrudnienie, szkolenia czy naprawa szkód wyrządzonych przez klęski żywiołowe lub inne nadzwyczajne zdarzenia.

Podział ulg w spłacie zobowiązań podatkowych, o którym mowa w art. 67b § 1 UOP, tj. na niestanowiące i stanowiące pomoc publiczną, obliguje organ podatkowy do ustalenia w pierwszej kolejności, jakiego charakteru pomocy dotyczy wniosek, w dalszej zaś kolejności zaś, czy ewentualna pomoc jest dopuszczalna w świetle wspólnotowych i krajowych przepisów regulujących dopuszczalność udzielania pomocy publicznej, a następnie dopiero, czy ten konkretny wnioskodawca spełnia warunki do zastosowania określonej ulgi[25].

4. POMOC PUBLICZNA W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM UDZIELONA NA MOCY PRZEPISÓW UOP

W latach 2005–2023 w województwie podlaskim przedsiębiorcom została udzielona pomoc publiczna aż w 641 767 przypadkach. Na potrzeby badania, za podstawę ustalenia liczby przypadków udzielenia pomocy przyjęto liczbę aktów (decyzji) przyznających przedsiębiorcy taką pomoc. Oznacza to, że średnio pomoc taką przedsiębiorcy uzyskali w 33 777,21 przypadkach rocznie. Uwzględnia to także pomoc udzieloną na mocy przepisów UOP. Liczba przypadków tej pomocy (według decyzji) wyniosła 28 355 (średnio 1 492,36 przypadków rocznie). Dane te ukazują, że udział pomocy udzielonej na mocy przepisów UOP w pomocy udzielonej ogółem był stosunkowo niski i wynosił tylko 4,42%. W przeprowadzonym badaniu ustalono także, że liczba beneficjentów, którym została udzielona pomoc w oparciu o przepisy UOP, ograniczyła się jedynie do 4 668 (za podstawę ustalenia liczby beneficjatów pomocy przyjęto nazwę i NIP przedsiębiorcy, bez względu na liczbę aktów/decyzji przyznających przedsiębiorcy taką pomoc).

[25] Dauter B., Olesińska A., *Art. 67(b) [Ulga na wniosek podatnika prowadzącego działalność gospodarczą*], [w:] S. Babiarz, W. Gurba, R. Hauser, A. Kabat i in., *Ordynacja podatkowa. Komentarz,* wyd. XII, LEX/el. Warszawa 2024.

W badanym okresie liczba przypadków pomocy udzielonej na mocy przepisów UOP przypadających średnio na jednego beneficjenta wyniosła 6,07. Pomoc ta w poszczególnych latach miała charakter zmienny, co ukazuje Tabela 1. Stosunkowo niska liczba przypadków udzielonej pomocy (ogółem, jak i na mocy przepisów UOP) w pierwszym okresie po przystąpieniu Polski do UE, tj. w roku 2005, nie powinna budzić wątpliwości. W kolejnych zaś latach, tj. od roku 2006 aż do 2019 r., można zaobserwować stopniowy wzrost rok do roku liczby przypadków udzielonej pomocy ogółem. Nie zawsze jednak przekładało się to na liczbę przypadków i beneficjentów pomocy udzielonej w oparciu o przepisy UOP. Największą liczbę przypadków pomocy publicznej ogółem (222 753) i na podstawie przepisów UOP (3 487) odnotowano w 2020 r., co, jak się wydaje, należy wiązać z pomocą udzieloną w związku z pandemią koronawirusa SARS-CoV2. Natomiast najwyższy udział przypadków pomocy udzielonej na mocy UOP w przypadkach pomocy ogółem (struktura %) odnotowano w latach: 2005 (10,91%), 2017 (10,82%) oraz 2018 (11,42%). Liczba beneficjentów wahała się od 204 w 2013 r., kiedy było ich najmniej, do 954 w 2020 r., kiedy było ich najwięcej. Zauważalna jest także różnica w liczbie beneficjentów w ujęciu całego okresu badawczego (4 668) a liczbą beneficjentów w ujęciu rocznym (6420) wykazana w Tabeli 1. Wynika ona z tego, że poszczególni podatnicy korzystali z pomocy więcej niż jeden raz – średnio od 1,3 (w 2023 r.) do 10,8 (w 2017 r.).

Tab. 1. Beneficjenci pomocy udzielonej na mocy przepisów UOP (według decyzji) w ujęciu rocznym w latach 2005–2023

Rok	**Liczba przypadków pomocy ogółem**	**Liczba przypadków pomocy udzielonej na mocy UOP**	**Struktura %**	**Liczba beneficjentów (przedsiębiorców)**	**Liczba przypadków pomocy przypadających średnio na jednego beneficjenta**
2005	4 346	474	10,91%	298	1,59
2006	10 347	856	8,27%	↓240	↑3,57
2007	11 500	1 046	9,10%	↑272	↑3,85
2008	14 171	793	5,60%	↓208	↓3,81
2009	21 135	1 603	7,58%	↑358	↑4,48
2010	26 179	971	3,71%	↓281	↓3,46
2011	20 522	797	3,88%	↓209	↑3,81
2012	20 839	894	4,29%	↑215	↑4,16
2013	23 400	1 072	4,58%	↓204	↑5,25
2014	26 243	2 073	7,90%	↑261	↑7,94
2015	24 321	2 350	9,66%	↓258	↑9,11
2016	23 722	1 542	6,50%	↓247	↓6,24
2017	25 953	2 807	10,82%	↑260	↑10,80

tabela 1 c.d.

Rok	Liczba przypadków pomocy ogółem	Liczba przypadków pomocy udzielonej na mocy UOP	Struktura %	Liczba beneficjentów (przedsiębiorców)	Liczba przypadków pomocy przypadających średnio na jednego beneficjenta
2018	23 683	2 704	11,42%	↑274	↓9,87
2019	26 094	2 578	9,88%	↓262	↓9,84
2020	222 753	3 487	1,57%	↑954	↓3,66
2021	72 522	970	1,34%	↓639	↓1,52
2022	25 753	604	2,35%	↓414	↓1,46
2023	18 284	734	4,01%	↑566	↓1,30
Razem	**641 767**	**28 355**	**4,42%**	**6 420***	**4,42**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Tab. 2. Struktura przypadków pomocy publicznej udzielonej na mocy przepisów UOP (według decyzji) ze względu na rodzaj udzielonej pomocy w latach 2005–2023

Rodzaj pomocy	Liczba przypadków udzielonej pomocy	Struktura % według rodzajów pomocy	Struktura % w grupach rodzajów udzielonej pomocy
Pomoc horyzontalna (kod)	**68**	**0,24%**	**100%**
a3 – dla MŚP. Pomoc inwestycyjna	4		5,9%
a9 – na rozwój MŚP. Koszty praw własności przemysłowej	2		2,9%
a10 – na zatrudnienie. Tworzenie nowych miejsc pracy	1		1,5%
a18.5 – na zapobieżenie lub likwidację poważnych zakłóceń w gospodarce o charakterze ponadsektorowym. Pozostała pomoc kryzysowa związana z Covid-19	61		89,7%
Pomoc regionalna (kod)	**3**	**0,01%**	**100%**
b2 – na tworzenie nowych miejsc pracy związanych z daną inwestycją**	**3**		100%
Pomoc sektorowa (kod)	**56**	**0,20%**	**100%**
t – inna pomoc w sektorze transportu	**56**		100%
Inna pomoc (kod)	**14**	**0,05%**	**100%**
c5 – pomoc stanowiąca rekompensatę za realizację usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym lub rekompensatę za realizację usług publicznych w sektorze transportu lądowego	**14**		100%

tabela 2 c.d.

Rodzaj pomocy	Liczba przypadków udzielonej pomocy	Struktura % według rodzajów pomocy	Struktura % w grupach rodzajów udzielonej pomocy
Pomoc *de minimis* (kod)	**28 214**	**99,50%**	**100%**
e1 – udzielona zgodnie z Rozporządzeniem Komisji 1407/2013 lub wcześniejszym (limit 200 tys. euro na 3 lata podatkowe)	**25 933**		91,92%
e1c – stanowiąca rekompensatę za realizację usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym udzielana zgodnie z rozporządzeniem Komisji nr 360/2012 (limit 500 tys. euro na 3 lata kalendarzowe)	6		0,02%
e1t – w sektorze transportu drogowego towarów udzielana zgodnie z rozporządzeniem Komisji nr 1407/2013 lub wcześniejszym – (limit 100 tys. euro na 3 lata podatkowe)	2 275		8,06%
Razem	**28 355**	**100%**	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Przedsiębiorcy na mocy przepisów UOP uzyskali zarówno pomoc stanowiąca pomoc *de minimis*, jak i pomoc publiczną, w tym: horyzontalną, regionalną, sektorową oraz inne rodzaje pomocy (Tab. 2). Zdecydowaną większość, bo aż 99,50% (28 214 przypadków) udzielonej pomocy, stanowiła pomoc de *minimis*. Pozostałe rodzaje pomocy publicznej miały raczej charakter incydentalny i stanowiły odpowiednio: pomoc horyzontalna – 0,24% (68 przypadków), pomoc regionalna – 0,01% (3 przypadki), pomoc sektorowa – 0,20% (56 przypadków) oraz inna pomoc – 0,05% (14 przypadków). Wśród pomocy *de minimis* dominująca była pomoc udzielona zgodnie z Rozporządzeniem Komisji 1407/2013 lub wcześniejszym w ramach obowiązującego limitu do 200 tys. euro na 3 lata podatkowe. Łącznie w badanym okresie pomoc ta została udzielona w 25 933 przypadkach, co stanowi aż 91,92% ogółu udzielonej pomocy *de minimis*. Najmniejszą liczbą przypadków objęta została pomoc stanowiąca rekompensatę za realizację usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym, udzielana zgodnie z rozporządzeniem Komisji nr 360/2012 w ramach limitu 500 tys. euro na 3 lata kalendarzowe. Dotyczyła ona jedynie 6 przypadków (0,02% ogółu pomocy *de minimis*).

Przedmiotem analizy niniejszego opracowania są też formy pomocy udzielonej podlaskim przedsiębiorcom, zgrupowane zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej w cztery grupy oznaczone literami A (dotacje i ulgi podatkowe), B (subsydia kapitałowo-inwestycyjne), C (tzw. miękkie kredytowanie) i D (poręczenia i gwa-

rancje)[26]. Dodatkowo kolejnym literom przypisano cyfrę 1 lub 2 w zależności od źródła pochodzenia pomocy (odpowiednio stanowiące wydatek z budżetu lub uszczuplenie wpływu do budżetu). Formy pomocy publicznej, które nie wchodzą w zakres żadnej z czterech wymienionych kategorii, w praktyce gospodarczej zalicza się do piątej grupy (grupa E), zawierającej inne formy pomocy publicznej.

W Tabeli 3 wymieniono formy pomocy przypisane do poszczególnych podgrup i grup, jednakże z uwzględnieniem tylko tych form pomocy (grupy A, C i E), które faktycznie zostały przyznane przedsiębiorcom na mocy przepisów UOP. Na uwagę zwraca fakt, że zdecydowaną większość udzielonej pomocy stanowią odroczenia i rozłożenia na raty (podgrupa C2) – 25 584 przypadki, co stanowi 90,23% ogółu form pomocy udzielonej na mocy UOP. W ramach tej grupy największy udział mają preferencje podatkowe w formie rozłożenia na raty płatności zaległości podatkowej lub zaległości podatkowej wraz z odsetkami – 20 221 (71,31%). Następne są odroczenia terminu zapłaty zaległości podatkowej lub zaległości podatkowej – 1965 przypadków (6,93%), oraz rozłożenia na raty płatności podatku – 1349 przypadków, co stanowi 4,76% ogółu form pomocy udzielonej zgodnie z przepisami UOP. Każda ze wskazanych form preferencji podatkowych, tj. ulg w spłacie zobowiązań podatkowych, ma charakter efektywny – w konsekwencji zastosowania tych ulg następuje jedynie przesunięcie w czasie realizacji zobowiązania podatkowego, a nie rezygnacja z niego.

W podgrupie A2 – ulgi na uwagę zasługuje dość duża liczba umorzeń w całości lub w części zaległości podatkowej wraz z odsetkami (1821 przypadków – 6,42%) oraz umorzeń w całości lub w części odsetek od zaległości podatkowej (731 przypadków – 2,58%), w wyniku których doszło do nieefektywnego wygaśnięcia tych zobowiązań (Skarb Państwa bądź jednostka samorządu terytorialnego nie zrealizowała swoich dochodów budżetowych).

Równie interesujące okazały się wyniki badania w zakresie charakterystyki beneficjentów pomocy województwa podlaskiego (Tabela 4). Badania dokonano ze względu na formę prawną przedsiębiorstwa (A), jego wielkość (B), siedzibę (C) – punktem odniesienia jest powiat – oraz przedmiot działalności (D) – wg Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). Za podstawę ustalenia liczby beneficjentów pomocy przyjęto nazwę i NIP przedsiębiorcy, bez względu na liczbę aktów (decyzji) przyznających przedsiębiorcy taką pomoc. Z przeprowadzonych badań wynika, że największa liczba przypadków udzielenia pomocy publicznej (najczęściej w formie pomocy *de minimis*) dotyczy przedsiębiorców, którzy nie są zaliczani do tzw. sektora publicznego („pozostali beneficjenci"). Stanowili oni aż 98,34% (27 914 przypadków) z ogółu przypadków pomocy udzielonej na podstawie przepisów UOP (część A Tabeli 4). Wśród beneficjentów pomocy dominowały mikroprzedsiębiorstwa, które stanowiły aż 88,13% (24 989) ogółu przypadków udzielonej pomocy.

[26] Porównaj także rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 2008 r. w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej, informacji o nieudzieleniu takiej pomocy oraz sprawozdań o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach świadczeń należnych na rzecz sektora finansów publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 161).

Tab. 3. Struktura pomocy udzielonej na podstawie UOP (według decyzji) ze względu na formę pomocy w latach 2005–2023

Grupa pomocy publicznej	Podgrupa i forma pomocy publicznej	Liczba przypadków pomocy publicznej	Struktura %
Grupa A Dotacje i ulgi podatkowe	**Podgrupa A1 dotacje**		
	dotacja i inne bezzwrotne świadczenia	14	0,05%
	dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych (bezpośrednio dla przedsiębiorców)	3	0,01%
	refundacja	1	0,00%
	zwolnienie z podatku	136	0,48%
	Razem:	**154**	**0,54%**
	Podgrupa A2 ulgi podatkowe		
	odliczenie od podatku	1	0,00%
	obniżka lub zmniejszenie, powodujące obniżenie podstawy opodatkowania lub wysokości podatku	8	0,03%
	zwolnienie z opłaty	1	0,00%
	umorzenie w całości lub w części zaległości podatkowej wraz z odsetkami	1 821	6,42%
	umorzenie podatku	1	0,00%
	umorzenie w całości lub w części odsetek od zaległości podatkowej	731	2,58%
	umorzenie w całości i części opłaty (składki, wpłaty, należności cywilnoprawnej) lub zaległej opłaty (składki, wpłaty, należności cywilnoprawnej) wraz z odsetkami za zwłokę	33	0,12%
	umorzenie w całości lub w części odsetek za zwłokę z tytułu opłaty (składki, wpłaty, należności cywilnoprawnej, kary)	12	0,04%
	umorzenie kary lub odstąpienie od nałożenia kary	3	0,01%
	Razem:	**2611**	**9,21%**
Grupa C Miękkie kredytowanie	**C1 pożyczki preferencyjne i warunkowo umorzone**		
	kredyt preferencyjny	1	0,004%
	pożyczki lub kredyty warunkowo umorzone (w całości lub w części)	1	0,004%
	Razem:	**2**	**0,008%**
	C2 odroczenia i rozłożenia na raty		
	odroczenie terminu płatności podatku	833	2,94%

tabela 3 c.d.

Grupa pomocy publicznej	Podgrupa i forma pomocy publicznej	Liczba przypadków pomocy publicznej	Struktura %
	odroczenie terminu zapłaty zaległości podatkowej lub zaległości podatkowej wraz z odsetkami	1 965	6,93%
	rozłożenie na raty płatności podatku	1349	4,76%
	rozłożenie na raty płatności zaległości podatkowej lub zaległości podatkowej wraz z odsetkami*	108	0,38%
	rozłożenie na raty płatności zaległości podatkowej lub zaległości podatkowej wraz z odsetkami	20 221	71,31%
	odroczenie terminu płatności opłaty (składki, wpłaty, należności cywilnoprawnej)	5	0,02%
	odroczenie terminu zapłaty zaległej opłaty (składki, wpłaty, należności cywilnoprawnej, kary) lub zaległej opłaty (składki, wpłaty, należności cywilnoprawnej, kary) wraz z odsetkami	8	0,03%
	rozłożenie na raty opłaty (składki, wpłaty, należności cywilnoprawnej)	16	0,06%
	rozłożenie na raty płatności zaległej opłaty (składki, wpłaty, należności cywilnoprawnej, kary) lub zaległej opłaty (składki, wpłaty, należności cywilnoprawnej, kary) wraz z odsetkami	26	0,09%
	odroczenie terminu płatności kary	6	0,02%
	rozłożenie na raty kary	29	0,10%
	rozłożenie na raty odsetek	997	3,52%
	odroczenie terminu płatności odsetek*	20	0,07%
	odroczenie terminu płatności kosztów procesu sądowego*	1	0,00%
	Razem:	**25 584**	**90,23%**
Grupa E Inne		**4**	**0,01%**
	Razem	**28 355**	**100,00%**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Kolejne były małe przedsiębiorstwa – 8,09% (2 294). Udział średnich i nienależących do sektora MŚP przedsiębiorstw stanowił jedynie 3,75%, tj. 1072 przypadków (cześć B Tabeli 4). Najwięcej przypadków udzielonej pomocy odnotowano w powiecie

Tab. 4. Beneficjenci pomocy publicznej udzielonej na mocy przepisów UOP w województwie podlaskim (według decyzji) w latach 2005–2023

A. Beneficjenci pomocy ze względu na formę prawną:	**Liczba**	**Struktura %**
• Przedsiębiorstwo państwowe	16	0,06%
• Jednoosobowa spółka Skarbu Państwa	8	0,03%
• Jednoosobowa spółka jednostki samorządu terytorialnego w rozumieniu ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej	66	0,23%
• Spółka akcyjna albo spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, w stosunku do których Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwo państwowe lub jednoosobowa spółka Skarbu Państwa są podmiotami, które posiadają uprawnienia, takie jak przedsiębiorcy dominujący w rozumieniu ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów	361	1,27%
• Jednostka sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych	20	0,07%
• Pozostali beneficjenci	27 914	98,34%
Razem	**28 355**	**100,00%**
B. Beneficjenci pomocy ze względu na wielkość przedsiębiorstwa	**Liczba**	**Struktura %**
• Mikroprzedsiębiorstwo	24 989	88,13%
• Małe przedsiębiorstwo	2 294	8,09%
• Średnie przedsiębiorstwo	751	2,65%
• Inne – nienależące do MŚP	313	1,10%
• Brak danych	8	0,03%
Razem	**28 355**	**100,00%**
C. Beneficjenci pomocy ze względu na powiat beneficjenta pomocy	**Liczba**	**Struktura %**
• augustowski	314	1,11%
• białostocki	7 144	25,19%
• Białystok – grodzki	11 584	40,85%
• bielski	549	1,94%
• grajewski	125	0,44%
• hajnowski	1 279	4,51%
• kolneński	397	1,40%
• łomżyński	901	3,18%
• moniecki	1 372	4,84%
• sejneński	172	0,61%
• siemiatycki	656	2,31%
• sokólski	1 649	5,82%
• suwalski	1 406	4,96%

tabela 4 c.d.

• wysokomazowiecki	329	1,16%
• zambrowski	251	0,89%
• brak danych	227	0,80%
Razem	**28 355**	**100,00%**
D. Beneficjenci pomocy ze względu na przedmiot działalności (PKD)	**Liczba**	**Struktura %**
• A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	393	1,386%
• B. Górnictwo i wydobywanie	84	0,296%
• C. Przetwórstwo przemysłowe	4 553	16,057%
• D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	74	0,261%
• E. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	216	0,762%
• F. Budownictwo	5 400	19,044%
• G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle	7 679	27,082%
• H. Transport i gospodarka magazynowa	3 115	10,986%
• I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1 412	4,980%
• J. Informacja i komunikacja	604	2,130%
• K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	281	0,991%
• L. Działalność związana z obsługa rynku nieruchomości	301	1,062%
• M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1 785	6,295%
• N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1 108	3,908%
• O. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	11	0,039%
• P. Edukacja	176	0,621%
• Q. Opieka społeczna i pomoc zdrowotna	380	1,340%
• R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	286	1,009%
• S. Pozostała działalność usługowa	452	1,594%
• T. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; Gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	1	0,004%
• U. Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0,000%
• brak danych	44	0,155%
Razem	**28355**	**100,000%**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

grodzkim Białystok – 11 584 (40,85%), oraz w powiecie białostockim – 7 144 (25,19%). Najmniej było ich w powiecie grajewskim i sejneńskim – odpowiednio 125 przypadków (0,44%) i 172 przypadki (0,61%) ogółu przypadków pomocy udzielonej na mocy przepisów UOP (część C Tabeli 4).

Badania ukazały także, że beneficjentami pomocy byli przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą objętą niemalże wszystkimi sekcjami PKD z wyjątkiem sekcji: U. Organizacje i zespoły eksterytorialne (część D Tabeli 4). Najwięcej przypadków udzielonej pomocy odnotowano w ramach sekcji G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle – 7 679, co stanowi około 27,1% ogółu przypadków pomocy udzielonej na mocy przepisów UOP. Nieco mniejszą liczbą przypadków objęto beneficjentów prowadzących działalność w ramach sekcji F. Budownictwo – 5 400 (ok. 19%) oraz sekcji C. Przetwórstwo przemysłowe – 4 553 (ok. 16,1%). Udział poszczególnych sekcji PKD (a w konsekwencji także działów, grup, klas i podklas) w ogólnej liczbie przypadków pomocy publicznej udzielonej na podstawie przepisów UOP, stanowiący poniżej 1%, odnosi się aż do siedmiu przypadków, tj. do Sekcji: B. Górnictwo i wydobywanie, D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, E. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, O. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, P. Edukacja, T. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; Gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby.

Wielkość pomocy publicznej udzielonej w ramach ulg w spłacie zobowiązań podatkach prezentuje Tabela 5. Użyte w tabeli terminy „wartość nominalna pomocy [PLN]" oraz „wartość brutto pomocy (EDB) [PLN] zostały użyte w znaczeniu, jakie im nadaje rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 2008 r. w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej, informacji o nieudzieleniu takiej pomocy oraz sprawozdań o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach świadczeń należnych na rzecz sektora finansów publicznych. Zgodnie z jego treścią wartość nominalna pomocy to całkowita wielkość środków finansowych będących podstawą do obliczania wielkości udzielonej pomocy, np. kwota dotacji, refundacji, kwota podatku/opłaty, z której beneficjent pomocy został zwolniony, kwota udzielonego kredytu/pożyczki, kwota poręczanego zobowiązania, kwota odroczonego lub rozłożonego na raty podatku/zaległości podatkowej (wraz z odsetkami)/opłaty/zaległej opłaty. Wartość pomocy brutto jest to natomiast ekwiwalent pomocy brutto ustalony zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania wartości pomocy publicznej udzielanej w różnych formach[27]. Zgodnie z § 2 pkt 1 tego rozporządzenia EDB (ekwiwalent dotacji

[27] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania wartości pomocy publicznej udzielanej w różnych formach (t.j. Dz. U z 2018, poz. 461).

brutto) stanowi kwotę pomocy, którą otrzymałby beneficjent pomocy lub podmiot ubiegający się o pomoc, gdyby uzyskał pomoc w formie dotacji, bez uwzględnienia opodatkowania podatkiem dochodowym, wyrażoną z dokładnością dwóch miejsc po przecinku. Wartość nominalna pomocy będzie równa wartości pomocy brutto w przypadku jednorazowej dotacji, zwolnienia z podatku. Natomiast wartość nominalna pomocy będzie znacząco przewyższała wartość pomocy brutto m.in. w przypadku pożyczki preferencyjnej, odroczenia zapłaty podatku czy udzielenia gwarancji. Wartość nominalna pomocy co do zasady nie jest niższa od wartości pomocy brutto.

Przeprowadzone badania pozwoliły stwierdzić, że wartość nominalna pomocy udzielonej przedsiębiorcom z województwa podlaskiego w latach 2005–2023 wyniosła ogółem 25 380 338 871 PLN, w tym wartość pomocy udzielonej jako preferencja podatkowa na mocy UOP – 650 012 309 PLN, co stanowi 2,56% wartości nominalnej pomocy ogółem. Największą wartość ogółem pomoc ta osiągnęła w 2020 r., tj. 4 351 470 211 PLN (wydaje się być to uzasadnione pomocą udzieloną przedsiębiorcom w związku z negatywnymi skutkami pandemii koronawirusa SarsCoV2), najmniejszą zaś – w 2007 r. – 216 610 104 PLN. Analiza wartości nominalnej pomocy udzielonej w oparciu o przepisy UOP wykazała, że najwyższą wartość osiągnęła ona w 2021 r. – 100 765 172 PLN. Najniższa wartość tej pomocy miała natomiast miejsce w 2008 r. i wyniosła 6 279 783 PLN. Wartość brutto udzielonej pomocy (EDB) ogółem wyniosła 13 514 809 461 PLN, w tym wartość pomocy udzielonej jako preferencja podatkowa na podstawie UOP – 47 042 477, co stanowi 0,35% ogółu wartości pomocy brutto udzielonej przedsiębiorcom z woj. podlaskiego. Najwyższą wartość brutto pomocy ogółem odnotowano w 2020 r. – 3 015 602 992 PLN, natomiast najniższą w 2007 r. – 149 661 002 PLN. Pomoc publiczna brutto udzielona na mocy przepisów UOP najwyższą wartość osiągnęła w 2023 r. – 5 947 109 PLN, a najniższą w 2016 r. – 907 469 PLN.

Wzrost wartości udzielonej pomocy publicznej (zarówno nominalnej, jak i brutto), wręcz odbiegający od przeciętnego poziomu, można zaobserwować począwszy od 2020 r. Dotyczy to zarówno pomocy publicznej ogółem, jak i udzielonej na mocy przepisów UOP. Istotą tej drugiej kategorii pomocy jest udzielanie przez organ podatkowy ulg w spłacie zobowiązań podatkowych, które mają charakter indywidualny i wymagają decyzji organu podatkowego. Co do zasady, preferencji określonych w art. 67a UOP, w z związku z art 67b § 1 UOP (tj. odroczenia terminu płatności podatku, rozłożenia podatku na raty oraz umorzenia zaległości podatkowej) organ udziela na wniosek podatnika uzasadniony ważnym interesem podatnika lub interesem publicznym. Wydaje się, że we wskazanym okresie przesłanki te mogły uzasadniać nie tylko negatywne dla kondycji finansowej przedsiębiorstw skutki pandemii koronawirusa SarsCoV2 czy wysokiej inflacji, ale także ogólna sytuacja geopolityczna, a w szczególności położenie geograficzne województwa podlaskiego, na terenie którego od 1 września 2021 r. obowiązywał stan wyjątkowy, ograniczający w znacznym stopniu swobodę prowadzenia działal-

Tab. 5. Wartość pomocy publicznej dla woj. podlaskiego udzielona na mocy przepisów ustawy Ordynacja podatkowa (UOP) w latach 2005–2023 (według decyzji)

Rok	Wartość nominalna pomocy [PLN] ogółem	Struktura % wartość nominalna pomocy [PLN] ogółem	Wartość brutto pomocy (EDB) [PLN] ogółem	Struktura % wartość brutto pomocy (EDB) [PLN] ogółem	Wartość nominalna pomocy [PLN] UOP	Struktura % Wartość nominalna pomocy [PLN] UOP	Wartość brutto pomocy (EDB) [PLN] UOP	Struktura % (w odniesieniu do EDB [PLN] UOP
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2005	215 170 256	0,85%	165 590 108	1,23%	17 304 788	2,66%	3 218 826	6,84%
2006	259 992 921	1,02%	210 665 587	1,56%	13 030 339	2,00%	2 738 904	5,82%
2007	216 610 104	0,85%	149 661 002	1,11%	28 305 711	4,35%	2 113 243	4,49%
2008	254 832 843	1,00%	187 324 124	1,39%	6 279 783	0,97%	1 659 245	3,53%
2009	450 318 164	1,77%	394 472 576	2,92%	18 196 977	2,80%	2 439 089	5,18%
2010	661 184 155	2,61%	610 720 822	4,52%	8 809 746	1,36%	1 292 802	2,75%
2011	732 039 814	2,88%	634 715 068	4,70%	7 044 874	1,08%	1 172 899	2,49%
2012	2 095 911 885	8,26%	1 202 583 433	8,90%	8 087 406	1,24%	1 998 643	4,25%
2013	941 257 623	3,71%	709 444 453	5,25%	9 521 548	1,46%	1 563 080	3,32%
2014	1 117 454 543	4,40%	534 911 930	3,96%	31 410 199	4,83%	1 127 612	2,40%
2015	716 599 542	2,82%	362 784 291	2,68%	34 099 564	5,25%	1 402 486	2,98%
2016	782 613 880	3,08%	345 291 922	2,55%	20 926 012	3,22%	907 469	1,93%
2017	1 266 369 927	4,99%	898 586 947	6,65%	33 498 863	5,15%	1 550 315	3,30%
2018	1 052 531 795	4,15%	572 427 638	4,24%	36 046 652	5,55%	1 670 614	3,55%
2019	1 237 635 640	4,88%	664 665 125	4,92%	34 542 928	5,31%	1 212 675	2,58%
2020	4 351 470 211	17,15%	3 015 602 992	22,31%	90 854 299	13,98%	4 860 816	10,33%
2021	2 834 017 565	11,17%	1 162 591 861	8,60%	100 765 172	15,50%	4 918 657	10,46%
2022	3 004 790 163	11,84%	804 151 461	5,95%	86 522 528	13,31%	5 247 993	11,16%
2023	3 189 537 842	12,57%	888 618 122	6,58%	64 764 920	9,96%	5 947 109	12,64%
Razem	**25 380 338 871**	**100,00%**	**13 514 809 461**	**100,00%**	**650 012 309**	**100,00%**	**47 042 477**	**100,00%**
				kol. 2: kol. 6	**2,56%**	kol. 4: kol. 8	**0,35%**	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

ności gospodarczej aż w 115 miejscowościach siedmiu przygranicznych powiatów[28]. Ograniczenia te (choć już nie stan wyjątkowy) dotykały podlaskich przedsiębiorców do końca badanego okresu, tj. do końca 2023 r.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzone badania pozwoliły stwierdzić, że przedsiębiorcy z województwa podlaskiego w okresie od 2005 r. do 2023 r. korzystali z ulg w spłacie zobowiązań podatkowych mających charakter pomocy publicznej, o której mowa w art. 67b § 1 pkt 2 i 3 UOP. Łącznie z preferencji, o których mowa w art. 67a, tj. z odroczenia terminu płatności podatku lub rozłożenia zapłaty podatku na raty, odroczenia lub rozłożenie na raty zapłaty zaległości podatkowej wraz z odsetkami za zwłokę lub odsetek nieuregulowanych w terminie zaliczek na podatek oraz z umorzenia w całości lub w części zaległości podatkowej, odsetek za zwłokę lub opłaty prolongacyjnej – skorzystało 4668 beneficjentów (przedsiębiorców) w 28 355 przypadkach (za przypadek uznano decyzję organu podatkowego przyznającego ulgę w spłacie zobowiązania podatkowego). Oznacza to, że w badanym okresie każdy z beneficjentów pomocy uzyskał tę pomoc średnio w 6,07 przypadkach. Najczęściej ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych przybierały formę rozłożenia na raty płatności zaległości podatkowej lub zaległości podatkowej wraz z odsetkami. Dotyczyło to 20 221 przypadków, co stanowi 71,31% ogółu przypadków pomocy udzielonej na podstawie przepisów UOP. W następnej kolejności znalazły się: odroczenie terminu zapłaty zaległości podatkowej lub zaległości podatkowej – 1965 przypadków (6,93%), oraz rozłożenie na raty płatności podatku – 1349 przypadków, co stanowi 4,76% ogółu form pomocy udzielonej zgodnie z przepisami UOP. Najczęściej ulgi te przybierały postać pomocy *de minimis*. Przyznano ją w 28 214 przypadkach, co stanowi aż 99,50% ogółu przypadków pomocy publicznej udzielonej podatnikom na mocy przepisów UOP. Z pomocy tej najczęściej korzystały mikroprzedsiębiorstwa – 24 989 przypadków (88,13%), a w następnej kolejności – małe przedsiębiorstwa – 2 294 (8,09%), co może wskazywać na problemy tych przedsiębiorstw z bieżącą regulacją zobowiązań podatkowych, wynikające z ich słabej kondycji finansowej.

Przeprowadzone badania nie wykazały bezpośredniego związku przypadków udzielenia pomocy w formie ulg w spłacie zobowiązań podatkowych z branżą, w jakiej działa przedsiębiorca. Pomoc ta dotyczyła (poza nielicznymi wyjątkami) wszystkich sekcji PKD.

[28] Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 września 2021 r. w sprawie wprowadzenia stanu wyjątkowego na obszarze części województwa podlaskiego oraz części województwa lubelskiego (Dz. U. z 2021 r., poz. 1612).

BIBLIOGRAFIA

Ambrożej E.A., *Protection of the Public Interest and the Taxpayer's Interest as the Goal of Tax Advisory in Poland*, [w:] *Optimization of Organization and Legal Solutions concerning Public Revenues and Expenditures in Public Interest*, red. E. Lotko, U.K. Zawadzka-Pąk, M. Radvan, Temida 2, Białystok-Wilno 2018.

Bryndziak Sz., *Wady preferencji podatkowych w kontekście bezpośrednich wydatków budżetowych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego", nr 708: „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia" 2012, nr 52, s. 180–183.

Dauter B., Olesińska A., *Art. 67(b) [Ulga na wniosek podatnika prowadzącego działalność gospodarczą*], [w:] S. Babiarz, W. Gurba, R. Hauser, A. Kabat i in., *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, wyd. XII, LEX/el. Warszawa 2024.

Dowgier R., *Ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych*, [w:] *System prawa finansowego*, Tom III, Prawo daniowe, red. L. Etel, Wolters Kluwer, Warszawa 2010.

Dowgier R., *Wpływ regulacji dotyczących pomocy publicznej na stanowienie i stosowanie lokalnego prawa podatkowego*, Temida 2, Białystok 2015.

Etel L., (red.), *Prawo podatkowe*, Difin, Warszawa 2008.

Etel L., *Ulgi w spłacie podatków a pomoc publiczna*, [w:] *Ordynacja podatkowa w teorii i praktyce*, red. L. Etel, Temida 2, Białystok 2008.

Etel L. *Art. 1-119zzk. Komentarz aktualizowany*, [w:] *Ordynacja podatkowa*. Tom I. *Zobowiązania podatkowe*, R. Dowgier, G. Liszewski, B. Pahl i in., LEX/el. 2024, art. 67(b).

Mastalski R., *Prawo podatkowe*, C.H.Beck, Warszawa 2014.

Ministerstwo Finansów, „Preferencje podatkowe w Polsce" 2012, nr 3, https://www.podatki.gov.pl/abc-podatkow/podatki-w-polsce/preferencje-podatkowe-w-polsce/.

Pamuła-Wróbel K., Grzegorzewska B., *1.1.4. Rodzaje pomocy publicznej*, [w:] *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców. Wybrane zagadnienia*, red. A.A. Ambroziak, K. Pamuła-Wróbel, R. Zenc, Warszawa 2020, https://sip.lex.pl/#/monograph/369461698/9?keyword=A.%20Ambroziak&tocHit=1&cm=STOP.

Tegler E,. *Preferencje podatkowe (wybrane aspekty teoretyczne i prawne)*, „Roczniki Nauk Prawnych" 1998, Tom VIII, s. 149-161.

Żołądkiewicz-Kuzioła A., *Ulgi podatkowe jako forma pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom*, „Ekonomiczne Problemy Usług" 2018, nr 3, s. 161-170.

Streszczenie

Pomoc publiczna, zgodnie z art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Traktat UE) oraz wykształconym na jego tle orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, stanowi szczególną formę pomocy państwa lub ze źródeł państwowych udzielaną przedsiębiorcom w jakiejkolwiek formie, w tym w formie preferencji (ulg) podatkowych, jakich oczekują przedsiębiorcy.

Celem opracowania jest analiza warunków udzielania pomocy publicznej przedsiębiorcom w formie preferencji podatkowych oraz ocena zakresu i wartości pomocy udzielonej przedsiębiorcom w województwie podlaskim w latach 2005-2023. Z uwagi na złożoność zagadnienia badania zostały ograniczone do kwestii preferencji podatkowych przyznawanych na podstawie przepisów ustawy Ordynacja podatkowa.

Na potrzeby badań sformułowano następujące problemy badawcze:

1. Jaka jest liczba przedsiębiorców z województwa podlaskiego korzystających z pomocy publicznej w formie preferencji podatkowych?
2. Z jakich form preferencji podatkowych najczęściej korzystali przedsiębiorcy?
3. Czy fakt skorzystania z określonej preferencji podatkowej ma związek z branżą (sekcją), w jakiej działa przedsiębiorca (PKD), oraz wielkością przedsiębiorstwa?

Do przeprowadzenia badań wykorzystano metodę dogmatyczno-prawną oraz analizę danych pochodzących z bazy SUDOP – Systemu Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej (https://sudop.uokik.gov.pl/home), zawierającej informacje o: wdrażanych w Polsce środkach pomocowych, pomocy udzielonej w ramach wdrażanych w Polsce środków pomocowych, wszelkiej pomocy publicznej i pomocy de minimis udzielonej danemu beneficjentowi. Do analizy danych przyjęto stan SUDOP na dzień 31 grudnia 2023 r.

SUMMARY

TAX PREFERENCES AS A FORM OF PUBLIC AID FOR ENTREPRENEURS (2005–2023)

Public aid, including tax preferences, represents a specific form of state assistance granted to entrepreneurs. This form of support is regulated under Article 107, paragraph 1 of the Treaty on the Functioning of the European Union (EU Treaty), and further interpreted by the Court of Justice of the European Union. Tax preferences, such as alleviation of taxes or exemptions, are often anticipated by entrepreneurs as a key component of this aid. This study aims to examine the conditions under which public aid in the form of tax preferences is granted to entrepreneurs, with a focus on the scope and value of aid provided in the Podlaskie Voivodeship from 2015 to 2023. Due to the complexity of the topic, the research is confined to tax preferences regulated under the Tax Ordinance Act.

The study seeks to address the following research questions:

1. How many entrepreneurs in the Podlaskie Voivodeship have benefited from public aid in the form of tax preferences?

2. What types of tax preferences were most frequently utilized by entrepreneurs?

3. Is there a correlation between the use of specific tax preferences and the industry (as classified by the Polish Classification of Activities [PKD]) or the size of the enterprise?

The research was conducted using a dogmatic-legal approach, complemented by data analysis from the Public Aid Data Sharing System [SUDOP] (https://sudop.uokik.gov.pl/home) database. This database provides detailed information on the implementation of aid measures in Poland, including all public and de minimis aid granted. The analysis is based on SUDOP data as of December 31, 2023.

DR MARTA DAWIDZIUK
Wschodnioeuropejska Akademia Nauk Stosowanych w Białymstoku
Wydział Nauk Ekonomicznych

ROZDZIAŁ 4.
POMOC PUBLICZNA NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ, ROZWOJOWĄ I INNOWACYJNĄ DLA BENEFICJENTÓW Z WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

WPROWADZENIE

Ciągły postęp oraz otwartość i zdolność do innowacji stanowią fundament budowania przewagi konkurencyjnej na współczesnym rynku[1]. W tym dynamicznym środowisku działalność badawcza, rozwojowa i innowacyjna (B+R+I) wyłania się jako kluczowy impuls do rozwoju gospodarczego, technologicznego oraz komercyjnego. Ogólnie rzecz ujmując, inwestycje w B+R+I pozwalają przedsiębiorstwom rozwijać produkty i usługi oraz optymalizować obecne procesy. Dodatkowo dzięki temu przedsiębiorstwa mogą szybciej reagować na zmiany rynkowe, odpowiadać na oczekiwania klientów, budując przewagę nad konkurencją. Wraz z inwestowaniem w B+R+I następuje także poprawa wizerunku firmy, co ma niebagatelne znaczenie dla pozyskiwania nowych klientów oraz utrzymywania lojalności wśród tych obecnych. Jednocześnie przedsiębiorstwa zaprzyjaźnione z innowacją są często postrzegane jako bardziej wiarygodne i stabilne, co ułatwia im zdobywanie zaufania na rynku kapitałowym. Dlatego też firmy, sektory naukowe i rząd angażują się w badania i rozwój oraz innowacje w celu zapewnienia sobie postępu technologicznego i rozwiązywania złożonych problemów współczesnego świata[2].

---

[1] Zob. A. Lemańska-Majdzik, *Innowacyjność jako determinanta rozwoju przedsiębiorstw z sektora MSP*, „Przegląd Organizacji" 2016, nr 9, s. 39-43.

[2] Zob. J. Prystrom, *Evaluation of the innovation level in the EU countries in 2016 and 2011*, „Optimum. Economic Studies" 2020, nr 4 (102), s. 110.

Badania i rozwój (B+R), znane również jako działalność badawczo-rozwojowa, zgodnie z art. 4a ustawy o CIT[3] oraz art. 5a ustawy o PIT[4], to *działalność twórcza obejmująca badania naukowe lub prace rozwojowe, podejmowana w sposób systematyczny w celu zwiększenia zasobów wiedzy oraz wykorzystania zasobów do tworzenia nowych zastosowań*. Natomiast pojęcie *innowacji* do nauk ekonomicznych wprowadził w 1911 r. J.A. Schumpeter[5]. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) definiuje *innowacje* jako wdrożenie nowego lub ulepszonego produktu (usługi), wprowadzenie nowego sposobu organizacyjnego lub redefiniującego sposób pracy albo relacje firmy z jej otoczeniem.

CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA POMOCY PUBLICZNEJ NA B+R+I W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM

Województwo podlaskie, położone na północno-wschodnim krańcu Polski, jest regionem o dużym potencjale rozwojowym. Pomimo wielu wyzwań związanych z jego peryferyjnym położeniem i mniej rozwiniętą infrastrukturą w porównaniu do innych części kraju, Podlasie ma unikalne atuty, które mogą być wykorzystywane do wspierania działalności badawczej, rozwojowej i innowacyjnej (B+R+I). W tym kontekście pomoc publiczna odgrywa kluczową rolę w stymulowaniu innowacyjności i poprawie konkurencyjności regionu.

W latach 2005-2023 pomoc publiczna na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną beneficjentom z województwa podlaskiego udzielana była przez następujące podmioty:

1. Accelpoint Sp. z o.o.
2. Dyrektor Narodowego Centrum Badań i Rozwoju
3. Fundacja Polska Przedsiębiorcza
4. Marszałek Województwa Lubelskiego
5. Marszałek Województwa Podlaskiego
6. Minister Funduszy i Polityki Regionalnej
7. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego
8. Ministerstwo Edukacji i Nauki
9. Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy
10. Prezes Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości
11. Starosta Powiatu Suwalskiego
12. techBrainers Sp. z o.o.

[3] Ustawa z dnia 15 lutego1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1888 ze zm.).

[4] Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. 1991 nr 80 poz. 350).

[5] J.A. Schumpeter, *Teoria rozwoju gospodarczego*, PWN, Warszawa 1960, s. 104.

W badanym okresie najwięcej, bo prawie 72% środków, beneficjenci w województwa podlaskiego uzyskali z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, a 22% rozdysponowywał Marszałek Województwa Podlaskiego.

Jednym z kluczowych źródeł finansowania działalności B+R w województwie podlaskim są programy operacyjne Unii Europejskiej. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego (RPOWP) na lata 2014-2020 oraz 2021-2027 przewiduje znaczące środki na wsparcie innowacji i badań naukowych. Programy te finansują projekty związane z rozwojem technologii, modernizacją przedsiębiorstw oraz współpracą między sektorem nauki a biznesem.

W latach 2005-2023 do beneficjentów z województwa podlaskiego zaczęły wpływać znaczne środki począwszy od 2017 r., wraz z realizacją programów operacyjnych współfinansowanych ze środków unijnych w perspektywie finansowej 2014-2020 (prawie 108 mln zł). W ostatnich latach największa udzielona pomoc publiczna miała miejsce w 2021 r. i opiewała na kwotę ponad 135 mln zł.

Wykres 1. Wartość udzielanej pomocy publicznej na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną dla beneficjentów z województwa podlaskiego w latach 2005-2023

Beneficjenci pomocy publicznej na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną, w tym przedsiębiorstwa, instytucje naukowe i organizacje pozarządowe, wykorzystują te środki na różnorodne cele związane z innowacyjnością i badaniami naukowymi. Poniżej przedstawiono główne obszary, na które wykorzystywana jest pomoc publiczna w województwie podlaskim[6]:

1. Rozwój nowych produktów i technologii – dofinansowanie pozwala na prowadzenie badań nad innowacyjnymi rozwiązaniami, które mogą być wprowadzone na rynek, zwiększając konkurencyjność firm. Przykładem jest rozwój technologii w sektorze rolniczym i spożywczym, które są szczególnie ważne dla regionu.
2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury badawczej – instytucje naukowe i badawcze, takie jak Politechnika Białostocka czy Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, inwestują w nowoczesne laboratoria i centra badawcze, co umożliwia prowadzenie zaawansowanych badań i współpracę z przemysłem.
3. Współpraca między nauką a biznesem – inicjatywy takie jak klastry technologiczne czy partnerstwa publiczno-prywatne umożliwiają realizację wspólnych projektów badawczo-rozwojowych, które mają na celu komercjalizację wyników badań naukowych i ich wdrożenie w praktyce.
4. Podnoszenie kwalifikacji i szkolenia – przedsiębiorstwa inwestują w rozwój kompetencji swoich pracowników, co pozwala na lepsze wykorzystanie nowoczesnych technologii i metod pracy.

[6] Zob. M. Mazurek, *Innowacje w regionach Polski. Uwarunkowania, znaczenie, perspektywy rozwoju*, Difin, Warszawa 2018; *Pomoc publiczna w procesie wspierania rozwoju regionalnego*, red. D. Kopycińska, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2010; *Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020. Raport roczny z wdrażania*, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Białystok 2021.

5. Projekty związane z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem – inwestycje w technologie odnawialnych źródeł energii, poprawę efektywności energetycznej oraz zarządzanie zasobami naturalnymi są kluczowymi obszarami wsparcia.
6. Digitalizacja i rozwój technologii informacyjnych – projekty związane z cyfryzacją procesów biznesowych, wdrażaniem systemów IT oraz rozwijaniem usług cyfrowych są wspierane, co pozwala firmom na lepsze dostosowanie się do współczesnych wymagań rynku.
7. Komercjalizacja wyników badań naukowych – proces ten obejmuje przekształcanie wyników badań naukowych w produkty i usługi, które mogą być wprowadzone na rynek. Dofinansowanie pomaga w pokonywaniu barier finansowych i organizacyjnych związanych z tym procesem.

POMOC PUBLICZNA NA B+R+I W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM W UJĘCIU PRZEKROJOWYM

1) POMOC PUBLICZNA W PODZIALE WEDŁUG FORMY POMOCY

Pomoc publiczna umożliwia przedsiębiorstwom redukcję ryzyka związanego z inwestycjami w nowe technologie, co jest kluczowe w kontekście dynamicznie zmieniających się rynków i szybkiego postępu technologicznego. W ramach wsparcia publicznego organizowane są również szkolenia i warsztaty dla przedsiębiorców z zakresu B+R, co przyczynia się do podnoszenia kompetencji i umiejętności niezbędnych do prowadzenia innowacyjnej działalności.

W badanym okresie beneficjenci z województwa podlaskiego otrzymywali pomoc publiczną w formach takich jak **dotacje**, **dotacje lub inne bezzwrotne świadczenie**, **refundacje**. Dotacje mogą być przeznaczone na realizację konkretnych projektów badawczo-rozwojowych, zakup nowoczesnych technologii, rozwój infrastruktury badawczej czy współpracę z jednostkami naukowymi.

Środki w formie dotacji beneficjenci otrzymywali w okresie 2005-2015, a od 2015 r. w formie dotacji lub bezzwrotnego świadczenia. W przypadku refundacji nie zaobserwowano cykliczności w pozyskiwanej pomocy publicznej.

Analizując dane ujęte w tabeli 1, obserwujemy, że w badanym okresie największa pula środków pomocy publicznej na B+R+I pochodziła z dotacji lub innych bezzwrotnych świadczeń. Łączna wartość tej pomocy wyniosła 471,2 mln zł. Do beneficjentów z województwa podlaskiego największa kwota wpłynęła w 2021 r. i stanowiła prawie 30% sumy środków z tej kategorii z lat 2015-2023. Natomiast w roku 2006 beneficjenci z województwa podlaskiego nie otrzymali żadnych środków na B+R+I.

Należy zwrócić uwagę, że w badanym okresie znaczący wzrost pomocy publicznej na B+R+I miał miejsce w roku 2017 wraz z realizacją programów operacyjnych współfinansowanych ze środków unijnych w perspektywie finansowej 2014-2020.

Tab. 1. Forma pomocy publicznej na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną dla beneficjentów z województwa podlaskiego w latach 2005-2023

Lata	Dotacja	Dotacja lub inne bezzwrotne świadczenie	Refundacja	Suma
2005	825 800			825 800
2007	140 467			140 467
2008	460 050			460 050
2009	1 595 291		17 249	1 612 539
2010	3 209 507			3 209 507
2011	7 499 202			7 499 202
2012	1 024 698			1 024 698
2013	1 123 120		387 250	1 510 370
2014	1 445 916		11 813 283	13 259 200
2015	3 518 598	220 000		3 738 598
2016		17 853 841		17 853 841
2017		106 113 203	1 601 163	107 714 366
2018		35 196 791	5 641 247	40 838 038
2019		78 311 503	219 209	78 530 712
2020		55 672 643	16 758 797	72 431 440
2021		135 869 130		135 869 130
2022		9 998 204		9 998 204
2023		31 939 052		31 939 052
Suma	**20 842 650**	**471 174 368**	**36 438 198**	**528 455 215**

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Na wykresie 2 przedstawiono podmioty pomocy publicznej wraz z wartością pomocy w formie dotacji, dotacji lub innego bezzwrotnego świadczenia, czy refundacji na rzecz beneficjentów województwa podlaskiego. W badanym okresie największa pula środków rozdysponowana była przez Dyrektora Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w formie dotacji i dotacji lub innego bezzwrotnego świadczenia. Wartość tej pomocy w latach 2005-2023 w sumie wyniosła prawie 400 mln zł (w okresie 2005-2015 – 6,8 mln zł, w okresie 2015-2023 – 372,4 mln zł). Kolejnym podmiotem był Marszałek Województwa Podlaskiego z kwotą pomocy publicznej prawie 80 mln zł w formie dotacji lub innego bezzwrotnego świadczenia, a także ponad 36 mln zł w formie refundacji.

W odniesieniu do pomocy udzielonej przez Marszałka Województwa Lubelskiego miała ona miejsce w 2016 r. w formie dotacji lub innego bezzwrotnego świadczenia o wartości około 235 tys. zł.

Incydentalna pomoc dla beneficjentów województwa podlaskiego płynęła także z Ministerstwa Edukacji i Nauki w 2005 r. w formie dotacji (825,8 tys. zł), od

Wykres 2. Podmioty udzielające pomoc publiczną na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną dla beneficjentów z województwa podlaskiego w latach 2005-2023

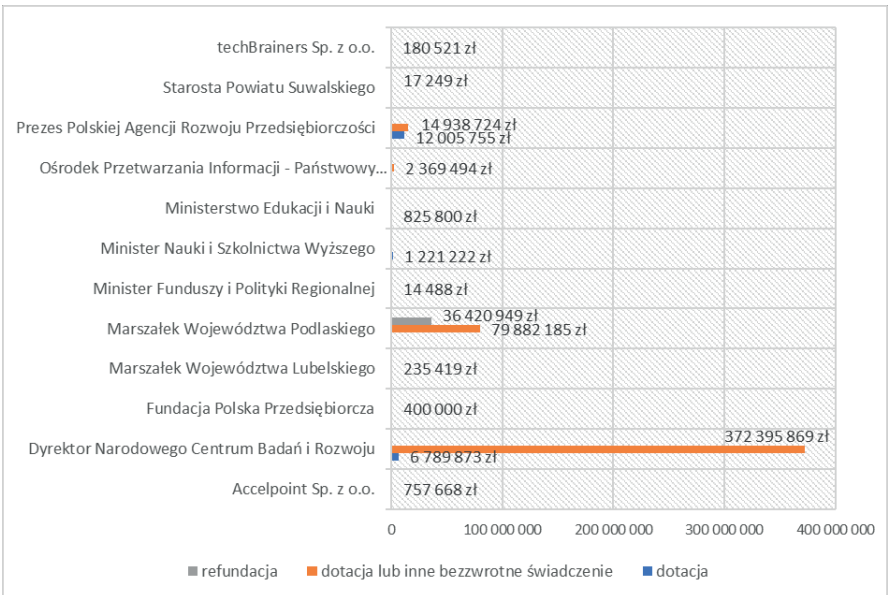

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Starosty Powiatu Suwalskiego w 2009 r. w formie refundacji (17,3 tys. zł) oraz w 2017 r. od Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej w formie dotacji lub innego bezzwrotnego świadczenia (14,5 tys. zł).

Od roku 2011 beneficjenci województwa podlaskiego nie otrzymywali pomocy publicznej od Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Od tego podmiotu pomoc w formie dotacji trafiała do nich w okresie 2007-2011 (1,2 mln zł).

2) POMOC PUBLICZNA W PODZIALE WEDŁUG PRZEZNACZENIA POMOCY

W omawianym okresie pomoc publiczna w grupie *Pomoc na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną* kierowana była w województwie podlaskim na:

1) pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw na wspieranie innowacyjności;
2) pomoc inwestycyjna na infrastrukturę badawczą;
3) pomoc na innowacje procesowe i organizacyjne;
4) pomoc na pokrycie kosztów praw własności przemysłowej dla małych i średnich przedsiębiorstw;
5) pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: badania podstawowe;
6) pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: badania przemysłowe;
7) pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: eksperymentalne prace rozwojowe;
8) pomoc na realizację projektów B+R+I;
9) prace badawczo-rozwojowe;
10) usługi doradcze w zakresie innowacji i usługi wsparcia innowacji.

Przeznaczenie pomocy publicznej na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną dla beneficjentów z województwa podlaskiego w latach 2005-2023 przedstawiono na wykresie 3. W latach 2005-2023 największa pomoc publiczna dla beneficjentów z województwa podlaskiego kierowana była na pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: badania przemysłowe (46%), eksperymentalne prace rozwojowe (42%). Pomoc na realizację projektów B+R+I miała miejsce w latach 2007-2010 i stanowiła około 1%. Najmniejsza pula środków, bo nieprzekraczająca 1%, na wykresie zaznaczona jako *pozostałe*, przeznaczona była na: pomoc na innowacje procesowe i organizacyjne, pomoc na pokrycie kosztów praw własności przemysłowej dla małych i średnich przedsiębiorstw, pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: badania podstawowe, prace badawczo-rozwojowe, usługi doradcze w zakresie innowacji i usługi wsparcia innowacji.

Przekłada się to oczywiście na sumę przypadków pomocy. Z 391 przypadków ponad 300 przypada na pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: badania przemysłowe (152), eksperymentalne prace rozwojowe (151), a ich wartość to średnio 1,5 mln zł. Jednakże porównując liczbę przypadków pomocy do wartości tejże pomocy, to okazuje się, że na 4 przypadki na pomoc inwestycyjną na infrastrukturę badawczą przeznaczono kwotę ponad 41 mln zł, czyli w tej kategorii pomocy jeden przypadek to ponad 10 mln zł.

Analizując dane ujęte w tabeli 2, obserwujemy, że w latach 2016-2023 na *pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw na wspieranie innowacyjności* największe środki beneficjenci z województwa podlaskiego otrzymali od Prezesa Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (13,8 mln zł). Stanowi to prawie 90% wszystkich środków na tę kategorię pomocy publicznej.

Wykres 3. Przeznaczenie pomocy publicznej na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną dla beneficjentów z województwa podlaskiego w latach 2005-2023

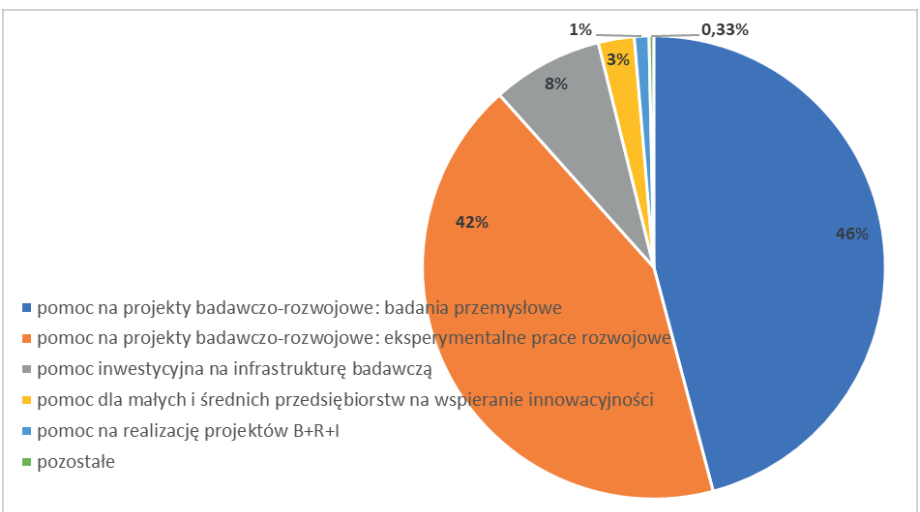

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Na *pomoc inwestycyjną na infrastrukturę badawczą* wsparcia w kwocie prawie 39 mln zł w roku 2017 udzielił Marszałek Województwa Podlaskiego. Stanowi to ponad 94% wszystkich środków na tę kategorię pomocy publicznej.

Na *pomoc na innowacje procesowe i organizacyjne* w latach 2018-2022 Marszałek Województwa Podlaskiego przekazał 64 tys. zł. Pomoc publiczna na tę kategorię pomocy była udzielana tylko jednemu podmiotowi.

Tab. 2. Przeznaczenie pomocy udzielanej przez poszczególne podmioty na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną dla beneficjentów z województwa podlaskiego w latach 2005-2023

Przeznaczenie pomocy wraz z nazwą podmiotu udzielającego pomocy	Wartość brutto pomocy (zł)
Pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw na wspieranie innowacyjności	**15 411 913**
Accelpoint Sp. z o.o.	757 668
Dyrektor Narodowego Centrum Badań i Rozwoju	220 000
Fundacja Polska Przedsiębiorcza	400 000
Marszałek Województwa Podlaskiego	31 281
Prezes Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości	13 822 444
techBrainers Sp. z o.o.	180 521
Pomoc inwestycyjna na infrastrukturę badawczą	**41 093 239**
Marszałek Województwa Podlaskiego	38 723 745
Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy	2 369 494
Pomoc na innowacje procesowe i organizacyjne	**64 303**
Marszałek Województwa Podlaskiego	64 303
Pomoc na pokrycie kosztów praw własności przemysłowej dla małych i średnich przedsiębiorstw	**237 084**
Dyrektor Narodowego Centrum Badań i Rozwoju	237 084
Pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: badania podstawowe	**387 250**
Marszałek Województwa Podlaskiego	387 250
Pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: badania przemysłowe	**242 534 092**
Dyrektor Narodowego Centrum Badań i Rozwoju	181 590 041
Marszałek Województwa Lubelskiego	136 591
Marszałek Województwa Podlaskiego	52 854 274
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	142 770
Prezes Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości	7 810 417
Pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: eksperymentalne prace rozwojowe	**222 207 057**
Dyrektor Narodowego Centrum Badań i Rozwoju	196 866 704
Marszałek Województwa Lubelskiego	98 828
Marszałek Województwa Podlaskiego	24 242 281
Minister Funduszy i Polityki Regionalnej	14 488

tabela 2 c.d.

Przeznaczenie pomocy wraz z nazwą podmiotu udzielającego pomocy	Wartość brutto pomocy (zł)
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	73 605
Prezes Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości	911 151
Pomoc na realizację projektów B+R+I	**5 422 564**
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	1 004 847
Prezes Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości	4 400 468
Starosta Powiatu Suwalskiego	17 249
Prace badawczo-rozwojowe	**825 800**
Ministerstwo Edukacji i Nauki	825 800
Usługi doradcze w zakresie innowacji i usługi wsparcia innowacji	**271 914**
Dyrektor Narodowego Centrum Badań i Rozwoju	271 914

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Dyrektor Narodowego Centrum Badań i Rozwoju przekazał kwotę prawie 240 tys. zł na pomoc na pokrycie kosztów praw własności przemysłowej dla małych i średnich przedsiębiorstw. Pomoc publiczna w grupie Pomoc na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną na tę kategorię była udzielona jedynie w roku 2014 przez jednego dysponenta środków.

Pomocy publicznej na projekty badawczo-rozwojowe: badania podstawowe w kwocie 387 250 zł udzielił Marszałek Województwa Podlaskiego. Pomoc na tę kategorię została udzielona jedynie w roku 2013.

W badanym okresie największa pomoc publiczna dla beneficjentów z województwa podlaskiego pozyskiwana była od Dyrektora Narodowego Centrum Badań i Rozwoju na projekty badawczo-rozwojowe: badania przemysłowe, i była to kwota 182 mln zł. Środki te stanowią prawie 75% wszystkich środków na tę kategorię pomocy publicznej.

W latach 2005-2023 największa pomoc publiczna dla beneficjentów z województwa podlaskiego pozyskiwana była także od Dyrektora Narodowego Centrum Badań i Rozwoju *na pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: eksperymentalne prace rozwojowe*. Kwota 197 mln zł to prawie 98% wszystkich środków na tę kategorię pomocy publicznej.

W latach 2009-2010 kwota 4,4 ml zł została wyasygnowana dla beneficjentów z województwa podlaskiego przez Prezesa Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości na *pomoc na realizację projektów B+R+I*. Jest to ponad 81% wszystkich środków na tę kategorię pomocy publicznej.

W roku 2005 *prace badawczo-rozwojowe* były zasilone z Ministerstwa Edukacji i Nauki kwotą 825,8 tys. zł. Pomoc na tę kategorię udzielana była jedynie z tego źródła.

Natomiast w roku 2012 i 2014 na *usługi doradcze w zakresie innowacji i usługi wsparcia innowacji* przeznaczona była kwota 272 tys. zł. Wsparcie to udzielone było przez Dyrektora Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Zgodnie z danymi SUDOP (dane na dzień 31.12.2023) w latach 2005-2023 pomoc publiczna na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną dla beneficjentów z województwa podlaskiego miała trzy źródła finansowania: **środki krajowe**, **zagraniczne** (środki pochodzące głównie z budżetu UE) i **mieszane** (krajowe i zagraniczne).

W latach 2005-2023 największa wartość środków pomocy publicznej na B+R+I dla beneficjentów z województwa podlaskiego pochodziła z zagranicy i kierowana była na pomoc na projekty badawczo-rozwojowe – badania przemysłowe oraz eksperymentalne prace rozwojowe. Zgodnie z danymi ujętymi w tabeli 3 wartość tej pomocy w sumie wyniosła ponad 500 mln zł i stanowiła prawie 95% sumy środków z lat 2005-2023.

W roku 2006 beneficjenci z województwa podlaskiego nie otrzymali żadnych środków na B+R+I. Największe środki na B+R+I dla beneficjentów z województwa podlaskiego to kwota prawie 136 mln zł w 2021 r., z czego prawie 130 mln zł stanowiły środki zagraniczne. W badanym okresie najniższa pula środków wpłynęła

Tab. 3. Przeznaczenie udzielanej pomocy z uwzględnieniem źródła pochodzenia środków na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną dla beneficjentów z województwa podlaskiego w latach 2005-2023

Przeznaczenie pomocy publicznej	**Źródło pochodzenia środków**		
	krajowe (zł)	**mieszane (zł)**	**zagraniczne (zł)**
pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw na wspieranie innowacyjności	44 374	418 421	14 949 119
pomoc inwestycyjna na infrastrukturę badawczą			41 093 239
pomoc na innowacje procesowe i organizacyjne			64 303
pomoc na pokrycie kosztów praw własności przemysłowej dla małych i średnich przedsiębiorstw	237 084		
pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: badania podstawowe	58 088		329 163
pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: badania przemysłowe	7 877 836	9 280 689	225 375 567
pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: eksperymentalne prace rozwojowe	2 079 106	4 566 674	215 561 277
pomoc na realizację projektów B+R+I	1 676 009		3 746 554
prace badawczo-rozwojowe	825 800		
usługi doradcze w zakresie innowacji i usługi wsparcia innowacji	271 914		
Suma	**13 070 211**	**14 265 783**	**501 119 221**

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

w 2007 r. i były to jedynie środki krajowe w wysokości 140 467 zł, a w kolejnym roku kwota była już ponad trzykrotnie większa (460 050 zł) i także pochodziła jedynie ze środków krajowych. Beneficjenci z województwa podlaskiego środki zagraniczne na B+R+I zaczęli otrzymywać od 2009 r. (1 018 473 zł, a w sumie ze środkami krajowymi – 1 612 539 zł).

Wykres 4. Źródło pochodzenia środków pomocy publicznej na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną dla beneficjentów z województwa podlaskiego w latach 2005-2023

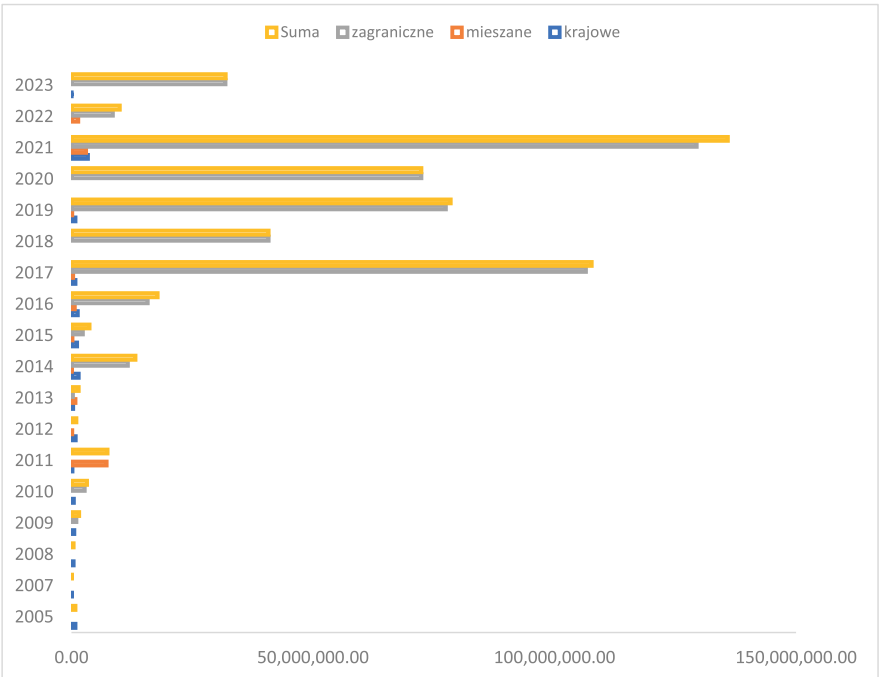

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

3) POMOC PUBLICZNA W PODZIALE WEDŁUG WIELKOŚCI BENEFICJENTÓW

W gospodarce funkcjonuje wiele różnych typów przedsiębiorstw. Ta mnogość przedsiębiorstw powoduje zatem potrzebę ich klasyfikacji i to ze względu na wiele kryteriów. Jest to związane między innymi z tym, że określone problemy w różnych sferach działalności są rozwiązywane w zróżnicowany sposób właśnie w zależności od typu przedsiębiorstwa.

Ze względu na *liczbę pracowników* przedsiębiorstwa dzielimy na[7]:

[7] Definicja małego i średniego przedsiębiorstwa (MŚP) weszła w życie 1 stycznia 2005 r., na mocy rozporządzenia Komisji (WE) nr 70/2001 (Dz. Urz. UE L 10 z 13.01.2001, s. 33) zmienionego przez rozporządzenie 364/2004 (Dz. Urz. UE L 63 z 28.02.2004).

- **mikroprzedsiębiorstwa** – zatrudniające do 9 pracowników oraz osiągające roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nie przekraczający równowartości 2 milionów euro, lub sumy aktywów bilansu na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości 2 milionów euro;
- **przedsiębiorstwa małe** – zatrudniające od 10 do 49 pracowników oraz osiągające roczny obrót nie przekraczający równowartości 10 milionów euro, lub sumy aktywów bilansu na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości 10 milionów euro;
- **przedsiębiorstwa średnie** – zatrudniające od 50 do 249 pracowników oraz osiągające roczny obrót nie przekraczający równowartości 50 milionów euro, lub sumy aktywów bilansu na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości 43 milionów euro;
- **przedsiębiorstwa duże** – zatrudniające od 250 pracowników oraz osiągające roczny obrót przekraczający równowartości 50 milionów euro, lub sumy aktywów bilansu na koniec jednego z tych lat przekroczyły równowartości 43 milionów euro.

W tabeli 4 podmioty spoza sektora MŚP, w tym duże przedsiębiorstwa, ujęto łącznie jako *Beneficjenci nienależący do MŚP*.

Tab. 4. Wartość udzielonej pomocy na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną dla beneficjentów z województwa podlaskiego w podziale według wielkości beneficjenta w latach 2005-2023

Lata	Wartość udzielonej pomocy publicznej (zł)			
	Przedsiębiorstwa mikro	Przedsiębiorstwa małe	Przedsiębiorstwa średnie	Beneficjenci nienależący do MŚP
2005		513 300	312 500	
2007				140 467
2008			460 050	
2009	17 249	1 242 701	352 590	
2010	267 180		2 942 327	
2011		2 941 843	4 557 359	
2012	156 678		868 020	
2013	80 904	387 250	750 702	291 515
2014	310 278	540 760	485 586	11 922 576
2015	220 000	1 165 940	2 352 658	
2016	12 296 529	2 040 211	2 635 951	881 150
2017	29 115 723	2 011 877	8 173 002	68 413 764
2018	22 085 357	5 052 992	63 750	13 635 939
2019	34 090 147	9 800 722	10 222 713	24 417 130
2020	43 911 718	21 287 045	2 708 793	4 523 884

tabela 4 c.d.

Lata	Wartość udzielonej pomocy publicznej (zł)			
	Przedsiębiorstwa mikro	Przedsiębiorstwa małe	Przedsiębiorstwa średnie	Beneficjenci nienależący do MŚP
2021	29 578 324	19 156 387	6 747 314	80 387 105
2022	4 386 253	2 246 833	1 945 182	1 419 936
2023	11 392 499	20 546 552		
Suma	**187 908 837**	**88 934 415**	**45 578 497**	**206 033 466**

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

W latach 2005-2023 największa część pomocy publicznej na B+R+I (206 mln zł) została udzielona **beneficjentom nienależącym do sektora MŚP**, w tym dużym przedsiębiorcom (39 % ogólnej wartości pomocy). Otrzymali oni środki na:
- pomoc inwestycyjną na infrastrukturę badawczą – 41,1 mln zł;
- pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: badania przemysłowe – 52,3 mln zł;
- pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: eksperymentalne prace rozwojowe – 112,5 mln zł;
- pomoc na realizację projektów B+R+I – 0,14 mln zł.

Do **mikroprzedsiębiorstw** z województwa podlaskiego na B+R+I w latach 2005-2023 wpłynęła pomoc publiczna na kwotę prawie 188 mln zł, co stanowi prawie 36% ogólnej wartości pomocy. Otrzymali oni środki na:
- pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw na wspieranie innowacyjności – 14,4 mln zł;
- pomoc na innowacje procesowe i organizacyjne – 41,5 tys. zł;
- pomoc na pokrycie kosztów praw własności przemysłowej dla małych i średnich przedsiębiorstw – 0,24 mln zł;
- pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: badania przemysłowe – 120,4 mln zł;
- pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: eksperymentalne prace rozwojowe – 52,5 mln zł;
- pomoc na realizację projektów B+R+I – 0,28 mln zł;
- usługi doradcze w zakresie innowacji i usługi wsparcia innowacji – 73 tys. zł.

Małe przedsiębiorstwa z województwa podlaskiego na B+R+I w latach 2005-2023 otrzymały pomoc publiczną na kwotę prawie 89 mln zł, co stanowi prawie 17% ogólnej wartości pomocy. Przedsiębiorcy otrzymali środki na:
- pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw na wspieranie innowacyjności – 0,21 mln zł;
- pomoc na innowacje procesowe i organizacyjne – 2,5 tys. zł;
- pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: badania podstawowe – 0,39 mln zł;
- pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: badania przemysłowe – 47,9 mln zł;
- pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: eksperymentalne prace rozwojowe – 38,7 mln zł;

– pomoc na realizację projektów B+R+I – 1,2 mln zł;
– prace badawczo-rozwojowe – 0,51 mln zł.

W latach 2005-2023 najmniejsza wartość środków pomocy publicznej na B+R+I trafiła do **średnich przedsiębiorstw** z województwa podlaskiego, gdyż była to kwota prawie 46 mln zł, co stanowi około 8,6% ogólnej wartości pomocy. Przedsiębiorcy ci otrzymali środki na:
– pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw na wspieranie innowacyjności – 0,81 mln zł;
– pomoc na innowacje procesowe i organizacyjne – 20 tys. zł;
– pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: badania przemysłowe – 22 mln zł;
– pomoc na projekty badawczo-rozwojowe: eksperymentalne prace rozwojowe – 18 mln zł;
– pomoc na realizację projektów B+R+I – 3,8 mln zł;
– prace badawczo-rozwojowe – 0,31 mln zł;
– usługi doradcze w zakresie innowacji i usługi wsparcia innowacji – 0,2 mln zł.

4) POMOC PUBLICZNA W PODZIALE WEDŁUG SEKTORA DZIAŁALNOŚCI BENEFICJENTA

Pomoc publiczna na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną jest kluczowym narzędziem wspierającym rozwój gospodarczy i technologiczny województwa podlaskiego. Beneficjenci tej pomocy, w tym przedsiębiorstwa, instytucje naukowe i organizacje pozarządowe, wykorzystują te środki na różnorodne cele związane z innowacyjnością i badaniami naukowymi.

W latach 2005-2023 podmioty z województwa podlaskiego prowadzące działalność w poszczególnych sektorach otrzymywały pomoc o wartości prawie 530 mln zł. Szczegółowe dane w podziale na sektor działalności beneficjenta przedstawiono w tabeli 5.

Tab. 5. Wartość udzielonej pomocy na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną dla beneficjentów z województwa podlaskiego w podziale na sektor działalności beneficjenta w latach 2005-2023

Sektor działalności beneficjenta (nazwa sekcji PKD 2007)	**Wartość brutto pomocy publicznej (zł)**	**Udział w ogólnej wartości pomocy (%)**
A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	2 673 201	0,5059
C. Przetwórstwo przemysłowe	203 258 095	38,4627
D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2 857 770	0,5408
E. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3 302 578	0,6249
F. Budownictwo	14 943 639	2,8278

tabela 5 c.d.

Sektor działalności beneficjenta (nazwa sekcji PKD 2007)	Wartość brutto pomocy publicznej (zł)	Udział w ogólnej wartości pomocy (%)
G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle	4 998 316	0,9458
H. Transport i gospodarka magazynowa	8 323 916	1,5751
I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2 559	0,0005
J. Informacja i komunikacja	111 111 802	21,0258
K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5 542 115	1,0487
M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	127 296 027	24,0883
N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	2 301	0,0004
O. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	529 000	0,1001
P. Edukacja	38 723 745	7,3277
Q. Opieka społeczna i pomoc zdrowotna	3 237 431	0,6126
R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	48 250	0,0091
S. Pozostała działalność usługowa	1 604 471	0,3036
Suma	**528 455 215**	**100**

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

W latach 2005-2023 pomoc na B+R+I otrzymało 163 beneficjentów z województwa podlaskiego. Kwota pomocy udzielonej 30 podmiotom ujętym w tabeli 6, którzy otrzymali pomoc o największej wartości, stanowiła 70% całkowitej wartości udzielonej

Tabela 6. Najwięksi beneficjenci pomocy publicznej na B+R+I z województwa podlaskiego w latach 2005-2023

Lp.	Nazwa beneficjenta	Wartość pomocy (zł)
1.	SM MLEKPOL W GRAJEWIE	54 913 139
2.	Uniwersytet Medyczny w Białymstoku	38 723 745
3.	PRONAR Sp. z o.o.	37 040 335
4.	ExPLoRNA Therapeutics Sp. z o.o.	19 408 810
5.	Politechnika Białostocka	14 182 777
6.	EDUCATIONAL ENTERTAINMENT ONE Sp. z o.o.	13 598 124
7.	INTRATEL Sp. z o.o.	11 640 165
8.	ESPORTS LAB Sp. z o.o.	11 158 502

tabela 6 c.d.

Lp.	Nazwa beneficjenta	Wartość pomocy (zł)
9.	PREDICTWATCH Sp. z o.o.	11 009 762
10.	WHITE HILL Sp. z o.o. Sp. K.	10 936 661
11.	TENSORFLIGHT POLAND Sp. z o.o.	10 665 017
12.	KAN Sp. z o.o.	10 543 360
13.	Moose Sp. z o.o.	9 874 342
14.	SaMASZ Sp. z o.o.	8 566 878
15.	TrackMate Konrad Janicki	8 320 050
16.	ChM Sp. z o.o.	8 207 351
17.	GameLiveOps Sp. z o.o.	7 949 235
18.	E-WATERBUS Sp. z o.o.	7 510 885
19.	Rebuild Sp. z o.o.	7 058 728
20.	ENSTORIA Sp. z o.o.	6 984 433
21.	SCRAMJET Sp. z o.o.	6 890 758
22.	MALOW Sp. z o.o.	6 640 837
23.	SOLACE Sp. z o.o.	6 496 513
24.	MEDGAL Sp. z o.o.	6 078 182
25.	OERLEMANS FOODS SIEMIATYCZE Sp. z o.o.	5 768 717
26.	TOMORROW'S SYSTEM Sp. z o.o.	5 627 535
27.	PPH EKTO Sp. z o.o.	5 537 122
27.	Good Safe Sp. z o.o.	5 502 265
29.	45 Stages Sp. z o.o. (d. Grex Sp. z o.o.)	5 037 077
30.	TELDOC Sp. z o.o.	5 027 413

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

pomocy publicznej. Większość z beneficjentów ujętych w tabeli 6 otrzymało pomoc publiczną na jedną klasę działalności, jednakże 12 podmiotów otrzymało dofinansowanie na dwie lub trzy klasy. W tej grupie znaleźli się: **ChM Sp. z o.o.** (produkcja pozostałego sprzętu elektrycznego; produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystyczne), **INTRATEL Sp. z o.o.** (działalność związana z oprogramowaniem; pozostała działalność usługowa w zakresie technologii informatycznych i komputerowych), **MEDGAL Sp. z o.o.** (produkcja pozostałego sprzętu elektrycznego; produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystyczne), **Moose Sp. z o.o.** (działalność w zakresie telekomunikacji przewodowej; działalność związana z oprogramowaniem; produkcja sprzętu (tele)komunikacyjnego), **Politechnika Białostocka** (badania i analizy techniczne; badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie pozostałych nauk przyrodniczych i technicznych; działalność związana z oprogramowaniem), **PPH EKTO Sp. z o.o.** (produkcja

aparatury rozdzielczej i sterowniczej energii elektrycznej; roboty związane z budową linii telekomunikacyjnych i elektroenergetycznych), **PREDICTWATCH Sp. z o.o.** (badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie nauk społecznych i humanistycznych; pozostała działalność w zakresie opieki zdrowotnej), **PRONAR Sp. z o.o.** (badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie pozostałych nauk przyrodniczych i technicznych; produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa), **SaMASZ Sp. z o.o.** (badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie pozostałych nauk przyrodniczych i technicznych; produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa), **TENSORFLIGHT POLAND Sp. z o.o.** (badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie pozostałych nauk przyrodniczych i technicznych; pozostała działalność usługowa w zakresie technologii informatycznych i komputerowych), **TOMORROW'S SYSTEM Sp. z o.o.** (działalność w zakresie specjalistycznego projektowania; produkcja elektronicznego sprzętu powszechnego użytku), **WHITE HILL Sp. z o.o. Sp. K.** (badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie pozostałych nauk przyrodniczych i technicznych; działalność związana z oprogramowaniem).

W badanym okresie, uwzględniając klasę działalności, na którą udzielono pomocy, pomoc o największej wartości (powyżej 10 mln zł) otrzymali przedsiębiorcy (78 podmiotów spośród 163) na poniższe rodzaje działalności:
- działalność związana z oprogramowaniem (28 beneficjentów);
- badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie pozostałych nauk przyrodniczych i technicznych (23 beneficjentów);
- przetwórstwo mleka i wyrób serów (1 beneficjent);
- szkoły wyższe (1 beneficjent);
- produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa (5 beneficjentów);
- badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie biotechnologii (6 beneficjentów);
- produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystyczne (6 beneficjentów);
- produkcja wyrobów dla budownictwa z tworzyw sztucznych (2 beneficjentów);
- badania i analizy techniczne (1 beneficjent);
- roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (4 beneficjentów);
- badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie nauk społecznych i humanistycznych (1 beneficjent).

Kwota pomocy udzielonej na powyższe 11 (z 90) klas działalności (pomoc o największej wartości) stanowiła 70% całkowitej wartości udzielonej pomocy publicznej na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną beneficjentom z województwa podlaskiego.

W badanym okresie największe środki pomocy publicznej skierowane były na *działalność związaną z oprogramowaniem* (prawie 96 mln zł) i stanowiły one ponad 18% całkowitej wartości udzielonej pomocy publicznej dla beneficjentów z województwa podlaskiego.

Drugim rodzajem działalności, w zakresie której przedsiębiorcy otrzymali pomoc o największej wartości, były *badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie*

Wykres 5. Klasa działalności, w związku z którą udzielono pomocy publicznej na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną dla beneficjentów z województwa podlaskiego w latach 2005-2023

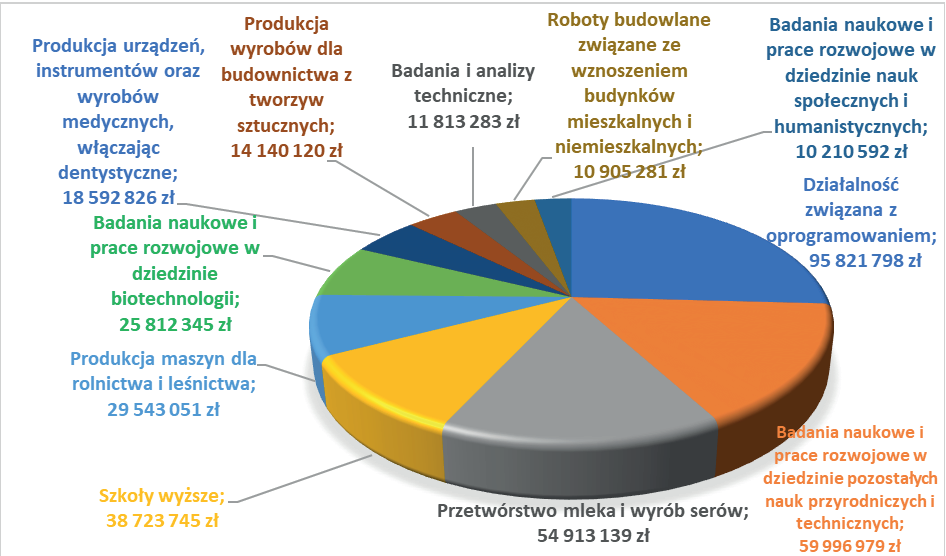

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

pozostałych nauk przyrodniczych i technicznych (prawie 60 mln zł), i środki te stanowiły ponad 11% całkowitej wartości udzielonej pomocy publicznej dla beneficjentów z województwa podlaskiego.

Trzecią klasą działalności, w związku z którą udzielono pomocy publicznej na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną dla beneficjentów z województwa podlaskiego w latach 2005-2023, było *przetwórstwo mleka i wyrób serów* (prawie 55 mln zł). Wartość tych środków stanowiła ponad 10% całkowitej wartości udzielonej pomocy publicznej dla beneficjentów z woj. podlaskiego.

W tabeli 7 przedstawiono najwyższe wartości pomocy (wybrane po jednej kategorii z każdego roku) udzielanej ze względu na klasę działalności beneficjenta, na którą udzielono pomocy publicznej. Wskazano również wielkość beneficjenta, który z pomocy w ramach danej klasy działalności korzystał.

Z danych w tabeli 7 wynika, że w 2021 r. przekazano najwięcej wartościowo środków z pomocy publicznej na *przetwórstwo mleka i wyrób serów* (prawie 55 mln zł) dla przedsiębiorstwa nienależącego do MŚP, będącego dużym przedsiębiorstwem (zgodnie z tab. 6. była to Spółdzielnia Mleczarska MLEKPOL w Grajewie). Drugą co do wielkości świadczenia była kwota prawie 32 mln zł przekazana w ramach pomocy publicznej na *działalność związaną z oprogramowaniem* dla mikro- i małych przedsiębiorstw oraz beneficjentów nienależących do MŚP. Na *działalność związaną z oprogramowaniem* przypada także najmniejsza z największych kwota pomocy publicznej (93 tys. zł) z 2007 r., której beneficjent nie należał do MŚP.

Tab. 7. Klasa działalności, na którą beneficjentom z województwa podlaskiego w danym roku udzielono najwyższe wartości pomocy publicznej na B+R+I

Lata	Klasa działalności, w związku z którą udzielono pomocy publicznej	Wielkość beneficjenta	Wartość pomocy (zł)
2005	Naprawa i konserwacja maszyn	małe przeds.	513 300
2007	Działalność związana z oprogramowaniem	nienależ. do MŚP	93 125
2008	Naprawa i konserwacja metalowych wyrobów gotowych	śred. przeds.	460 050
2009	Instalowanie maszyn przemysłowych, sprzętu i wyposażenia	małe przeds.	1 190 961
2010	Produkcja instrumentów i przyrządów pomiarowych, kontrolnych i nawigacyjnych	śred. przeds.	1 804 975
2011	Pozostała działalność usługowa w zakresie technologii informatycznych i komputerowych	małe przeds.	2 941 843
2012	Produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystyczne	śred. przeds.	868 020
2013	Produkcja instrumentów i przyrządów pomiarowych, kontrolnych i nawigacyjnych	śred. przeds.	750 702
2014	Badania i analizy techniczne	nienależ. do MŚP	11 813 283
2015	Pozostałe drukowanie	śred. przeds.	2 352 658
2016	Działalność związana z oprogramowaniem	mikroprzeds.	6 407 795
2017	Produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa	nienależ. do MŚP	24 580 606
2018	Działalność usługowa wspomagająca transport lądowy	mikroprzeds.	8 320 050
2019	Badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie pozostałych nauk przyrodniczych i technicznych		18 884 780
		małe przeds.	*3 530 288*
		mikroprzeds.	*15 354 493*
2020	Działalność związana z oprogramowaniem		31 986 406
		mikroprzeds.	*15 951 454*
		małe przeds.	*14 911 278*
		nienależ. do MŚP	*1 123 675*
2021	Przetwórstwo mleka i wyrób serów	nienależ. do MŚP	54 913 139
2022	Działalność związana z oprogramowaniem		3 066 771
		małe przeds.	*1 692 574*
		śred. przeds.	*1 374 197*
2023	Działalność związana z oprogramowaniem		17 701 098
		małe przeds.	*16 620 098*
		mikroprzeds.	*1 081 000*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danyc bazy SUDOP.

5) PRZESTRZENNE ROZMIESZCZENIE POMOCY PUBLICZNEJ NA B+R+I DLA BENEFICJENTÓW Z WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Województwo podlaskie charakteryzuje się unikalnym połączeniem przyrody, kultury i potencjału gospodarczego. Region ten jest znany z bogatej bioróżnorodności, licznych parków narodowych i krajobrazowych oraz z tradycyjnych form gospodarki, takich jak rolnictwo i przemysł rolno-spożywczy. Niemniej jednak województwo podlaskie stoi przed wyzwaniem modernizacji i dywersyfikacji swojej gospodarki, co wymaga znacznych inwestycji w B+R i innowacje.

W skład województwa podlaskiego wchodzi 17 powiatów administracyjnych, a w tym trzy miasta na prawach powiatu: Białystok, Łomża i Suwałki.

W latach 2005-2023 środki pomocy publicznej na B+R+I nie popłynęły do Łomży i Suwałk (miast na prawach powiatu) oraz do następujących powiatów województwa podlaskiego:
- kolneńskiego;
- monieckiego;
- sejneńskiego.

Na mapie 1 przedstawiono przestrzenne rozmieszczenie wartości pomocy publicznej na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną dla beneficjentów z województwa podlaskiego w latach 2005-2023 wraz z liczbą beneficjentów tejże pomocy.

Z danych ujętych na mapie oraz w tabeli 8 wynika, że w latach 2005-2023 największa pula środków, bo ponad 309 mln zł, została pozyskana przez 97 beneficjentów z Białegostoku (miasto na prawach powiatu). Dodatkowo, w badanym okresie 20 beneficjentów z powiatu białostockiego uzyskało dofinansowanie w wysokości prawie 46 mln zł. Oznacza to, że prawie 355 mln zł środków pomocowych trafiło do beneficjentów z Białegostoku i powiatu białostockiego, co stanowi 67% całkowitej wartości udzielonej pomocy publicznej dla beneficjentów z województwa podlaskiego.

W 2021 r. kwota prawie 55 mln zł pomocy publicznej trafiła do powiatu grajewskiego, a beneficjentem była Spółdzielnia Mleczarska MLEKPOL w Grajewie. Pomoc ta stanowi ponad 10% całkowitej wartości udzielonej pomocy publicznej dla beneficjentów z województwa podlaskiego.

W badanym okresie, czyli w latach 2005-2023, pomoc publiczną uzyskało 163 beneficjentów, z czego prawie 72% (117) pochodziła z Białegostoku i powiatu białostockiego (średnio 3 mln zł na beneficjenta). Z powiatu siemiatyckiego 4 beneficjentów uzyskało wsparcie na kwotę ponad 32 mln zł, co stanowi 6,1% całkowitej wartości udzielonej pomocy publicznej dla beneficjentów z województwa podlaskiego, jednakże średnio przypadało po ponad 8 mln zł na beneficjenta z tego powiatu. 22 beneficjentów z powiatu suwalskiego uzyskało pomoc 28 mln zł, czyli średnio po 1,27 mln zł, a największe kwoty wartościowo wypłynęły w roku 2018 (10 789 381 zł) oraz 2023 (6 294 009 zł).

Mapa 1. Przestrzenne rozmieszczenie wartości pomocy publicznej na B+R+I dla beneficjentów z województwa podlaskiego w latach 2005-2023

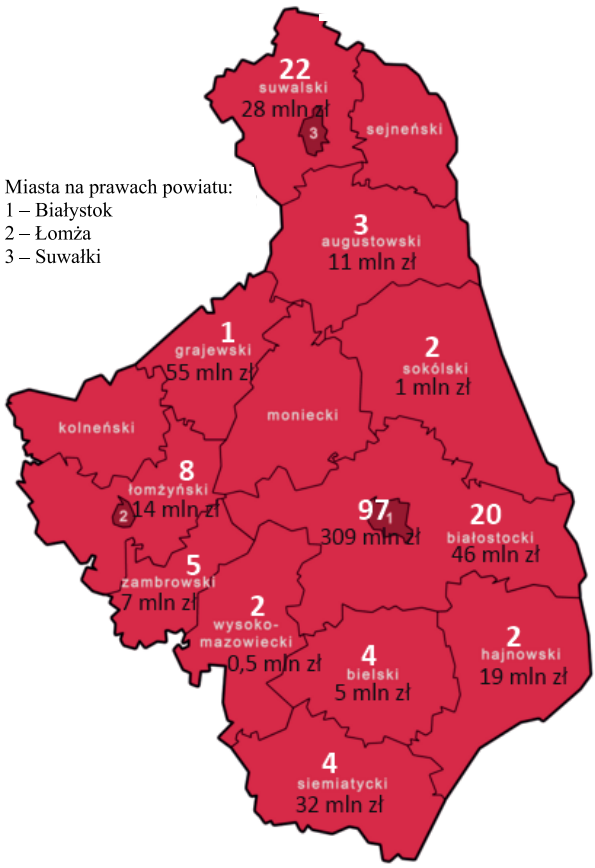

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Tab. 8. Wartość pomocy publicznej na B+R+I dla beneficjentów z województwa podlaskiego według powiatów w latach 2005-2023

Lata	augus-towski	białostocki	Białystok - grodzki	bielski	grajewski	hajnowski
2005			513 300			
2007			93 125			
2008						
2009		352 590	1 242 701			
2010		2 072 154	1 137 353			
2011	216 375	2 444 870	2 941 843	1 896 115		
2012			1 024 698			
2013		1 084 217	426 154			

tabela 8 c.d.

2014		11 760	12 867 869			
2015			3 738 598			
2016		1 918 501	13 895 129			
2017		7 191 999	62 442 597	2 755 284		
2018		2 252 972	16 450 534			1 432 230
2019	3 530 288	11 665 636	47 332 658			6 496 513
2020			63 590 688			2 038 500
2021	7 510 885	15 528 881	46 896 177	480 000	54 913 139	8 989 000
2022		554 259	9 443 945			
2023		625 058	24 971 734			
Suma pomocy	**11 257 547**	**45 702 897**	**309 009 103**	**5 131 399**	**54 913 139**	**18 956 242**
Lata	**łomżyński**	**siemiatycki**	**sokólski**	**suwalski**	**wysokomazowiecki**	**zambrowski**
2005				312 500		
2007				47 342		
2008					460 050	
2009				17 249		
2010						
2011						
2012						
2013						
2014					69 293	310 278
2015						
2016	230 792	1 325 669				483 750
2017	5 118 973	24 759 926		4 761 113		684 476
2018	8 320 050	400 521	1 192 350	10 789 381		
2019		5 768 717		140 140		3 596 760
2020	453 516			4 164 578		2 184 158
2021		17 900		1 533 148		
2022						
2023	48 250			6 294 009		
Suma pomocy	**14 171 581**	**32 272 733**	**1 192 350**	**28 059 460**	**529 343**	**7 259 421**

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

PODSUMOWANIE

Działalność badawcza, rozwojowa i innowacyjna stanowi kluczowe komponenty w kreowaniu nie tylko konkurencyjności, ale także innowacyjności. Działalność ta służy rozwiązywaniu rzeczywistych problemów polskich przedsiębiorstw, a także ich bezpieczeństwu, innowacyjności i rozwojowi. Szefowie polskich podmiotów gospodarczych widzą w działalności B+R+I szansę na zwiększenie przychodów i ekspansję na nowe rynki. Może im w tym pomóc dostęp do szeregu instrumentów wsparcia, w tym z funduszy UE.

Pomoc publiczna na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną w województwie podlaskim odgrywa kluczową rolę w rozwoju regionu. Dzięki różnorodnym formom wsparcia, takim jak dotacje, ulgi podatkowe, pożyczki preferencyjne, programy regionalne i krajowe oraz partnerstwa publiczno-prywatne, możliwe jest realizowanie innowacyjnych projektów, które przyczyniają się do zwiększenia konkurencyjności regionu.

Dzięki wsparciu publicznemu przedsiębiorstwa mogą skorzystać z usług doradczych w zakresie B+R+I, co pozwala na bardziej efektywne planowanie i realizację projektów innowacyjnych. Dotacje związane z działalnością B+R są ważnym elementem systemu wsparcia publicznego, co zachęca przedsiębiorstwa do inwestowania w nowe technologie. Pomoc publiczna wspiera również działania związane z ochroną własności intelektualnej przedsiębiorstw, co jest kluczowe dla zabezpieczenia wyników prac badawczo-rozwojowych.

BIBLIOGRAFIA

Bank Gospodarstwa Krajowego, *Kredyt na Innowacje Technologiczne*, www.bgk.pl [dostęp online: 30.06.2024].

Mazurek M., *Innowacje w regionach Polski. Uwarunkowania, znaczenie, perspektywy rozwoju*, Difin, Warszawa 2018.

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, „Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020", Warszawa 2021.

Ministerstwo Rozwoju i Technologii, *Ulgi podatkowe na działalność B+R w Polsce*, Warszawa 2022.

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, *Horyzont Europa – Program Ramowy UE na rzecz badań i innowacji (2021-2027)*, Warszawa 2021.

Pomoc publiczna w procesie wspierania rozwoju regionalnego, red. D. Kopycińska, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2010.

Prystrom J., *Evaluation of the innovation level in the EU countries in 2016 and 2011*, „Optimum. Economic Studies" 2020, nr 4 (102), s. 110.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020. Raport roczny z wdrażania, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Białystok 2021.

Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu.

Rozporządzenie Komisji (WE) nr 70/2001 (Dz. U. UE L 10 z 13.01.2001, s. 33) zmienionego przez rozporządzenie 364/2004 (Dz. Urz. UE L 63 z 28.02.2004).
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (CELEX: 32013R1303).
Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, „Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020", Białystok 2021.
Ustawa z dnia 15 lutego1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1888 ze zm.).
Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 1637).
Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 1637).
Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. 1991 nr 80 poz. 350).

Streszczenie

Działalność badawcza, rozwojowa i innowacyjna stanowią główną siłę napędową rozwoju gospodarczego regionu i kraju. Województwo podlaskie, jak i inne regiony Polski, korzysta z różnych form pomocy publicznej realizowanej poprzez różne programy i instytucje (krajowe i unijne). Beneficjenci mogą skorzystać ze środków, które mogą przyczynić się do rozwoju ich projektów i zwiększenia konkurencyjności na rynku. W opracowaniu przeprowadzono analizę rozkładu przestrzennego i podmiotowego udzielonej pomocy. Zwrócono uwagę na różnorodność pomocy publicznej na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną oraz fakt, że beneficjenci mają możliwość skorzystania z dotacji na różnego rodzaju klasy działalności.

SUMMARY

PUBLIC AID FOR RESEARCH, DEVELOPMENT AND INNOVATION ACTIVITIES FOR BENEFICIARIES FROM THE PODLASKIE VOIVODESHIP

Research, development and innovation activities are the main driving force necessary for the economic development of the region and the country. The Podlaskie Voivodeship, like other regions of Poland, benefits from various forms of public aid implemented through various programs and institutions (national and EU). Beneficiaries can benefit from funds that can contribute to the development of their projects and increase competitiveness on the market. The study included an analysis of the spatial and subjective distribution of the assistance provided. Attention was drawn to the diversity of public aid for research, development and innovation activities and the fact that beneficiaries have the opportunity to benefit from subsidies for various types of activities.

DR ALICJA GOŁĘBIOWSKA
Wschodnioeuropejska Akademia Nauk Stosowanych w Białymstoku
Wydział Nauk Ekonomicznych

ROZDZIAŁ 5.
POMOC PUBLICZNA PRZEDSIĘBIORSTWOM WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO REALIZOWANA PRZEZ ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH W DOBIE PANDEMII COVID-19

WPROWADZENIE

Pandemia Covid-19 spowodowała trudne do przewidzenia zagrożenia dla podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. W obliczu możliwości wystąpienia kryzysu gospodarczego wywołanego epidemią koronawirusa, konieczne stało się wprowadzenie pewnych rozwiązań, które miały łagodzić jego skutki. Polska i inne państwa podejmowały różnego rodzaju działania osłonowe mające na celu zapobieganie i minimalizowanie rozprzestrzeniania się wirusa, ale niestety powodowały one również ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej i funkcjonowaniu podmiotów.

Pandemia wywołała wiele dotkliwych skutków, takich jak wprowadzenie kwarantanny czy lockdownu, a z nimi szeregu ograniczeń i zakazów związanych z działalnością gospodarczą i aktywnością społeczną. Efektem podjętych przez państwo działań było zamrożenie gospodarki i problemy w funkcjonowaniu przedsiębiorstw zagrożonych ryzykiem upadłości i zwolnień. Z ograniczeniami związanymi z pandemią musiały się zmierzyć niemal wszystkie podmioty działające na rynku. Poza utrudnieniami w funkcjonowaniu firm, trudna sytuacja wzbudzała wśród pracodawców coraz więcej niepewności, dotyczących uprawnień i obowiązków w związku z zagrożeniem rozprzestrzeniania się wirusa.

W celu zahamowania pogłębiania się kryzysu ekonomicznego oraz umożliwienia udzielenia pomocy przedsiębiorcom w zwalczaniu negatywnych skutków pandemii, opracowano mechanizmy udzielania pomocy publicznej. Pomoc ta objęła przedsiębiorców dotkniętych ekonomicznymi skutkami Covid-19 i w sytuacji za-

grożenia wystąpienia negatywnych skutków gospodarczych epidemii koronawirusa nabrała zdecydowanie większego znaczenia.

Wprowadzono pakiet regulacji tworzący Tarczę Antykryzysową, która miała ustabilizować polską gospodarkę[1]. Większość rozwiązań w ramach rządowego pakietu pomocowego, zmierzających do niwelowania skutków pandemii, realizował Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jako jedna z głównych instytucji udzielających wsparcia finansowego przedsiębiorstwom. Działania podejmowane przez ZUS w ramach pomocy rekompensującej negatywne konsekwencje Covid-19, mające na celu zapewnienie stabilizacji firm i ochronę ich płynności finansowej w obliczu rozwoju epidemii, stały się przedmiotem badań niniejszego opracowania.

Celem opracowania jest analiza i ocena pomocy publicznej udzielanej przez ZUS przedsiębiorstwom województwa podlaskiego w czasie pandemii wirusa Covid-19. W ramach prac badawczych dokonano przeglądu programów wsparcia skierowanych do przedsiębiorstw i realizowanych przez ZUS. Przeprowadzono analizę wybranych form pomocy publicznej, takich jak zwolnienia z obowiązku opłacania składek i świadczenia postojowe, oraz przestawiono skalę wsparcia udzielonego przedsiębiorstwom województwa podlaskiego na tle kraju.

W opracowaniu wykorzystano dane pochodzące z bazy SUDOP – Systemu Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej, oraz dane udostępniane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

RODZAJE POMOCY PUBLICZNEJ REALIZOWANEJ PRZEZ ZUS W DOBIE PANDEMII COVID-19

Ochronę obywateli przed kryzysem wywołanym pandemią koronawirusa miały zapewnić rozwiązania zawarte w dokumencie przygotowanym przez rząd w formie Tarczy Antykryzysowej. Do głównych celów tarczy zalicza się ochronę zatrudnienia oraz zmniejszenie obciążeń i zachowanie płynności finansowej w firmach. Pakiet przyjętych regulacji opierał się na pięciu filarach[2]:

- ochrona miejsc pracy i bezpieczeństwo pracowników;
- finansowanie przedsiębiorców;
- ochrona zdrowia;
- wzmocnienie systemu finansowego;
- inwestycje publiczne.

Wprowadzony w marcu 2020 r. stan epidemii dla wielu przedsiębiorców i osób wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych oznaczał niespodziewaną utratę zarobku uzyskiwanego z dotychczas wykonywanej działalności. Konieczne stało

[1] *Tarcza antykryzysowa – co to takiego?*, https://www.gov.pl/web/tarczaantykryzysowa [dostęp: 10.05.2024].

[2] J. Kubiczek, W. Derej, *Tarcze antykryzysowe jako źródło wsparcia działalności MŚP w dobie pandemii Covid - 19*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny", 1/2022, s. 38.

się więc udzielenie im wsparcia finansowego, mającego zapewnić bezpieczeństwo socjalne. Wśród rozwiązań, które miały zapobiec skutkom pandemii, było wsparcie realizowane przez ZUS, który w sytuacji zagrożenia wprowadził w dniu 17 marca 2020 mechanizm pomocy, oferując szereg instrumentów wsparcia, takich jak:
- zwolnienie z obowiązku opłacania składek;
- świadczenie postojowe;
- odroczenie terminu płatności składek lub rozłożenie ich na raty bez opłaty prolongacyjnej;
- odstąpienie od pobierania odsetek za zwłokę;
- dodatkowy zasiłek opiekuńczy;
- dodatek solidarnościowy;
- polski bon turystyczny.

Przedmiotem analizy niniejszego opracowania są instrumenty będące formą pomocy publicznej, do których należało zwolnienie z opłacania należności z tytułu składek ZUS i świadczenie postojowe. Obie formy wprowadzono na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 marca 2020 r., która weszła w życie 8 marca 2020 r.[3] Zgodnie z regulacjami Unii Europejskiej, można było je otrzymać, jeśli na dzień 31 grudnia 2019 r. i na dzień złożenia wniosku przedsiębiorstwo nie znajdowało się w trudnej sytuacji.

Zwolnienie z opłacania składek ZUS oferowane mikroprzedsiębiorcom i samozatrudnionym było jednym z najważniejszych narzędzi wsparcia. Dotyczyło ono składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Solidarnościowy, jak i Fundusz Emerytur Pomostowych[4].

Kolejną, ważną formą wsparcia były świadczenia postojowe wprowadzone przejściowo w związku ze stanem epidemii. Wypłacano je przedsiębiorcom, aby pomóc im w szczególnej i trudnej sytuacji, wynikającej z wywołanego pandemią przestoju gospodarczego. Przysługiwało ono również osobom wykonującym pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej i umowy o dzieło, której wykonanie nie doszło do skutku lub nastąpiło ograniczenie jej realizacji w związku z występowaniem koronawirusa. Osoby te nie podlegały też ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu. Oznacza to, że prawo do świadczenia miały również podmioty nieobjęte systemem ubezpieczeń społecznych[5]. Świadczenie to nie miało więc charakteru ubezpieczeniowego i nie było związane z ubezpieczeniami społecznymi, chociaż zadania dotyczące przyznawania i wypłaty powierzono Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych.

Rodzaje i opis wybranych instrumentów wsparcia realizowanych przez ZUS przedstawia tabela 1.

---

[3] Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. 2020 poz. 374 z późn. zm.).

[4] *Tarcza Antykryzysowa – jakie wsparcie może otrzymać przedsiębiorca w ZUS*, „ZUS dla Biznesu. Magazyn informacyjny Zakładu Ubezpieczeń Społecznych" 2020, nr 3(44), s. 1.

[5] J. Szyjewska-Bagińska, *Świadczenie postojowe jako element techniki socjalnego wsparcia w zabezpieczeniu społecznym*, „Ubezpieczenia Społeczne. Teoria i praktyka" 2020, nr 3.

Tab. 1. Wybrane instrumenty wsparcia w postaci tarczy antykryzysowej realizowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Program wsparcia	Akt prawny	Komu przysługuje	Rodzaj pomocy	Opis świadczenia
Tarcza 1.	Ustawa z dn. 31 marca 2020 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 58)	Osobom wykonującym umowę cywilnoprawną (agencyjna, zlecenia, inną o świadczenie usług do której stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, umowę o dzieło	Świadczenie postojowe	Świadczenie postojowe dla umów cywilnoprawnych (podstawowe)
		Osoby prowadzące działalność gospodarczą	Świadczenie postojowe	Świadczenie postojowe dla osób prowadzących pozarolnicza działalność gospodarczą (podstawowe)
Tarcza 2.	Ustawa z dn. 16 kwietnia 2020 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 695)	Przedsiębiorca	Zwolnienie ze składek ZUS Świadczenie postojowe	Zwolnienie ze składek ZUS dla samozatrudnionego Zwolnienie ze składek ZUS dla zatrudniających pracowników Świadczenie postojowe dla przedsiębiorcy Świadczenie postojowe dla zleceniobiorcy
Tarcza 3.	Ustawa z dn. 14 maja 2020 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 875)		Zwolnienie ze składek ZUS Świadczenie postojowe	Rozszerzenie zwolnienia ze składek ZUS, Świadczenie postojowe
Tarcza 5.	Ustawa z dn. 17 września 2020 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 1639)	Przedsiębiorcom prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą ze wskazanym PKD	Świadczenie postojowe	Świadczenie postojowe dla agentów turystycznych, pilotów wycieczek i przewodników turystycznych według przeważającego PKD
		Przedsiębiorcom prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą ze wskazanym PKD	Świadczenie postojowe	Dodatkowe świadczenie postojowe dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą z wybranych branż, w tym turystycznej, estradowej i wystawienniczej według przeważającego PKD

tabela 1 c.d.

Program wsparcia	Akt prawny	Komu przysługuje	Rodzaj pomocy	Opis świadczenia
Tarcza 6.	Ustawa z dn. 9 grudnia 2020 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 2255)	Przedsiębiorcom prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą ze wskazanym PKD	Świadczenie postojowe	Jednorazowe świadczenie postojowe dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą z wybranych branż, według przeważającego PKD
Tarcza 7.	Ustawa z dn. 25 stycznia 2021 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 159)	Każdemu przedsiębiorcy po spełnieniu warunków	Świadczenie postojowe Zwolnienie ze składek ZUS	Ponowne świadczenie postojowe Zwolnienie z opłacania składek ZUS
Tarcza 8.	Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 lutego 2021 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 37)	Mikro- i małym przedsiębiorstwom	Zwolnienie ze składek ZUS Świadczenie postojowe	Zwolnienie ze składek ZUS Świadczenie postojowe
Tarcza 9.	Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 kwietnia 2021 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 713)	Przedsiębiorcom prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą ze wskazanym PKD	Świadczenie postojowe	Świadczenie postojowe dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą z wybranych branż, według przeważającego PKD
		Wszystkim przedsiębiorcom z określonym kodem PKD po spełnieniu wskazanych warunków	Zwolnienie ze składek ZUS	Zwolnienie z opłacania składek ZUS

Źródło: Opracowanie własne na podstawie J. Kubiczek, W. Derej, *Tarcze antykryzysowe jako źródło wsparcia działalności MŚP w dobie pandemii Covid-19*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny", 1/2022, s. 39-42.

Formy wsparcia omówione w tabeli, dostosowane były do potrzeb, które się zmieniały wraz z rozwojem pandemii i rosnącymi problemami przedsiębiorstw. Wprowadzano na bieżąco zmiany w regulacjach prawnych i udostępniano kolejne możliwości pomocy.

Ponieważ w obliczu rozprzestrzeniania się epidemii konieczne było rozszerzenie działań ZUS w kierunku zapewnienia stabilizacji firm i ochrony ich płynności, wprowadzano aktualizacje w ramach ustaw i rozporządzeń, udostępniając kolejne tarcze. Dotyczyły one głównie rozszerzenia zakresu instrumentów pomocowych, przedłużenia okresu ich obowiązywania oraz zwiększenia liczby branż zgodnie z klasyfikacją PKD, do których kierowane było wsparcie.

Pierwsze zwolnienie ze składek przysługiwało przedsiębiorcom w ramach Tarczy 2. Obejmowało ono 3 miesiące, czyli marzec, kwiecień i maj 2020 r. Ze zwolnienia mogli skorzystać opłacający składki na własne ubezpieczenie, czyli samozatrudnieni, oraz opłacający składki za siebie i zgłaszający do ubezpieczeń do 9 osób. Aby skorzystać z tej formy pomocy, należało spełniać warunek dotyczący prowadzenia działalności gospodarczej przed dniem 1 lutego 2020 r.

Zwolnienie ze składek przysługiwało samozatrudnionym w sytuacji, kiedy przychód z prowadzonej działalności w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku nie był wyższy niż 15 681 zł. co stanowiło 300% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w 2020 r. Ze zwolnień nie mógł zaś skorzystać przedsiębiorca, który w grudniu 2019 r. był w trudnej sytuacji i nie opłacał składek na ubezpieczenia[6].

Od 1 lutego 2021 r. przedsiębiorcy z określonych w ustawie branż, czyli z odpowiednim kodem PKD, mogli być zwolnieni ze składek za styczeń 2021 r. lub za grudzień 2020 r. i styczeń 2021 r.[7]

Kolejne Tarcze obejmowały przedsiębiorców, których rodzaj przeważającej działalności na dzień 31 marca 2021r. według PKD, oznaczony był odpowiednim kodem. Mogli oni korzystać z dalszych zwolnień z opłacania składek, czyli za luty 2021 r., a od 4 maja również za marzec i kwiecień 2021 r.[8]

Świadczenia postojowe, jako druga postać omawianej pomocy publicznej, wprowadzane były we wszystkich Tarczach. Początkowo wypłacano je jako podstawowe świadczenia samozatrudnionym, osobom prowadzącym działalność gospodarczą ubezpieczającym pracowników i zleceniobiorcom. Kolejne tarcze wprowadzały świadczenia kontynuowane, dodatkowe oraz jednorazowe dodatkowe i branżowe.

Od 1 lutego 2021 r. przedsiębiorcy z określonych branż, czyli z odpowiednim kodem PKD, mogli otrzymać kolejne świadczenie postojowe branżowe, przeznaczone dla grup spełniających określone we wniosku warunki. Przeznaczane ono było dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej spowodowanej epidemią. Jedną z przesłanek przyznawania świadczenia było kryterium dochodowe, po przekroczeniu którego świadczenie to nie przysługiwało.

Samozatrudnieni, aby otrzymać świadczenie postojowe, musieli spełnić te same warunki, jakie obowiązują przy zwolnieniu ze składek, czyli dotyczące przychodu i czasu rozpoczęcia działalności. Ta grupa przedsiębiorców mogła ubiegać się o to świadczenie maksymalnie pięć razy.

---

[6] https://www.gov.pl/web/tarczaantykryzysowa/finansowanie-przedsiebiorstw [dostęp: 10.04.2024]; *Tarcza Antykryzysowa – jakie wsparcie można otrzymać w ZUS*, „ZUS dla Biznesu. Magazyn informacyjny Zakładu Ubezpieczeń Społecznych" 2020, nr 2(43), s. 1.

[7] *Tarcza Antykryzysowa 7.0 – jakie wsparcie można otrzymać w ZUS*, „ZUS dla Biznesu. Magazyn informacyjny Zakładu Ubezpieczeń Społecznych" 2021, nr 1(46), s. 1.

[8] *Zwolnienie z opłacania składek i świadczenie postojowe*, „ZUS dla Biznesu. Magazyn informacyjny Zakładu Ubezpieczeń Społecznych" 2021, nr 2(47), s. 1.

Aby usprawnić i przyspieszyć realizację świadczeń na podstawie programów rządowych Tarczy Antykryzysowej, ZUS wdrożył nowe usługi i ulepszył już istniejące. Dodatkowo zapewnił możliwość elektronicznego składania wniosków[9].

ANALIZA POMOCY UDZIELANEJ PRZEZ ZUS PRZEDSIĘBIORSTWOM WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO NA TLE KRAJU

Już na początku pandemii w 2020 r. w ramach Tarczy Antykryzysowej Zakład Ubezpieczeń Społecznych udzielił firmom wsparcia na łączną kwotę 18,6 mld zł, przyjmując 5,1 mln pojedynczych wniosków o udzielenie pomocy. Z tej kwoty na 1,9 mln złożonych wniosków o zwolnienia z obowiązku opłacania należności z tytułu składek przeznaczył ZUS 13,1 mld zł. W ramach świadczeń postojowych wypłacił zaś 5,5 mld zł na 3,1 mln złożonych i zaakceptowanych wniosków.

W ramach pomocy kryzysowej należącej do pomocy publicznej ZUS stosował pomoc rekompensującą negatywne konsekwencje ekonomiczne związane z Covid-19. Do form tej pomocy należą omawiane w niniejszym opracowaniu zwolnienia z obowiązku opłacania składek ZUS i świadczenia postojowe. Skalę pomocy w województwie podlaskim przedstawia Tabela 2.

Tab. 2. Pomoc rekompensująca negatywne konsekwencje ekonomiczne związane z Covid-19 udzielana w ramach ograniczonych kwot w województwie podlaskim

Udzielona pomoc	Lata			
	2020	2021	2022	2023
Łączna wartość nominalna (pln)	2 020 929 594	272 647 855	8 408 259	12480
Łączna wartość brutto (pln)	2 020 929 594	272 647 855	8 408 259	12480

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Według danych bazy SUDOP pomoc kryzysowa w województwie podlaskim w roku 2020 wynosiła 94 299 040 604,47 zł. W ramach tego na pomoc rekompensującą negatywne skutki pandemii wydano 2 020 929 594,11 zł. W roku 2021 całościowa pomoc kryzysowa była na poziomie 18 999 243 298,3 zł, pomoc rekompensująca negatywne pandemii – 272 647 855,1 zł. Wartość udzielanej pomocy zdecydowanie spadła w latach 2022 i 2023.

W analizowanym w opracowaniu okresie, czyli od marca 2020 r. do grudnia 2021 r. ZUS pozytywnie rozpatrzył ponad 2,25 mln wniosków. Zwolnienia w całym

[9] *ZUS w czasie pandemii, Instytucja Zabezpieczenia Społecznego, najważniejsze informacje*, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, 2021, s. 17, https://www.zus.pl/baza-wiedzy/biblioteka-zus/wydawnictwa/pozostale-wydawnictwa [dostęp: 12.07.2024].

kraju otrzymało 1,72 mln płatników składek. Biorąc pod uwagę liczbę aktywnych płatników wynoszącą 2,2 mln, stanowi to 78% ogółu. Kwota umorzonych składek łącznie wynosiła około 14,5 mld zł, ale jej wysokość była różna w kolejnych okresach pandemii. Kwotę zwolnień z opłacania należności z tytułu składek w poszczególnych miesiącach przedstawia tabela 3.

Tab. 3. Kwota zwolnień z obowiązku opłacania składek ZUS w Polsce za okres od marca 2020 r. do grudnia 2021 r. w układzie miesięcznym

Okres zwolnienia	Kwota zwolnienia w mld zł
Marzec 2020 r.	4,27
Kwiecień 2020 r.	4,16
Maj 2020 r.	4,15
Lipiec 2020 r.	0,025
Sierpień 2020 r.	0,028
Wrzesień 2020 r.	0,032
Listopad 2020 r.	0,22
Grudzień 2020 r.	0,29
Styczeń 2021 r.	0,35
Luty 2021 r.	0,28
Marzec 2021 r.	0,27
Kwiecień 2021 r.	0,41
Grudzień 2021 r.	0,001

Źródło: opracowanie własne na podstawie A. Groberski, D. Jaruga, Sz. Kasprowski, A. Kiełbowicz-Dziwulska, *Wybrane instrumenty wsparcia realizowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w dobie pandemii COVID-19*, „Zabezpieczenie Społeczne. Teoria, Prawo, Praktyka" Nr 17/2023, s. 37; dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Dane przedstawione w tabeli wskazują, iż najwięcej składek, bo aż 12,6 mld zł, umorzono w pierwszym i zarazem najtrudniejszym okresie pandemii, czyli od marca do maja 2020 r. W każdym z tych miesięcy kwota zwolnień wynosiła ponad 4 mld zł. W czasie pierwszego lockdownu umorzenia stanowiły aż 87% wszystkich zwolnień z opłacania składek w 2020 i 2021 r. W pozostałych miesiącach badanego okresu kwota zwolnień wynosiła nieco ponad 1,9 mld zł. W okresie od kwietnia do czerwca 2020 r. ZUS przyjął do realizacji 2,1 mln nowych wniosków dotyczących zwolnień[10].

Liczby złożonych wniosków i kwoty umorzeń składek zależały od typu złożonego wniosku, co przedstawia tabela 4.

[10] *ZUS przyjął 4,8 mln wniosków w ramach Tarczy Antykryzysowej*, „ZUS Dla Biznesu. Magazyn informacyjny Zakładu Ubezpieczeń Społecznych", Nr 4(45) 2020, s. 1.

Tab. 4. Liczba złożonych wniosków i kwota zwolnień ze składek w Polsce w podziale na typ wniosku za okres od marca 2020 r. do grudnia 2021 r.

Typ wniosku	Liczba złożonych wniosków (w tys.)	Kwota umorzenia składek w (mld zł)
RDZ	1747,36	12,58
RDZ_B7	409,78	1,6
RDZ_B6	84,69	0,22
RDZ_B	11,00	0,08
RDZ_SK	0,47	0,0013
RDZ_M	0,14	0,0012

Źródło: opracowanie własne na podstawie A. Groberski, D. Jaruga, Sz. Kasprowski, A. Kiełbowicz-Dziwulska, *Wybrane instrumenty wsparcia realizowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w dobie pandemii COVID-19*, „Zabezpieczenie Społeczne. Teoria, Prawo, Praktyka" Nr 17/2023, s. 38; dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Na podstawie przedstawionych w tabeli danych, dotyczących liczby poszczególnych rodzajów składanych wniosków, można stwierdzić, iż 77,5% stanowiły te o symbolu RDZ. Ta liczba, a wraz z nią duże zainteresowanie zwolnieniami z opłacania składek, wynika z faktu, iż wnioski były składane w pierwszym etapie udzielanej przedsiębiorcom pomocy. Przedsiębiorcy złożyli ponad 1,7 mln wniosków, a kwota umorzenia składek wynosiła 12,58 mld zł.

Biorąc pod uwagę rodzaj płatnika wskazanego we wniosku, największą grupą były osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą opłacające składki tylko za siebie. Zwolnienia dla tej grupy stanowiły 47,7% ogółu płatników. Natomiast 37,98% stanowili płatnicy ubezpieczający pracowników, a wśród nich największą grupą były osoby zgłaszające do 9 ubezpieczonych[11].

W województwie podlaskim w okresie od marca 2020 r. do grudnia 2021 r. wnioski o zwolnienia z obowiązku opłacania składek złożyło 57,3 tys. płatników. Zwolnionych zostało 44,4 tys., czyli 80,94% płatników aktywnych. Kwota umorzonych składek stanowiła 0,35 mld zł. W skali kraju daje to przedostatnie miejsce, tuż przed województwem opolskim, w którym złożono 47,4 tys. wniosków, zwolniono 36,6 tys. płatników, a kwota umorzenia wynosiła 0,33 mld zł. Najwięcej zwolnień było w województwie mazowieckim – 284,7 tys. na 368,8 tys. złożonych wniosków. Kwota umorzenia wynosiła 2,59 mld zł.

Kolejną formą pomocy publicznej rekompensującą negatywne skutki pandemii było wypłacanie świadczeń postojowych. Zgodnie z ustawą, ZUS wypłacał je zarówno prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą, jak i osobom wykonującym

[11] A. Groberski, D. Jaruga, Sz. Kasprowski, A. Kiełbowicz-Dziwulska, *Wybrane instrumenty wsparcia realizowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w dobie pandemii COVID-19*, „Zabezpieczenie Społeczne. Teoria, Prawo, Praktyka" 2023, nr 17, s. 38; dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

umowy cywilnoprawne, spełniającym ustawowe warunki. Jednak to pierwsza z wymienionych grup złożyła najwięcej tego typu wniosków w badanym okresie, bo aż 2,7 mln, co stanowi 82% wszystkich wniosków.

Prowadzący działalność gospodarczą mogli ubiegać się o świadczenie postojowe, wypełniając stosowne dokumenty. Każdy typ wniosku odpowiadał innemu rodzajowi świadczenia postojowego. Liczbę wniosków, kwotę wypłacanych świadczeń w podziale na typ wniosku przedstawia tabela 5.

Tab. 5. Liczba złożonych wniosków i kwota wypłacanego świadczenia postojowego w Polsce w podziale na typ wniosku za okres marzec 2020 r. – grudzień 2021 r.

Typ wniosku	Liczba złożonych wniosków (w tys.)	Kwota wypłacanego świadczenia postojowego (w mld zł.)
RSP_DK	1 294,57	2,62
RSP_D	931,53	1,89
RSP_DD7	388,20	0,78
RSP_DD6	63,53	0,13
RSP_DD	23,26	0,05
RSP_SK	0,54	0,004
RSP_DB	0,29	0,001

Źródło: opracowanie własne na podstawie A. Groberski, D. Jaruga, Sz. Kasprowski, A. Kiełbowicz-Dziwulska, *Wybrane instrumenty wsparcia realizowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w dobie pandemii COVID-19*, „Zabezpieczenie Społeczne. Teoria, Prawo, Praktyka" Nr 17/2023, s. 43; dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Jak wynika z zaprezentowanych danych, do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wpłynęło najwięcej wniosków typu RSP_DK. Stanowiły one 48% wszystkich pozostałych typów. ZUS wypłacił na nie największą kwotę w ramach świadczeń postojowych, czyli 2,62 mld zł. Duża liczba złożonych wniosków RSP_DK wynika z faktu, iż na jego podstawie można było ubiegać się o kontynuację wypłaty świadczenia postojowego. Drugą pozycję zajmują wnioski o świadczenie postojowe typu RSP_D, złożone przez prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą. W badanym okresie złożono ich 931,53 tys. i wypłacono na nie 1,89 mld zł. Trzecią pozycję zajmują wnioski typu RSP_DD7 składane przez prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w określonych przepisami branżach. Wypłacono na nie 0,78 mld. zł, a złożono ich 388,20 tys.

W województwie podlaskim w okresie od marca 2020 r. do grudnia 2021 r. złożono 67,9 tys. wniosków o świadczenia postojowe, przy czym osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą zarejestrowano 24,5 tys. Kwota wypłaconych świadczeń wyniosła 137,10 mln zł. Województwo podlaskie znalazło się na przedostatnim miejscu w zestawieniu województw. Mniej wniosków złożono jedynie w województwie opolskim, bo około 53,2 tys., na które wypłacono 108,59 mln zł. Najwyższą kwotę wypłacono w województwie mazowieckim i wyniosła ona 839,56 tys. zł. Złożono tu 415,9 tys. wniosków.

Już w początkowym okresie pandemii, a mianowicie do lipca 2020 r., w województwie podlaskim wypłacono około 106 mln zł. Łącznie oddziały ZUS zrealizowały ponad 54 tysiące wypłat osobom prowadzącym działalność gospodarczą i pracującym na umowach cywilnoprawnych.

W okresie od początku pandemii do końca 2021 r. wysokości kwot świadczeń postojowych wypłacanych przez ZUS znacznie się różniły. Tabela 6 przedstawia te kwoty wypłacane na wnioski złożone w poszczególnych miesiącach badanego okresu.

Tab. 6. Kwota wypłacanych świadczeń postojowych w Polsce za okres kwiecień 2020 r. – grudzień 2021 r.

Miesiąc wypłaty	Kwota wypłaty (w mld zł)
Kwiecień 2020 r.	0,358
Maj 2020 r.	1,25
Czerwiec 2020 r.	1,28
Lipiec 2020 r.	0,834
Sierpień 2020 r.	0,276
Wrzesień 2020 r.	0,133
Październik 2020 r.	0,082
Listopad 2020 r.	0,062
Grudzień 2020 r.	0,067
Styczeń 2021 r.	0,161
Luty 2021 r.	0,177
Marzec 2021 r.	0,166
Kwiecień 2021 r.	0,107
Maj 2021 r.	0,289
Czerwiec 2021r.	0,123
Lipiec 2021 r.	0,055
Sierpień 2021 r.	0,029
Wrzesień 2021 r.	0,015
Październik 2021 r.	0,008
Listopad 2021 r.	0,004
Grudzień 2021 r.	0,003

Źródło: opracowanie własne na podstawie A. Groberski, D. Jaruga, Sz. Kasprowski, A. Kiełbowicz-Dziwulska, *Wybrane instrumenty wsparcia realizowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w dobie pandemii COVID-19*, „Zabezpieczenie Społeczne. Teoria, Prawo, Praktyka" 2023, nr 17, s. 44; dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Analizując dane dotyczące kwoty wypłacanych świadczeń postojowych w badanym okresie, wynoszącej łącznie 5,48 mld zł, można stwierdzić, iż największa kwota, bo w wysokości 3,36 mld zł, przypadła na okres od maja do lipca 2020 r. Stanowi to

61,38% wszystkich wypłacanych w tym okresie świadczeń. Najmniej środków wypłacił ZUS od lipca do grudnia 2021 r.

Już na początku pandemii zainteresowanie świadczeniami postojowymi było bardzo duże. W okresie od 15 kwietnia do 12 maja 2020 r. ZUS wypłacił łącznie prawie 300 tys. świadczeń na kwotę ponad 595 mln zł. Z tej kwoty około 566 mln zł trafiło do osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, a 29 mln zł wypłacono osobom wykonującym umowy cywilnoprawne.

PODSUMOWANIE

Podsumowując, należy stwierdzić, iż przeprowadzona w opracowaniu analiza potwierdza zdecydowany wzrost znaczenia pomocy publicznej w czasie pandemii wirusa Covid-19. Pandemia zaskoczyła wszystkich, więc nie było wypracowanych żadnych narzędzi pomocy i mechanizmów działania w takich sytuacjach. Kryzys ten stworzył przede wszystkim zagrożenia dla działalności firm, dlatego też konieczne było wsparcie przedsiębiorców w postaci pomocy publicznej.

Istotną rolę odegrał ZUS, aktywnie działając w ramach rządowych programów. Pozytywnie ocenia się wdrażane przez Zakład rozwiązania pomocowe. Przyczyniły się one bowiem do poprawy sytuacji finansowej przedsiębiorstw poprzez redukcję znacznych obciążeń składkowych i bezpośrednie wsparcie pieniężne w postaci wypłacanych świadczeń postojowych. Działania te wspierały przedsiębiorców w pokonywaniu trudności związanych z prawidłowym funkcjonowaniem firmy, w zachowaniu płynności finansowej i utrzymaniu zatrudnienia, co było szczególnie ważne z punktu widzenia ich pracowników.

Na podstawie przeprowadzonej analizy danych należy stwierdzić, iż ogromna część przedsiębiorców chętnie korzystała z pomocy publicznej realizowanej przez ZUS. Dotyczy to zarówno świadczeń postojowych, jak i zwolnień z opłacania należności z tytułu składek. Szczególne zainteresowanie tą pomocą widoczne było w pierwszym, najtrudniejszym dla firm okresie pandemii.

Ze względu na wywołany epidemią stan zagrożenia płynności finansowej płatników, starano się dopasować działania podejmowane przez ZUS do występujących okoliczności. Harmonogram wprowadzania wsparcia zmieniał się wraz z tempem rozwoju pandemii. Działania pomocowe przygotowane w ramach Tarczy Antykryzysowej i aktualizacji Tarczy Antykryzysowej miały wspierać polskie przedsiębiorstwa zarówno pod względem utrzymania działalności gospodarczej, zapewnienia płynności finansowej jak też zachowania miejsc pracy.

Dzięki kierowanej do przedsiębiorców pomocy, w okresie pandemii nie dochodziło do masowego zamykania firm lub zwolnień pracowników na dużą skalę. Zdarzało się też, że niektóre przedsiębiorstwa, będące już wcześniej w obliczu upadłości, dzięki pomocy utrzymały się na rynku. Realizowane przez ZUS formy wsparcia w pewnym stopniu spełniły swoją rolę, ponieważ pomogły przetrwać wielu firmom, jednak nie wszystkim zapewniły utrzymanie działalności po pandemii.

Przedstawiona problematyka wymaga więc dalszych badań dotyczących przede wszystkim losów i funkcjonowania tych podmiotów, które skorzystały z pomocy omawianej w niniejszym opracowaniu.

BIBLIOGRAFIA

Groberski A., Jaruga D., Kasprowski Sz, Kiełbowicz-Dziwulska A., *Wybrane instrumenty wsparcia realizowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w dobie pandemii COVID-19*, „Zabezpieczenie Społeczne. Teoria, Prawo, Praktyka" 2023, nr 17.

Kubiczek J., Derej W., *Tarcze antykryzysowe jako źródło wsparcia działalności MŚP w dobie pandemii Covid-19*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny" 2022, nr 1.

Szyjewska-Bagińska J., *Świadczenie postojowe jako element techniki socjalnego wsparcia w zabezpieczeniu społecznym*, „Ubezpieczenia Społeczne. Teoria i praktyka" 2020, nr 3.

Tarcza Antykryzysowa – jakie wsparcie można otrzymać w ZUS, „ZUS dla Biznesu. Magazyn informacyjny Zakładu Ubezpieczeń Społecznych" 2020, nr 2(43).

Tarcza Antykryzysowa – jakie wsparcie może otrzymać przedsiębiorca w ZUS, „ZUS dla Biznesu. Magazyn informacyjny Zakładu Ubezpieczeń Społecznych" 2020, nr 3(44).

Tarcza Antykryzysowa 7.0 – jakie wsparcie można otrzymać w ZUS, „ZUS dla Biznesu. Magazyn informacyjny Zakładu Ubezpieczeń Społecznych" 2021, nr 1(46).

ZUS przyjął 4,8 mln wniosków w ramach Tarczy Antykryzysowej, „ZUS dla Biznesu. Magazyn informacyjny Zakładu Ubezpieczeń Społecznych" 2020, nr 4(45).

Zwolnienie z opłacania składek i świadczenie postojowe, „ZUS dla Biznesu. Magazyn informacyjny Zakładu Ubezpieczeń Społecznych" 2021, nr 2(47).

Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, (Dz.U. 2020 poz. 374).

Ustawa z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020r. poz. 58).

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. z 2020 r. poz. 695).

Ustawa z dnia 14 maja 2020 r. (o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2. (Dz. U. z 2020 r. poz. 875).

Ustawa z dnia 17 września 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 1639).

Ustawa z dnia 9 grudnia 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 2255).

Ustawa z dnia 25 stycznia 2021 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób

zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 159).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 lutego 2021 r. w sprawie wsparcia uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek pandemii Covid - 19. (Dz. U. z 2021 r. poz. 371).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 kwietnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wsparcia uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek pandemii Covid - 19.(Dz. U. z 2021 r. poz. 713).

Druk nr 299 – Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, Warszawa 26 marca 2020 r, www.sejm.gov.pl [dostęp: 12.06.2024].

Tarcza antykryzysowa – co to takiego?, https://www.gov.pl/web/tarczaantykryzysowa [dostęp: 10.05.2024].

ZUS w czasie pandemii, Instytucja zabezpieczenia Społecznego, najważniejsze informacje, Zakład Ubezpieczeń Społecznych 2021, s. 17. https://www.zus.pl/baza-wiedzy/biblioteka-zus/wydawnictwa/pozostale- wydawnictwa [dostęp: 12.07.2024].

https://www.gov.pl/web/tarczaantykryzysowa/finansowanie-przedsiebiorstw [dostęp: 10.04.2024].

Streszczenie

Celem opracowania była analiza i ocena pomocy udzielanej przez ZUS przedsiębiorstwom województwa podlaskiego w czasie pandemii Covid-19. Przeprowadzona w artykule analiza oparta została o dane pochodzące z bazy SUDOP i udostępnione przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Wnioski z przeprowadzonych badań potwierdzają, iż w obliczu kryzysu spowodowanego pandemią pomoc publiczna nabrała zdecydowanie większego znaczenia i stała się ważnym narzędziem, umożliwiającym przedsiębiorcom prowadzenie działalności gospodarczej. Wsparcie finansowe udzielane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zmierzające do niwelowania skutków pandemii, w sytuacjach kryzysowych było ważnym instrumentem chroniącym przedsiębiorstwa przed upadłością spowodowaną brakiem płynności finansowej.

SUMMARY

PUBLIC ASSISTANCE TO ENTERPRISES IN THE PODLASKIE VOIVODESHIP PROVIDED BY THE SOCIAL INSURANCE INSTITUTION DURING THE COVID-19 PANDEMIC

The aim of this study was to analyze and assess the assistance provided by the Social Insurance Institution (ZUS) to enterprises in the Podlaskie Voivodeship during the Covid-19 pandemic. The analysis presented in the article was based on data from the SUDOP database and made available by ZUS. The conclusions from the research confirm that, in the face of the crisis caused by the pandemic, public assistance gained significantly greater importance and became an essential tool enabling entrepreneurs to continue their economic activities. The financial support provided by the Social Insurance Institution, aimed at mitigating the effects of the pandemic in crisis situations, was an important instrument protecting enterprises from bankruptcy due to a lack of financial liquidity.

DR EDYTA BRZOZOWSKA
Wschodnioeuropejska Akademia Nauk Stosowanych w Białymstoku
Wydział Nauk Ekonomicznych
DR ANNA IWACEWICZ-ORŁOWSKA, PROF. WANS
Wschodnioeuropejska Akademia Nauk Stosowanych w Białymstoku
Wydział Nauk Ekonomicznych

ROZDZIAŁ 6.
POMOC SZKOLENIOWA JAKO FORMA POMOCY PUBLICZNEJ W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM NA TLE POLSKI W LATACH 2015-2023

WPROWADZENIE

Pomoc publiczna jest przykładowym instrumentem wypełniania przez państwo funkcji wspierania działań gospodarczych. Zgodnie z definicją Komisji Europejskiej pomoc publiczna polega na udzieleniu przez państwo członkowskie UE wsparcia podmiotom gospodarczym w jakiejkolwiek postaci (korzyść, selektywność), która narusza konkurencję poprzez uprzywilejowanie niektórych przedsiębiorstw lub wpływa negatywnie na wymianę handlową między państwami członkowskimi. Celem pomocy publicznej jest najczęściej likwidacja zróżnicowania regionalnego lub horyzontalnego, osłona sektorów zagrożonych silną konkurencją, wsparcie przedsiębiorstw o strategicznym znaczeniu gospodarczym lub przedsięwzięć mających istotne znaczenie dla organizacji życia społeczeństwa[1]. W związku z tym, że pomoc publiczna może zakłócić wolną konkurencję lub osłabić motywacje efektywnościowe przedsiębiorstw, kluczowym elementem staje się kontrola i przejrzystość udzielanej pomocy przez władze publiczne. Oznacza to, że każde wsparcie mające znamiona

[1] M. Kowalczyk, B. Puczkowski, *Pomoc publiczna – zarządzanie i efektywność*, „Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie" 2011, nr 3, s. 96.

pomocy publicznej musi bezwzględnie spełniać warunki jej dopuszczalności określone przepisami prawa. Reguły pomocy publicznej stanowią zatem z jednej strony mechanizm ochrony rynku przed zakłóceniem konkurencji, z drugiej strony są instrumentem wspierania przedsięwzięć rozwojowych w tych obszarach gospodarki, w których występują największe niedoskonałości rynku[2].

W literaturze podkreśla się, że pomoc publiczna przynosi korzyści zwłaszcza wtedy, gdy wspiera rozwiązania, które przyczyniają się do dalszego i szybszego rozwoju gospodarki, tj. kiedy wspiera postęp techniczny i innowacyjność[3]. Niemniej warto również podkreślić, że działalność ta wiąże się w pewnym stopniu z ingerencją państwa w mechanizmy gospodarcze. Regulacje prawne dotyczące dopuszczalności jej stosowania są zależne od stopnia, w jakim przyczynia się ona do naruszeń objawiających się negatywnymi konsekwencjami odczuwalnymi przez wszystkich uczestników życia gospodarczego.[4]

Jedną z form pomocy publicznej udzielanej przez państwo jest pomoc szkoleniowa. Jest to działanie w ramach pomocy horyzontalnej, polegającej głównie na rozwiązaniu określonego problemu, z jakim boryka się przedsiębiorstwo, poprzez udzielenie mu wsparcia finansowego. Pomoc horyzontalna jest wsparciem ukierunkowanym na ogólne cele związane z jej unowocześnianiem i wspieraniem wzrostu gospodarczego, który jest niezależny od regionu czy sektora (w odróżnieniu od pomocy regionalnej czy sektorowej). Jej celem jest realizacja europejskiej polityki spójności i nakierunkowanie na badania, rozwój i innowację oraz ochronę środowiska, szkolenia i zatrudnienie[5].

Celem niniejszego opracowania jest zidentyfikowanie zmian w zakresie otrzymywanej pomocy szkoleniowej przez przedsiębiorstwa w Polsce w latach 2015-2023. Cel szczegółowy to określenie miejsca województwa podlaskiego w zakresie otrzymywanej pomocy szkoleniowej na tle pozostałych województw w kraju w latach 2015-2023.

Dane wykorzystane w niniejszym opracowaniu zostały zaczerpnięte z bazy SUDOP – Systemu Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej. Informacje udostępniane za pośrednictwem SUDOP pochodzą ze sprawozdań o udzielonej pomocy sporządzanych za pośrednictwem aplikacji SHRIMP przez podmioty udzielające pomocy na podstawie art. 32 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2023 r.

[2] P. Podsiadło, *Pomoc publiczna jako czynnik stabilizujący zadłużenie sektora samorządowego w państwach członkowskich UE*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu" 2017, nr 485, s. 379.

[3] P. Drobny, S. Drobny, *Pomoc publiczna dla przedsiębiorstw w Polsce w latach 2011–2015*, „Studia Ekonomiczne. Gospodarka, Społeczeństwo, Środowisko" 2017, nr 1, s. 38.

[4] N. Siwik, *Pomoc publiczna – mechanizm łagodzenia skutków ryzyka czy jego źródło?,* [w:] *Wiedza–gospodarka–społeczeństwo. Współczesne wymiary ryzyka w przedsiębiorstwach i jednostkach samorządu terytorialnego,* red. Z. Gródek-Szostak, A. Niemczyk, Polskie Towarzystwo Inżynierii Rolniczej, Kraków 2021, s. 81.

[5] W. Żochowski, *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców przed oraz w okresie trwania pandemii COVID-19,* „Pracownik i Pracodawca" 2021, nr 1(vol. 6), 2021, s. 72.

poz. 702)[6]. W związku z możliwością późniejszego uzupełniania danych przez beneficjentów, na potrzeby niniejszego opracowania wykorzystano dane dostępne w bazie SUDOP zgodnie ze stanem na dzień 31.03.2024 r. Przestawiona w rozdziale analiza nie uwzględnia szkoleń finansowanych w ramach pomocy de minimis.

Planując badania określono następujące pytania badawcze:

1. Jaka jest różnica w udzielonej pomocy szkoleniowej w poszczególnych województwach w Polsce w analizowanym okresie?
2. Jaka jest dynamika zmian w zakresie udzielonej pomocy szkoleniowej w Polsce w analizowanym okresie?
3. Jaka jest zależność między wielkością przedsiębiorstwa a kwotą otrzymanej pomocy szkoleniowej?
4. Jaka jest zależność między otrzymaną pomocą szkoleniową a formą, w jakiej została udzielona?

ANALIZA DANYCH W ZAKRESIE POMOCY PUBLICZNEJ NA PODSTAWIE BAZY SUDOP

W ramach pomocy publicznej w latach 2015–2023 udzielona pomoc szkoleniowa trafiła do 277 beneficjentów działających na terenie 16 województw w Polsce. W przypadku 38 podmiotów pomoc szkoleniowa została udzielona kilkukrotnie, często na przestrzeni kilku lat.

Analizując rozkład terytorialny otrzymywanej pomocy publicznej pod względem liczby beneficjentów (wykres 1), należy stwierdzić, że jest on dość zróżnicowany. Zdecydowanie na tle całej Polski wyróżnia się województwo wielkopolskie, w którym pomoc szkoleniowa trafiła aż do 81 podmiotów. Widać więc, że prawie co trzecia jednostka korzystająca z pomocy szkoleniowej miała siedzibę w województwie wielkopolskim. Dwa kolejne województwa, w których pomoc publiczna została skierowana do dość sporej grupy instytucji, to województwo zachodniopomorskie (32 przedsiębiorstwa) oraz województwo śląskie (29 przedsiębiorstw). Należy zaznaczyć, iż z pomocy publicznej przeznaczonej na szkolenia w analizowanym okresie w bardzo ograniczonym zakresie skorzystało województwo kujawsko-pomorskie. W województwie tym pomoc publiczna w kwocie 32 157 zł została przyznana wyłącznie w roku 2023 spółce akcyjnej Polregio.

Województwo podlaskie na tle pozostałych województw w Polsce znajduje się na miejscu 9. Z pomocy szkoleniowej skorzystało 11 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na jego terenie. Należy zaznaczyć, że aż w 4 województwach pomoc szkoleniową otrzymało w badanym okresie nie więcej niż 5 instytucji. Były to województwa kujawsko-pomorskie, opolskie, lubuskie i pomorskie.

Nieco inaczej wygląda sytuacja w zakresie wartości pomocy szkoleniowej brutto (w zł), jaką pozyskały przedsiębiorstwa w poszczególnych województwach. Pomoc

[6] https://sudop.uokik.gov.pl/home

Wykres 1. Liczba beneficjentów pomocy szkoleniowej w ramach pomocy publicznej w poszczególnych województwach w Polsce w latach 2015-2023

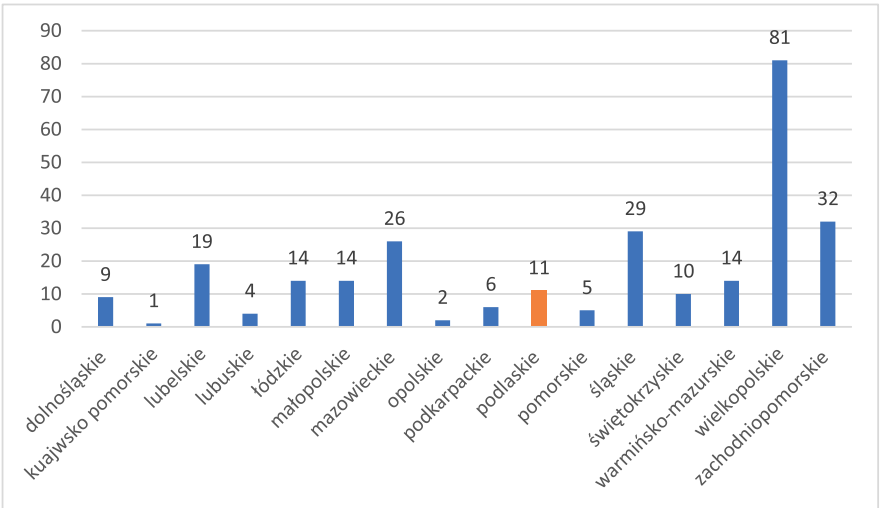

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

szkoleniowa przyznana wszystkim podmiotom w badanym okresie wynosiła łącznie 10 847 251 zł. Województwo wielkopolskie, w którym najwięcej przedsiębiorstw w skali kraju uzyskało pomoc publiczną przeznaczoną na szkolenia (na kwotę 660 395 zł), znalazło się w tym przypadku na miejscu piątym.

Wykres 2. Wartość pomocy brutto w Polsce w latach 2015–2023 (w tys. zł)

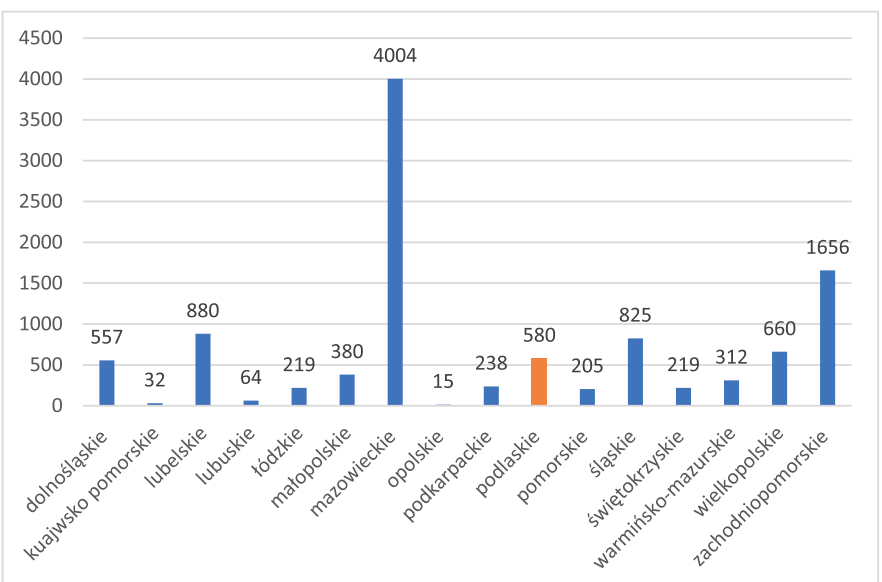

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Zgodnie z danymi przedstawionymi na wykresie 2 największa kwota pomocy szkoleniowej trafiła do województwa mazowieckiego. Podmioty funkcjonujące na tym terenie otrzymały pomoc szkoleniową w wysokości 4 003 621 zł, co stanowi aż 37% całkowitej kwoty przeznaczonej w badanym okresie na szkolenia. Na drugim miejscu znalazło się województwo zachodniopomorskie, które otrzymało 1 656 454 zł, czyli prawie 16% całkowitej wartości pomocy publicznej na cele szkoleniowe. Widać wyraźnie, że dwa województwa: zachodniopomorskie i mazowieckie pozyskały ponad połowę środków z pomocy publicznej na działalność szkoleniową. W tymże zestawieniu województwo podlaskie znajduje się na miejscu 6. Kwota pozyskana przez 11 podmiotów na szkolenia wyniosła 580 166 zł, co stanowiło ok. 5,4% środków wydatkowanych na szkolenia z pomocy publicznej w skali kraju. Najniższe kwoty pomocy szkoleniowej w ramach pomocy publicznej otrzymały podmioty funkcjonujące w województwach opolskim (15 454 zł), kujawsko-pomorskim (32 157 zł) i lubuskim (64 309 zł).

Należy zwrócić uwagę na tempo przyznawania pomocy publicznej w końcówce 2023 r., które bardzo dynamicznie przyspieszyło w ostatnich czterech miesiącach analizowanego okresu. Szczególnym beneficjentem pomocy publicznej było województwo mazowieckie. Pomoc szkoleniowa została przyznana dwóm znaczącym podmiotom: „Koleje Mazowieckie – KM" spółka z o.o. oraz PKP Intercity S.A. Każdy z wymienionych podmiotów otrzymał ponad 1 mln zł na pomoc szkoleniową.

Analizując kwotę pomocy szkoleniowej w układzie na 1 mieszkańca w województwie (tabela 1.) należy zauważyć, że województwo podlaskie znajduje się w tym przypadku na miejscu trzecim. Kwota pomocy na 1 mieszkańca w województwie podlaskim wyniosła 49 groszy. W latach 2015-2023 najwyższa kwota w ramach pomocy szkoleniowej na 1 mieszkańca trafiła do województwa zachodniopomorskiego i wyniosła 97 groszy. Na drugim miejscu znalazło się województwo mazowieckie z kwotą 74 grosze na mieszkańca.

Tab. 1. Wartość pomocy szkoleniowej brutto w zł w relacji do liczby mieszkańców poszczególnych województw w latach 2015- 2023[7]

Województwo	Wartość pomocy szkoleniowej	odsetek na tle kraju (w %)	Liczba mieszkańców	Pomoc szkoleniowa na 1 mieszkańca (w zl)
dolnośląskie	556 710	5,13	2 901 225	0,19
kujawsko-pomorskie	32 157	0,30	2 077 775	0,02
lubelskie	879 737	8,11	2 117 619	0,42
lubuskie	64 309	0,59	1 014 548	0,06
łódzkie	218 756	2,02	2 466 322	0,09
małopolskie	379 573	3,50	3 400 577	0,11
mazowieckie	4 003 621	36,91	5 403 412	0,74

[7] Liczba mieszkańców stan na dzień 31.12.2022.

tabela 1 c.d.

Województwo	Wartość pomocy szkoleniowej	odsetek na tle kraju (w %)	Liczba mieszkańców	Pomoc szkoleniowa na 1 mieszkańca (w zl)
opolskie	15 454	0,14	986 506	0,02
podkarpackie	238 179	2,20	2 129 015	0,11
podlaskie	**580 166**	5,35	**1 181 533**	**0,49**
pomorskie	205 303	1,89	2 333 523	0,09
śląskie	825 347	7,61	4 533 565	0,18
świętokrzyskie	219 306	2,02	1 241 546	0,18
warmińsko-mazurskie	311 722	2,87	1 428 983	0,22
wielkopolskie	660 395	6,09	3 493 969	0,19
zachodniopomorskie	1 656 454	15,27	1 701 030	0,97
Polska	10 847 251	100,0	38 411 148	0,28

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Analizując dynamikę zmian w zakresie udzielonej pomocy szkoleniowej w badanym okresie zaprezentowaną na wykresie 3. należy stwierdzić, że w latach 2015-2023 przyznawana pomoc publiczna na szkolenia sukcesywnie rosła. Największa wartość pomocy została przyznana przedsiębiorstwom w roku 2021. W roku tym przyznano łącznie 2 966 881 zł. Rokiem wyróżniającym się był również rok 2023, w którym wartość pomocy publicznej na szkolenia wynosiła 2 602 307 zł. Warto

Wykres 3. Dynamika zmian w zakresie udzielonej pomocy szkoleniowej w ramach pomocy publicznej w Polsce w latach 2015-2023 (w tys. zł)

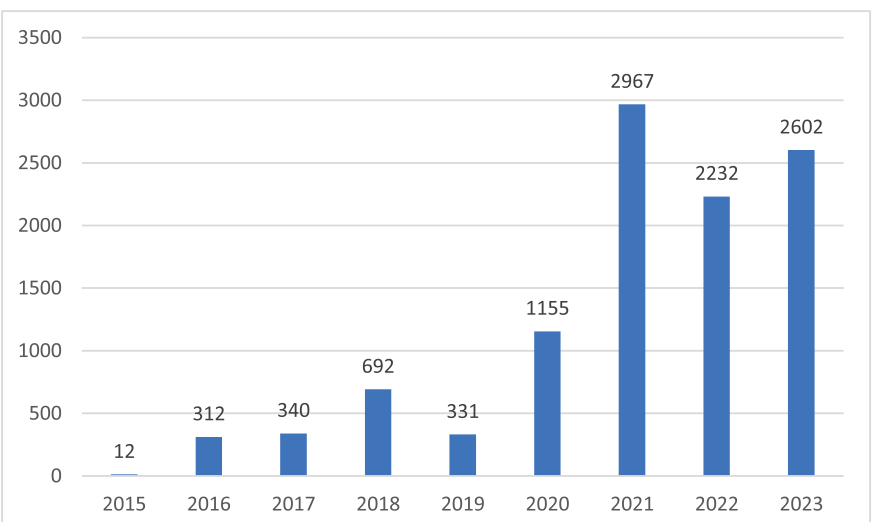

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

zauważyć, że lata 2020–2022 to okres pandemii Covid-19. Zastanawiający jest więc fakt, że właśnie w okresie częściowego ograniczania funkcjonowania gospodarki najwięcej środków finansowych w ramach pomocy publicznej zostało przeznaczonych na szkolenia. Należy domniemywać, że w większości były to szkolenia realizowane w formule zdalnej z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Ze względu na rządowe ograniczenia związane z przemieszczaniem się oraz organizowaniem spotkań w dużych grupach, szkolenia w formule stacjonarnej zostały mocno ograniczone.

Z zaprezentowanych na wykresie 4 danych wynika, iż województwa, w których wartości przyznanej pomocy szkoleniowej w roku 2021 były najwyższe, to województwo zachodniopomorskie (917 tys. zł), województwo mazowieckie (433 tys. zł), województwo śląskie (360 tys. zł), województwo wielkopolskie (323 tys. zł) i województwo podlaskie (319 tys. zł). Jak widać, województwo podlaskie w roku 2021 (rok pandemii Covid-19) znalazło się w czołówce województw z najwyższą kwotą przyznanego dofinansowania w ramach pomocy szkoleniowej. Rok 2022 to pomoc szkoleniowa przyznana w szczególności województwom mazowieckim (1 182 tys. zł), zachodniopomorskim (281 tys. zł) oraz lubelskim (176 tys. zł). W 2023 r. wartość pomocy szkoleniowej była najwyższa w województwach mazowieckim (1 302 tys. zł), dolnośląskim (267 tys. zł) i lubelskim (172 tys. zł).

Wykres 4. Pomoc szkoleniowa z podziałem na województwa w Polsce w latach 2021-2023 (w tys. zł)

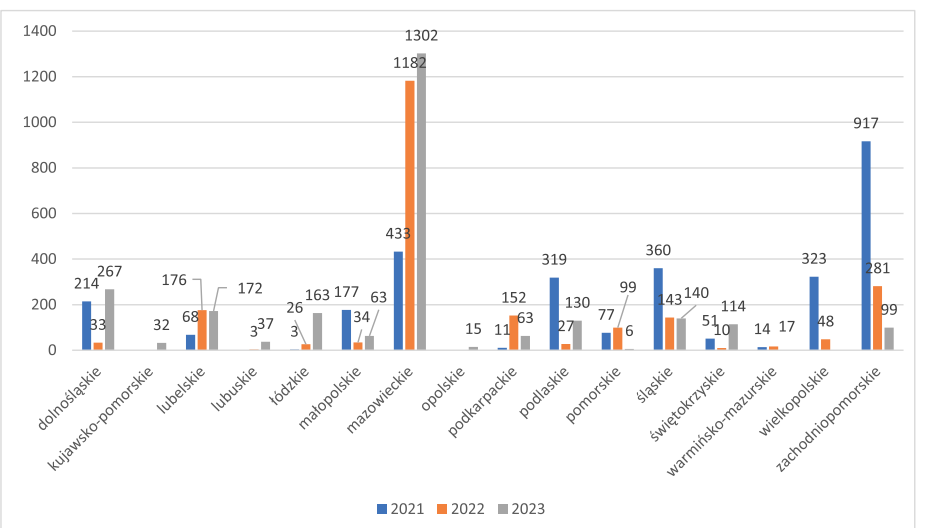

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Warto zwrócić uwagę, iż w województwie zachodniopomorskim wydatki na pomoc szkoleniową w roku 2021 wyniosły 916 781 zł, z czego najwyższą kwotę dotacji lub innego bezzwrotnego świadczenia otrzymało przedsiębiorstwo FRIEDRICHS POLSKA Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo to działało w branży przetwórstwa

rybnego i było częścią założonego w 1908 r. przez Gottfrieda Friedrichsa koncernu przetwórczego produkującego ryby wędzone. W Polsce firma otworzyła swój zakład w 2007 r., jednakże w roku 2022 spółka została postawiona w stan likwidacji. W roku 2021 „Friedrichs Polska" Sp. z o.o. otrzymała 700 220 zł w ramach środków publicznych przeznaczonych na pomoc szkoleniową, co stanowiło rekordowo wysoką kwotę wypłaconą w ramach publicznej pomocy szkoleniowej w całym analizowanym okresie. W województwie zachodniopomorskim w roku 2021, oprócz przedsiębiorstwa FRIEDRICHS POLSKA Sp. z o.o., dotacje na potrzeby szkoleniowe otrzymały jeszcze trzy przedsiębiorstwa:

- 125 440 zł otrzymało przedsiębiorstwo „Baltimer" Sp. z o.o., również specjalizujące się w przetwórstwie i eksporcie ryb morskich i słodkowodny;
- 51 805,12 zł otrzymało przedsiębiorstwo AUTOCOMP MANAGEMENT Spółka z o.o. dostarczająca innowacyjne produkty i rozwiązania w zakresie automatyki i sterowania, zaawansowanych systemów wspierających szkolenie, symulatorów i trenażerów, bezprzewodowego sterowania informacją zwrotną oraz ochrony obwodowej obiektów;
- 39 323,20 zł otrzymała Hurtownia ryb SCAMPI Aleksander Ostrowski.

Wydatki na pomoc szkoleniową w ramach pomocy publicznej były również wyjątkowo wysokie w województwie mazowieckim. W roku 2020 wynosiły one prawie 682 tys. zł. i zostały skierowane do siedmiu podmiotów funkcjonujących na jego obszarze. Największa kwota w formie dotacji trafiła do Powszechnej Spółdzielni Spożywców SPOŁEM w Siedlcach, która otrzymała 324 530 zł. Na drugim miejscu znalazła się firma ILC International Language Center Poland sp. z o. o., która otrzymała dotację w kwocie 132 300 zł. Podmiot ten oferuje programy przygotowujące do nauki języka angielskiego oraz organizuje tradycyjne kursy językowe dla różnych grup odbiorców.

Kolejne podmioty, które w 2020 r. uzyskały dotacje na pomoc szkoleniową, to:

- Francuski Instytut Gospodarki Polska Sp. z o.o., funkcjonujący w obszarze konsultingu zarządczego, w połączeniu z metodyką szkoleniową otrzymał na pomoc szkoleniową dotację w wysokości 65 450 zł;
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska" w Nasielsku, prowadząca sklep wielobranżowy, otrzymała w ramach pomocy szkoleniowej dotację w wysokości 58 100 zł;
- Avista Consulting and Management sp. z o. o., działająca w sektorze usług doradczych związanych z zarządzaniem administracyjnym oraz ogólnym, otrzymała w ramach pomocy szkoleniowej dotację w wysokości 42 000 zł;
- Akademia Lotnicza Unitedsky sp. z o. o., certyfikowany ośrodek szkolenia lotniczego w Polsce, otrzymała w ramach pomocy szkoleniowej dotację w wysokości 30 100 zł;
- Muzeum Narodowe w Warszawie otrzymało w ramach pomocy szkoleniowej dotację w wysokości 29 269 zł.

Wszystkie dotacje, za wyjątkiem środków finansowych w ramach pomocy publicznej przyznanych Muzeum Narodowemu w Warszawie, zostały udzielone na podstawie Ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju

Przedsiębiorczości. Muzeum Narodowe w Warszawie otrzymało środki finansowe na pomoc szkoleniową na podstawie Ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020.

W roku 2021 dotację lub inne bezzwrotne świadczenie na podstawie Ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości w województwie mazowieckim zostało przyznane dwóm podmiotom na łączną kwotę 263 753 zł. Pomoc szkoleniową otrzymał Jarosławdis Sp. z o.o. – hipermarket E. Leclerc Jarosław, zajmujący się handlem wielkopowierzchniowym. Przyznano mu pomoc szkoleniową w ramach pomocy publicznej w wysokości 142 303 zł. Drugim podmiotem była Powszechna Spółdzielnia Spożywców „Spójnia" w Mławie, prowadząca działalność gospodarczą w kilkunastu sklepach, piekarni i ciastkarni. Otrzymała ona w ramach pomocy publicznej pomoc szkoleniową w wysokości 121 450 zł. W roku 2021 na mocy Ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 największa wartościowo pomoc szkoleniowa w wysokości 169 tys. zł została przyznana dla „PKP Intercity" S.A.

W latach 2022 oraz 2023 wyraźnie wyróżniającym się województwem było województwo mazowieckie, które w roku 2022 otrzymało pomoc szkoleniową w wysokości 1 182 tys. zł, zaś w roku 2023 w wysokości 1 302 tys. zł. Dominującym beneficjentem pomocy publicznej były dwa podmioty:

- „Koleje Mazowiecki – KM" sp. z o.o. otrzymała odpowiednio w roku 2022 pomoc szkoleniowa na łączną kwotę 842 tys. zł i w roku 2023 na kwotę 176 tys. zł;
- „PKP Intercity" S.A. otrzymała odpowiednio w roku 2022 pomoc szkoleniowa na łączną kwotę 340 tys. zł oraz w roku 2023 na kwotę 610 tys. zł.

Należy podkreślić, że lata 2021–2023 cechuje fakt przyznania znacznej wartości pomocy publicznej beneficjentom reprezentującym trzy podmioty związane z transportem kolejowym, tj. Kolejom Mazowieckim – KM sp. z o.o., PKP Intercity S.A. oraz Polregio S.A. – wszystkim oddziałom reprezentującym poszczególne województwa. Łączna wartość pomocy to 2 901 522 zł, w tym województwo mazowieckie otrzymało 2 137 517 zł.

W przypadku województwa podlaskiego dotacje na pomoc szkoleniową w latach 2020–2023 otrzymało dziesięć przedsiębiorstw na łączną kwotę 580 tys. zł. W roku 2020 przyznano dwie bezzwrotne dotacje dla następujących przedsiębiorstw:

- Jolanta Kruszniewska. Sklep wielobranżowy w Suwałkach, otrzymała w ramach pomocy szkoleniowej 69 804 zł dotacji;
- Przedsiębiorstwo Handlowe Andrzej Łotko. Mini Market Spożywczy Chorten w Zabłudowie, otrzymało w ramach pomocy szkoleniowej 34 902 zł dotacji;

Obie dotacje zostały przyznane na podstawie Ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

W roku 2021 przyznano sześć bezzwrotnych dotacji dla następujących przedsiębiorstw z województwa podlaskiego:

- Piotr i Krystyna Bagińscy S.C. Pizzeria – Galeria Rozmarino z Suwałk, otrzymali w ramach pomocy szkoleniowej dotację w wysokości 81 438 zł;
- Michał Rogiński „Kompleks Gastronomiczny" Dwór Rogiński – Karczma Rogiński z Kolna, otrzymał w ramach pomocy szkoleniowej dotację w wysokości 72 240 zł;
- P&Q Sp. z o.o., przedsiębiorstwo z Białegostoku działające w zakresie technologii informatycznych i komputerowych, zajmujące się budową farm fotowoltaicznych oraz farm wiatrowych, otrzymało w ramach pomocy szkoleniowej dotację w wysokości 71 400 zł;
- Lutyńscy. Karol Lutyński. Stacja paliw w gminie Szypliszki, otrzymał w ramach pomocy szkoleniowej dotację w wysokości 69 804 zł;
- Pierogarnia Basieńka. Barbara Andrejuk z Bielska Podlaskiego, otrzymała w ramach pomocy szkoleniowej dotację w wysokości 18 060 zł;
- Bartosz Stankiewicz – osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą w sektorze sprzedaży detalicznej prowadzonej w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych, otrzymał w ramach pomocy szkoleniowej dotację w wysokości 5 796 zł.

Wszystkie z wymienionych dotacji zostały przyznane na podstawie Ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

W latach 2022 i 2023 dotacje na pomoc szkoleniową na mocy Ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 otrzymało w województwie podlaskim jedno przedsiębiorstwo. Była to spółka akcyjna Polregio S.A., która w roku 2022 otrzymała łącznie 26 557 zł a w roku 2023 – 57 745 zł.

Dokonując analizy środków przeznaczonych na pomoc szkoleniową intersująco poznawczo okazało się również zbadanie, jaka jest zależność między wielkością przedsiębiorstwa a kwotą otrzymanej pomocy.

Wykres 5. Dynamika zmian w zakresie wartości udzielonej pomocy szkoleniowej w ramach pomocy publicznej w Polsce w latach 2015-2023 według wielkości przedsiębiorstw

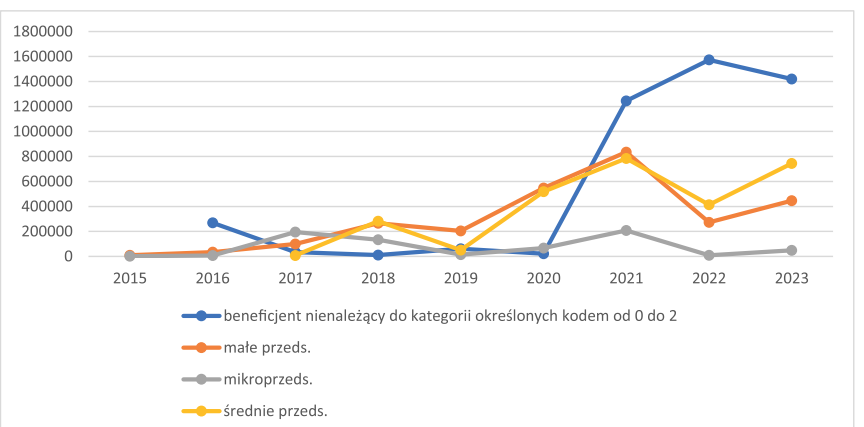

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Z zaprezentowanych na wykresie 5 danych wynika, że najmniejszą pomoc w analizowanym okresie otrzymały mikroprzedsiębiorstwa. W latach 2015–2023 zaledwie 6% wszystkich środków został przekazany właśnie tej grupie. Na zbliżonym poziomie kształtowało się wsparcie jakie otrzymały małe i średnie przedsiębiorstwa, wyniosło ono w przypadku podmiotów małych 25% wszystkich funduszy przeznaczonych w tym okresie na pomoc szkoleniową oraz 26% analogicznie dla drugiej wskazanej grupy przedsiębiorstw. Co ciekawe największe wsparcie trafiło do przedsiębiorstw oznaczonych jako nienależący do kategorii określonych kodem od 0 do 2, dla których przeznaczono aż 43% wszystkich środków pomocowych. Wśród tych przedsiębiorstw znalazły się między innymi spółki akcyjne takie jak Polregio czy PKP Intercity, a także inne spółki związane z transportem lądowym czy kolejowym.

Ponadto, analizując środki, jakie zostały przyznane przedsiębiorstwom w omawianym okresie, należy zauważyć okresy, w których nastąpił istotny wzrost kwot, oraz okresy charakteryzujące się gwałtownymi spadkami. Do 2019 r. zauważalne są nieznaczne wahania wysokości środków, jakie zostały przeznaczone dla każdej z omawianych grup przedsiębiorstw. Istotne różnice można natomiast zaobserwować począwszy od 2020 r., co z jednej strony zostało z pewnością spowodowane pandemią Covid-19 oraz okresem wyborów prezydenckich oraz parlamentarnych.

W przypadku przedsiębiorstw średnich, począwszy od 2017 do 2023 r., podmioty te corocznie otrzymywały pieniądze w ramach pomocy publicznej, niemniej największy wzrost przyznanych środków miał miejsce w latach 2020 i 2021, okresie dotkniętym pandemią. W 2020 r. przedsiębiorstwa te otrzymały 67 razy więcej pieniędzy niż w 2017 r. Z kolei w roku 2021 wielkość tej pomocy kształtowała się na poziomie 784 543 zł i była to kwota wyższa o 51,5% w porównaniu do roku poprzedniego. W kolejnych latach zauważalny jest systematyczny spadek przyznanych tej grupie środków. W 2022 r. wysokość przyznanego wsparcia znacząco zmniejszyła się do poziomu 413 771 zł, natomiast w 2023 r. ponownie uległa zwiększeniu, osiągając porównywalny poziom z 2021 r.

W przypadku przedsiębiorstw małych należy zauważyć, że podmioty te korzystały ze wsparcia corocznie od 2015 r. Ponadto przyznawane środki systematycznie wzrastały do 2021 r., za wyjątkiem roku 2019, gdzie odnotowany został spadek o 23,1% w porównaniu do 2018 r. Podobnie jak w przypadku podmiotów średnich najwyższa kwota wsparcia została przekazana tym przedsiębiorstwom w 2021 r. i wyniosła 835 184 zł, stanowiąc 27,2% ogółu przeznaczonych środków na ten cel. Należy jednak zaznaczyć, że w analizowanym okresie udział środków przyznanych przedsiębiorstwom małym był najwyższy w 2015 r. i stanowił aż 82,5% ogółu wydatków, a także w 2019 r. – 62,0%. Począwszy od 2022 r. można zaobserwować tendencję spadkową. W roku 2023 podmioty te uzyskały wsparcie prawie dwukrotnie niższe niż w 2021 r.

Mikroprzedsiębiorstwa w analizowanym okresie otrzymały łącznie wsparcie na kwotę 684 383 zł, przy czym jedynie w 2017 r. przedsiębiorstwa te otrzymały największą kwotę środków na ten cel. Udział ten kształtował się na poziomie 58,1% ogółu środków i był najwyższym spośród wszystkich analizowanych grup

przedsiębiorstw. W pozostałych latach grupa tych przedsiębiorstw otrzymywała zdecydowanie niższe wsparcie niż pozostałe. Ponadto należy zauważyć, że największy wzrost środków miał miejsce – podobnie jak w pozostałych grupach firm – w 2021 r. W 2021 r. w porównaniu do 2020 r. mikroprzedsiębiorstwa otrzymały ponad trzykrotnie więcej środków finansowych. Po odnotowanym w 2022 r. spadku w roku 2023 ponownie nastąpił wzrost środków przeznaczonych na wsparcie w zakresie pomocy szkoleniowej w tej grupie przedsiębiorstw.

Odrębną grupę stanowią beneficjenci nienależący do kategorii określonych kodem od 0 do 2. Nomenklatura ta wynika z Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2022 r.[8], w którym wielkość beneficjenta pomocy publicznej przypisana została następującym kodom:

- mikroprzedsiębiorstwo – kod 0,
- małe przedsiębiorstwo – kod 1,
- średnie przedsiębiorstwo – kod 2,
- beneficjent nienależący do kategorii określonych kodem od 0 do 2 – kod 3.

Udział beneficjentów nienależących do kategorii określonych kodem od 0 do 2 w wydatkach na pomoc szkoleniową był najwyższy i charakteryzował się dużą zmiennością. W 2016 r. grupa tych podmiotów otrzymała aż 86,4% wszystkich funduszy przeznaczonych na ten cel. Najmniej środków przyznanych zostało tym podmiotom w latach 2018 oraz 2020, kiedy udział wydatków nie przekroczył poziomu 2% ogółu środków pomocowych. Niemniej należy zauważyć, iż od 2021 r. grupa tych przedsiębiorstw otrzymała w tym zakresie znaczne wsparcie. W 2021 r. wysokość otrzymanego wsparcia wyniosła 1 245 230 zł i stanowiła 40,5% ogółu środków przeznaczonych na ten cel wszystkim podmiotom. Należy również zaznaczyć, że była to kwota wyższa o 38,6% w porównaniu do roku poprzedniego. Podobnie w 2022 do grupy tych podmiotów trafiło najwięcej środków a ich poziom był wyższy o 26,3%. Nieznaczny spadek miał miejsce w 2023 r., niemniej nadal udział był najwyższy i wyniósł 53,4%.

Analizując środki przyznane w ramach pomocy szkoleniowej podmiotom według wielkości należy również zwrócić uwagę na ich strukturę według poszczególnych województw.

Z zaprezentowanych w tabeli 2 danych wynika, że w przypadku podmiotów zaliczanych do kategorii beneficjenta nienależącego do kategorii określonych kodem od 0 do 2, najwięcej środków trafiło do przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie województwa mazowieckiego. Ponad połowa funduszy w ramach tej kategorii podmiotów została przeznaczona na wsparcie tych przedsiębiorstw, wśród których należy wyróżnić między innymi „Koleje Mazowieckie-KM"Sp. z o.o., „PKP Intercity" Spółka akcyjna, Telewizja Polska Spółka akcyjna. Drugim województwem

[8] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej, informacji o nieudzieleniu takiej pomocy oraz sprawozdań o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach świadczeń należnych na rzecz sektora finansów publicznych, Dz. U. poz. 2864, Instrukcja sporządzania sprawozdania, s. 11.

Tab. 2. Struktura środków przeznaczonych na pomoc szkoleniową w latach 2015-2023 według województw i wielkości przedsiębiorstwa

Województwo	beneficjent nienależący do kategorii określonych kodem od 0 do 2	małe przeds.	mikro-przeds.	średnie przeds.
dolnośląskie	7,4%	3,7%	1,6%	3,5%
kujawsko pomorskie	0,7%	0,0%	0,0%	0,0%
lubelskie	2,0%	21,9%	27,5%	0,1%
lubuskie	0,8%	1,0%	0,1%	0,0%
łódzkie	3,0%	1,1%	2,1%	1,3%
małopolskie	4,5%	2,9%	0,2%	3,0%
mazowieckie	53,5%	24,1%	1,1%	30,6%
opolskie	0,3%	0,0%	0,1%	0,0%
podkarpackie	3,6%	1,7%	1,3%	0,5%
podlaskie	**1,8%**	**10,8%**	**19,1%**	**2,6%**
pomorskie	0,1%	4,7%	0,0%	2,6%
śląskie	2,3%	2,3%	7,0%	21,7%
świętokrzyskie	1,7%	3,5%	0,0%	1,6%
warmińsko-mazurskie	0,7%	5,6%	14,5%	1,0%
wielkopolskie	2,2%	5,2%	14,8%	11,1%
zachodniopomorskie	15,3%	11,3%	10,5%	20,4%
Suma	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

z najwyższym udziałem przeznaczonym na wsparcie analizowanej grupy przedsiębiorstw okazało się województwo zachodniopomorskie. Wartość pomocy w latach 2015–2023 była ponad trzykrotnie niższa niż w województwie mazowieckim. Na trzecim miejscu z udziałem 7,4% uplasowały się przedsiębiorstwa z województwa dolnośląskiego. W przypadku pozostałych województw udział środków przeznaczonych na pomoc szkoleniową kształtował się w granicach 0,1%–4,5%. Należy również zauważyć, że podmioty te okazały się jedyną grupą przedsiębiorstw, gdzie w każdym z województw jej reprezentanci otrzymali wsparcie, co nie wystąpiło w pozostałych grupach przedsiębiorstw.

W przypadku małych przedsiębiorstw w czołówce znalazły się podmioty z województwa lubelskiego oraz mazowieckiego. Udział środków w ramach pomocy szkoleniowej kształtował się w tych województwach na zbliżonym poziomie, przekraczającym 20%. Z kolei w przypadku dwóch kolejnych województw: podlaskiego i zachodniopomorskiego, udział funduszy na pomoc szkoleniową wyniósł odpowiednio 10,8% oraz 11,3%. Należy również zauważyć, że wśród podmiotów małych znalazły się województwa, w których żadne z przedsiębiorstw w analizowanym

okresie nie otrzymało wsparcia, a wśród nich można wyróżnić województwo kujawsko-pomorskie oraz opolskie.

W przypadku mikroprzedsiębiorstw najwięcej środków trafiło do przedsiębiorstw z województwa lubelskiego – 27,5%, podlaskiego – 19,1% oraz warmińsko-mazurskiego – 14,5% i wielkopolskiego – 14,8%. W tej grupie podmiotów również znalazły się województwa, które nie skorzystały z pomocy szkoleniowej. Zaliczyć tu należy ponownie kujawsko-pomorskie, pomorskie oraz świętokrzyskie.

Ostatnią analizowaną grupą przedsiębiorstw są przedsiębiorstwa średnie. Wsparcie w ramach tej grupy w największym stopniu otrzymały podmioty z województwa mazowieckiego. Dla tej grupy zostało przeznaczone w analizowanym okresie 30,6% wszystkich funduszy pomocowych, jakie otrzymały średnie przedsiębiorstwa. Na zbliżonym poziomie, przekraczającym 20% ogółu wydatków, wsparcie trafiło do jednostek funkcjonujących na terenie województwa śląskiego i zachodniopomorskiego. Podobnie jak w poprzednich grupach, znalazły się tu przedsiębiorstwa, które nie korzystały z pomocy szkoleniowej w ramach pomocy publicznej. Wśród nich były podmioty z województwa kujawsko-pomorskiego, lubuskiego i opolskiego.

Uszczegóławiając dane dotyczące środków przeznaczonych na pomoc szkoleniową według wielkości przedsiębiorstwa, należy zauważyć, iż w województwie podlaskim średnie przedsiębiorstwa korzystały ze wsparcia incydentalnie.

Z analizy danych zamieszczonych na wykresie 6 wynika, że przedsiębiorstwa w województwie podlaskim korzystały ze wsparcia na pomoc szkoleniową w 2016 r. oraz od 2020 r. Ponadto w ramach analizowanych grup przedsiębiorstw należy zauważyć brak ciągłości wykorzystywania tych środków, co może świadczyć o znacznej przypadkowości. Województwo podlaskie w analizowanym okresie otrzymało kwotę 580 166 zł na pomoc szkoleniową, co stanowiło 5,4% ogółu środków przy-

Wykres 6. Dynamika zmian w zakresie wartości udzielonej pomocy szkoleniowej w ramach pomocy publicznej w województwie podlaskim w latach 2016–2023 według wielkości przedsiębiorstw

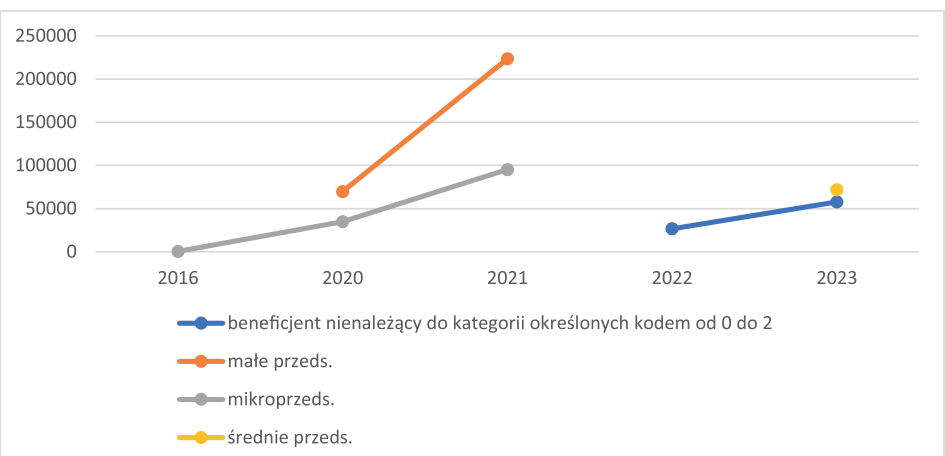

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

znanych polskim przedsiębiorstwom w analizowanym okresie. Co prawda udział ten był o 31,5% niższy niż w przypadku lidera w tej grupie, niemniej województwo podlaskie uplasowało się na miejscu 6. Wyższe kwoty trafiły do takich województw jak: mazowieckie, zachodniopomorskie, lubelskie, śląskie i wielkopolskie.

W województwie podlaskim najwięcej środków na pomoc szkoleniową otrzymały małe przedsiębiorstwa – połowa tych środków została właśnie skierowana do tej grupy podmiotów. Co ciekawe, jednostki te otrzymały wsparcie jedynie w dwóch latach objętych analizą, przy czym w 2021 r. – w porównaniu do 2020 r. – zostało przeznaczonych na ten cel ponad trzykrotnie więcej funduszy. Ponadto z analizy danych wynika, że 51% ogółu środków pomocowych, jakie przyznano małym przedsiębiorstwom, otrzymały podmioty zajmujące się sprzedażą detaliczną prowadzoną w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych, 25% trafiło do restauracji i pozostałych placówek gastronomicznych, a 24% do sprzedawców detalicznych paliw do pojazdów silnikowych na stacjach paliw.

W przypadku najmniejszych podmiotów w województwie podlaskim, które skorzystały z pomocy szkoleniowej, udział otrzymanych środków kształtował się na poziomie 23% ogółu przyznanych środków. Grupa ta skorzystała ze wsparcia w trzech latach, przy czym najwięcej środków przeznaczono na pomoc szkoleniową w 2022 r. Kwota ta wyniosła 95 256 zł, co oznaczało blisko trzykrotny wzrost w porównaniu do 2020 r. Ponadto należy zauważyć, że 55% funduszy pomocowych otrzymały w tej grupie przedsiębiorstwa zajmujące się pozostałą działalnością usługową w zakresie technologii informatycznych i komputerowych, 31% – zajmujące się sprzedażą detaliczną prowadzoną w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych, zaś 14% trafiło do restauracji i pozostałych placówek gastronomicznych.

W odniesieniu do pozostałych grup przedsiębiorstw struktura otrzymanych środków pomocowych kształtowała się na zbliżonym poziomie. W grupie beneficjentów nienależących do kategorii określonych kodem 0–2 udział ten wyniósł 15%, z kolei w grupie przedsiębiorstw średnich – odpowiednio 12%. W przypadku ostatniej z wyróżnionych grup wsparcie zostało udzielone jedynie w 2023 r. Otrzymało je przedsiębiorstwo zajmujące się produkcją bielizny. Należy również podkreślić, że w skali kraju do wskazanych grup przedsiębiorstw trafiło zaledwie 1,8% ogółu środków pomocowych dla beneficjentów nienależących do kategorii określonych kodem 0–2 oraz 2,6% ogółu środków pomocowych dla przedsiębiorstw średnich.

Kolejnym obszarem poddanym analizie było uzyskanie odpowiedzi na pytanie o zależność między wysokością otrzymanej pomocy szkoleniowej a formą, w jakiej została ona udzielona. Dane w tym zakresie zostały przeanalizowane w skali kraju oraz województwa, przy uwzględnieniu wielkości przedsiębiorstwa.

Analiza zaprezentowanych danych (wykres 7) pozwala stwierdzić, że w analizowanym okresie przedsiębiorstwa korzystały głównie z dotacji lub innych bezzwrotnych świadczeń. O ile do 2019 r. dynamika zmian w zakresie dwóch analizowanych form wsparcia była zbliżona, o tyle od 2020 r. należy zauważyć istotne różnice.

Wykres 7. Dynamika zmian w zakresie wartości udzielonej pomocy publicznej w Polsce w latach 2015–2023 według formy jej udzielenia

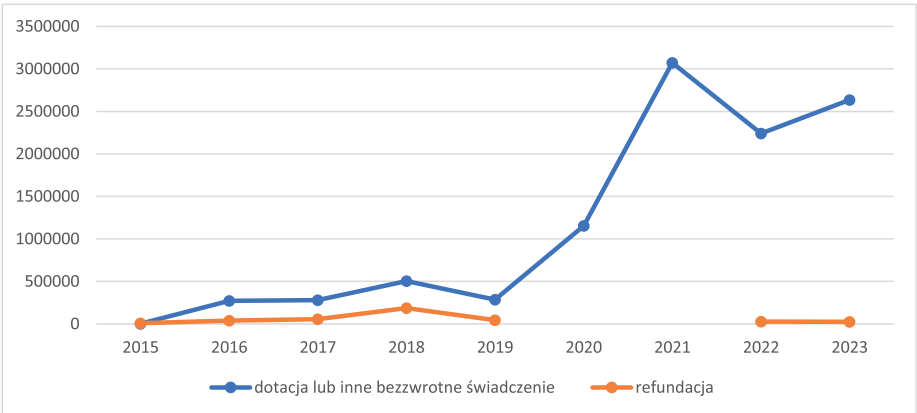

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

W latach 2020–2021 żadne z przedsiębiorstw nie otrzymało pomocy szkoleniowej w formie refundacji. Ponadto należy zauważyć istotny wzrost dotacji lub innych bezzwrotnych świadczeń. W 2021 r. – w porównaniu do 2019 r. – na tę formę przeznaczono ponad 10-krotnie więcej funduszy. W 2022 r. odnotowano spadek o 27,03%, niemniej w 2023 r. ponownie nastąpił wzrost środków przeznaczonych na tę formę wsparcia. Struktura podziału środków na dwie analizowane formy wskazuje na dominujący udział dotacji lub innych bezzwrotnych świadczeń. Wyjątek stanowił rok 2015, gdzie 76% funduszy przeznaczonych zostało na refundacje, a jedynie 24% na dotacje lub inne bezzwrotne świadczenia. Również w 2018 r. 27% środków pomocowych przeznaczono na refundacje. W pozostałych latach udział był zdecydowanie niższy, nieprzekraczający poziomu 20%. Z analizy danych wynika również, że w analizowanych latach 2015–2023 zdecydowanie najwięcej środków pochodzących z dotacji lub innych bezzwrotnych świadczeń trafiło do beneficjentów nienależących do kategorii określonych kodem 0–2. Przedsiębiorstwa te otrzymały 44,4% środków przeznaczonych na tę formę pomocy. Z kolei jedynie 5,5% funduszy zostało przekazanych mikroprzedsiębiorstwom. Małe przedsiębiorstwa głównie otrzymywały refundacje (stanowiły one aż 50,5% wszystkich funduszy pomocowych), natomiast średnie przedsiębiorstwa uzyskały 26% środków przeznaczonych na dotacje lub inne bezzwrotne świadczenia oraz 21,7% na refundacje.

Uwzględniając natomiast udział poszczególnych województw w zakresie dwóch form wsparcia, należy zauważyć, że tylko w niektórych województwach w analizowanym okresie wystąpiły obie formy wsparcia. Znalazły się wśród nich: lubuskie, pomorskie, śląskie, warmińsko-mazurskie, wielkopolskie oraz zachodniopomorskie.

Analizując dane (wykres 8), należy stwierdzić, że wiodącym województwem w zakresie otrzymanych dotacji lub innych bezzwrotnych świadczeń okazało się województwo mazowieckie. W analizowanym okresie 38,3% funduszy przeznaczonych na tę formę wsparcia otrzymały przedsiębiorstwa funkcjonujące na jego tere-

Wykres 8. Struktura pomocy szkoleniowej według udzielonych form i województw w latach 2015–2023 (w %)

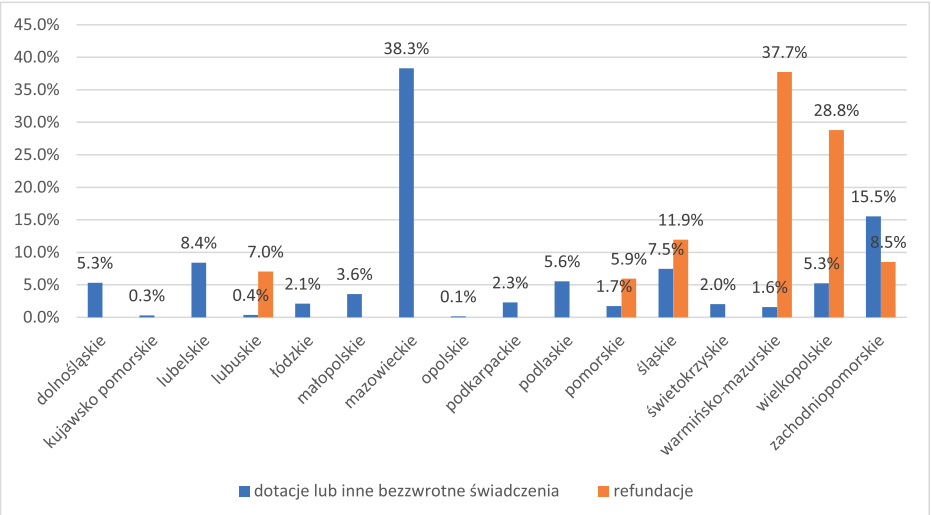

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

nie, dla porównania udział drugiego w kolejności zachodniopomorskiego był niższy o 22,8%. W odniesieniu do pozostałych województw udział kwot na przyznane dotacje nie przekroczył poziomu 10%. Województwem, gdzie zostało przyznanych najmniej środków, okazało się opolskie, gdzie udział wyniósł zaledwie 0,1%. Sytuacja ta wskazuje na znaczne zróżnicowanie między poszczególnymi województwami w zakresie otrzymanych dotacji lub innych bezzwrotnych świadczeń. Należy również zwrócić uwagę, że wszystkie województwa w analizowanym okresie korzystały ze wskazanej formy wsparcia. Odmienna sytuacja wystąpiła w odniesieniu do refundacji. W tym przypadku wiodącym okazało się warmińsko-mazurskie z 37,7% udziałem w strukturze funduszy przyznanych w formie refundacji. Na drugim miejscu uplasowało się województwo wielkopolskie (28,8%). Należy również zauważyć, że jedynie w sześciu województwach przedsiębiorstwa otrzymały pomoc szkoleniową w formie refundacji. Najmniej środków trafiło do przedsiębiorstw z województwa pomorskiego.

W przypadku województwa podlaskiego jedyną formą, w jakiej zostało udzielone wsparcie przedsiębiorstwom, były dotacje lub inne bezzwrotne świadczenia. W latach 2015–2023 do podlaskich podmiotów trafiło jedynie 5,6% ogółu środków przyznanych na tę formę wsparcia, plasując województwo na piątym miejscu w skali kraju. Wyższe kwoty otrzymały podmioty z województwa mazowieckiego, śląskiego, zachodniopomorskiego oraz lubelskiego. Na uwagę zasługuje również zróżnicowanie wysokości dotacji z uwzględnieniem wielkości przedsiębiorstwa. O ile w skali kraju największa kwota dotacji przeznaczona została beneficjentom nienależącym do kategorii określonych kodem od 0 do 2, to przedsiębiorstwom z województwa podlaskiego przypadło zaledwie 1,8% ogółu funduszy dedykowanych tym podmio-

Tab. 3. Dotacje lub inne bezzwrotne świadczenia z podziałem na wielkość beneficjenta w województwie podlaskim w latach 2015–2023

Wyszczególnienie	Polska	województwo podlaskie	% ogółu sumy dotacji
Beneficjent nienależący do kategorii określonych kodem od 0 do 2	4 635 322	84 302	1,8
Małe przedsiębiorstwa	2 520 771	293 286	11,6
Mikroprzedsiębiorstwa	578 206	130 578	22,6
Średnie przedsiębiorstwa	2 714 188	72 000	2,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

tom. W zdecydowanie lepszej sytuacji znalazły się najmniejsze jednostki, dla których przeznaczono w analizowanym okresie 22,6% ogółu dotacji, jakie otrzymały tej kategorii podmioty. Z kolei małe przedsiębiorstwa w analizowanym okresie otrzymały 2 520 771 zł, z czego 11,6% trafiło do przedsiębiorstw działających na terenie województwa podlaskiego. Analiza udziału dotacji, jakie trafiły do podlaskich przedsiębiorców, pozwala zauważyć wystąpienie znacznych dysproporcji w wysokości kwot, jakie otrzymały przedsiębiorstwa w poszczególnych swoich klasach według wielkości.

PODSUMOWANIE

Identyfikując zmiany w zakresie otrzymywanej pomocy szkoleniowej przez przedsiębiorstwa w Polsce w latach 2015–2023, należy stwierdzić, że najwyższa wartość pomocy szkoleniowej brutto została przyznana beneficjentom reprezentującym województwa zachodniopomorskie i mazowieckie. Województwo podlaskie znalazło się na miejscu szóstym, po województwach zachodniopomorskim, mazowieckim, lubelskim, śląskim i wielkopolskim. Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców, województwo podlaskie wypada znacznie korzystniej, gdyż znajduje się w tym zestawieniu na miejscu 3. w Polsce, po województwie zachodniopomorskim i mazowieckim. Należy również zauważyć, że przedsiębiorstwa z województwa podlaskiego nie korzystały ze wsparcia w całym analizowanym okresie. Incydentalnie skorzystano z pomocy w 2016 r., a od 2020 do 2023 r. obserwuje się systematyczne wykorzystanie środków pomocowych przez jednostki.

Największa wartość pomocy publicznej została przyznana beneficjentom w latach 2021–2023. Należy podkreślić, że lata 2020–2021 były czasem pandemii Covid–-19 i częściowego ograniczania funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Zastanawia więc fakt, dlaczego właśnie w roku 2021 wartość pomocy szkoleniowej była najwyższa, tym bardziej że w tym okresie realizacja szkoleń była mocno ograniczona. W przypadku województwa podlaskiego dotacje na pomoc szkoleniową w latach 2021–2023 otrzymało dziesięć podmiotów na łączną kwotę 580 tys. zł.

Szczegółowa analiza przyznanych środków pomocowych według wielkości przedsiębiorstwa pozwala wskazać na znaczne dysproporcje otrzymanych kwot. Największe wsparcie otrzymały podmioty niesklasyfikowane jako mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa. W latach 2015–2023 trafiło do tych jednostek 43% ogółu środków pomocowych. Ponadto, za wyjątkiem tej kategorii podmiotów, w każdym z województw w analizowanym okresie wystąpiła sytuacja braku przyznanych środków wybranej kategorii przedsiębiorstw. Bezapelacyjnie liderem w zakresie otrzymanych środków okazało się województwo mazowieckie, do którego – za wyjątkiem mikroprzedsiębiorstw – w analizowanym okresie trafiło najwięcej środków. W przypadku województwa podlaskiego należy zauważyć, że największe wsparcie otrzymały małe przedsiębiorstwa. Z danych wynika, że 51% ogółu środków trafiło do tej kategorii podmiotów, natomiast w przypadku mikroprzedsiębiorstw udział ten kształtował się na poziomie 23%. Należy również zauważyć, że w skali kraju 19,1% funduszy otrzymały mikroprzedsiębiorstwa z województwa podlaskiego, co plasuje je na drugim miejscu, tuż za lubelskim. Szczegółowa analiza danych pozwala również zauważyć brak dominujących branż według PKD w województwie podlaskim, które otrzymały wsparcie. Powszechny pogląd o trudnej sytuacji branży gastronomicznej i konieczności jej wsparcia nie miał zastosowania w przypadku pomocy szkoleniowej, ponieważ w innych branżach udział otrzymanych środków był wyższy. Wyjątek stanowiła branża transportowa, dominująca w kategorii beneficjentów niesklasyfikowanych w kategorii 0–2 (podobnie jak w skali kraju), w szczególności w ostatnim roku analizowanego okresu udzielonej pomocy. Należy również zauważyć, że w skali kraju w strukturze form wsparcia dominowały dotacje lub inne bezzwrotne świadczenia (za wyjątkiem 2015 r., gdzie wystąpiła odwrotna zależność). W analizowanym okresie na dotacje przeznaczono 96,4% środków, pozostałe to refundacje. Z kolei przedsiębiorstwa w województwie podlaskim korzystały jedynie z dotacji lub innych bezzwrotnych świadczeń.

Podsumowując, należy podkreślić wyraźny trend rosnący w pozyskiwaniu przez beneficjentów środków z przeznaczeniem na pomoc szkoleniową. Niestety daje się zauważyć również istotne dysproporcje pomiędzy województwami. Lider zestawienia, czyli województwo mazowieckie, pozyskało aż 260 razy więcej środków niż województwo opolskie. Województwo podlaskie w tym zestawieniu w analizowanym okresie znalazło się na szóstej pozycji. Okresem, który generował więcej wydatków z budżetu państwa na szkolenia, była pandemia Covid-19, co zapewne miało związek z koniecznością organizacji szkoleń realizowanych w formule zdalnej, z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

BIBLIOGRAFIA

Drobny P., S. Drobny, *Pomoc publiczna dla przedsiębiorstw w Polsce w latach 2011–2015*, „Studia Ekonomiczne. Gospodarka, Społeczeństwo, Środowisko" 2017, nr 1, s. 38.

Kowalczyk M., B. Puczkowski, *Pomoc publiczna – zarządzanie i efektywność*, „Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie" 2011, nr 3, s. 96.

Podsiadło P., *Pomoc publiczna jako czynnik stabilizujący zadłużenie sektora samorządowego w państwach członkowskich UE*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu" 2017, nr 485, s. 379.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej, informacji o nieudzieleniu takiej pomocy oraz sprawozdań o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach świadczeń należnych na rzecz sektora finansów publicznych, Dz. U. poz. 2864, Instrukcja sporządzania sprawozdania, s. 11.

Siwik N., *Pomoc publiczna – mechanizm łagodzenia skutków ryzyka czy jego źródło?*, [w:] *Wiedza–gospodarka–społeczeństwo. Współczesne wymiary ryzyka w przedsiębiorstwach i jednostkach samorządu terytorialnego*, red. Z. Gródek-Szostak, A. Niemczyk, Polskie Towarzystwo Inżynierii Rolniczej, Kraków 2021.

Żochowski W., *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców przed oraz w okresie trwania pandemii COVID-19*, „Pracownik i Pracodawca" 2021, nr 1 (vol. 6), s. 72.

https://sudop.uokik.gov.pl/home

Streszczenie

Celem niniejszego opracowania jest zidentyfikowanie zmian w zakresie otrzymywanej pomocy szkoleniowej przez przedsiębiorstwa w Polsce w latach 2015–2023. Cel szczegółowy to określenie miejsca województwa podlaskiego w zakresie otrzymywanej pomocy szkoleniowej na tle pozostałych województw w kraju w latach 2015–2023. Analiza została przeprowadzana w oparciu o dane zaczerpnięte z bazy SUDOP. Rozdział analizuje różnice w udzielonej pomocy szkoleniowej oraz dynamikę zmian w Polsce i w województwie podlaskim. Omawia zależność między wielkością przedsiębiorstwa a kwotą otrzymanej pomocy szkoleniowej, a także opisuje zależności między otrzymaną pomocą szkoleniową a formą, w jakiej została ona udzielona.

SUMMARY

TRAINING AID AS A FORM OF PUBLIC AID IN THE PODLASKIE VOIVODESHIP COMPARED TO POLAND IN 2015–2023

The main aim of the research is to identify changes in the area of training aid received by enterprises in Poland in 2015–2023. The specific goal is to determine the position of the Podlaskie Voivodeship in terms of training aid received compared to other voivodeships in the country in 2015–2023. The analysis was carried out based on data taken from the SUDOP database. The chapter analyzes the differences in the training aid provided and the dynamics of changes in Poland and the Podlaskie Voivodeship. It discusses the relationship between the size of the enterprise and the amount of training aid received. It also describes the relationship between the training aid and the form in which it was provided.

DR ANNA IWACEWICZ–ORŁOWSKA, PROF. WANS
Wschodnioeuropejska Akademia Nauk Stosowanych w Białymstoku
Wydział Nauk Ekonomicznych
DR DOROTA SOKOŁOWSKA, PROF. WANS
Wschodnioeuropejska Akademia Nauk Stosowanych w Białymstoku
Wydział Wychowania Fizycznego i Turystyki

ROZDZIAŁ 7.
POMOC PUBLICZNA W OBSZARZE DZIAŁALNOŚCI SPORTOWEJ W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM W LATACH 2015–2023

WPROWADZENIE

Pomoc publiczna jest wsparciem udzielanym przez instytucje publiczne przedsiębiorcom w różnych formach. Zgodnie z Ustawą z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, kompetencje w zakresie pomocy publicznej zostały przyznane Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Ustawa dokładnie reguluje kwestie pomocy publicznej i określa, iż Prezes UOKiK opiniuje projekty pomocy, notyfikuje je Komisji Europejskiej, reprezentuje rząd polski w postępowaniu przed Komisją oraz monitoruje pomoc publiczną udzielaną przedsiębiorcom w Polsce. Monitorowanie wsparcia udzielanego polskim przedsiębiorcom, czyli gromadzenie, przetwarzanie oraz przekazywanie informacji związanych z pomocą publiczną to również obowiązek UOKiK.

Monitorowanie wsparcia udzielanego polskim przedsiębiorcom umożliwia System Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej (SUDOP)[1]. Baza SUDOP zawiera informacje o pomocy udzielonej w ramach wdrażanych w Polsce środków pomocowych a także wszelkiej pomocy publicznej i pomocy *de minimis* udzielonej danemu beneficjentowi[2]. Budowana przez wiele lat baza SUDOP stanowi bogate

[1] https://sudop.uokik.gov.pl
[2] https://uokik.gov.pl/pomoc-publiczna

źródło informacji, z której pozyskano dane na potrzeby analizy przeprowadzonej w niniejszym opracowaniu.

Celem głównym badań jest identyfikacja zmian w obszarze otrzymywanej pomocy publicznej przez organizacje związane ze sportem w województwie podlaskim w latach 2015–2023.

Na potrzeby realizacji badań postawiono następujące pytania badawcze:

1. Jaka jest dynamika i struktura udzielonej pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w województwie podlaskim w analizowanym okresie?
2. Jaki jest rozkład terytorialny udzielonej pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w województwie podlaskim w analizowanym okresie?
3. Kto był głównym beneficjentem pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w województwie podlaskim w analizowanym okresie?
4. Jaka jest forma i źródło pochodzenia środków publicznych (krajowe, zagraniczne, mieszane) w ramach działalności związanej ze sportem w województwie podlaskim w analizowanym okresie?

CHARAKTERYSTYKA ANALIZOWANYCH GRUP/KLAS PKD

W obszarze polskiej infrastruktury sportowej istnieją dwa główne trendy. Pierwszy dotyczy rozbudowy i modernizacji podstawowej bazy sportowej na terenie całego kraju i odnosi się do ogólnodostępnych boisk ze sztuczną nawierzchnią (boiska Orlik), hal lub sal do gier oraz krytych pływalni. Drugi kierunek to budowa nowoczesnych obiektów o standardach pozwalających przeprowadzać zawody sportowe na światowym poziomie[3].

Przedmiotem badań jest pomoc publiczna skierowana do podmiotów związanych z działalnością sportową w ramach czterech grup/klas PKD:

- działalność obiektów sportowych – PKD 93.11;
- działalność klubów sportowych – PKD 93.12;
- działalność obiektów służących poprawie kondycji fizycznej – PKD 93.13;
- pozostała działalność związana ze sportem – PKD 93.19.

Na początku należałoby zdefiniować poszczególne kategorie, które zostaną poddane analizie na potrzeby niniejszych badań. Pod pojęciem **obiekt sportowy** należy rozumieć samodzielny, zwarty zespół urządzeń terenowych oraz budynków przeznaczonych do celów sportowych[4]. Obiektami sportowymi są przykładowo stadiony, hale gimnastyczne, sale gimnastyczne, korty tenisowe, baseny pływackie, lodo-

[3] P. Gulak-Lipka, *Stan infrastruktury sportowej w Polsce*, [w:] *Problemy kultury fizycznej – aspekty ekonomiczne, prawne i pedagogiczne*, red. M. Tomanek, Sz. Raniszewski, Fundacja Akademia Sportu i Nauki, Bydgoszcz 2015, s. 55.

[4] *Mała Encyklopedia Sportu*, wyd. II. t. 2, Sport i Turystyka, Warszawa, 1987, s. 210.

wiska, skocznie narciarskie, tory wyścigowe i skateparki. Dla przykładu na terenie województwa podlaskiego w roku 2022 funkcjonowało 49 stadionów sportowych oraz 23 hale sportowe[5].

Podklasa PKD 93.11 obejmuje:

- działalność obiektów sportowych na otwartym powietrzu lub obiektów sportowych halowych (otwartych, zamkniętych lub zadaszonych, z miejscami siedzącymi dla widzów lub bez, tj.: stadiony do gry w piłkę nożną, stadiony do gry w krykieta, rugby, tory wyścigowe dla samochodów, psów, koni, baseny pływackie, stadiony lekkoatletyczne, hale i stadiony przeznaczone dla sportów zimowych, włączając hale do gry w hokeja, hale bokserskie, pola golfowe, tory do gry w kręgle, pozostałe obiekty sportowe);
- organizowanie i przeprowadzanie imprez sportowych dla sportowców zawodowych lub amatorów z wykorzystaniem własnych, otwartych lub zamkniętych obiektów sportowych;
- zarządzanie i zapewnienie pracowników do obsługi tych obiektów.

Podklasa ta nie obejmuje: obsługi wyciągów narciarskich, wypożyczania sprzętu rekreacyjnego i sportowego, działalności obiektów służących poprawie kondycji fizycznej, działalności związanej z prowadzeniem parków rekreacyjnych i plaż[6].

Kategoria **kluby sportowe** oznacza podstawową jednostkę organizacyjną prowadzącą działalność sportową, funkcjonującą jako osoba prawna[7]. Klub sportowy ma za zadanie utworzenie sekcji danej dyscypliny sportu bądź kilku różnych dyscyplin sportu. W ramach klubów sportowych działają drużyny sportowe, które mogą występować w rozgrywkach sportowych.

Podklasa PKD 93.12 obejmuje działalność klubów sportowych zawodowych lub amatorskich, takich jak: kluby piłkarskie, kluby pływackie, kluby bokserskie, kluby lekkoatletyczne, kluby strzeleckie, kluby sportów zimowych, kluby golfowe, kluby kręglarskie, kluby szachowe itd. Podklasa ta nie obejmuje: działalności indywidualnych nauczycieli, trenerów, działalności obiektów sportowych, organizowania i przeprowadzania imprez sportowych dla sportowców zawodowych lub amatorów we własnych, otwartych lub zamkniętych obiektach sportowych[8].

Obiekty służące poprawie kondycji fizycznej to kategoria odnosząca się do miejsc, w których mieszkańcy uprawiają sport i rekreację ruchową poza infrastrukturą sportową. Są to dla przykładu kluby fitness i siłownie. Podklasa PKD 93.13 obejmuje działalność centrów i klubów fitness oraz innych obiektów służących poprawie kondycji fizycznej i kulturystyce. Podklasa ta nie obejmuje działalności

[5] *Kultura fizyczna w latach 2021 i 2022*, GUS, Warszawa–Rzeszów, 2023, s. 60, 63.

[6] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), https://klasyfikacje.gofin.pl/pkd/5,2,1505,dzialalnosc-sportowa-rozrywkowa-i-rekreacyjna.html (dostęp z dnia: 24.06.2024).

[7] Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, (Dz. U. 2020 poz. 1133).

[8] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 r., w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), https://klasyfikacje.gofin.pl/pkd/5,2,1505,dzialalnosc-sportowa-rozrywkowa-i-rekreacyjna.html (dostęp z dnia: 24.06.2024).

indywidualnych nauczycieli, trenerów, działalności usługowej łaźni tureckich, saun i łaźni parowych, solariów, salonów odchudzających.

Pozostała działalność związana ze sportem (PKD 93.19) obejmuje:

- działalność producentów i sponsorów wydarzeń sportowych, w obiektach lub poza nimi,
- działalność indywidualnych sportowców, sędziów, chronometrażystów itd.,
- działalność związaną z organizacją lig sportowych,
- działalność związaną z promocją imprez sportowych,
- działalność przewodników górskich,
- działalność stajni wyścigowych, ośrodków hodowli i tresury psów wyścigowych,
- działalność wspomagającą łowiectwo i wędkarstwo sportowe lub rekreacyjne.

Podklasa ta nie obejmuje: wypożyczania sprzętu sportowego, działalności szkół sportowych, działalności instruktorów, nauczycieli i trenerów sportowych, organizowania i przeprowadzania imprez sportowych dla sportowców zawodowych lub amatorów z wykorzystaniem własnych lub nie, obiektów sportowych, działalności związanej z prowadzeniem parków rekreacyjnych i plaż[9].

DYNAMIKA I STRUKTURA UDZIELONEJ POMOCY PUBLICZNEJ W OBSZARZE DZIAŁALNOŚCI SPORTOWEJ

Dynamika pomocy publicznej z przeznaczeniem na działalność sportową w województwie podlaskim w analizowanym okresie była względnie stabilna, za wyjątkiem kilku wyróżniających się okresów. Analizując dynamikę w latach 2005–2023, należy zauważyć, że cztery okresy były niezaprzeczalnie różniące się. Były to lata 2010, 2014, 2017 oraz w szczególności okres pandemii Covid-19, czyli lata 2020 i 2021.

W latach 2010, 2014, 2017 oraz 2022 r. wartość pomocy publicznej na działalność związaną ze sportem kształtowała się w granicach ok. 1 mln zł. Lata 2020 i 2021 były szczególne również w zakresie przyznanej pomocy publicznej na działalność sportową, gdyż wartościowo przekroczyła ona w każdym z nich 9 mln zł.

Można jedynie przypuszczać, dlaczego akurat te okresy (za wyjątkiem lat pandemicznych) były wyraźnie odstające od lat pozostałych. Cykliczność zwiększonego dofinansowania w ramach pomocy publicznej wyraźnie koreluje z wyborami, które miały miejsce w Polsce. Rok 2010 to wybory prezydenckie, lata 2014 i 2018 to wybory samorządowe, rok 2023 to wybory do Sejmu i Senatu RP. Wyraźnie widać więc cykliczność w okresach zwiększonego przyznawania pomocy publicznej. Lata przedwyborcze sprzyjają więc znacznym wzrostom wydatków w ramach pomocy publicznej w przeznaczeniu na działalność sportową.

[9] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 r., w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), https://klasyfikacje.gofin.pl/pkd/5,2,1505,dzialalnosc-sportowa-rozrywkowa-i-rekreacyjna.html (dostęp: 24.06.2024).

Wykres 1. Dynamika pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w województwie podlaskim w latach 2005–2023

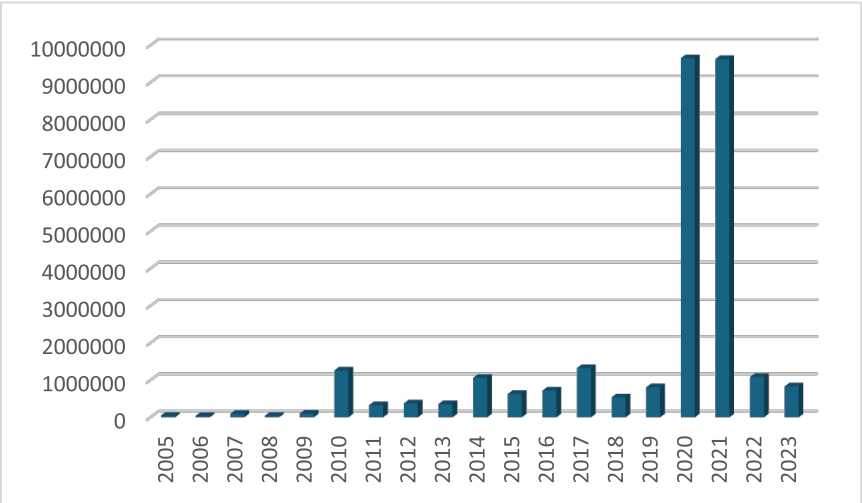

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Tab. 1. Dynamika dofinansowania działalności związanej ze sportem w ramach pomocy publicznej w województwie podlaskim w latach 2015–2023 (w postaci indeksów łańcuchowych w %)

lata	Obiekty sportowe	Kluby sportowe	Obiekty służące poprawie kondycji fizycznej	Pozostała działalność związana ze sportem	Suma końcowa
2015	–	–	–	–	–
2016	-42%	27%	86%	31%	15%
2017	429%	36%	21%	-63%	84%
2018	-60%	-86%	-56%	57%	-59%
2019	-36%	-100%	20%	442%	51%
2020	718%	2783818%	1668%	125%	1096%
2021	176%	-80%	36%	-8%	0%
2022	-95%	-36%	-98%	-73%	-89%
2023	-30%	-40%	247%	-65%	-24%

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Dane ujęte w tabeli przedstawiają zmiany w finansowaniu obiektów sportowych, klubów sportowych, obiektów służących poprawie kondycji fizycznej oraz pozostałej działalności związanej ze sportem, w porównaniu do roku poprzedzającego. Po wykluczeniu specyficznego roku 2020 na uwagę zasługuje roku 2017, w którym miał miejsce najwyższy przyrost publicznych środków finansowych z przeznaczeniem na działalność sportową. Wyniósł on 84%. W szczególności nastąpił wzrost rok do roku

dofinansowania obiektów sportowych o 429%, klubów sportowych o 36%, a także obiektów służących poprawie kondycji fizycznej o 21%. Rok ten przyniósł równocześnie spadek dofinansowania ze środków publicznych o 63% pozostałej działalności związanej ze sportem. Największy średni spadek dofinansowania działalności związanej ze sportem, który wyniósł 89%, miał miejsce w roku 2022. Nie budzi to zdziwienia, gdyż lata poprzednie, czyli 2020–2021, to okres pandemii Covid-19, który w związku z zamknięciem gospodarki charakteryzował się znacznym przyrostem dofinansowania wielu dziedzin działalności gospodarczej. Naturalne jest więc to, że rok kolejny charakteryzował już znacznie niższy poziom dofinansowania w ramach pomocy publicznej państwa.

Wykluczając z analizy rok 2020 dynamika pomocy publicznej w ramach poszczególnych kategorii została przedstawiona na poniższym wykresie.

Wykres 2. Dynamika pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w województwie podlaskim w latach 2005–2023 (z wykluczeniem roku 2020)

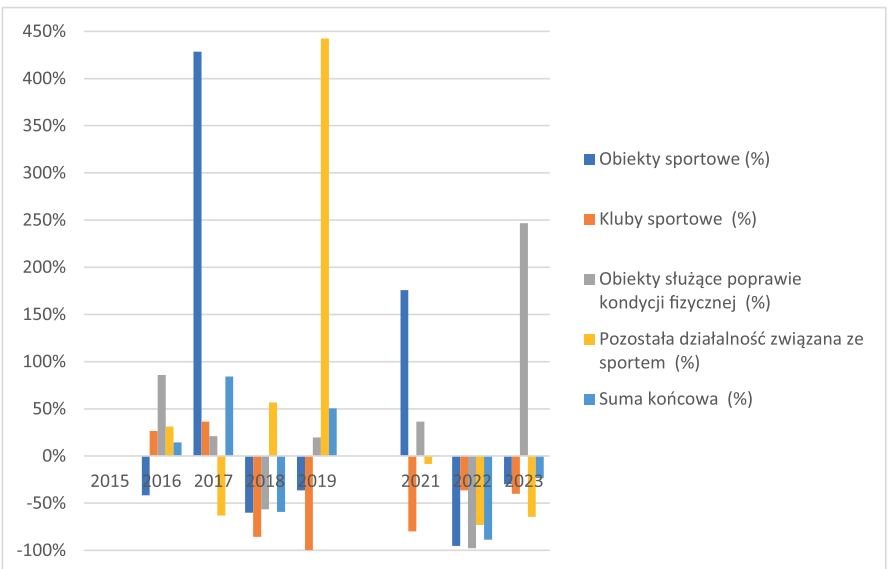

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Analizując strukturę udzielonej pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w województwie podlaskim, należy stwierdzić, że łączna wartość udzielonej pomocy w badanym okresie (lata 2015–2023) wyniosła ponad 25,18 mln zł.

Największą wartościowo pomoc publiczną otrzymały obiekty służące poprawie kondycji fizycznej. Na realizację tych potrzeb ze środków publicznych skierowano pomoc finansową w wysokości prawie 7,7 mln zł. Drugim w kolejności beneficjentem środków pomocy publicznej była działalność obiektów sportowych, które otrzymały pomoc o wartości ponad 7,4 mln zł. Na działalność klubów sportowych w analizowanym okresie budżet państwa przeznaczył prawie 6,8 mln zł, zaś pozostała działalność związana ze sportem otrzymała dofinansowanie w wysokości ponad 3,2 mln zł.

Wykres 3. Wartość pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej w województwie podlaskim z podziałem na beneficjentów w latach 2015–2023

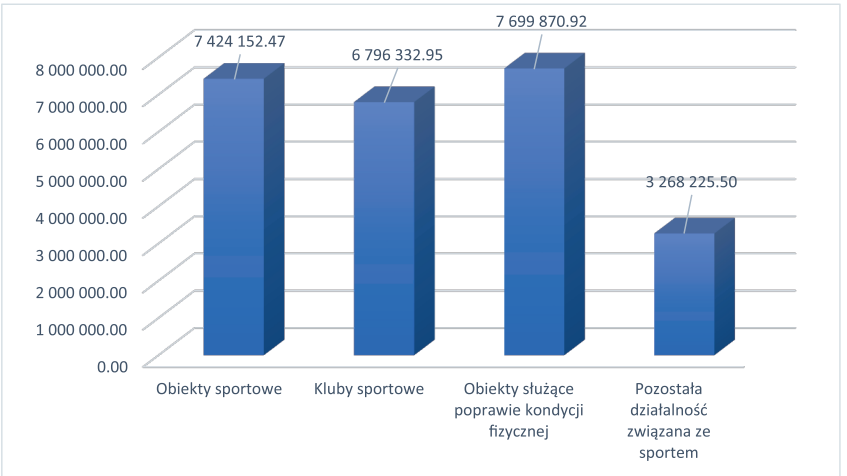

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Ostatnie lata pokazują, iż coraz więcej mieszkańców Polski jest zaangażowanych w uprawianie sportu i rekreacji ruchowej. Potwierdzeniem tego trendu są dane Głównego Urzędu Statystycznego, które wskazują, że na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat systematycznie wzrasta udział społeczeństwa w tego typu zajęciach. W 2020 r. zdecydowana większość usług oferowanych w obiektach służących poprawie kondycji fizycznej to zajęcia fitness (ok. 85%) oraz trening w siłowni (ok. 81%). Ponadto w obiektach można było skorzystać również z innych usług, takich jak sauna, sztuki walki, taniec, joga czy aqua aerobik. Według statystyk największy odsetek obiektów, w których oferowano zajęcia fitness, odnotowano w województwie podlaskim (89,7%)[10].

Analiza podmiotów zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej REGON, zajmujących się działalnością związaną z prowadzeniem obiektów służących poprawie kondycji fizycznej (wg przeważającego PKD 93.13.Z), pokazuje systematyczny wzrost ich liczby. Na przestrzeni ostatnich 5 lat najwyższą dynamikę (w stosunku do roku poprzedniego) odnotowano w latach 2016 i 2017, odpowiednio wzrost o 7,6% i 6,9%. W kolejnych latach wzrost liczby zarejestrowanych i aktywnych podmiotów kształtował się na poziomie ok. 4%. W 2020 r., pomimo pandemii, również odnotowano niewielki 2-procentowy wzrost[11].

Struktura pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej w latach 2015–2023 względem przeznaczenia pomocy pokazuje wyraźnie, iż w analizowanym okresie dominowała pomoc kryzysowa. Przeznaczono na nią łącznie kwotę w wysokości prawie 17 mln zł, co stanowiło ok. 67% całkowitej wartości pomocy pu-

[10] *Obiekty służące poprawie kondycji fizycznej,* Informacja sygnalna, GUS, 03.03.2021 r.
[11] Tamże.

blicznej skierowanej do beneficjentów w ramach działalności sportowej. Analogicznie największą kwotę w ramach pomocy kryzysowej otrzymały obiekty służące poprawie kondycji fizycznej (była to kwota o wartości ponad 6,1 mln zł). Pomoc kryzysowa została skierowana również na działalność klubów sportowych (beneficjenci otrzymali dofinansowanie w wysokości ponad 5 mln zł), działalność obiektów sportowych (beneficjenci otrzymali dofinansowanie w wysokości ponad 4,1 mln zł), a także pozostałą działalność związaną ze sportem (organizacje otrzymały dofinansowanie w kwocie ponad 1,6 mln zł).

Tab. 2. Przeznaczenie pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej w województwie podlaskim w latach 2015–2023

Przeznaczenie pomocy	Obiekty sportowe	Kluby sportowe	Obiekty służące poprawie kondycji fizycznej	Pozostała działalność związana ze sportem	Łączna wartość pomocy publicznej
Pomoc *de minimis*	2 180 856	1 463 795	1 520 733	1 461 543	6 626 926
Pomoc dla pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji oraz pracowników niepełnosprawnych	151 675	298 119	7 200	175 060	632 054
Pomoc kryzysowa	4 147 187	5 034 419	6 171 938	1 631 623	16 985 167
Pomoc na dostęp małych i średnich przedsiębiorstw do finansowania	944 435				944 435
Pomoc szkoleniowa					0
Regionalna pomoc inwestycyjna					0
Suma końcowa	7 424 153	6 796 333	7 699 871	3 268 226	25 188 582

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

W strukturze pomocy publicznej dość znaczną część dofinasowania stanowiła także pomoc *de minimis*. Pomoc ta to szczególna kategoria wsparcia, które udziela państwo z przeznaczeniem dla małych i średnich przedsiębiorców. Łączna wartość pomocy publicznej w ramach pomocy de minimis w obszarze działalności sportowej w analizowanym okresie wyniosła ponad 6,6 mln zł, czyli nieco ponad 26% wartości całkowitej pomocy publicznej. W tym przypadku największą wartość pomocy publicznej w ramach pomocy *de minimis* otrzymały organizacje prowadzące działalność związaną z funkcjonowaniem obiektów sportowych (ok. 2,1 mln zł), następnie instytucje prowadzące działalność związaną z obiektami służącymi poprawie kondycji fizycznej (ok. 1,5 mln zł), instytucje sklasyfikowane w ramach pozostałej działalności związanej ze sportem (1,4 mln zł) oraz kluby sportowe (ok. 1,4 mln zł).

W strukturze pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej z podziałem na przeznaczenie pomocy kolejne pozycje zajęły: pomoc dla pracowników znajdujących

się w szczególnie niekorzystnej sytuacji oraz pracowników niepełnosprawnych, która łącznie wyniosła ok. 0,63 mln zł (ok. 2,5%), oraz pomoc na dostęp małych i średnich przedsiębiorstw do finansowania, która łącznie wyniosła ok. 0,94 mln zł (ok. 3,7%).

Wykres 4. Wartość pomocy kryzysowej w podziale na jej przeznaczenie w województwie podlaskim w latach 2020–2021

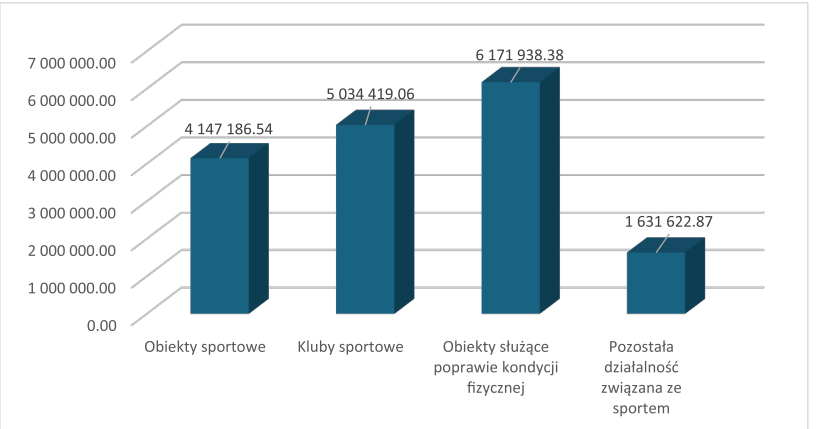

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Ponad 1 mln zł pomocy publicznej zostało również przyznane na działalność sportową w województwie podlaskim w roku 2017 (było to 1,3 mln zł) oraz w roku 2022 (prawie 1,1 mln zł). Większość z tych kwot stanowiła tzw. pomoc *de minimis*. Najwyższa wartość pomocy dla pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji oraz pracowników niepełnosprawnych była przyznana w roku 2017 i wynosiła pomad 142 tys. zł. Najniższa zaś w roku 2018 (zaledwie niewiele ponad 18 tys. zł). Szczegółowy rozkład struktury pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej w województwie podlaskim w analizowanym okresie przedstawia poniższa tabela.

Tab. 3. Struktura pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej w województwie podlaskim w latach 2015–2023

Lata	Pomoc *de minimis*	Pomoc dla pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji oraz pracowników niepełnosprawnych	Pomoc kryzysowa	Pomoc na dostęp małych i średnich przedsiębiorstw do finansowania	Suma końcowa
2015	510 853	114 607			625 461
2016	607 098	109 232			716 330
2017	1 176 846	142 708			1 319 554
2018	517 699	18 028			535 728
2019	771 342	35 100			806 442
2020	555 648	45 225	9 044 524		9 645 398

tabela 3 c.d.

Lata	Pomoc *de minimis*	Pomoc dla pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji oraz pracowników niepełnosprawnych	Pomoc kryzysowa	Pomoc na dostęp małych i średnich przedsiębiorstw do finansowania	Suma końcowa
2021	695 780	45 600	7 940 642	944 435	9 626 457
2022	1 020 208	64 050			1 084 258
2023	771 448	57 502			828 951
Suma końcowa	**6 626 925**	**632 054**	**16 985 166**	**944 435**	**25 188 581**

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP .

Analizując wartość przyznanej pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej, należy w szczególności zwrócić uwagę na lata 2020–2021, czyli lata pandemii Covid-19. Lata 2020 i 2021 wyróżniają się wyraźnie na tle całego okresu badawczego, co pokazuje poniższy wykres.

Wykres 5. Wartość pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej w województwie podlaskim w latach 2015–2023

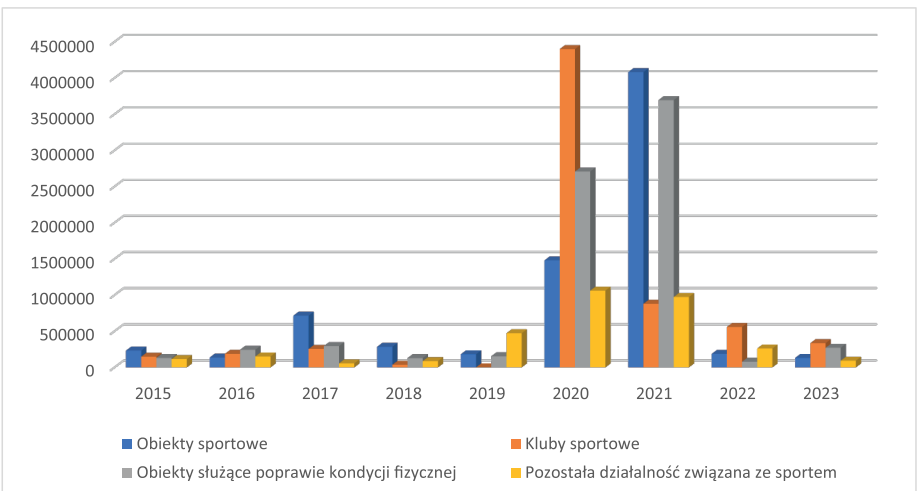

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Na tle całego okresu badawczego wyraźnie wyróżniają się lata 2020–2021, czyli okres pandemii Covid-19. W roku 2020 szczególnie duże dofinansowanie w ramach środków publicznych trafiło do klubów sportowych funkcjonujących na terenie województwa podlaskiego. Otrzymały one łącznie dofinansowanie w wysokości ok. 4,4 mln zł. W roku 2021 najwyższa kwota pomocy publicznej trafiła do obiektów sportowych, które otrzymały pomoc publiczną wynoszącą prawie 4,1 mln zł. W obu latach rekordowe dofinansowanie uzyskały również obiekty służące poprawie kondy-

cji fizycznej, które w roku 2020 otrzymały dofinansowanie w wysokości 2,7 mln zł, zaś w roku 2021 – 3,7 mln zł. Tak duże dofinansowanie obiektów służących poprawie kondycji fizycznej związane było z obostrzeniami wprowadzonymi przez rząd. W związku z pandemią Covid-19 od połowy marca do początku czerwca 2020 r. wprowadzony został całkowity zakaz działalności, który dotyczył także obiektów sportowych, siłowni i klubów fitness. W drugiej połowie 2020 r. obiekty mogły funkcjonować, jednak z licznymi ograniczeniami (np. limity osób w pomieszczeniach, zachowanie odpowiedniej odległości). W roku kolejnym obiekty ponownie zostały zamknięte, z pewnymi wyjątkami (np. były dostępne dla osób uprawiających sport wyczynowo). Te obostrzenia przekładały się na dofinansowanie obiektów służących poprawie kondycji fizycznej ze środków w ramach pomocy publicznej[12].

ROZKŁAD TERYTORIALNY ORAZ ŹRÓDŁO POCHODZENIA ŚRODKÓW W RAMACH POMOCY PUBLICZNEJ W OBSZARZE DZIAŁALNOŚCI SPORTOWEJ

Rozkład terytorialny udzielonej pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w województwie podlaskim w latach 2015–2023 pokazuje, iż najwyższa jej wartość trafiła do trzech powiatów grodzkich: Białegostoku, Suwałk i Łomży.

Wykres 6. Rozkład terytorialny udzielonej pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w województwie podlaskim w latach 2015–2023 – z powiatami grodzkimi

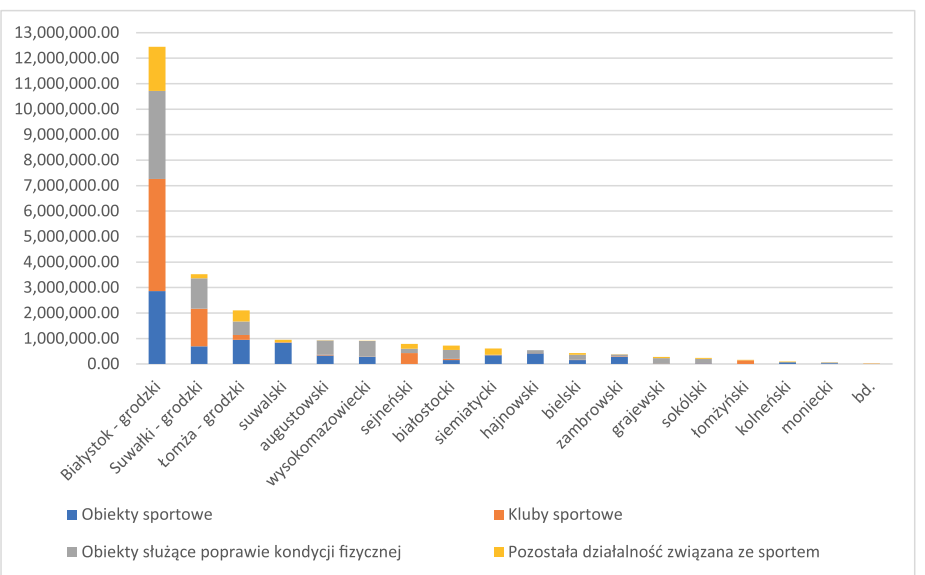

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

[12] J. Kustalik, W. Żukow, O. Smoleńska, *Aktywność fizyczna i sport wśród młodzieży w czasie pandemii COVID-19,* „Journal of Sport and Recreation" 2023, nr 1, s. 7-8.

Beneficjentem pomocy publicznej były w szczególności instytucje związane ze sportem działające na terenie Białegostoku. W analizowanym okresie otrzymały one kwotę dofinansowania o łącznej wartości 12 444 501 zł. Największe dofinansowanie w Białymstoku trafiło do klubów sportowych, które otrzymały dofinansowanie w wysokości 4 401 773 zł, oraz do obiektów służących poprawie kondycji fizycznej, które w ramach pomocy publicznej otrzymały kwotę w wysokości 3 452 057 zł. W analizowanym okresie obiekty sportowe na terenie miasta Białystok w ramach pomocy publicznej otrzymały dofinansowanie w wysokości 2 862 005 zł, zaś najmniejsza kwota trafiła do organizacji skategoryzowanych jako pozostała działalność związana ze sportem – 1 728 666 zł.

Pozostałe dwa powiaty grodzkie, tj. Suwałki i Łomża, otrzymały w badanym okresie dofinansowanie wynoszące odpowiednio 3 527 160 zł i 2 104 174 zł. W przypadku Suwałk najwyższa kwota dofinansowania w wysokości 1 475 580 zł trafiła do klubów sportowych, zaś kwota w wysokości 1 198 565 zł zasiliła obiekty służące poprawie kondycji fizycznej. W Łomży w analogicznym okresie najwyższą kwotę dofinansowania w ramach pomocy publicznej otrzymały obiekty sportowe, w wysokości 950 135 zł. Obiekty służące poprawie kondycji fizycznej otrzymały kwotę dofinansowania w wysokości 529 665 zł, zaś na pozostałą działalność związaną ze sportem przeznaczono dofinansowanie w wysokości 435 003 zł.

Tab. 4. Struktura pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej z podziałem na powiaty w latach 2015–2023

Powiat	Obiekty sportowe	Kluby sportowe	Obiekty służące poprawie kondycji fizycznej	Pozostała działalność związana ze sportem	Suma końcowa
Białystok – grodzki	2 862 005	4 401 773	3 452 057	1 728 666	12 444 501
Łomża – grodzki	950 137	189 369	529 665	435 003	2 104 174
Suwałki – grodzki	692 102	1 475 580	1 198 565	160 913	3 527 160
augustowski	334 123	28 599	557 463	5 000	925 185
białostocki	153 715	47 142	347 347	176 793	724 997
bielski	157 349	3 274	201 221	64 148	425 990
grajewski	5 000	1 852	226 724	47 218	280 794
hajnowski	415 218	3 707	118 092		537 018
kolneński	68 919			25 275	94 194
łomżyński		145 905		15 040	160 945
moniecki	30 694		30 000	5 000	65 694
sejneński		426 258	170 000	191 320	787 578
siemiatycki	344 495	575	20 000	244 847	609 916
sokólski	16 260	18 605	164 571	43 496	242 932
suwalski	835 475	20 000		95 490	950 965

tabela 4 c.d.

Powiat	Obiekty sportowe	Kluby sportowe	Obiekty służące poprawie kondycji fizycznej	Pozostała działalność związana ze sportem	Suma końcowa
wysokomazowiecki	276 938	9 135	611 583	15 505	913 162
zambrowski	281 723	20 398	72 583	4 527	379 231
brak danych		4 162		9 984	14 146
Suma końcowa	7 424 152	6 796 333	7 699 871	3 268 226	25 188 582

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

W przypadku pozostałych powiatów w województwie podlaskim, bez uwzględnienia powiatów grodzkich, najwyższa kwota dofinansowania trafiła do powiatu suwalskiego, który otrzymał w analizowanym okresie dofinansowanie w wysokości 950 965 zł. Znaczna większość tego dofinansowania, czyli kwota w wysokości 835 475 zł trafiła do obiektów sportowych. Kwotę w wysokości 95 490 zł otrzymały podmioty związane z pozostałą działalnością związaną ze sportem, zaś pomoc publiczna w wysokości 20 000 zł trafiła do klubów sportowych. Dwa kolejne powiaty, do których również trafiła pomoc publiczna w obszarze działalności sportowej, to powiat augustowski z kwotą dofinansowania w wysokości 925 185 zł oraz powiat wysokomazowiecki z kwotą dofinansowania w wysokości 913 162 zł. Powiat w województwie podlaskim z najniższą kwotą dofinansowania w ramach pomocy publicznej to powiat moniecki, który w badanym okresie otrzymał dofinansowanie o łącznej wartości 65 694 zł. Powiat kolneński otrzymał dofinansowanie w wysokości 94 194 zł, zaś powiat łomżyński – 160 945 zł. Należy również zaznaczyć, iż w przypadku kwoty 14 146 zł nie został określony powiat beneficjenta. Stąd taka informacja na wykresie i w tabeli.

Struktura pomocy publicznej, która została skierowana do poszczególnych powiatów, skorelowana jest z infrastrukturą znajdującą się na danym obszarze. Dla przykładu dofinansowanie obiektów sportowych miało miejsce w szczególności w powiatach suwalskim, zambrowskim i hajnowskim. Pomoc publiczna w przeznaczeniu na kluby sportowe trafiła do powiatu sejneńskiego i łomżyńskiego. Dofinansowanie obiektów służących poprawie kondycji fizycznej w szczególności zostało skierowane do powiatów wysokomazowieckiego, augustowskiego, białostockiego, bielskiego i grajewskiego. Pozostała działalność związana ze sportem została dofinansowana w szczególności w powiatach wysokomazowieckim, siemiatyckim, suwalskim, białostockim oraz sejneńskim. Szczegółowy rozkład udzielonej pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w województwie podlaskim przedstawia poniższy wykres.

W latach 2015–2023 pomoc publiczną otrzymało łącznie 306 beneficjentów, ale, co warto zaznaczyć, w okresie dwóch lat pandemicznych pomoc publiczna trafiła do 144 instytucji, co stanowiło prawie 50% beneficjentów w całym analizowanym okresie. Tylko w latach 2020 i 2021 dofinansowanie w ramach pomocy publicznej

Wykres 7. Terytorialny rozkład udzielonej pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w województwie podlaskim w latach 2015–2023 – bez powiatów grodzkich

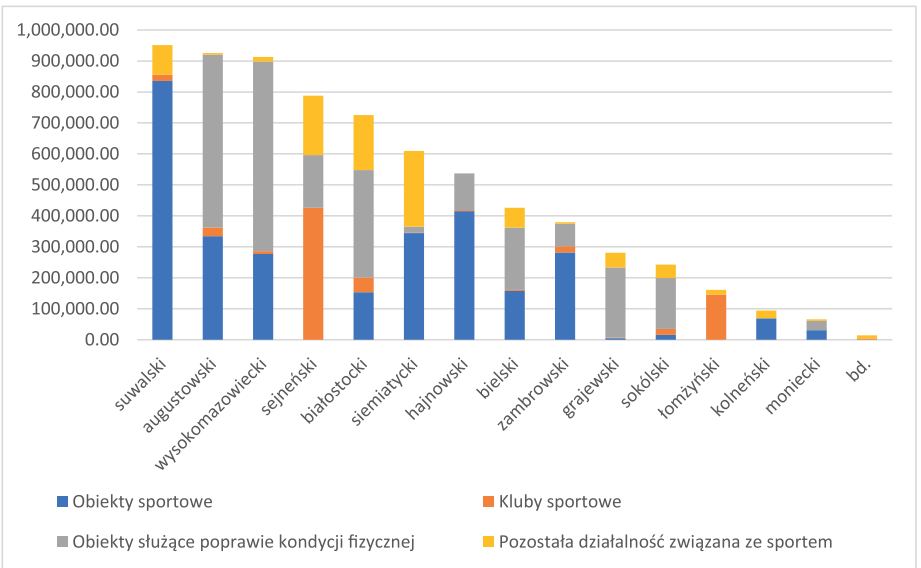

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

otrzymało 37 obiektów sportowych, 11 klubów sportowych, 61 obiektów służących poprawie kondycji fizycznej oraz 35 instytucji powiązanych z pozostałą działalnością sportową. Warto podkreślić, iż niektórzy beneficjenci otrzymali środki z pomocy publicznej, dla przykładu Park Wodny w Hajnówce skorzystał z dofinansowania 27 razy.

Tab. 5. Liczba beneficjentów pomocy publicznej w latach 2020–2021 na tle całego okresu badawczego (lat 2015–2023)

Okres udzielanego wsparcia	Obiekty sportowe	Kluby sportowe	Obiekty służące poprawie kondycji fizycznej	Pozostała działalność związana ze sportem	Razem
Lata 2015–2023	52	64	101	89	**306**
Lata 2020–2021	37	11	61	35	**144**

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

W zawiązku z tym, iż dofinansowanie trafiło do organizacji sportowych przede wszystkim w latach 2020–2021, to właśnie te lata poddano analizie, wyszczególniając dominujących beneficjentów pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej. Głównym beneficjentem pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej w województwie podlaskim w latach 2020–2021 był klub sportowy Jagiellonia Białystok S.A., który w roku 2020 otrzymał dofinansowanie ze środków publicznych w wysokości 3 295 423 zł. O ile klub sportowy Jagiellonia jest bardzo dobrze znany

w Białymstoku i faktycznie odnoszący sukcesy, o tyle organizacja, która znajduje się na miejscu drugim pod względem wielkości otrzymanego dofinansowania, jest już mniej znana w województwie podlaskim. Jest nią bowiem ARENA sp. z o. o., zarejestrowana w KRS w sierpniu 2020 r. w Elblągu z kodem PKD 93.11.Z – działalność obiektów sportowych. Spółka ta otrzymała rekordowe dofinansowanie w roku 2021 w województwie podlaskim w kwocie 944 435 zł. Należy podkreślić, że Elbląg jako miasto rejestracji spółki nie leży w województwie podlaskim, a w województwie warmińsko-mazurskim. Spółka również jest podmiotem dość młodym, gdyż rejestracja działalności miała miejsce w drugiej połowie 2020 r., zaś dofinansowanie ze środków publicznych otrzymała już w roku 2021.

Kluby sportowe z województwa podlaskiego z dofinansowaniem wyższym niż 100 000 zł w okresie 2020–2021 to: Jagiellonia Białystok S.A., Białostocki Klub Sportowy HETMAN, Wigry Suwałki S.A. oraz Klub Sportowy Nad Wigrami Sp. z o. o. Dofinansowanie obiektów sportowych wyższe niż 100 000 zł w analogicznym okresie otrzymały przede wszystkim stadiony, pływalnie, parki wodne, kręgielnie, centra sportu i rekreacji. Szczegółowy ich wykaz zamieszczono w tabeli poniżej.

Tab. 6. Główni beneficjenci pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej w województwie podlaskim w latach 2020–2021 – działalność klubów sportowych i obiektów sportowych

Nazwa beneficjenta	Powiat	Wartość brutto pomocy w roku 2020	Wartość brutto pomocy w roku 2021
działalność klubów sportowych			
Jagiellonia Białystok Sportowa S. A.	Białystok – grodzki	3 295 423	0
Białostocki Klub Sportowy HETMAN	Białystok – grodzki	242 511	145 178
WIGRY SUWAŁKI S.A.	suwalski	362 015	264 515
KLUB SPORTOWY NAD WIGRAMI Sp. z o. o.	sejneński	0	364 434
działalność obiektów sportowych			
ARENA Sp. z o. o.	Białystok – grodzki	0	944 435
MOSIR W ŁOMŻY	łomżyński	0	752 093
MOVEMENT ARENA SUWAŁKI s. j.	suwalski	216 000	0
CENTRUM SPORTU I REKREACJI	augustowski	0	334 123
MOSIR SIEMIATYCZE	siemiatycki	39 070	266 344
GRZEGORZ JAWORSKI wspólnik s. c. CENTRUM ROZRYWKI KRĘGIELNIE KULA – HULA.PL	Białystok – grodzki	108 000	0

tabela 6 c.d.

Nazwa beneficjenta	Powiat	Wartość brutto pomocy w roku 2020	Wartość brutto pomocy w roku 2021
GRZEGORZ JAWORSKI wspólnik s. c. CENTRUM ROZRYWKI KRĘGIELNIE KULA – HULA.PL S. C. GRZEGORZ JAWORSKI, MIROSŁAWA JAWORSKA	Białystok – grodzki	0	108 000
PŁYWALNIA MIEJSKA W ZAMBROWIE	zambrowski	48 227	226 668
PARK WODNY W HAJNÓWCE	hajnowski	63 106	191 447
Białostocki Ośrodek Sportu i Rekreacji	Białystok – grodzki	113 917	113 917
WOSIR SZELMENT Sp. z o. o.	suwalski	111 586	0
BASEN	wysoko-mazowiecki	37 812	164 939
CORSO JASIONEK s. j.	łomżyński	65 431	92 000
PŁYWALNIA WODNIK	bielski	0	157 349
KLUB SQUASH SZKOLNA 4 ANDRZEJ KLIMASIŃSKI	suwalski	42 658	88 217
STUDIO RUCHU Sp. z o. o.	suwalski	77 075	24 712

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Obiekty służące poprawie kondycji fizycznej, które otrzymały najwyższe dofinansowanie w ramach pomocy publicznej w województwie podlaskim w latach 2020–2021, to Kompleks Kulturystyczny COLOSEUM Cezary Matys z dofinansowaniem ponad 900 tys. zł; Salon Fryzjerski H. Roszkowska, Wysokie Mazowieckie z dofinansowaniem ponad 400 tys. zł, LUMIN Mariusz Laskowski Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi z dofinansowaniem ponad 340 tys. zł. W ramach pozostałej działalności związanej ze sportem najwyższe dofinansowanie w kwocie 189 tys. zł otrzymał YACHT CLUB ARCUS w Łomży. Szczegółowy wykaz instytucji z dofinansowaniem wyższym niż 100 tys. zł zamieszczono w tabeli poniżej. Na szczególną uwagę zasługuje przyznanie dofinansowania podmiotom, które, jak się wydaje, ze sportem są powiązane w mocno ograniczonym zakresie. Są to dla przykładu salon fryzjerski czy też wynajem i zarządzanie nieruchomościami. Tymczasem, jak wynika z zestawienia, podmioty te otrzymały znaczne kwoty dofinansowania z przeznaczeniem na działalność sportową właśnie w tzw. okresie „kowidowym", czyli w okresie ograniczonego funkcjonowania gospodarki.

Tab. 7. Główni beneficjenci pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej w województwie podlaskim w latach 2020–2021 – działalność obiektów służących poprawie kondycji fizycznej oraz pozostała działalność związana ze sportem

Nazwa beneficjenta	Powiat	Wartość brutto pomocy w roku 2020	Wartość brutto pomocy w roku 2021
działalność obiektów służących poprawie kondycji fizycznej			
Restauracja U CEZARA Cezary Matys; Kompleks Kulturystyczny COLOSEUM Cezary Matys	Białystok – grodzki	409 209	491 213
MOVEMENT ARENA SUWAŁKI s. j.	suwalski	0	234 000
Movement Arena Suwałki Andrzej Klimasiński, Paweł Roziewski, Tomasz Dąbrowski s. j.	suwalski	0	133 299
Salon Fryzjerski H. Roszkowska, Wysokie Mazowieckie	wysokomazowiecki	0	427 000
LUMIN Mariusz Laskowski	Białystok – grodzki	221 000	123 000
PROFAKTOR KULESZA FRANKOWSKI JÓŹWIAK SP. J.	Białystok – grodzki	252 000	0
Pro-fitness Tomasz Chełstowski	łomżyński	227 001	52 000
Klub Kulturystyczny OSKAR Sławomir Wiszniewski	suwalski	154 000	100 323,00
KLUB ATLETA s. c.	Białystok – grodzki	76 954	74 773
Ernest Więch FITNESS CLUB ERNESTO	grajewski	64 000	72 000
EXSHAPE ADRIAN WILCZKO, JAKUB SZCZYGIELSKI SPÓŁKA CYWILNA	Białystok – grodzki	180 000	0
CFB HENDOŻKO ZALEWSKI s. j.	Białystok – grodzki	0	160 025
EWELAIN SALON MODELOWANIA SYLWETKI USŁUGI OGÓLNOBUDOWLANE – K. SŁOWIŃSKI	białostocki	0	126 000
MKMOBILE KAROL GARBACZ	augustowski	0	162 000
pozostała działalność związana ze sportem			
YACHT CLUB ARCUS W ŁOMŻY	łomżyński	189 000	0
KLUB SPORTOWY NAD WIGRAMI Sp. z o. o.	sejneński	91 000	2 848

tabela 7 c.d.

Nazwa beneficjenta	Powiat	Wartość brutto pomocy w roku 2020	Wartość brutto pomocy w roku 2021
STOWARZYSZENIE ISWIM	Białystok – grodzki	0	279 100
STOWARZYSZENIE ISWIM	siemiatycki	130 764	0
MELLODI TOMASZ GÓRKIER	Białystok – grodzki	0	105 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

FORMY ORAZ ŹRÓDŁA POCHODZENIA ŚRODKÓW POMOCY PUBLICZNEJ

Analizując strukturę form pomocy publicznej, należy podkreślić, że dominującą formą pomocy publicznej były dotacje. W latach 2015–2023 stanowiły one 38,41% całości dofinansowania w ramach pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej. Dwa pozostałe również często wykorzystywane instrumenty to pożyczki preferencyjne oraz zwolnienia, ulgi i umorzenia, które stanowiły odpowiednio 36,54% i 23,11% całości dofinansowania. Pozostałe formy pomocy zostały wykorzystane jedynie marginalnie.

Wykres 8. Struktura form udzielonej pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej w województwie podlaskim w latach 2015–2023

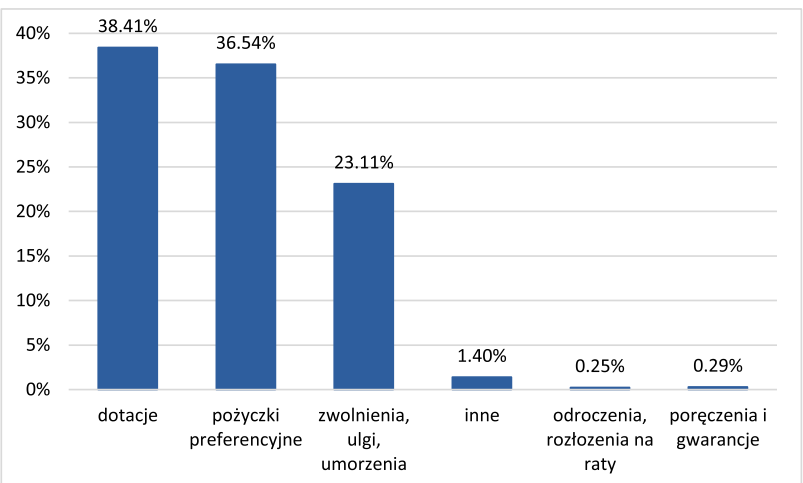

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Warto zaznaczyć, że w roku 2020 w związku z sytuacją pandemiczną główny trzon pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej stanowiły pożyczki preferencyjne, których udzielono łącznie na kwotę ponad 6,3 mln zł. W roku 2021 pożyczki preferencyjne wynosiły 2,7 mln zł, zaś główną formą pomocy były

zwolnienia, ulgi i umorzenia, na które przeznaczono ponad 3,1 mln zł. Szczegółowy rozkład form pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej w województwie podlaskim w latach 2015–2023 przedstawia poniższa tabela.

Tab. 8. Formy udzielonej pomocy publicznej w obszarze działalności sportowej w województwie podlaskim w latach 2015–2023

Lata	Dotacje	Pożyczki preferencyjne	Zwolnienia, ulgi, umorzenia	Inne	Odroczenia, rozłożenia na raty	Poręczenia i gwarancje	Suma końcowa
2015	447 124	39 049	103 373		35 915		625 461
2016	553 566	20 461	88 825	47 241	6 237		716 330
2017	1 221 425	6 899	89 094		2 138		1 319 555
2018	375 583	32 860	114 369		388	12 528	535 728
2019	333 574	52 808	113 289	305 263	1 508		806 442
2020	2 143 975	6 316 626	1 184 777		21		9 645 398
2021	3 720 436	2 732 740	3 169 999		508	2 773	9 626 457
2022	514 520		546 883		2 023	20 832	1 084 258
2023	365 373	2 226	409 929		13 424	37 999	828 951
Suma końcowa	9 675 576	9 203 669	5 820 538	352 504	62 162	74 132	25 188 582

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

Analizując źródło pochodzenia środków udzielonej pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w województwie podlaskim w latach 2015–2023, należy stwierdzić, że dominowały fundusze krajowe, które stanowiły ponad 20 mln zł, czyli prawie 80% dofinansowania ogółem. Fundusze zagraniczne stanowiły najmniejszy odsetek wśród wszystkich źródeł finansowania, dając łączną sumę ok. 1,7 mln zł (ok. 6,7% funduszy ogółem). Fundusze mieszane, które zostały wykorzystane w badanym okresie do sfinansowania działalności związanej ze sportem, to 2,6 mln zł, czyli ok. 10% ogółu funduszy.

Wartościowo największą kwotę dofinansowania otrzymały trzy powiaty grodzkie z województwa podlaskiego i były to miasta Białystok, Łomża i Suwałki. Suwałki i Łomża w ramach pomocy publicznej wykorzystały środki finansowe pochodzące w większości ze źródła krajowego. Znacznie mniejszy ich odsetek stanowił finansowanie ze źródeł zagranicznych oraz mieszanych (krajowo-zagranicznych). W przypadku Białegostoku udział funduszy zagranicznych w dofinansowaniu całkowitym był najwyższy i stanowił prawie 13% ogółu pozyskanych środków. Warto zaznaczyć, że ponad 828 tys. zł dofinansowania nie ma określonego źródła pochodzenia środków finansowych w ramach udzielonej pomocy publicznej.

W przypadku pozostałych powiatów źródła pochodzenia środków udzielonej pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w województwie

Tab. 9. Źródło pochodzenia środków udzielonej pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w powiatach województwa podlaskiego w latach 2015–2023

Powiat	Wartość brutto pomocy (EDB) [PLN]				
	krajowe	**mieszane**	**zagraniczne**	**brak danych**	**Suma końcowa**
Białystok – grodzki	10 306 263	566 888	1 362 979	208 371	12 444 501
Łomża – grodzki	1 905 869	83 305	85 000	30 000	2 104 174
Suwałki – grodzki	2 892 824	216 843	49 997	367 496	3 527 160
augustowski	815 431	85 967	23 535	252	925 185
białostocki	577 335	124 127	23 535		724 997
bielski	293 190	132 801			425 990
grajewski	237 987	84	40 806	1 916	280 794
hajnowski	422 370	34 398	65 000	15 250	537 018
kolneński	94 194				94 194
łomżyński	15 040	145 905			160 945
moniecki	65 694				65 694
sejneński	481 187	111 000		195 392	787 578
siemiatycki	435 070	134 082	40 764		609 916
sokólski	167 509	75 423			242 932
suwalski	180 046	770 919			950 965
wysokomazowiecki	791 180	121 982			913 162
zambrowski	379 231				379 231
(puste)	3 872			10 274	14 146
Suma końcowa	**20 064 289**	**2 603 725**	**1 691 617**	**828 951**	**25 188 582**

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

podlaskim w latach 2015–2023 były znacznie bardziej zróżnicowane. Naturalnie w większości powiatów dominowały środki krajowe, jednakże były tu także wyjątki. Przykładowo w powiecie łomżyńskim dominowały środki pochodzące ze źródeł mieszanych (krajowo-zagranicznych). Stanowiły one ponad 90% ogółu środków w ramach pomocy publicznej przeznaczonej na działalność sportową. Podobna sytuacja miała miejsce w powiecie suwalskim, na terenie którego działalność sportowa była dofinansowana w 81% przez źródła mieszane. Miasta Suwałki i Łomża korzystały więc z kapitału krajowego, zaś powiaty suwalski i łomżyński przede wszystkim z kapitału mieszanego.

Kapitał zagraniczny był wykorzystywany przez 8 z 17 powiatów. Proporcjonalnie największy jego udział w całości finansowania był w powiatach hajnowskim (w wysokości ok. 12%) i grajewskim (w wysokości ok. 14%). Z kapitału zagraniczn-

Wykres 9. Źródło pochodzenia środków udzielonej pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w województwie podlaskim w latach 2015–2023 – powiaty grodzkie

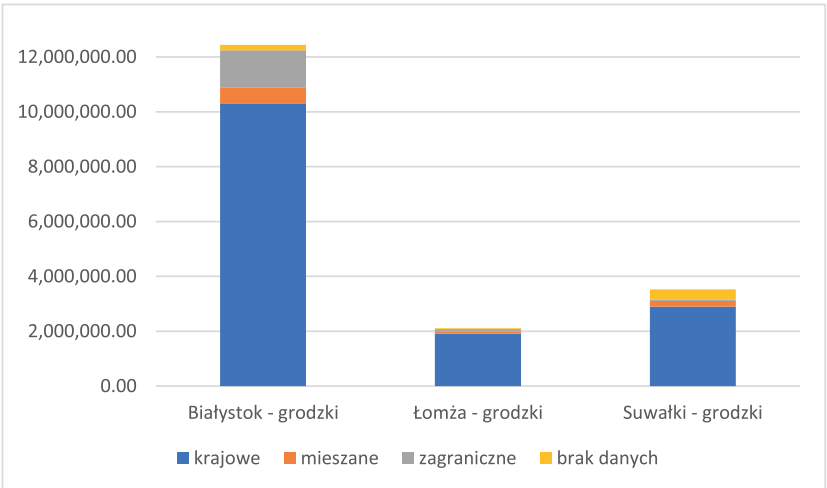

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

nego nie korzystały w analizowanym okresie powiaty bielski, kolneński, łomżyński, moniecki, sejneński, sokólski, suwalski, wysokomazowiecki oraz zambrowski. Należy zaznaczyć, że powiaty kolneński, moniecki i zambrowski dodatkowo nie korzystały także z kapitału mieszanego. Na terenie tychże powiatów działalność związana ze sportem była więc finansowana w ramach pomocy publicznej wyłącznie ze środków krajowych.

Wykres 10. Źródło pochodzenia środków udzielonej pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w województwie podlaskim w latach 2015–2023 – bez powiatów grodzkich

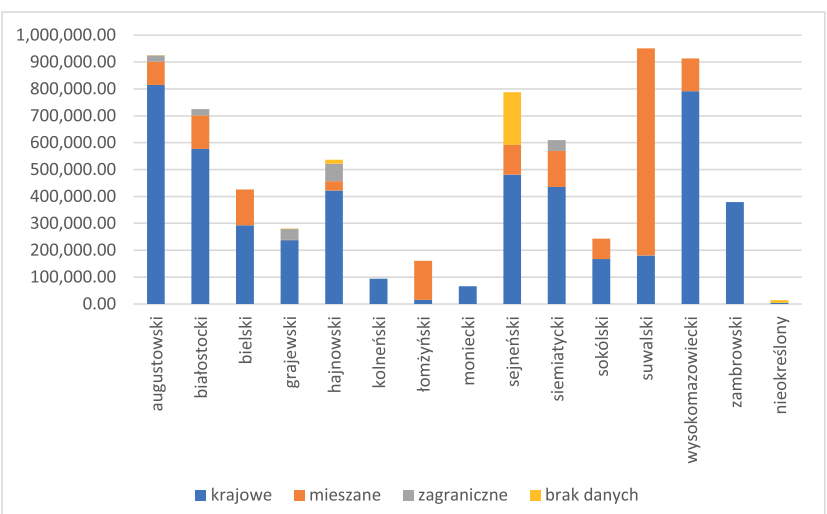

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy SUDOP.

PODSUMOWANIE

Reasumując, należy stwierdzić, że dynamika pomocy publicznej z przeznaczeniem na działalność sportową w województwie podlaskim w analizowanym okresie była względnie stabilna, z wyjątkiem kilku wyróżniających się okresów. Przede wszystkim znaczny wzrost wydatkowanych środków miał miejsce w latach 2020–2021, czyli w latach trwania pandemii Covid-19. Zgodnie z przeznaczeniem wydatkowane w tym okresie środki stanowiły tzw. pomoc kryzysową. W ramach pomocy kryzysowej w szczególności zostały dofinansowane obiekty służące poprawie kondycji fizycznej, kluby sportowe oraz obiekty sportowe. Poza tym daje się również zauważyć, iż okresy przedwyborcze sprzyjały znacznym wzrostom wydatków w ramach pomocy publicznej w przeznaczeniu na działalność sportową. Na przestrzeni 20 lat wzrosty wydatkowania środków w obszarze działalności sportowej w województwie podlaskim miały miejsce w latach okołowyborczych. Były to lata 2010, 2014, 2017 oraz 2022. W każdym z tych okresów wartość dofinansowania w ramach pomocy publicznej przekroczyła 1 mln zł.

W katalogu beneficjentów pomocy publicznej w województwie podlaskim w szczególności znajdowały się instytucje związane ze sportem działające na terenie Białegostoku. Tu z kolei dominującym beneficjentem był klub sportowy Jagiellonia Białystok S.A. W dalszej kolejności dofinansowanie otrzymały obiekty sportowe i kluby sportowe działające na terenie powiatów grodzkich Łomży oraz Suwałk. W przypadku pozostałych powiatów najwyższa kwota dofinansowania trafiła do instytucji związanych ze sportem, funkcjonujących na terenie powiatów wysokomazowieckiego, suwalskiego, augustowskiego i białostockiego. Najniższa zaś wartość dofinansowania w ramach pomocy publicznej z przeznaczeniem na działalność sportową trafiła do powiatów monieckiego, kolneńskiego, łomżyńskiego i sokólskiego.

Analizując źródło pochodzenia środków udzielonej pomocy publicznej w ramach działalności związanej ze sportem w województwie podlaskim, należy stwierdzić, że dominowały fundusze krajowe. Fundusze zagraniczne i mieszane stanowiły niewiele ponad 10% ogółu przyznanego dofinansowania. W przypadku środków w ramach pomocy publicznej na terenie Białegostoku udział funduszy zagranicznych w dofinansowaniu całkowitym był najwyższy i stanowił prawie 13% ogółu pozyskanych środków. W powiatach łomżyńskim i suwalskim dominowały środki pochodzące ze źródeł mieszanych (krajowo-zagranicznych). Stanowiły one odpowiednio ponad 90% i 81% ogółu środków w ramach pomocy publicznej przeznaczonej na działalność sportową.

BIBLIOGRAFIA

Gulak-Lipka P., *Stan infrastruktury sportowej w Polsce*, [w:] *Problemy kultury fizycznej – aspekty ekonomiczne, prawne i pedagogiczne*, red. M. Tomanek, Sz. Raniszewski, Fundacja Akademia Sportu i Nauki, Bydgoszcz 2015, s. 55.

Kultura fizyczna w latach 2021 i 2022, GUS, Warszawa–Rzeszów 2023.

Kustalik J., Żukow W., Smoleńska O., *Aktywność fizyczna i sport wśród młodzieży w czasie pandemii COVID-19*, „Journal of Sport and Recreation" 2023, nr 1.
Mała Encyklopedia Sportu, wyd. II. t. 2, Sport i Turystyka, Warszawa 1987.
Obiekty służące poprawie kondycji fizycznej, Informacja sygnalna, GUS, 03.03.2021 r.
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)
Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. 2020 poz. 1133).
https://klasyfikacje.gofin.pl/pkd/5,2,1505,dzialalnosc-sportowa-rozrywkowa-i-rekreacyjna.html (pobranie z dnia 24.06.2024)
https://sudop.uokik.gov.pl
https://uokik.gov.pl/pomoc-publiczna

Streszczenie

Celem głównym badań jest identyfikacja zmian w obszarze otrzymywanej pomocy publicznej przez organizacje sportowe w województwie podlaskim w latach 2015–2023. W rozdziale analizowano dynamikę i strukturę udzielonej pomocy publicznej, jej rozkład terytorialny w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego, źródło pochodzenia środków publicznych z podziałem na krajowe, zagraniczne i mieszane oraz głównych beneficjentów pomocy publicznej. Przedmiotem badań jest pomoc publiczna skierowana na działalność sportową w ramach czterech grup/klas PKD: obiektów sportowych, klubów sportowych, obiektów służących poprawie kondycji fizycznej, a także pozostałej działalności związanej ze sportem. Badania zostały zrealizowane w oparciu o dane zgromadzone w bazie SUDOP.

SUMMARY

PUBLIC AID IN THE AREA OF SPORTS ACTIVITIES IN THE PODLASKIE VOIVODESHIP IN 2015-2023

The main aim of the research is to identify changes in the area of public aid received by sports organizations in the Podlaskie Voivodeship in the years 2015–2023. The chapter analyzes the dynamics and structure of public aid, its territorial distribution in individual counties of the Podlaskie Voivodeship, the source of public funds divided into domestic, foreign and mixed, and the main beneficiaries of the public support. The subject of the research is public s for sports activities within four PKD groups/classes: sports facilities, sports clubs, facilities to improve physical condition and other sports-related activities. The research was carried out based on data collected in the SUDOP Database.